

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY ZĘBOWICE**

Opole wrzesień 2004r.

OPRACOWANIE WYKONAŁ ZESPÓŁ W SKŁADZIE:

AUTOR OPRACOWANIA :

**Mgr inż. arch. Maria
Oleszczuk**

WSPÓŁPRACA :

**Dr Arkadiusz
Nowak Dr
Krzysztof Badora
Mgr Janusz
Oleszczuk**

Niniejsze "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zębowice" nosi charakter dokumentu autorskiego na prawach rękopisu i nie może być publikowane ani cytowane w całości lub części bez zgody zleceniodawcy i autora, z wyłączeniem procedur związanych z udostępnianiem informacji, wypisów i wyrysów wynikających z ustawy *o dostępie do informacji publicznej* oraz ustawy *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*.

Studium, uwarunkowań, i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zębowice Autor : mgr inż. arch. Maria
Oleszczuk

Części studium :**Część opisowa :**

1. Stan zagospodarowania gminy i uwarunkowania rozwoju
2. Polityka przestrzenna.

Część graficzna :

1. Analiza uwarunkowań abiotycznych.
2. Analiza uwarunkowań biotycznych.
3. Kierunki zagospodarowania przestrzennego.

SPIS TREŚCI:

CZĘŚĆ I

STAN ZAGOSPODAROWANIA GMINY I UWARUNKOWANIA ROZWOJU

ROZDZIAŁ I - CZĘŚCI INFORMACYJNA I OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU

1. INFORMACJE FORMALNE.

11. FORMALNO-PRAWNA PODSTAWA OPRACOWANIA.

12. FUNKCJE PRAWNE STUDIUM I JEGO ZADANIA.

13. ZAKRES FORMALNO - PRAWNY OPRACOWANIA.

2. MERYTORYCZNE PODSTAWY OPRACOWANIA.

3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY.

31. POŁOŻENIE GMINY W UKŁADZIE POWIĄZAŃ ZEWNĘTRZNYCH.

32. PODSTAWOWE DANE I INFORMACJE CHARAKTERYZUJĄCE GMINĘ.

ROZDZIAŁ II - STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO ORAZ WYMOGI OCHRONY
ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU1. CHARAKTERYSTYKA PRZYRODY NIEOŻYWIONEJ - UWARUNKOWANIA
ABIOTYCZNE.

11. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE.

12. RZEŻBA TERENU I KRAJOBRAZ NATURALNY.

1.21. RZEŻBA TERENU.

1.22. TYPY KRAJOBRAZU NATURALNEGO.

1.23. OBSZARY KRAJOBRAZU PRZYRODNICZEGO PROPONOWANE DO OCHRONY.

13. BUDOWA GEOLOGICZNA.

14. UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA KOPALIN - OBSZARY I TERENY GÓRNICZE.
 15. ZASOBY WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH.
 - 1.51. WODY POWIERZCHNIOWE^ UWARUNKOWANIA HYDROLOGICZNE.
 - 1.52. WODY PODZIEMNE - UWARUNKOWANIA HYDROGEOLOGICZNE.
 16. GLEBY.
 17. KLIMAT.
 18. OCENA WARUNKÓW EKOFIZJOGRAFICZNYCH
-
2. ■ ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA.
 21. HIGIENA ATMOSFERY.
 22. KLIMAT AKUSTYCZNY.
 23. ZAGROŻENIA POWIERZCHNI ZIEMI.
 - 2.2.1. OBSZARY NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH.
 - 2.2.2. TERENY ZDEGRADOWANE.
 24. STAN SANITARNY I ZAGROŻENIA WÓD.
 25. OBSZARY OGRANICZONEGO UŻYTKOWANIA.
 26. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDZI I MIENIA.
 27. TERENY ZAMKNIĘTE.
 3. CHARAKTERYSTYKA PRZYRODY OŻYWIONEJ -UWARUNKOWANIA BIOTYCZNE
 - 3.1. DOTYCHCZASOWE BADANIA NAD SZATĄ ROŚLINNĄ. 3.1.1. ROŚLINY CHRONIONE I RZADKIE.
 - 3.1.2. OBSZARY CENNE FLORYSTYCZNE.
 32. EKOSYSTEMY LEŚNE.
 33. EKOSYSTEMY NIELEŚNE.
 - 3.31. EKOSYSTEMY ŁĄKOWE.
 - 3.32. EKOSYSTEMY SZUWAROWE.
 - 3.33. EKOSYSTEMY WODNE.
 34. FAUNA
 35. PRZYRODNICZY MODEL STRUKTURY PRZESTRZENNEI OBSZARU.
 - 3.51. POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE TERENU GMINY.
 - 3.52. LOKALNY SYSTEM EKOLOGICZNY - WSKAZANIA DO OCHRONY.
 - 3.6. TERENY I OBIEKTY PRAWNIE CHRONIONE I PROPONOWANE DO OCHRONY.

3.61. TERENY I OBIEKTY PRAWNIE CHRONIONE.

3.62. PROJEKTOWANE (AUTORSKIE) FORMY OCHRONY PRZYRODY.

ROZDZIAŁ III-STANDZIEDZICTWA KULTUROWEGO,ZABYTKÓW I DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

1. PRAWNE FORMY OCHRONY WARTOŚCI KULTUROWYCH.

2. PROCESY KSZTAŁTOWANIA SIĘ STRUKTUR PRZESTRZENNYCH JEDNOSTEK OSADNICZYCH.

21. ROZWÓJ OSADNICTWA NA TERENIE GMINY ZĘBOWICE.

22. MORFOGENETYCZNE UKŁADY PRZESTRZENNE OBSZARU I EWOLUCJA ICH STRUKTUR.

3. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.

31. ZASOBY KULTUROWE OBSZARU.

32. OBIEKTY i OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE I WYMAGANIA OCHRONY.

33. ROZDZIAŁ IV - WARUNKI GOSPODARCZE.

1. ROLNICTWO.

11. PRZYRODNICZE WARUNKI PRODUKCJI ROLNEJ.

12. UŻYTKOWANIE I STRUKTURA WŁADANIA GRUNTAMI.

2. REKREACJA I AGROTURYSTYKA.

3. USŁUGI (Z WYŁĄCZENIEM SEKTORA USPOŁECZNIONEGO).

4. PRZEMYSŁ I PRODUKCJA POZAROLNICZĄ.

ROZDZIAŁ V - UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE I SPOŁECZNE.

1. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.

11. CHARAKTERYSTYKA ZMIAN LICZBY LUDNOŚCI.

12. STRUKTURA PŁCI I WIEKU LUDNOŚCI GMINY.

13. CHARAKTERYSTYKA PROCESÓW DEMOGRAFICZNYCH ORAZ PROGNOZA DEMOGRAFICZNA.

2. RYNEK PRACY.

21. SYTUACJA NA RYNKU PRACY.

22. PODAŻ PRACY.

23. BEZROBOCIE.

24. PROGNOZA SYTUACJI NA RYNKU PRACY.

3. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA.

- 31. WARUNKI MIESZKANIOWE.
- 32. PROBLEMY ROZWOJU USŁUG.

3.21. USŁUGI PUBLICZNE.

3.22. USŁUGI POZOSTAŁE - HANDEL, GASTRONOMIA I RZEMIOSŁO. ROZDZIAŁ VI -
KOMUNIKACJA I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

- 1. SYSTEM KOMUNIKACYJNY.
 - 1.1 KOMUNIKACJA KOLEJOWA.
- 12. SYSTEM DROGOWY.
 - 13. OBSŁUGA RUCHU KOMUNIKACYJNEGO I ZAPLECZE TECHNICZNE
MOTORYZACJI.
- 2. SYSTEMY INŻYNIERYJNE.
- 21. SYSTEM ZAOPATRZENIA W WODĘ.
- 22. SYSTEM ODBIORU I OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW.
- 23. ELEKTROENERGETYKA.
- 24. GAZOWNICTWO.
- 25. TELEKOMUNIKACJA.
- 26. GOSPODARKA ODPADAMI.

ROZDZIAŁ VII - ZWIĄZKI PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNE GMINY, JEJ STRUKTURA
PRZESTRZENNA

- 1. ZEWNĘTRZNE ZWIĄZKI PRZESTRZENNE I FUNKCJONALNE GMINY.
 - 2. STAN ZAGOSPODAROWANIA GMINY - ZWIĄZKI PRZESTRZENNE I FUNKCJONALNE
WEWNĘTRZNE.
- 2.1. STRUKTURA PRZESTRZENNA GMINY.
- 2.2. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA GMINY I JEJ SIECI
OSADNICZEJ.

CZĘŚĆ II

POLITYKA PRZESTRZENNA

ROZDZIAŁ VIII - KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- 1. SYNTEZA PROJEKTU STUDIUM.
- 2. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY.

21. FUNKCJE GMINY.

22. STRUKTURA OSADNICZA OBSZARU GMINY.

23. STRUKTURA PRZESTRZENNA GMINY.

2.3.1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ OBSZARU GMINY.

2.3.2. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ OBSZARU
GMINY.

3. WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA I UŻYTKOWANIA TERENÓW.
4. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI, 4.1. KOMUNIKACJA KOLEJOWA.
4.2 . SYSTEM DROGOWY.
5. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.
 51. ZAOPATRZENIE W WODĘ.
 52. SYSTEM ODBIORU I OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW.
 53. SYSTEM ZAOPATRZENIA W ENERGIE ELEKTRYCZNA.
 54. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO I GAZ,
 55. TELEKOMUNIKACJA
 56. GOSPODARKA ODAPADMI
6. OBSZARY SZCZEGÓLNEJ OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW.
 61. OCHRONA ZASOBÓW PRZYRODY NIEOŻYWIONEJ.
 62. OCHRONA ZASOBÓW PRZYRODY OŻYWIONEJ.
 63. CHRONA KRAJOBRAZU NATURALNEGO I KULTUROWEGO.
 64. ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.
7. OBSZARY PROBLEMOWE.
 71. OBSZARY ZAGROŻONE.
 72. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENI, REHABILITACJI LUB REWALORYZACJI.
 73. OBSZARY POZOSTAŁE.
8. OBSZARY LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO.
 81. OBSZARU LOKALIZACJI INWESTYCJI O ZNACZENIU LOKALNYM.
 82. OBSZARY LOKALIZACJI INWESTYCJI O ZNACZENIU PONADLOKALNYM.
9. OBOWIĄZKI W ZAKRESIE SPORZĄDZENIA MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.
 91. OBSZARY, DLA KTÓRYCH SPORZĄDZONO MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W TRYBIE USTAWY O ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM.
 92. OBSZARY, DLA KTÓRYCH SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU JEST OBOWIĄZKOWE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.
 93. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ PLAN MIEJSCOWY.

CZEŚĆ I

STAN ZAGOSPODAROWANIA GMINY I UWARUNKOWANIA ROZWOJU

ROZDZIAŁ I

CZEŚĆ INFORMACYJNA I OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU

1. INFORMACJE FORMALNE.

1.1. FORMALNO-PRAWNA PODSTAWA OPRACOWANIA.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest opracowaniem wprowadzonym do systemu planowania w Polsce ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. *o zagospodarowaniu przestrzennym* (jednolity tekst Dz. U. z 1994r. Nr 15, poz. 139). Ustawa z dnia 27 marca 2003r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*. (Dz. U. z 2003r. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.) podtrzymała obowiązek sporządzenia studium. Zgodnie z jej art. 9 "x> celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy", a wójt gminy sporządza studium uwzględniając "zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, ustalenia strategii rozwoju i zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategii rozwoju gminy".

Jednocześnie niniejsza ustawa:

- określa (art. 1 ust.1):
 - zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej,

zakres i sposoby postępowania przy przeznaczeniu terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy, **przyjmując ład przestrzenny i zrównoważony rozwój za podstawę tych działań.**

- ustala, że w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uwzględnia się zwłaszcza (art. 1 ust, 2):
 - wymagania ładu przestrzennego, w tym urbanistyki i architektury,
 - walory architektoniczne i krajobrazowe,
 - wymagania ochrony środowiska, w tym gospodarowania wodami i ochrony gruntów rolnych i leśnych,
 - wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
 - wymagania ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia, a także potrzeby osób niepełnosprawnych,
 - walory ekonomiczne przestrzeni,
 - prawo własności,
 - potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa,
 - potrzeby interesu publicznego.

Zgodnie z art. 71 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.) zasady zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska stanowią podstawę do sporządzenia studium. Przez zrównoważony rozwój - rozumie się taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.

Studium jest częścią lokalnego systemu planowania, które art. 3 ww. ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz na ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie terytorialnym (Dz. U. Nr 16 z 1990 r. z późn zm.), należy do zadań własnych gminy.

1.2. FUNKCJE PRAWNE STUDIUM I JKGO ZADANIA.

Zgodnie z art. 9 ust. 3 ustawy *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* studium "sporządza się dla obszaru w granicach administracyjnych gminy" i stanowi ono instrument sterowania procesami

zagospodarowania przestrzeni dla jej terenu.

Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych (art. 9 ust. 4 uopizp) w sposób określony art. 15 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym tzn. ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego muszą być zgodne z zapisami studium.

Studium nie jest aktem prawa miejscowego, a pod względem prawnym stanowi tzw. akt kierownictwa wewnętrznego. Przyjęte i zatwierdzone w studium kierunki zagospodarowania przestrzennego (polityka przestrzenna) przez radę gminy zobowiązują ją do ich realizacji poprzez działania administracji samorządowej, przy zastosowaniu powszechnie obowiązujących przepisów prawa odrębnego, w tym poprzez sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,

Podstawowym zadaniem "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego" jest:

- rozpoznanie aktualnej sytuacji gminy, istniejących uwarunkowań oraz problemów związanych z jej rozwojem,
- sformułowanie kierunków zagospodarowania przestrzennego i zasad polityki przestrzennej,
 - stworzenie podstawy do koordynacji planów miejscowych i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, wydawanych bez planów,
- promocja rozwoju obszaru.

1.3. ZAKRES FORMALNO - PRAWNY OPRACOWANIA.

Stosownie do wymagań określonych w ustawie z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w studium powinny być uwzględnione uwarunkowania wynikające z:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony,
 - stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego,
- stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia,
- zagrożenia bezpieczeństwa ludności i mienia,
- potrzeb i możliwości rozwoju gminy,
- stanu prawnego gruntów,
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych,
- występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych,
- występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych,
- występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych,
 - stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno - ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami,
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

W studium określa się w szczególności:

- kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy,

- obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego,
- obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej,
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym,
 - obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1,
 - obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m² oraz obszary przestrzeni publicznej,
 - obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne,
- kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,
- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych,
- obiekty i obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filii ochronny,
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji,
- granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych,
- inne obszary problemowe, w zależności od potrzeb.

Zakres problematyki, którą należy uwzględnić w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, określają ponadto następujące ustawy:

- ? rozporządzenie Ministra infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004r. w sprawie zakresu projektu studium i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004r. Nr 118, poz. 1233),
- ? ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U, Nr 62, poz. 627 z późn. zm.) - art. 72,
- ? ustawa z dnia 18 lipca 2001r. *Prawo wodne* (Dz. U. z 2001r. Nr 115, poz. 1229) - art. 84,
- ? ustawa z dnia 23 lipca 2003r. *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. z 2003r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) art. 18 i 19.

2. MERYTORYCZNE PODSTAWY OPRACOWANIA.

Przy sporządzeniu niniejszego studium wykorzystano następujące opracowania i dokumenty:

- Atlas Śląska Dolnego i Opolskiego. Pracownia Atlasu Dolnego Śląska. Uniwersytet Wrocławski, PAN Oddz. We Wrocławiu, Wrocław 1997
- « Badora K.: Uwarunkowania przyrodniczo-krajoznawcze gmin woj. opolskiego w organizacji rozwoju agroturystyki. *Przyroda i człowiek z. 7*, Wyd. OCEE, Opole 1997
 - Badora K., Kantorczyk J.: O potrzebie przebudowy systemu obszarów chronionych województwa opolskiego. *Śląsk Opolski nr 2 (31)*, Wyd. IŚ PAN, Opole 1998
 - Bajkiewicz-Grabowska E., Mikulski Z.: *Hydrologia ogólna*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1993
 - Baranowska-Janota M.: *Polityka przestrzenna w parkach krajobrazowych*. Wyd. IGPIK Warszawa 1993
- Bartkowski T. *Metody badań geografii fizycznej*. PWN, Warszawa-Poznań 1977

- Bartkowski T. Zastosowania geografii fizycznej. PWN, Warszawa-Poznań 1983
 - Chmielewski T.J.: Parki krajobrazowe w Polsce. Metody delimitacji i zasady zagospodarowania przestrzennego. Wydawnictwo SGGW-AR, Warszawa 1990
 - Chmielewski T.J.: Ekologiczne podstawy projektowania parków krajobrazowych, [w:] Balazy S., Ryszkowski L. (red.) Wybrane problemy ekologii krajobrazu. Mat. Konf. ZBSRiL PAN, Poznań 1992
 - Cieślak M.: Awifaunistyczne wskazówki kształtowania zadrzewień śródpolnych, [w:] Ochrona cerodowiska i zasobów naturalnych nr 8; IOŚ, Warszawa 1987
 - Dobrzański B., Zawadzki S. (red.): Gleboznawstwo. Wyd. III poprawione, PWRiL, Warszawa 1995
 - Drobek W.: Ukształtowany typ geograficzno-przyrodniczy Śląska Opolskiego, [w:] Śląsk Opolski. Region i jego struktura, Wyd. Instytut Śląski w Opolu, Opole 1992
 - Dubel K.: Warunki przyrodnicze a użytkowanie ziemi na przykładzie powiatu opolskiego. Przegląd Geograficzny t.XLII, z.3, 1970
 - Dubel K.: Zasady sporządzania powszechnej inwentaryzacji przyrodniczej dla gmin. Przyroda i człowiek, z. 1, Opole 1990
 - Dyjor S., Kryza J., Poprawski L.: Zarys ewolucji sieci rzecznej plioceńskiej i staroczwartorzędowej rejonu opolskiego oraz jej hydrogeologiczne znaczenie. Materiały i studia opolskie Rok XXVI, z.52/53, Opole 1994
- Elaborat urzędniowy lasów państwowych Nadleśnictwa Zębowice,
 - Flaczyk Z. (red): Warunki przyrodnicze produkcji rolnej województwo opolskie, IUNG Puławy 1987
 - Haisig J., Kotlicki S., Wilanowski S., Żurek W.: Objasnienia do szczegółowej mapy geologicznej Polski 1:50000 arkusz Lubliniec. PIG Warszawa 1983
 - Haisig J., Wilanowska H., Wilanowski S.: Objasnienia do szczegółowej mapy geologicznej Polski 1:50000 arkusz Olesno. PIG Warszawa 1992
 - Jazienicki Z. - Warunki naturalne rozwoju turystyki i wypoczynku w województwie opolskim w latach 1965-1980, Wojewódzka Pracownia Planów Regionalnych przy W.K.P.G. 1967r.
 - Kleczkowski A.S. red. Mapa obszarów GZWP w Polsce wymagających szczególnej ochrony 1:500 000 z objaśnieniami. Instytut Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej AGH, Kraków 1990
- Klimaszewski M.: Geomorfologia. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994
- Klimat województwa opolskiego, (oprac. Zbiorowe) ImiGW Katowice 1986
 - Komar T.: Charakterystyka sieci rzecznej woj. opolskiego, [w] Studia geograficzno-fizyczne z obszaru Opolszczyzny, t. 1. IŚ PAN, Opole 1968
- Kondracki J.: Geografia fizyczna Polski. PWN 1987.
 - Kondracki J. Geografia Polski. Mezoregiony fizyczno-geograficzne. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994
- Kondracki J.: Geografia regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998
 - Kozłowski S. (red): Surowce mineralne województwa opolskiego. Wydawnictwo Geologiczne, Warszawa 1979r.
- Kozłowski S. Droga do ekorozwoju, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994r.
- Kubok J, Walory przyrody i krajobrazu miast i gmin województwa opolskiego, Opole 1996r.,
- Kuźniewski E., Ochrona przyrody na Śląsku Opolskim, Opole 1996 r.,
 - Liro A, (red): Koncepcja krajowe) sieci ekologicznej ECONET - Polska. Wyd. IUCN, Warszawa 1995r,
- Małachowicz E., Ochrona środowiska kulturowego, Kraków 1987r.,
 - Mapa geologiczna Polski. A. Mapa utworów powierzchniowych 1:200 000 z objaśnieniami. Arkusz Gliwice, Wyd. PIG, Warszawa 1992r,
 - Mapa geologiczna Polski. A. Mapa utworów powierzchniowych 1:200 000 z objaśnieniami. Arkusz

Kluczbork, Wyd. PIG, Warszawa 1992r,

- Mapa topograficzno-administracyjna województwa opolskiego 1:100 000, Wyd. Przedsiębiorstwo Geodezyjne- - Kartograficzne Katowice 1996r.
- Mapa glebowo rolnicza woj. opolskiego 1:100 000, Wyd. IUNG Puławy, Puławy 1987r.
 - Mapy topograficzne 1:25 000 z pokryciem dla terenu opracowania Główny Urząd Geodezji i Kartografii, Warszawa 1979-86r.
 - Mapy topograficzne 1:50 000 z pokryciem dla całego obszaru opracowania, Główny Urząd Geodezji i Kartografii, Warszawa 1979-86r.
 - Mapy sozologiczne 1:50 000 z pokryciem dla całego terenu opracowania, Główny Geodeta Kraju, Warszawa 1997r,
 - Nowak A., opracowanie zbiorowe pod redakcją - Przyroda województwa opolskiego, Opole 1997r.,
 - Opracowanie granicy polno-leśnej opracowany przez Urząd Wojewódzki w Opolu -Wojewódzkie Biuro Geodezji, Kartografii i Gospodarki Gruntami, 1996r.
 - Parusel J.B., Wika S., Bula R., Czerwona lista roślin naczyniowych Górnego Śląska. Raporty Opinie 1. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska w Katowicach, 1996r.,
 - Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego, opracowany przez Biuro Planowania Przestrzennego w Opolu,
 - Plan gospodarki odpadami dla województwa opolskiego na lata 003 - 2014 - Zakład Ochrony Środowiska Instytutu Mineralnych Materiałów Budowlanych w Opolu,
 - Program ochrony środowiska dla województwa opolskiego na lata 2003-2006 z perspektywą na lata 2007-2010 -Biuro Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Woj ewództwa Opolskiego,
- Richling A.: Kompleksowa geografia fizyczna. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa 1992r.
- Richling A., Solon J.: Ekologia krajobrazu. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996r.
 - Rysunek i tekst planu zagospodarowania przestrzennego gminy Zębowice, zatwierdzonego Uchwałą Nr 5/81 Gminnej Rady Narodowej w Zębowicach dnia 10 listopada 1981 roku oraz zmiany w ww. planie zatwierdzone Uchwałą Nr XIX/100/92 Rady Gminy w Zębowicach z dnia 21 grudnia 1192 roku (ogłoszone w Dz. U. Województwa opolskiego Nr 11 poz, 64 z dnia 1 lipca 1993r),
 - Sobol K.: Objąsnienia do szczególowej mapy geologicznej Polski 1:50000 arkusz Dobrodzień. PIG Warszawa 1996r.
 - Sołowiej D.: Podstawy metodyki oceny środowiska przyrodniczego człowieka. Wyd. Nauk. UAM Poznań 1987r.
 - Spalek K., Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w województwie opolskim. Natura Silesiae Superioris 1. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska w Katowicach 1997 r.,
- Stachy J. (red): Atlas hydrologiczny Polski. Wyd. ImiGW, Warszawa 1986r.
- Starkel (red): Geografia Polski. Środowisko przyrodnicze. PWN, Warszawa 1996r.
- Szczegółowa mapa geologiczna Polski 1:50000 arkusz Dobrodzień. PIG Warszawa 1996r.
- Szczegółowa mapa geologiczna Polski 1:50000 arkusz Lubliniec. PIG Warszawa 1983r.
- Szczegółowa mapa geologiczna Polski 1:50000 arkusz Olesno, PIG Warszawa 1992r.
 - Szczepankiewicz S.: Obszary wydmowe Opolszczyzny, [w:] Studia Geograficzno-Fizyczne z obszaru Opolszczyzny. Wyd IŚ PIN Opole 1968r.
 - Tomiałojć L. (red): Ochrona przyrody i środowiska w dolinach nizinnych rzek Polski. Wyd. IOP PAN, Kraków 1993r.
 - Witek T. red.: Rolnicza przestrzeń produkcyjna województwa opolskiego w liczbach. IUNG Puławy 1976r.
 - Wnioski o zmianę miejscowego plami ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Zębowice oraz wnioski złożone do "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Zębowice",

- Wytyczne konserwatorskie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Opolu,
- Zagroźdżon A. Morfologia osiedli województwa opolskiego 1965r.
- Zakrzycki K., Szelaż Z, Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce 1992
 - Zakrzycki K., Wojewoda W., Heinrich Z., Lista roślin zagrożonych w Polsce , Wyd. 2. Inst. Bot. Im. W Szafera, PAN Kraków 1992 r.
 - Żarska B.: Wpływy ekotonowe w roślinności strefy brzegowej lasów a kształtowanie zalcseń. [w:] Ochrona środowiska i zasobów naturalnych nr 8, IOS, Warszawa 1987r.

Kompletując materiały wyjściowe dążono do uzupełnienia ich tak, aby zapewnić pełne, merytoryczne podstawy do skonstruowania i uzasadnienia przyjętych kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz sformułowania polityki przestrzennej gminy Zębowice. Dążono także do zapewnienia ich przydatności dla opracowywanych w przyszłości planów zagospodarowania przestrzennego i prowadzenia bieżącej działalności administracyjnej.

3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY.

3.1. POŁOŻENIE GMINY W UKŁADZIE POWIĄZAŃ ZEWNĘTRZNYCH.

Gmina Zębowice położona jest w środkowo-wschodniej części Województwa Opolskiego,. Około 35 km od Opola - miasta wojewódzkiego. Pod względem administracyjnym, wraz z gminą Dobrodzień, Gorzów Śląski, Praszka, Radłów, Rudniki i Olesno, należy do powiatu ziemskiego Oleskiego. Obsługę gminy w zakresie oświaty ponadpodstawowej, ochrony zdrowia, wymiaru sprawiedliwości, banko wo-finans ową, urzędu pracy i ubezpieczeń społecznych, a także obsługi ponadlokanych dróg publicznych, ochrony przeciwpożarowej i sanitarno-epidemiologicznej oraz obsługi geodezyjnej zapewnia miasto powiatowe Olesno oraz miasto wojewódzkie Opole.

Graniczy z gminami miejsko-wiejskimi: od południowego-zachodu z gminą Ozimek, od wschodu z gminą Dobrodzień oraz od północy z gminą Olesno, a także gminami wiejskimi: od zachodu z gminą Turawa oraz od północnego-zachodu z gminą Lasowice Wielkie. Wszystkie graniczne gminy należą do województwa opolskiego.

Według regionalizacji fizyczno-geograficznej J. Kondrackiego (1998) obszar gminy Zębowice położony jest w strefie granicznej dwóch podprovincji: Niziny Srodkowopolskie (318.) oraz Wyżyny Śląsko-Krakowskiej (341.) Niziny Srodkowopolskie reprezentowane są tu przez makroregion Niziny Śląskiej (318,5) i jej mezoregion Równiny Opolskiej (318,57)., który obejmuje południową i zachodnią, najniższą położoną nad poziomem morza część gminy. W skład Równiny Opolskiej (wg. Publikacji Dubel) wchodzi mniejsze jednostki fizyczno-geograficzne o randze mikroregionów tj. Równina Stobrawska oraz Wzniesienia Bierdzańsko-Mnichowskie. Wyżyna Śląsko-Krakowska reprezentowana jest przez makroregion Wyżyny Woźnicko-Wieluńskiej i jej mezoregion Próg Woźnicki.

Przez teren gminy Zębowice przebiega linia kolejowa o znaczeniu regionalnym relacji Strzelce Op.-Fosowskie - Kluczbork. Jednocześnie obszar gminy generalnie położony jest poza podstawowym układem komunikacyjnym dróg o znaczeniu międzyregionalnym. Na obrzeżu jej terenu przebiega tylko jedna droga wojewódzka nr 901 relacji Dobrodzień - Olesno. Podstawowy układ komunikacyjny gminy tworzą powiatowe i gminne drogi publiczne.

3.2. PODSTAWOWE DANE I INFORMACJE CHARAKTERYZUJĄCE GMINĘ.

Sieć osadniczą gminy tworzy dziewięć wsi sołeckich: wieś gminna Zębowice oraz wieś Kadłub Wolny, Knieja, Łąka, Osiecko, Poczołków, Prusków, Radawie i Siedliska Obok wsi sołeckich występują liczne przysiółki, tworząc łącznie z nimi 22 miejscowości. Tak znaczna liczba przysiółków, przy tak małej liczbie sołectw, wskazuje na znaczne rozproszenie zabudowy,

Największą intensywnością zabudowy wyróżnia się wieś Zębowice, Radawie i Kadłub Wolny.

Powierzchnia gminy wynosi 95,81 km², co stanowi ok. 1,16% powierzchni województwa i sytuuje ją w grupie najmniejszych gmin Opolszczyzny. Lasy zajmują 5867ha, stanowiąc 61,7% powierzchni obszaru gminy, a użytki rolne stanowią 33,4% jej obszaru, łącznie zajmując 3198,7 ha.

W 2003 roku obszar gminy zamieszkiwało 4170 osób, co daje jej jedną z najmniejszych gęstości zaludnienia w województwie (ok. 43 osoby/km²). Ludność gminy stanowi zaledwie 0,38% ludności województwa opolskiego,

TABELA 1.

Gmina Zębowice - podstawowe dane statystyczne - stan grudzień 2002r.

Lp	Elementy charakterystyki	Gmina	Sytuacja na tle województwa	Lokata wśród 37 gmin wiejskich woj. opolskiego
1	Liczba mieszkańców	4230	0,38% mieszkańców województwa	
2	Kobiety na 100 mężczyzn	98	105 w województwie opolskim	
3	Powierzchnia (ha)	9581	1,16%o powierzchni województwa	
4	Lasy (ha)	5867	2,32%o lasów województwa	
5	Użytki rolne (ha)	3198	0,53%) użytków rolnych województwa	
6	Gęstość zaludnienia (M/km ²)	44	116 M/km ² w województwie	
7	Dochód na 1 mieszkańca (zł/M)	1351,8zł/ M	1379,9 zł/M w gminach wiejskich województwa opolskiego	26
8	Wydatki na 1 mieszkańca	1240,3	1327,2 zł/M w gminach wiejskich województwa opolskiego	19
9	Stopa bezrobocia	13,5	9,6 w województwie	

Zródło: rocznik statystyczny woj. opolskiego - opracowanie własne M.O.

Gmina Zębowice pełni szereg funkcji. Funkcją wiodącą jest rolnictwo i leśnictwo, a uzupełniającą mieszkalnictwo, O wykształceniu funkcji wiodących przesądziły warunki naturalne, w tym szczególnie duże zalesienie powierzchni gminy kształtujące się na poziomie 61% powierzchni jej obszaru.

ROZDZIAŁ II

STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU

1. CHARAKTERYSTYKA PRZYRODY NIEOŻYWIONEJ - UWARUNKOWANIA ABIOTYCZNE.

1.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE.

Według regionalizacji fizyczno-geograficznej *f.* Kondrackiego (1998) obszar gminy Zębowice położony jest w strefie granicznej dwóch podprowincji: Niziny Środkowopolskiej (318) oraz Wyżyny Śląsko-Krakowskiej (341).

Niziny Środkowopolskie reprezentowane są tu przez makroregion Nizina Śląska (318.5) i jej mezoregion **Równina Opolska (318.57)**. Obejmuje on południową i zachodnią, najniższą położoną nad poziomem morza część gminy. W publikacji Dubel (1970r.) Równina Opolska podzielona została na mniejsze jednostki fizyczno-geograficzne o randze mikroregionów, wśród których na terenie gminy występują:

- **Równina Stobrowska** - obejmująca północno-zachodnią, zalesioną część analizowanego obszaru,
- **Wzniesienia Bierdzańsko-Mnichowskie** - obejmujące tereny położone na zachód od Kadłuba Wolnego po Radawie i Knieję.

Wyżyna Śląsko-Krakowska reprezentowana jest przez makroregion Wyżyna Woźnicko-Wieluńska (341.2) i jego mezoregion: **Próg Woźnicki (341.23)** położony w północnej i północno-wschodniej części gminy w okolicach Siedlisk, Osiecka i na wschód od Kadłuba Wolnego. Wyniesienia Progu Woźnickiego uwarunkowane są budową geologiczną. Obszar ten zbudowany jest z gómotriasowych wapieni, piaskowców, ilów i ilowców, które są słabiej podatne na denudację niż tereny przyległe. W silnie wydłużonym na kilkadziesiąt kilometrów i wąskim do 10 km ciągu wyniesień Progu Woźnickiego wydzielono mniejsze jednostki o charakterze mikroregionów. Wyniesienia Progu na terenie gminy reprezentowane są przez południowo-zachodnią część tzw. **Garbu Olesna**.

Podział gminy na południowo-zachodnią część nizinną i północno-wschodnią wyżynną związany jest z przebiegającym wzdłuż linii Wędrynia - Kadłub Wolny - Szemrowice - Dobrodzień gómotriasowym progiem strukturalnym (kuestą), który mimo, że znacznie obecnie denudowany można wyodrębnić w terenie na podstawie kryteriów geomorfologicznych i geologicznych.

Szacuje się następujący udział powierzchniowy terenów gminy w podstawowych mezoregionach fizyczno-geograficznych:

ok. 70% - Równina Opolska, ok.
30% - Próg Woźnicki.

Nizinno-wyżynne położenie terenów gminy wskazuje na pewną zmienność warunków fizyczno-geograficznych typową dla stref granicznych, co ma znaczenie zarówno przyrodnicze jak i społeczno-gospodarcze.

1.2. RZEŻBA TERENU I KRAJOBRAZ NATURALNY.

1.2.1. RZEŻBA TERENU.

Współczesna rzeźba terenu gminy Zębowice jest wynikiem zachodzących tu niegdyś procesów endogenicznych i egzogenicznych. Wśród tych pierwszych najważniejsze było tektoniczne założenie się progu gómotriasowego, wśród drugich procesy denudacyjne, glacialne, peryglacialne, eoliczne i fluwialne, a także działalności człowieka. Odtworzenie procesów geomorfologicznych i paleogeograficznych na terenie gminy jest skomplikowane ze względu na zachodzące na siebie procesy i formy od gómotriasowych, do czwartorzędowych. Najważniejsze zmiany morfogenetyczne, skutkujące dzisiejszą dosyć urozmaiconą rzeźbą zachodziły podczas zlodowaceń plejstoceńskich w okresach kolejnych transgresji i recesji lodowców oraz po ustąpieniu ostatniego z nich - zlodowacenia bałtyckiego.

Do starszej rzeźby denudacyjno-staikturalnej należy zrównana wysoczyzną polodowcowa z odsłoniętymi miejscami skałami gómotriasowymi. Wysoczyzną tworzy wyniesiony 40-60 m ponad Nizinę Śląską Próg

Woźnicki oddzielony od terenów nizinnych bardziej lub mniej widoczną w krajobrazie krawędzią denudacyjną. Próg strukturalny oddziela obszary o różnej odporności skał na niszczenie. Część północno-wschodnią gminy budują twardsze górnokarpackie wapienie, piaskowce i iłowce, które w procesach denudacji pozostały w mniejszym stopniu zniszczone i nie podlegały tak silnej gradacji. Ku południowemu-zachodowi zanurzają się one pod pokrywami młodszych utworów.

Młodsze formy geomorfologiczne na terenie gminy Zębówice są wynikiem akumulującej i niszczącej działalności lądolodu środkowopolskiego, a następnie procesów zachodzących po jego ustąpieniu; najpierw w surowych klimatycznie warunkach peryglacjalnych vistulianu, a następnie w łagodniejszym klimacie holoceniście. Podczas regresji stadiau maksymalnego zlodowacenia środkowopolskiego na terenie gminy akumulowały się osady lodowcowe i wodno-lodowcowe, które dzisiaj mają postać szerokich form pagórkowatych i falistych (osady lodowcowe) lub falistych, częściowo płaskich równin (wodnolodowcowe). Osady te zretuszowały wcześniejszą rzeźbę, w tym zasypały krawędź denudacyjną progu górnokarpackiego, powodując dzisiejsze kłopoty interpretacyjne z wyznaczeniem jej pierwotnego przebiegu. W wyniku zretuszowania krawędzi denudacyjnej występującej na terenie gminy przejście pomiędzy obszarem Niziny Śląskiej i Wyżyny Śląsko-Krakowskiej stało się łagodne.

W warunkach peryglacjalnych, po ustąpieniu lądolodu, postępowała denudacja wcześniejszych form i zaznaczyły się bardzo silne procesy eoliczne, w wyniku których na odsłoniętych terasach plejstoceniście rzek oraz na równinach wodnolodowcowych wykształciły się rozległe pola piasków eolicznych i liczne wydmy. W holocenie następowała dalsza denudacja wcześniejszych form, a na pierwszy plan wysunęły się zjawiska fluwialne związane z działalnością rzek. **Duża siła erozyjna niewielkich cieków gminy spowodowała głębokie nieraz wcięcie się w podstawę erozyjną i utworzenie wąskich i głębokich dolinek.** W młodszym holocenie w wciętych dolinkach przewagę nad procesami erozji osiągnęły procesy akumulacyjne, które doprowadziły do uformowania się w dnach płaskich, namuliskowych i piaszczystych teras holoceniście. Z młodszą częścią holocenu związana jest również działalność człowieka, przejawiająca się głównie licznymi wyrobiskami poeksploatacyjnymi kruszywa naturalnego i iłów do ceramiki budowlanej.

Występujące na terenie gminy z silnym natężeniem procesy rzeźbotwórcze doprowadziły do powstania zróżnicowanego rysu geomorfologicznego, który jest jej dużym walorem przyrodniczym. Rzutuje także na silne zróżnicowanie pozostałych komponentów środowiska przyrodniczego, w tym walorów florystycznych i faunistycznych.

Najwyżej położone obszary w gminie Zębówice zlokalizowane są w jej północno-wschodniej części. Wysokości bezwzględne osiągają tu 280 m n.p.m., Najniżej położone tereny znajdują się na zachodzie, w dolinie Libawy, przy granicy z gminą Turawa - ok. 190 m n.p.m., Obszar gminy ma zatem zróżnicowany hipsometrycznie charakter. Bezwzględna różnica wzniesień wynosi ok. 90 m, co jest dla tak małego terenu wartością dużą. Charakterystyczny jest dominujący zachodni kierunek spadków terenu z Progu Woźnickiego stanowiącego wododział Liswarty i Małej Panwi na Równinę Opolską.

Obszary o najwyższych wysokościach względnych w gminie Zębówice położone są w lasach w północnej części gminy (pagórki wydymowe i kemy) oraz wzdłuż dolin rzecznych, Lokalnie w pierwszym przypadku dochodzą do 20 m, skarpy głęboko wciętych dolin rzecznych mają wysokość do 10 m. Najmniejsza deniwelacja występująca na terenie falistych równin wodnolodowcowych, gdzie sięgają do 5 m,

Występowanie największych wysokości względnych na terenie gminy Zębówice związane jest ze skutkami założenia się górnokarpackiego progu strukturalnego oraz skutkami procesów denudacji lodowcowej i rzecznej. Na wzniesieniach progu strukturalnego koło Osiecka i Kadłuba Wolnego deniwelacje sięgają 30 m przy dominujących spadkach w zakresie 3-5%. Denudacja rzeczna doprowadziła do wykształcenia się znacznych różnic wysokościowych na skrzydłach dolin Libawy i jej dopływów (nun. Pruskowskiego Potoku). W położeniach poza dolinnych w centralnej części gminy występują formy związane z działalnością glacialną i fluwio-glacialną, dodatkowo przekształcone w okresie polodowcowym. Formy te zróżnicowanie wysokości względnych zawdzięczają pagórkowatemu lub falistemu ukształtowaniu się pozostałości po recesji lodowca. Na pierwszy plan wysuwają się tu formy kemowe o wysokości do 20 m i dominujących spadkach z przedziału 3-5%. Znaczne deniwelacje występują w obrębie obszarów wydymowych, gdzie wysokości względne dochodzą do 15 m, zaś spadki terenu przekraczają lokalnie 20%». Obszary wydymowe oraz strome krawędzie holoceniście dolin rzecznych występujące na terenie gminy charakteryzują się największymi przeciwwskazaniami geomorfologicznymi do zabudowy.

Na obszarze gminy Zębówice wyróżnić można następujące typy stref geomorfologicznych:

- > **wysoczyzny polodowcowe** tworzą obok równin wodnolodowcowych matrix krajobrazowe terenu gminy. W przeciwieństwie jednak do nich są najczęściej użytkowane rolniczo. Występują w najdojrzałszej postaci w centralno-zachodniej jej części w okolicach Zębówic, Łąki, Radawia. Są to fragmenty zdenudowanej, falistej lub rzadziej pagórkowatej powierzchni zalegania glin zwałowych stadiau maksymalnego zlodowacenia środkowopolskiego. Miejscami rzeźba falista przechodzi w rzeźbę szeroko pagórkowatą. Lokalne deniwelacje terenu wynoszą dla większości obszaru 10-15 m, spadki dochodzą do 5%>

- > **Garb Olesna** jest to położony na osi Jeżowa - Klekotna - Olesno ciąg szerokich, łagodnych wyniesień pochodzenia denudacyjnego zbudowanych z utworów górnego triasu, przykrytych miejscami w plejstocenie osadami polodowcowymi zlodowacenia środkowopolskiego, na przełomie plejstocenu i holocenu polami piasków eolicznych z wydrami, a w holocenie wzdłuż dolin rzecznych piaskami, madami i namulami rzecznyymi. Ciąg wyniesień, o szerokości kilku do kilkunastu kilometrów i wysokości względnej dochodzącej do 60 m, stanowi wododział dla Małej Panwi i Warty. Ich kulminacje na terenie gminy zaznaczone wychodniami położone są w kasach ok. 4 km na północny wschód od Kadłuba Wolnego. Spadki terenu w okolicach Osieka i Kadłuba Wolnego kształtują się najczęściej w przedziale 3-5%,

- > **równiny wodnolodowcowe** - obejmują najczęściej zalesione obszary południowej i zachodniej części gminy. Są to lekko faliste lub płaskie obszary o nieznacznych deniwelacjach zbudowane z dosyć dobrze wysortowanych piaszczystych i żwirowych osadów stadiau maksymalnego zlodowacenia środkowopolskiego. Poza formami akumulacji szczelinowej równiny wodnolodowcowe charakteryzują się deniwelacjami nie przekraczającymi 10-15 m i spadkami terenu nie przekraczającymi najczęściej 3%,

- > **głęboko wcięte w podstawę erozyjną doliny Libawy, Pruskowskiego Potoku, Potoku Radawki i ich dopływów** - wysoczyznowe obszary gminy rozcięte są systemem dolin rzecznych wyraźnie wyróżniających się w krajobrazie. Nachylenie obszaru gminy spowodowane różnicami wysokości pomiędzy północną częścią wyżynną a południowo-zachodnią niziną oraz zwiększona suma opadów atmosferycznych, uwarunkowująca gwałtowne wezbrania, spowodowały wykształcenie się na niektórych odcinkach dolin głębokich wcięć we wcześniejsze osady. Dochodzą one miejscami do kilkunastu metrów i przybierają postać szerokich wąwozów zasypanych w części dennej namulami. **Spośród wciętych form dolinnych gminy na szczególną uwagę zasługują odcinki rzek położone na terenach leśnych w północnej jej części.** Duże deniwelacje, jakie występują za sprawą wyodrębniającego się w krajobrazie progu górnotriasowego sprzyjały w rozwoju hydrologicznym silnej erozji, stąd występują tu najwyższe skarpy,

- > obszary wydmore - zlokalizowane są na terenach leśnych w obrębie równin wodnolodowcowych na całym obszarze gminy. W najlepiej wykształconej postaci pola wydym występują w części północnej, w lasach koło Radawia oraz Osiecka i Siedlisk. Stanowią ciągi złożonych form o zróżnicowanym przebiegu. Według regionalizacji Pernarowskiego (1968) wydmy północnej części gminy stanowią część wydmorej jednostki morfologicznej Opolszczyzny - VI. Równiny Stobrawskiej, która jest tu reprezentowana przez mniejszą jednostkę (obszar wydymow}') 5. Wschodni. Jednostka ta ma niezbyt dużą powierzchnię 50 km², co stanowi ok. 5% powierzchni obszaru morfologicznego. Łącznie długość ciągów wydymowych wynosi tu 15 km, na km² obszaru wydmorego przypada 0,30 km ciągu, a na 1 km ciągu wydmorego przypada 3,34 km² obszaru. Na terenie gminy występuje tylko jeden z dwu typów strukturalnych wydym -związany z wzniesieniami równin wodnolodowcowych. Nic występują wydmy w typie rynnowym związane z nadzalewowymi terasami rzecznyymi. Wysokości względne wydym dochodzą do 15 m. Formy te powstały na przełomie plejstocenu i holocenu. Bazą erozyjną do ich wykształcenia były wówczas piaski i żwiry wodnolodowcowe stadiau maksymalnego zlodowacenia środkowopolskiego. Silne uaktywnienie się działalności wiatru związane z cechami ówczesnego klimatu spowodowało usypanie się form prostych, które z czasem (również w holocenie) łącząc się stały się formami złożonymi. Ze względu na silne spadki zboczy wydmy stanowią jedną z ciekawszych i bardziej urozmaiconych form geomorfologicznych gminy. Korzystnie komponują się z lasami, które je pokrywają. Na szczególną uwagę wśród wydym gminy zasługują:

obszary wydmore położone ok. 1-2 km na północ od Radawia,

obszary wydmore położone ok. 1 km na północ, 0,5 km na wschód i ok. 3 km na zachód od Osiecka,

> kemy i terasy kemowe - pochodzą ze stadiału maksymalnego zlodowacenia środkowopolskiego. Najlepiej wyodrębniające się w krajobrazie formy kemowe położone są na północ od Pruskowa i na południe od Kniei. Znaczna część rozległych równin wodnolodowcowych z terenu gminy może mieć postać teras kemowych. Obecnie kemy i terasy kemowe to formy silnie zdenudowane, wznoszą się na wysokość do 20 m. Kemy są pagórkowatymi formami, które na terenach młodoglacjalnych osiągają niekiedy bardzo okazałe rozmiary. Powstają na obszarze moreny dennej z nanosów wody płynącej w lodowcu. Woda niosąc piaski i żwiry osadza je w szczelinach lodowca. Po jego stopnieniu osadzone w jednym miejscu przewarstwione piaski i żwiry tworzą pagórek. Kemy i terasy kemowe gminy Zębówice są pokryte lasami co znacząco maskuje ich wyniesienie,

> torfowiska - dobrze wykształcone są jednymi z najciekawszych i najrzadszych form abiotycznych i biotycznych na obszarze Opolszczyzny. W gminie występują na niewielkich obszarach w lokalnych zagłębieniach terenu, najczęściej w dolinach rzecznych, m.in. Libawy, Pruskowskiego Potoku i ich dopływów. Są to najczęściej formy zdegradowane poprzez melioracje odwadniające prowadzone na szeroka skalę na terenach rolnych i leśnych.

Uzupełnieniem naturalnych form geomorfologicznych gminy Zębówice i dodatkowym czynnikiem różnicującym rzeźbę są wytwory działalności człowieka, a zwłaszcza górnictwa odkrywkowego. Największe przekształcenia rzeźby występują przy drodze wojewódzkiej na północny-wschód od Kadłuba Wolnego, w okolicach Kosie oraz Radawia i spowodowane są eksploatacją kruszywa naturalnego i surowców ilastych ceramiki budowlanej.

1.2.2. TYPY KRAJOBRAZU NATURALNEGO.

Pod względem typów krajobrazu naturalnego (Kondracki 1988, 1994) na terenie gminy Zębówice wyróżniono 5 gatunków krajobrazu, **tych** charakterystykę przedstawiono w tabeli 1. Spośród pięciu gatunków krajobrazu naturalnego, przedstawionych poniżej w tabeli, pierwszy i trzeci, występują pospolicie w całym województwie i są również pospolite w skali kraju, natomiast **typ krajobrazu wyżynnego na skalach krzemianowych należy do rzadkiego w skali kraju i występuje w województwie jedynie w gminach położonych na wschód i północny-wschód od gminy Zębówice oraz w Górach Opawskich. Krajobrazy ostańców peryglacjalnych są w skali regionu również bardzo rzadkie. Występują wyspowo i na niewielkich powierzchniach. Krajobrazy teras z wydmy na terenie gminy występują w najdojrzalszej w regionie postaci.**

TABELA 2.

TYPY KRAJOBRAZU NATURALNEGO GMINY ZĘBOWICE.

	TYOLOGIA I CHARAKTERYSTYKA	LOKALIZACJA W GMINIE	PROPOZYCJE OCHRONY
1.	Klasa: Krajobrazy nizinne Typ: staroglacjalne Gatunek: równin peryglacjalnych Gleby: brunatne Roślinność potencjalna: grądy	Centralno-zachodnia część gminy	
2.	Klasa: Krajobrazy nizinne Typ: staroglacjalne Gatunek: ostańców peryglacjalnych (starych moren, kemów i ozów) Gleby: brunatne Roślinność potencjalna; grądy	Na północ od Pniskowa, na Południe od Kniei.	
3.	Klasa: Krajobrazy nizinne	Doliny Libawy, Pruskowskiego	Część obszarów wskazana do

	Typ: dolin i równin akumulacyjnych Gatunek: den dolinnych Gleby: mady Roślinność potencjalna: łęgi, olsy	Potoku, Potoku Radawki, Radawki, Potoku Łomnickiego i ich najczęściej krótkich, nielicznych dopływów.	wzmoczonej ochrony kraj obrazowej poprzez utworzenie Zespołu przyrodniczo -krajobrazowego.
4.	Klasa: Krajobrazy nizinne Typ: dolin i równin akumulacyjnych Gatunek: tarasów z wydhami Gleby: bielicowe Roślinność potencjalna: bory	Północna część gminy koło Osiecka i Przysiółka Leśniak oraz Radawia	Część obszarów wskazana do wzmoczonej ochrony krajobrazowej poprzez utworzenie Zespołu przyrodniczo -krajobrazowego.
5.	Klasa: Krajobrazy wyżynne Typ: na skałach krzemianowych Gleby: brunatne Roślinność potencjalna: grądy, Świetliste Dąbrowy	Północno-wschodnia Wyżynna część gminy	

Zródło: oprac. Własne K.B. na podstawie Kondracki 1988, 1994r.

Na podstawie cech rzeźby terenu gminy Zębówice wyróżnia się następujące typy struktur morfologicznych (Atlas... 1997):

- działy wyżynne, garby i płaskowyże o rzeźbie uwarunkowanej starszym podłożem,
- równiny teras akumulacyjnych i erozyjno-denudacyjnych,
- równiny teras niskich, miejscami w pradolinach plejstocenijskich,
- holocenijskie dna dolin rzecznych.

Pierwszy z nich należy do typu wyżynnego pozostałe są formami nizinnymi - lodowcowymi, wodno-lodowcowymi i rzecznyymi.

1.2.3. OBSZARY KRAJOBRAZU PRZYRODNICZEGO PROPONOWANE DO OCHRONY.

Walory krajobrazu przyrodniczego podlegają ochronie polegającej na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody, na

podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku *o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2004r. Nr 92, poz. 880). Art. 6 ww. ustawy określa możliwe do ustanowienia formy ochrony przyrody, w tym poprzez proponowaną tu formę zespołów przyrodniczo-krajobrazowych. Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego, zasługujące **na wzmoczoną ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne**. Zgodnie z art. 44 ustawy *o ochronie przyrody* ustanowienie tej formy ochrony przyrody następuje w drodze rozporządzenia wojewody albo uchwały rady gminy, jeżeli wojewoda nie ustanowił tych form ochrony przyrody.

Ze względu na wartość krajobrazu przyrodniczego, który zachował cechy krajobrazu naturalnego, w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko - Turawskie wzmoczoną ochroną proponuje się objąć następujące tereny:

- > **ŁĄKI KOŁO KOCUR** - położone wśród kompleksów leśnych w północno-wschodniej części gruntów wsi Kadłub Wolny (na północ od przysiółka Leśniaki), reprezentujące typ krajobrazu den i obniżen dolinnych cieków wodnych (rzeki Libawy).
- > **DOLINA GÓRNEJ LIBAWY** - zlokalizowana na terenach leśnych, w północno-wschodniej części gruntów wsi Kadłub Wolny (na północ od przysiółka Leśniaki), stanowiąca fragment głęboko wciętego w powierzchnię terenu dna dolinnego rzeki Libawy z przyległymi fragmentami równiny akumulacyjnej.
- > **KADŁUBSKIE ŁĄKI** - położone wśród kompleksów leśnych w północno-wschodniej części gruntów wsi Kadłub Wolny (na północny - wschód od przysiółka Leśniaki), reprezentujące typ krajobrazu den dolinnych i obniżen dolinnych cieków wodnych (Potoku Łomnickiego i jego bezimiennych dopływów),

> WYDMY NA PÓLNOC OD WSI PRUSKÓW - zlokalizowane na terenach leśnych w obrębie równin wodnolodowcowych, reprezentujące typ krajobrazu eolicznego - pagórkowatego z ciągiem złożonych form wydmowych o zróżnicowanym przebiegu, stanowiących jedną z ciekawszych i bardziej urozmaiconych form geomorfologicznych gminy.

Szczególne ochrona walorów krajobrazowych ww. terenów polegać powinna przede wszystkim na ochronie wartości ekologicznych i estetycznych oraz związanych z nimi ochroną rzeźby terenu, tworów i składników przyrody ożywionej i nieożywionej, ukształtowane przez przyrodę lub działalność człowieka.

Przy ostatecznym określaniu granic obszarów proponowanych do wzmożonej ochrony, ze względu na unikalne cechy krajobrazu naturalnego, należy wziąć pod uwagę wartość przyrodniczą obszarów sąsiednich oraz wartość estetyczną krajobrazu kulturowego,

1.3. BUDOWA GEOLOGICZNA.

Na obecny stan budowy geologicznej utworów powierzchniowych obszaru gminy Zębówice miały wpływ procesy osadzania się i erozji skał górnotriasowych (być może również jurajskich), kilkakrotne wkraczanie na teren Polski lądolodu, sedymentacja rzeczna, intensywna erozja w okresach interglacjalnych, a także zespół procesów występujących po ostatnim zlodowaceniu.

Spśród utworów geologicznych swoje wychodnie na terenie gminy mają zarówno formacje kenozoiczne jak i mezozoiczne. Taki stan w skali regionu opolskiego nie jest typowy. W większości gmin województwa powierzchniowe utwory stanowią jedynie formacje kenozoiczne i to w zdecydowanej większości najmłodsze - czwartorzędowe.

Podłoże starsze od trzeciorzędu tworzą w gminie Zębówice triasowe utwory noryku i retyku. Należą one do skał budujących dużą geologiczną jednostkę strukturalną Śląska Opolskiego - Monoklinę Przesudecką. Pod względem litologicznym w górnym triasie wydziela się warstwy lisowskie (spągowe) i woźnickie (stropowe). Osady obu warstw akumulowały się w warunkach brakicznych w ówczesnych płytkich zbiornikach śródlądowych. Na południu gminy pod pokrywą czwartorzędową oraz szczątkowymi pokrywami trzeciorzędowymi dominują ropy i ropy pstry z wkładkami ławic brekcji formacji lisowskiej, zaś na północy ropy i ropy pstry z wkładkami piaskowców i piasków oraz wapieni formacji woźnickiej. Większa odporność na denudację tych utworów spowodowała wyodrębnienie się w rozwoju budowy geologicznej wyżynnego garbu górnotriasowego z kuestą (progiem strukturalnym) oddzielającą go od Niziny Śląskiej. Grubość osadów górnotriasowych na terenie gminy przekracza kilkaset metrów. Pod nimi położone są niezgodnie wapienno-dolomitowe serie środkowego triasu - wapienia muszlowego. Obecnie **formacje górnego triasu na terenie gminy Zębówice odsłaniają się w okolicach Osiecka i na północny wschód od Kadłuba Wolnego**. Te ostatnie były przedmiotem eksploatacji przy drodze wojewódzkiej Dobrodzień - Olesno.

Utwory górnotriasowe na terenie gminy zostały w późniejszym okresie w większości przykryte skałami osadowymi akumulowanymi w okresie przedplejstoceniowym (najprawdopodobniej nie była to ciągła pokrywa), a także naniesionymi przez lodowce południowopolski i środkowopolski oraz akumulowanymi w interglacjalach i interstadialach. Głębokość zalegania ich stropu w Zębówicach wynosi ok. 20 m, w Koscicach ok. 32 m, między Łąką i Zębówicami ok. 27 m, w Radawiu ok. 28 m. Generalnie wzrasta ona w kierunku południowo-zachodnim. Strop górnego triasu jest nachylony w tym kierunku, co ma bardzo duże znaczenie hydrogeologiczne.

Charakterystyczna w budowie geologicznej terenów gminy jest luka litostratygraficzna pomiędzy górnym triasem, a kenozoikiem. Wskazuje ona na to, że w jurze i kredzie na badanym obszarze nie zachodziły w znaczącej skali procesy akumulacji osadów lub na fakt, iż osady tych okresów zostały w preglacjalach oraz podczas zlodowaceń całkowicie zerodowane. Według wskazali literatury przedmiotu (Sobol 1996) akumulacja osadów mogła na terenie gminy Zębówice zachodzić w dolnej jurze, utwory te zostały później całkowicie zerodowane, natomiast w trzeciorzędzie badany obszar znajdował się w strefie granicznej basenu środkowopolskiego, w którym w neogenie akumulowały się ropy, piaski i żwiry z wkładkami węgla brunatnego, pospolicie i w dużej

miąższości występujące w centralnej i północnej części regionu. Jedyne odsłonięcie kompleksów osadowych neogeńskich (miocen) zlokalizowano w piaskowni na północ od Łąki. Pod pokrywami czwartorzędowymi stwierdzono również lokalne występowanie preglacjalnych piasków i żwirów starego systemu sieci rzecznej.

Z nastaniem czwartorzędu duża część starszych utworów litologicznych na terenie gminy Zębówice została przykryta osadami lodowcowymi i wodno lodowcowymi w okresach glacjałów oraz rzecznyymi z okresów interglacjalnych. Utwory te są obecnie najliczniej reprezentowanymi w gminie powierzchniowymi formacjami geologicznymi. Z utworów plejstocenu - epoki lodowcowej - wyróżnia się tu:

- > **piaski i żwiry wodnolodowcowe** stadiału maksymalnego zlodowacenia środkowopolskiego - stanowią dominujące powierzchniowo utwory na terenie gminy, w szczególności pod lasami. Są to osady o zróżnicowanym charakterze, w większości piaski drobno- i średnioziarniste z domieszką żwirów. Zwykle są barwy od jasnożółtej do żółtej. Ich miąższość nie przekracza zazwyczaj 5-20 m,
- > **gliny zwałowe** tegoż zlodowacenia i stadiału - występują w dużych izolowanych płatach okolicach Zębówic oraz na południe i północ od Łąki. Są to gliny szare, lub rdzawo-brązowe w silnym stopniu zapiaszczone, wykazują się niską węglanowością. W lokalnie osiągniętej większy udział frakcji żwirowej aż 78% stanowi materiał północny. Gliny zwałowe osiągają miąższość kilkunastu metrów,
- > **piaski i żwiry kemów i tarasów kemowych** tegoż zlodowacenia i stadiału - występują w izolowanych płatach na południe od Kniei oraz na północny wschód od Radawia. Charakterystyczną cechą kemów jest poziome warstwowanie serii piaszczystych oraz żwirowych. Stropową warstwę stanowią bezstrukturalne piaski eoliczne powstałe w warunkach peryglacjalnych. Obecność kemów na terenie gminy świadczy o zachodzącej tu arealnej deglacjacji lądolodu środkowopolskiego,
- > **piaski i żwiry, namuły piaszczyste zalewowych teras rzecznych** - występują w wąskich, wyraźnie wyciętych w podłożu polodowcowym dolinach rzek, w szczególności Libawy oraz Pruskowskiego Potoku, Potoku Radawki, Radawki i Potoku Łomnickiego. Powstały w okresie pełnego rozwoju dzisiejszej sieci rzecznej podczas zlodowacenia bałtyckiego i w holocenie. Pod względem litologicznym są to piaski drobno- i średnioziarniste z domieszką żwirów drobnookruchowych, miejscami występują przewarstwienia mułków lub glin oraz namułów i torfów. Mają miąższość do kilku metrów.

Na przełomie plejstocenu i holocenu w warunkach peryglacjalnych silnie zaznaczyły się procesy eoliczne. Ich pozostałościami są liczne pola piasków eolicznych z wydrami dochodzącymi do 15 m. Charakterystyczną cechą piasków wydmych jest zwiększenie stopnia obtoczenia ziaren od spągu do stropu, co świadczy o wtórnych procesach eolicznych, w wyniku, których formy proste wydmy w młodszym holocenie przekształcały się w formy złożone. Profile geologiczne wydmy gminy odsłaniają się m.in. na przecięciach z drogami i w niewielkich nie mających znaczenia przemysłowego wyrobiskach.

Utwory holocenijskie gminy Zębówice to głównie osady rzeczne związane z akumulacją Libawy i jej dopływów. Osadzały się one w szerokim przedziale czasowym 10-12 tyś. Lat do dziś. Pod względem litologicznym stanowią je mady, mułki, piaski i żwiry rzeczne. Zdecydowaną dominację osiągają w osadach piaski drobno- i średnioziarniste. **Lokalnie na terenie gminy występują torfy o miąższości do kilkudziesięciu centymetrów, np. w dolinie Libawy, Potoku Radawki i Pruskowskiego Potoku. Torfy te są słabo zdiagenezowane i mają dużą zawartość substancji nieorganicznych (klasyfikowane są często jako namuły torfowe).** W dolinach rzecznych gminy, a także na pozadolinnych terenach bezodpływowych występują lokalnie namuły. Są to piaski drobnoziarniste mułkowate lub ilaste z dużą domieszką części organicznych, o niewielkiej miąższości.

W znacznym stopniu zróżnicowana budowa geologiczna gminy Zębówice ma kluczowe znaczenie dla zróżnicowania przyrodniczego obszaru. Zapewnia możliwość występowania dużej mozaikowości siedlisk zwiększając potencjalną bioróżnorodność.

1.4. UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA KOPALIN - OBSZARY i TERENY GÓRNICZE.

Zróznicowana budowa geologiczna gminy uwarunkowała powstanie następujących złóż surowców skalnych:

> **KOCURY** - górnotriasowe ility ceramiki budowlanej o zasobach bilansowych 84000t i powierzchni udokumentowanej 1,2 ha. Dla złoża nie wyznaczono terenu i obszaru górniczego.

> **RADAWIE** - czwartorzędowe kruszywo naturalne o zasobach bilansowych 3450001 i powierzchni udokumentowanej 1,63 ha. Dla działalności objętej koncesją na wydobywanie kruszywa naturalnego, wydaną przez Starostwo Powiatowe w Oleśnie Nr OŚR.7512-3/99 z dnia 22 lipca 1999r., wyznaczono:

- obszar górniczy RADAWIE o powierzchni 16 300m²,
- teren górniczy RADAWIE o powierzchni 39 800m².

Zgodnie z ww. koncesją na wydobywanie kruszywa naturalnego ze złoża RADAWIE, wydaną na 10 lat, przedsiębiorcę zobowiązano m. in. do :

- procedury prowadzenia działalności wydobywczej wyłącznie na wyznaczonym obszarze górniczym,
- nie przekraczania wpływami robót górniczych zakładu górniczego wyznaczonych granic terenu górniczego,
- wydobywania kopaliny w sposób zgodny z wymogami ochrony środowiska określonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz nie naruszający określonego tym planem przeznaczenia terenów,
- opracowania projektu zagospodarowania złoża zapewniającego racjonalne jego wykorzystanie i stosowanie technologii ograniczającej ujemny wpływ eksploatacji na środowisko.

Udokumentowane złożo gliny ceramiki budowlanej **KOSICE - RADAWIE** należy uznać za nieistniejące ponieważ jego eksploatacja została zakończona (złożo zostało skreślone z ewidencji po wyeksploatowaniu waniu),

Zgodnie z art. 48 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 27, poz. 96) udokumentowane złoża kopalin uwzględnia się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, **Z kolei zgodnie z art. 53 ww. ustawy dla terenu górniczego sporządza się miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, którego celem jest zapewnienie integracji wszelkich działań podejmowanych w granicach terenu górniczego, w tym szczególnie wykonania uprawnień określonych w koncesji, zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego oraz ochrony środowiska, w tym obiektów budowlanych.** Dla terenu górniczego złoża RADAWIE nie sporządzono miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, którego opracowania wymaga ww. ustawa.

Ponadto na terenach gminy zlokalizowane są bardzo liczne niewielkie wyrobiska kruszywa naturalnego służące zaspokojeniu potrzeb lokalnych. Usytuowane są na gruntach wsi Zębówice, przysiółka Nowa Wieś, Radawie i Kadłub Wolny.

1.5. ZASOBY WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH.

Gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód i zarządzanie zasobami wodnymi reguluje ustawa z dnia 18 lipca 2001r. *Prawo wodne* (Dz. U. z 2001r. Nr 115, poz. 1229). **Zgodnie z jej art. 38 wody podlegają ochronie, niezależnie od tego, czyją stanowią własność.** Celem ochrony jest utrzymanie lub poprawa jakości wód, biologicznych stosunków w środowisku wodnym i na obszarach zalewowych, tak aby osiągnęły co najmniej dobry stan ekologiczny i w zależności od

potrzeb nadawały się do:

zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia,

bytowania ryb w warunkach naturalnych oraz umożliwiały ich migrację, rekreacji oraz uprawiania sportów wodnych.

1.5.1. WODY POWIERZCHNIOWE - UWARUNKOWANIA HYDROLOGICZNE.

CIEKI WODNE.

Wody powierzchniowe na terenie gminy Zębowice występują przede wszystkim w dolinach rzecznych, w tym założonych w nich stawach i innych niewielkich zbiornikach zaporowych oraz w wyrobiskach poeksploatacyjnych surowców mineralnych.

Obszar gminy Zębowice w całości należy do dorzecza Odry. Wyróżnia się tu trzy podrzędne zlewnie: Małej Panwi, Budkowiczanki oraz Warty.

Dorzecze Małej Panwi obejmuje niemal całą gminę z wyjątkiem niewielkich fragmentów w lasach w północnej jej części. Jest reprezentowane przez zlewnię Libawy, ze swoim głównym dopływem Pruskowskim Potokiem (oraz Pruszkówką) i Potokiem Radawka, Wododział zlewni Libawy i pozostałych głównych rzek przebiega po wzniesieniach Garbu Olesna i ciągach wydm. Główne cieką płyną tu w wąskich, głębokich dolinkach, szerokość koryta nie przekracza 5 m, najczęściej osiąga przedział 2-3 m. rzeki charakteryzują się głównie niwalnym reżimem zasilania, mają charakter typowo nizinny w części południowo-zachodniej i lokalnie podgórski w części północno-wschodniej.

Zlewnia Warty reprezentowana jest przez dorzecze Liswarty i jej dopływ Łomnicki Potok (Zimna Woda). Położona jest w północno-wschodniej części gminy na północny wschód od ICadłuba Wolnego. Obejmuje tereny leśne i niewielkie kompleksy łąk. Łomnicki Potok płynie w kierunku wschodnim w uregulowanym korycie o szerokości rzadko przekraczającej 3 m. Charakteryzuje się leniwym przepływem,

Do dorzecza Budkowiczanki należy zlewnia bezimiennego cieką szczegółowego. Ciek ten przepływa przez grunty wsi Radawie, po granicy gminy w jej północnej części. Od dorzecza Małej Panwi oddziela go ciąg obszarów wydmowych, po których przebiega wododział. Ciek ten ma niewielką szerokość rzadko przekraczającą 2 m i typowy dla nizinnych strumieni reżim hydrologiczny.

Szacuje się, że udział poszczególnych zlewni na terenie gminy Zębowice kształtuje się następująco:

- Mała Panew - 90%,
- Liswarta-5%.,
- Budkowiczanka - 5%.

Sieć rzeczna gminy poza cieką bezimiennym, wchodzącym w skład zlewni Budkowiczanki, i Łomnickim Potokiem charakteryzuje się równoległym przebiegiem głównych cieków. Biegają one generalnie z kierunku północno-wschodniego na południowy zachód. Źródłowym obszarem dla poszczególnych rzek są zalesione tereny północnej części gminy w okolicach Osieka, Kadłuba Wolnego i Siedlisk.

Podsumowując charakterystykę rzecznej części systemu hydrograficznego gminy Zębowice należy podkreślić przewagę dorzecza Małej Panwi w odwadnianiu terenów gminy oraz wododziałowe położenie jej terenów (w części północnej) pomiędzy zlewniami Warty, Budkowiczanki i Małej Panwi. Wododziałowe położenie w stosunku do tych zlewni niesie za sobą konsekwencje dotyczące zasad gospodarowania wodą, w tym planowania budowy systemów kanalizacji oraz ochrony stref źródłiskowych przed powierzchniowymi i zorganizowanymi źródłami emisji ścieków.

Gęstość sieci rzecznej gminy Zębowice należy do niskich w skali Opolszczyzny. Największa jest wzdłuż Libawy, Pmskowskiego Potoku i Potoku Radawka. Charakterystyczną jej cechą jest koncentracja elementów sieci w dolinkach oraz występowanie rzadkich, krótkich i prostopadłych do przebiegu tych dolin dopływów. Dochodzi tu do 0,75-1,00 km/km². Na obszarach wododziałowych w stosunku do poszczególnych cieków w

zlewni Libawy i na wododziałach zlewni Budkowiczanki i Warty gęstość sieci rzadko przekracza 0,5 km/km². Dla porównania przeciętna gęstość sieci rzecznej Opolszczyzny kształtuje się w granicach 0,75-1,00 km/km². Inną charakterystyczną cechą sieci rzecznej gminy jest wyraźny przebieg wododziałów i rzadko występująca bifurkacja, co ułatwia gospodarowanie zasobami wodnymi oraz budowę sieci wodociągowych i kanalizacyjnych.

Średni roczny odpływ rzeczny z terenów gminy wynosi 5-7,5 l/s km², średni wysoki odpływ rzeczny do 50 l/s km², średni niski - 2-3 l/s km². Przy założeniu średniego odpływu rzecznoego na wysokości 6,5 l/s km² i idealnych warunków odpływu z terenów gminy odpływa 624 l/s wody, co w skali rocznej daje 19678464 m³. Powyższe wyniki należą do przeciętnych panujących w granicach województwa opolskiego. Są typowe dla całego terenu gminy,

Okres występowania wezbrań dla rzek gminy Zębowice przypada na lato i wiosnę. Latem wezbrania występują z największym prawdopodobieństwem w lipcu i sierpniu, zaś wiosną w marcu i maju. Wystąpienie wezbrań najczęściej związane jest z intensywnymi opadami atmosferycznymi, a wczesną wiosną z gwałtownymi roztopami, Gwałtowność przyboru wód ogranicza korzystne przyródłiskowe rozmieszczenie lasów w zlewniach.

Okres występowania niżówek dla cieków obszaru gminy przypada na lato (czerwiec - lipiec). Niżówki letnie są typowe dla centralnej i północnej części Opolszczyzny.

ZBIORNIKI WODNE.

Pod względem zasobności gminy Zębowice w stojące wody powierzchniowe gmina nie charakteryzuje się zbyt dużym bogactwem. Brak jest naturalnych powierzchniowych zbiorników wód śródlądowych, w związku z czym brak jest także obszarów ochronnych ustanowionych zgodnie z art. 60 ustawy z dnia 18 lipca 2001r, *Prawo wodne* (Dz. U. Nr 115, poz. 1229 z późn. zm.), w celu ochrony ich wód przed degradacją.

Istniejące zbiorniki powierzchniowe są nieliczne i niewielkie powierzchniowo. Ważniejszymi w systemie hydrologicznym gminy zbiornikami wodnymi są stawy i zbiorniki przeciwpożarowe zlokalizowane w dolinie Libawy, Pmskowskiego Potoku i cieką płynącego przez Radawie oraz wyrobiska poeksploatacyjne glin w okolicach Kadłuba Wolnego. Większe stawy występują w dolinie Libaw3' w strefie przygranicznej gminy z gminą Turawa w kompleksie Paliwoda. Charakteryzują się one bardzo wysokimi walorami przyrodniczymi. W granicach gminy największe stawy zlokalizowane są:

- w dolinie Libawy w Borowianach, Zębowicach, Kadłubie Wolnym,
- w dolinie Pmskowskiego Potoku w Bąkowni,
- w dolinie Radawki, w Radawiu i na zachód od Osiecka.

Większość niewielkich zbiorników gminy powstała przez alimentację wód rzek lub zalanie płytkimi wodami gruntowymi wyrobisk poeksploatacyjnych.

Istotną cechą reżimu hydrologicznego gminy jest dosyć liczne występowanie w szczególności w dolinach rzecznych torfowisk niskich i terenów trwale podmokłych. Występują one na rozproszonych niewielkich obszarach, najczęściej w głęboko wciętych dolinach rzek oraz w strefach źródłiskowych Progu Woźnickiego, w północnej części gminy. Charakterystyczną cechą torfowisk jest duża wrażliwość ich wysoce wysublimowanego reżimu hydrologicznego. **Obecny reżim hydrologiczny większości torfowisk gminy został zdegenerowany przez melioracje, których celem było przywrócenie terenów dla potrzeb upraw leśnych lub rolnych.** Tylko niewielka część obszarów torfowiskowych gminy posiada charakter zbliżony do naturalnego. Potwierdzają to badania florystyczne i faunistyczne, wykazujące znaczne zubożenie w obrębie biocenoz torfowiskowych. Tereny te należy uznać za chronione,

1.5.2. WODY PODZIEMNE - UWARUNKOWANIA HYDROGEOLOGICZNE.

Pierwszy poziom wodonośny na terenie gminy Zębówice występuje na zróżnicowanej głębokości, która jest uwarunkowana Htologią, rzeźbą terenu i rozcięciami erozyjnymi odwadniającymi teren. Ogólnie poziom swobodnego zwierciadła wód gmntowych położony jest na głębokości 0-2 m ppt w obszarze dolin rzecznych i na terenach obniżen w obrębie wysoczyzny polodowcowej, 2-5 m ppt na terenach równin wodnolodowcowych i w niższych partiach stoków wysoczyzn, 5-10 ni na wzniesieniach wysoczyzn i pagórkach kemowych oraz wydmych i może dochodzić do 20 m w ich częściach wierzchołkowych.

Większa część gminy leży w zasięgu Kluczborsko-Lublinieckiego Regionu Hydrogeologicznego z głównym poziomem wodonośnym czwartorzędowym, częściowo górnortriasowym. Głębokość zalegania poziomu wód i wydajności poziomów przedstawiają się następująco:

- > Q (piaski i żwiry) - do 5-10 m, przeciętna wydajność - 10-50 m³/h, na południu gminy większa, na północy mniejsza, miąższość warstw wodonośnych od 0 do 30 m w części północnej i do 55 m w części południowej w obrębie struktury geologicznej doliny kopalnej,
- > Tr (piaskowce, wapienie, zwietrzliny wapieni) - od 5 do 90 m, wydajność od kilku do 25 m³/h, miąższość warstw wodonośnych do 5 m (przewarstwienia w kompleksach ilowców i mułowców).

W południowej części gminy, mniej więcej wzdłuż jej granicy zaznacza się Region Bytomsko-Olkuski reprezentowany przez Rejon Małej Panwi z głównym poziomem wodonośnym w czwartorzędowych piaskach i żwirach rzecznych zalegających na głębokości do 20 m, o miąższości do 60 m i wydajności 10-90 m³/h.

Zwierciadło głównego dla terenu gminy poziomu wodonośnego czwartorzędowego na większości terenów jest swobodne. Poziom najzasobniejszy jest w obrębie dolin rzecznych, w szczególności dolin kopalnych, gdzie wody występują w piaszczysto-żwirowych aluwkach. Lokalnie jest również zasobny w obrębie równin wodnolodowcowych, gdzie piaszczysto-żwirowe serie wodonośne mają największą miąższość. Najmniejszą zasobnością charakteryzują się obszary zalegania glin zwałowych. Na terenach tych zwierciadło wód może być lekko napięte. Na większości obszaru gminy występuje bardzo słaba izolacja wód podziemnych pierwszego poziomu wodonośnego, możliwość ich zanieczyszczenia jest zatem potencjalnie bardzo wysoka. Najslabsza izolacja występuje w obrębie równin wodnolodowcowych oraz obszarów wydmych, lepiej izolowane są wody na terenach zalegania glin zwałowych, które w warunkach gminy Zębówice dominują na obszarach zabudowanych i rolnych wsi gminnej Zębówice oraz przysiółka Kosice.

Poziom w górnym triasie praktycznie nie ma większego znaczenia hydrogeologicznego. Grube komplekсы osadów są traktowane jako dobra izolacja dla zalegającego głębiej zasobnego zbiornika wodnego w pstrym piaskowcu.

Przez południową część gminy Zębówice przebiega z zachodu na wschód granica zbiornika KRAPKOWICE - STRZELCE OPOLSKIE (GZWP 335), gromadzący wody w ośrodku szczelinowym i szczelinowo-porowym, Rozciąga się on od zachodu tj. od Brzegu i Niemodlina, przez Opole do terenu obejmującego Zawadzkie na wschodzie oraz do terenu obejmującego południową granicę województwa opolskiego do doliny rzeki Brynicy na północy, Jest to zbiornik wody bardzo czystej, nadającej się do użytku bez uzdatniania. Uznawany jest za zbiornik średnio i słabo zagrożony zanieczyszczeniem. Zbiornik GZWP nr 335 zaliczany jest do krajowych

Głównych Zbiorników Wód Podziemnych w dolnym triasie, a więc do zbiorników spełniających warunki;

- wydajność potencjalna otworu studziennego > 70 m³/h, .
- wydajność ujęcia > 10 000 m³/h,
- przewodność >10 m²/h,
- klasa wód I.

Zbiornik objęty jest Obszarem Wysokiej Ochrony - OWO. Jego charakterystykę przedstawiono poniżej w tabeli 2. Zbiornik jest jednym z większych na terenie województwa opolskiego i razem ze zbiornikiem w

wapieniu muszlowym należy do najzasobniejszych. Nie jest ujmowany z ujęć zlokalizowanych na terenie gminy, Pod względem gospodarczym najważniejsza jest tu czwartorzędowa dolinna struktura kopalna RYNNNA KOPALNA STOBRAWY, zlokalizowana w południowej części gminy, z której wody ujmowane są w ujęciu wodociągu grupowego Knieja.

TABELA 3.
CHARAKTERYSTYKA GŁÓWNEGO ZBIORNIKA WÓD PODZIEMNYCH WYSTĘPUJĄCEGO NA TERENIE GMINY ZĘBOWICE.

Nazwa zbiornika:	Krapkowice - Strzelce Opolskie
Numer:	335
Stratygrafia:	T
Region hydrogeologiczny:	M K-S
Powierzchnia GZWP (km ²):	2050
Powierzchnia OWO (km ²):	1000
Wiek utworów wodonośnych:	Ti - w triasie dolnym
Typ zbiornika:	szczelinowo-porowy
Klasa jakości wód:	Ic- b. nieznacznie zanieczyszczone, łatwe do uzdatnienia
Średnia głębokość ujęć (m):	100 - 600 Szacunkowe
zasoby dyspozycyjne (tyś m ³ /d):	50

Zródło: Kleczkowski A.S. red (1990r.) - opracowanie własne K.B.

Dominującym kierunkiem przepływu wód podziemnych dla przedstawionego powyżej zbiornika GZWP jest kierunek zachodni. Podobnie jest z wodami doliny kopalnej zlokalizowanej w południowej części gminy.

Oceniając zasobność wód podziemnych gminy Zębówice należy stwierdzić, iż nie jest ona zbyt wysoka. Przykładowe wydajności ujęć wody z wybranych miejscowości przedstawiają się następująco:

? **Kosice - ujęcie cegielni Radawie** o głębokości 35,0 m w utworach czwartorzędowych, strop warstwy wodonośnej 16,0 m ppt, spąg - 30,0 m ppt, głębokość zalegania ustalonego zwierciadła wody - 11,0 m pot, wydajność maksymalna - 11,9 m³/h, depresja 3,3 m,

? **Radawie - ujęcie Państwowego Domu Opieki Społecznej** o głębokości 28,5 m w utworach czwartorzędowych, strop warstwy wodonośnej 19,2 mppt, spąg - 25,8 m ppt, głębokość zalegania ustalonego zwierciadła wody - 6,6 m pot, wydajność maksymalna - 2,4 m³/h, depresja 12,1 m,

? **Zębówice - ujęcie Tartaku** o głębokości 13,0 m w utworach czwartorzędowych, strop warstwy wodonośnej 5,0 m ppt, spąg - 9,0 m ppt, głębokość zalegania zwierciadła wody - 1,0 m ppt, wydajność maksymalna - 10,0 m³/h, depresja 3,9 m.

Jak widać z zestawienia tych wybranych starych ujęć z eksploatowanego na terenie gminy poziomu czwartorzędowego wydajności nie są zbyt duże, ale charakteryzują się znaczną zmiennością, w zależności od lokalnych uwarunkowań związanych z rzeźbą podłoża oraz warunkami wodnymi.

1.6. GLEBY.

Bogactwo uwarunkowali geologicznych, geomorfologicznych, klimatycznych i hydrologicznych terenów gminy Zębówice tworzy korzystne warunki dla powstania różnorodnych typów gleb. Dominujące powierzchniowo

gleby w gminie należą do następujących głównych typów i podtypów gleb:

> **GLEBY LITOGENICZNE**

Na terenie gminy nie występują w znacznym udziale. Jedynymi ważniejszymi miejscami ich występowania są obszary wydymowe położone w lasach w północnej (okolice Osieka, Radawia) i południowej części gminy (okolice Kniei). Gleby te charakteryzują się słabym wykształceniem profilu i niską wartością rolniczą. W rozwoju zagospodarowania przestrzennego pozostały zalesione. Występują na nich bory sosnowe na siedliskach boru świeżego lub boru mieszanego świeżego, lokalnie na niewielkich obszarach również bom suchego.

> **GLEBY AUTO GENI CZNE**

Posiadają zdecydowaną obszarową dominację w pokrywie glebowej gminy. Reprezentowane są przez: gleby brunatne właściwe - występują w największym natężeniu w centralnej części gminy w okolicach Zębówic, Kadłuba Wolnego i Pruskowa, brunatne kwaśne - występują pospolicie w centralnej części gminy,

płowe - występują razem z płatami gleb brunatnych właściwych i kwaśnych na terenie całej gminy, w większym udziale w części centralnej,

rdzawe i bielcowe - występują w kilku zwartych płatach w południowej i północnej części gminy w okolicach Radawia, Osieka, Kniei.

> **GLEBY SEMIHYDRO GENI CZNE**

Reprezentowane są przez:

gleby opadowo-glejowe i gruntowo-glejowe - występują w kilku powierzchniach wzdłuż dolin rzecznych Libawy i Pruskowskiego Potoku,

> **GLEBY HYDROGENICZNE**

Reprezentowane są na terenie gminy przez:

gleby aluwialne mad rzecznych - większe powierzchnie występowania tych gleb występują w dolinie Libawy i Pruskowskiego Potoku,

gleby mułowe - występują głównie na niewielkich powierzchniach w dolinach rzecznych całej gminy,

gleby torfowe - występują na niewielkich powierzchniach w dolinach rzecznych, m.in. w okolicach Kniei i Kadłuba Wolnego.

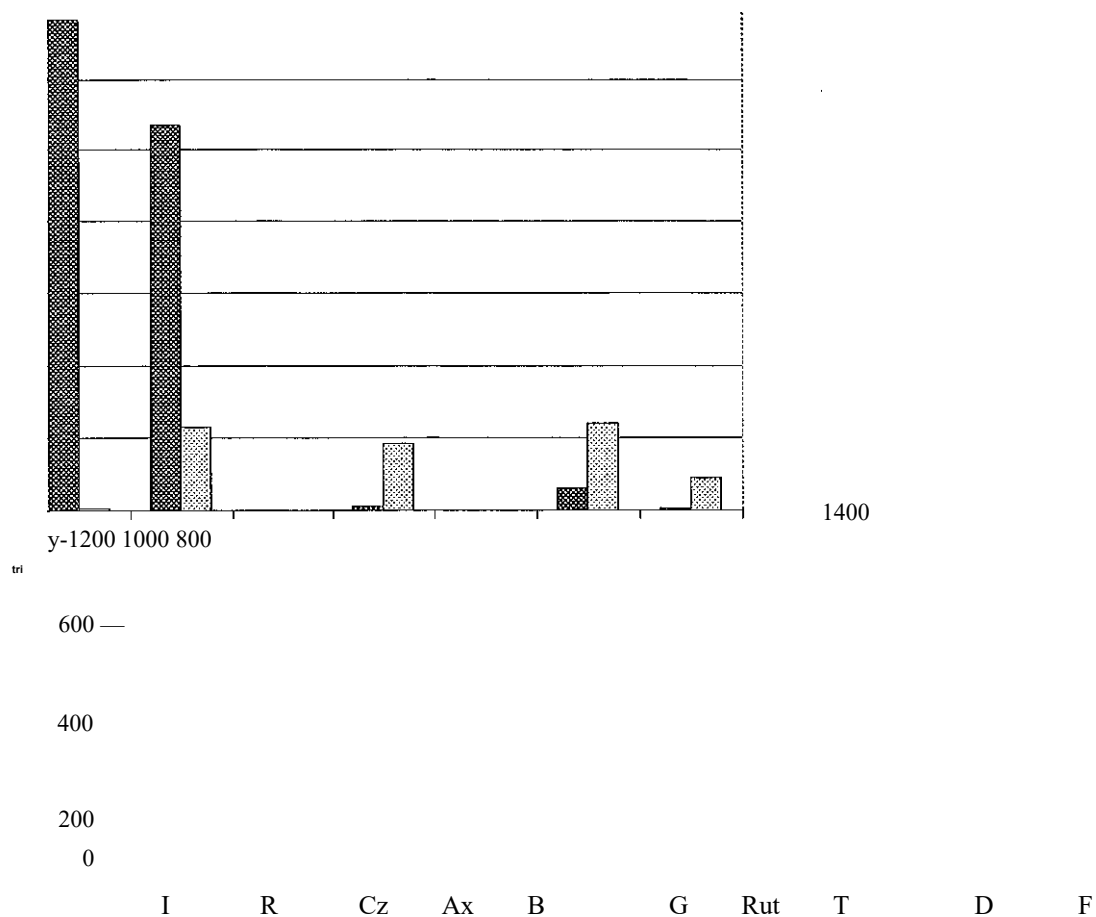
Oprócz przedstawionych powyżej dominujących typów gleb w gminie Zębówice występują również w mniejszych powierzchniach inne. Zostały one ze względu na generalizację pominięte. Powierzchnie zajmowane przez poszczególne typy gleb dla terenów rolnych gminy przedstawia rycina.

RYCINA. 1.

TYOLOGIA GLEB GRUNTÓW ROLNYCH GMINY ZĘBOWICE.

m GO

m TUZ

I - gleby inicjalne słabo wykształcone ilaste, R - rędziny, Cz - czarnoziemy zdegradowane, Ax - pseudobielicowe (płowe), B - brunatne, G - glejowe, Emt - mułowo-murszowe, T - torfowe, D - czarne ziemie, F - mady

Źródło: Flaczyk red. (1987r.) opracowanie własne KB.

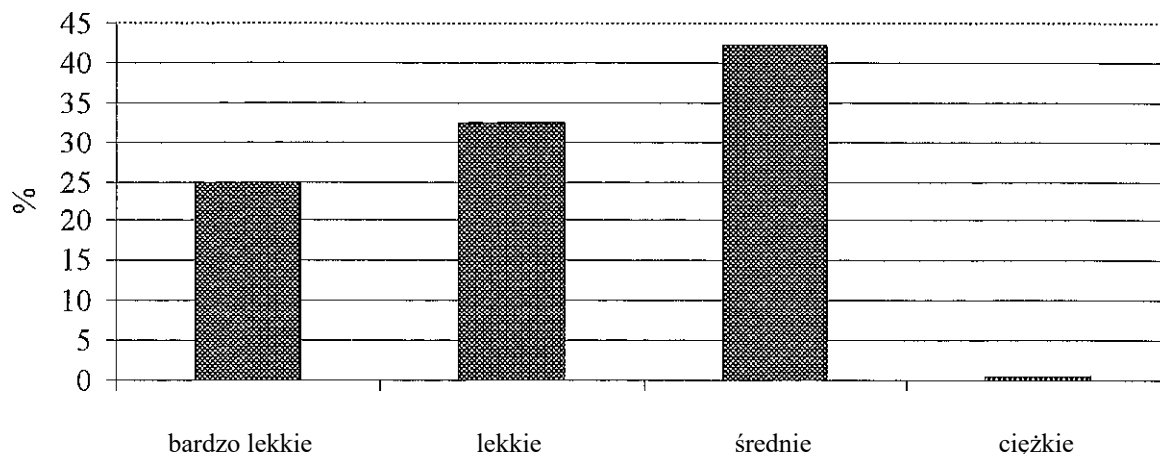
Analiza typologiczna gleb ograniczona do gruntów rolnych przedstawiona na rycinie wskazuje, że gleby obszaru gminy nie są zbyt urozmaicone. Dominują gleby pseudobielicowe, nieco mniejszy jest udział gleb brunatnych, pozostałe typy gleb tj. mułowo-torfowe, czarne ziemie i mady stanowią niewielkie uzupełnienie i koncentrują się głównie w dolinach rzecznych.

Pokrywa glebowa gminy Zębówice nie charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem typologicznym gleb. **Generalnie gleby o dużej wartości dla produkcji rolnej, czyli głównie gleby brunatne właściwe i część płowych zlokalizowane są w centralnej części gminy w okolicach Zębówic, Radawia, Pruskowa i Kadłuba Wolnego.** Najlepsze gleby dla produkcji rolnej posiadają sołectwa Osiecko, Knieja i Poczółków.

Zestawienie gleb ze względu na ich skład mechaniczny wskazuje, że wśród gruntów rolnych dominują gleby lekkie i bardzo lekkie, bardzo niski jest udział gleb ciężkich. Jest on jednym z niższych wskaźników w regionie.

RYCINA. 2.

GLEBY GMINY ZĘBÓWICE ZE WZGLĘDU NA WŁAŚCIWOŚCI MECHANICZNE.

Źródło: Flaczyk red. (1987r.) - opracowanie własne K.B.

Zestawienie rodzajów utworów glebowych gruntów rolnych na terenie gminy przedstawiona na rycinie 3 wskazuje, że zdecydowanie dominują utwory piaszczyste. Bardzo niewielki jest udział utworów gliniastych, jeszcze mniejszy pylastych. Wśród łąk i pastwisk znaczący udział osiągają natomiast grunty organiczne. Dla terenu całej gminy charakterystyczna jest niewielka różnorodność pokrywy glebowej ze względu na rodzaje występujących utworów.

RYCINA. 3.

UTWORY GLEBOWE GRUNTÓW ROLNYCH GMINY ZĘBOWICE

III GO

PD TUZ

Na podstawie cecli rzeźby terenu gminy Zębówice wyróżnia się następujące typy struktur morfologicznych 2000 (Atlas... 1997r.):

- działy wyżynne, garby i płaskowyże o rzeźbie uwarunkowanej starszym podłożem,
- 1500 • równiny teras akumulacyjnych i erozyjno-denudacyjnych,
- równiny teras niskich, miejscami w pradolinach plejstoceniowych,
- holoceniowe dna dolin rzecznych.

Pierwszy z nich należy do typu wyżynnego pozostałe są formami nizinnymi - lodowcowymi, wodno-lodowcowymi i rzeczno-lodowcowymi.

500

1.7. 0 KLIMAT.

zwięzłe piaszczyste gliniaste pyłowe lessowe ilaste organiczne

Źródło: Flaczyk red. (1987r.) - opracowanie własne Według Schmucka (1968r.) obszar gminy Zębówice leży na pograniczu dwóch regionów klimatycznych, nadodrzańskiego i wschodniego regionu pluwiotermicznego, których granica pokrywa się z podziałem regionów fizycznogeograficznych. Z tego względu na obszarze gminy obserwuje się nieznaczne zróżnicowanie cech klimatu pomiędzy środkową i południowo-zachodnią częścią gminy, a jej częścią północno-wschodnią. Różnice dotyczą głównie średnich temperatur, czasu trwania lata i zimy oraz ilości opadów rocznych.

Warunki klimatyczne gminy Zębowice charakteryzują się następującymi parametrami (w nawiasach podano odniesienie warunków w gminie w stosunku do panujących na Opolszczyźnie N - wartość niższa niż średnio w regionie, S - wartość zbliżona ze średnią w regionie, W - wartość wyższa niż średnia w regionie):

- działki wyżynne, garby i płaskowyże o rzeźbie uwarunkowanej starszym podłożem,
- równiny teras akumulacyjnych i erozyjno-denudacyjnych,
- równiny teras niskich, miejscami w pradolinach plejstoceńskie,
- średnia temperatura roczna - 7,5 C (N)
- średnia temperatura stycznia - -2,0 C (W)
- średnia temperatura kwietnia - 7,5 C (N)
- średnia temperatura lipca - 17,0 C (N)
- średnia temperatura października - 8 C (N)
 - usłonecznienie - 1350-1400 h (S) w części południowej i 1400-1450 h w części północnej (N)
- udział usłonecznienia faktycznego do astronomicznie możliwego - 32% (S)
- usłonecznienie w półroczu ciepłym - 1000 (S)
- usłonecznienie w półroczu zimnym - do 350-450 h (N)
- roczne sumy promieniowania całkowitego - 3600-3700 MJ/m² (S)
- stosunek promieniowania faktycznego do dochodzącego do atmosfery - 40 % (S)
- promieniowanie w półroczu ciepłym - 2800 - 2900 MJ/m² (S)
- promieniowanie w półroczu chłodnym - do 825 MJ/m² (W)
- termiczne pory roku:

przedwiośnie - 01 .III - 01.IV wiosna-30

IV przedlecie-30IV-5VI

lato - 5 VI - 5 IX poiecie-5 IX-

10 X jesień - 10 X- 10X1

przedzimie- 10X1- 15 XII zima -

15X11-28 II

- średnia długość okresu bezprzymrozkowego - 170 dni (S)
- wilgotność względna powietrza - 82% (W)
- niedosyt wilgotności - 3,0 li Pa (N)
- opady atmosferyczne - 710 cm (W)
- opady półrocza ciepłego - 450 cm (W)
- opady półrocza chłodnego - 260 cm (N)
- maksymalne dobowe sumy opadów z p = 1 % - 100 mm (S)
- średnia liczba dni z opadem gradu od IV do X - 1,1 dnia (W)
- liczba dni z pokrywą śnieżną - 62 dni (W)
- średnia maksymalna grubość pokrywy śnieżnej - 15 cm (W)
- maksymalna grubość pokrywy śnieżnej - 50 cm (S)
- data zaniku pokrywy śnieżnej - do 05 IV (W)
- średnia roczna liczba dni z mgłą - 35 dni (S)
- średnia liczba dni z rosą od IV do X - 100 dni (N)
- średnia roczna liczba dni z burzą - 23 dni (S)

- średnia roczna prędkość wiatru - 2,5-3 m/s (N)
- dominujące kierunki wiatrów - W - 17-20%,
- udział energetycznych prędkości wiatru > 4 - 15 m/s - 27 % (S)
- udział cisz atmosferycznych - 7 %, (S)

Klimat gminy należy do surowych w skali regionu. Surowość klimatu przejawia się tu większymi amplitudami temperatur, niższymi temperaturami w okresie letnim, dużą liczbą opadów, skróconym sezonem wegetacyjnym, grubszą pokrywą śniegową i dłuższym okresem jej występowania. Zimy są w gminie długie i ostrzejsze niż, np. w dolinie Odry, lata krótsze i zimniejsze.

Analiza danych klimatycznych dla terenu gminy Zębowice, wskazująca na mniej korzystne warunki niż panujące w centralnej części Niziny Śląskiej, potwierdzana jest przez obserwacje fenologiczne autora. Okresy wiosennego kwitnienia poszczególnych grup roślin są w gminie opóźnione o kilka dni w stosunku do występujących w Opolu. Pogorszenie się warunków klimatycznych gminy w stosunku do panujących w Opolu jest konsekwencją granicznego położenia badanego terenu pomiędzy nizinami środkowopolskimi, reprezentowanymi przez Nizinę Śląską i wyżynami południowopolskimi, reprezentowanymi przez Wyżynę Woźnicko-Wieluńską.

Gmina Zębowice charakteryzuje się generalnie korzystnymi i zróżnicowanymi warunkami mikroklimatycznymi, co związane jest ze zróżnicowaniem rzeźby terenu, występowaniem wielkoprzestrzennych ekosystemów leśnych i łąkowych. Zróżnicowanie to stwarza różnorodność warunków bioklimatycznych w zakresie insolacji, przewietrzania, produkcji tlenu, uwilgocenia, produkcji ozonu, struktury jonowej, fitoaerozoli i aeroplanktonu.

Najmniej korzystne warunki panują w głębokich dolinach rzecznych Libawy, Pruskowskiego Potoku, Radawki oraz na niewielkich obniżeniach na wysoczyznach. Na obszarach tych tworzą się zastoiska mas zimnego powietrza, są one słabiej przewietrzane, mniejsza jest insolacja, większa jest wilgotność powietrza, częściej występują przymrozki i mgły. Rynnami dolin rzecznych spływają z przyległych wy^oczyzn zimne masy powietrza. Najkorzystniejsze warunki panują na wzniesieniach wysoczyzn, w szczególności na nieosłoniętych stokach z wystawą południową.

1.8. OCENA WARUNKÓW EKOFIZJO GRAFICZNYCH

Poniżej przedstawiono ogólną ocenę warunków fizjograficznych w wyróżnionych na podstawie kryteriów geologiczno-geomorfologicznych strefach fizjograficznych gminy (strefę wysoczyzny glin zwałowych połączono ze strefą wysoczyzn z wychodniami iłó w i piasków mioceńskich ze względu na niewielką powierzchnię tej ostatniej i podobną charakterystykę warunków fizjograficznych):

TABELA 4

OGÓLNA OCENA WARUNKÓW FIZJOGRA FICZNYCH TERENU GMINY ZĘBOWICE.

Strefa fizjograficzna	II spadki terenu - deniwelacje), warunki do zabudowy	Dominujący poziom wód gruntowych i wynikające z niego uwarunkowania do zabudowy	Utwory geologiczne, przepuszczalność, przydatność do zabudowy	Warunki mikro klimatyczne	
IV	Obniżen z torfowiskami i namuliskami Płaskorówninn	& -do 1%-do lm - korzystne Do i m ppt, bardzoV] niekorzystne	warunki do zabudowy .Grunty mineralnó7I] organiczne (torfy, namuly), trwale zawadnione, bardzo	niekorzys tne warunki do <u>zabudowy</u> Bardzo niekorzys- tne, zastoiska mas	zimnego i wilgot- nego powietrza, częste mgły, więk- sza wilgotność <u>powietrza</u>
IX	Holoceni X den dolin rzecznych i lokalnych obniżeń Płaskorówninnil] w dnach, stro me krawędzie	erozyjne - w dnie do 2%, na krawędziach przekraczające 100%-wdnie do 1 m, na kra wędziach do 10 m, poza strefą	przyległą do krawędzi ko-rzystne warunki 1-2 m ppt, nieko- rzystne warunki do zabudowy Piaski, w mniej-XII szym zakresie żywi ry, gliny napływo we,	lokalnie namu-ły, przepuszczal ność zmienna, ma ło korzystne wa runki do zabudowy Bardzo niekorzys - tne, zastoiska mas zimnego i wilgo	tnego powietrza, częste mgły, wię ksza wilgotność powietrza, kory tarze sływów mas zimnego powietrza z przyległych wysoczyzn
	Pól piaskówXV] eolicz-nych ze słabo zaznaczającym i się wzniesie niami	wydm wymi Falista, lokaTM pagór- kowata -3- 5%-do 5m, śre-	dnio korzystne Powyżej 3mppt, bardzo korzystne warunki do zabu dowy	Piaski eoliczne^wll stropie luźne, grunty przepusz czalne, niekorzys tne warunki do zabudowy	.Bardzo korzystne na stokach o wys tawie południowej, na pozostałym obszarze korzystne
	Pagórków XX wydmowych	XX szczelinowej PagorkowatXXI > 10%-10-15m, bar-dzo niekorzys-tne warunki do zabudowy	.Powyżej 5m ppt^XII bardzo korzys- tne warunki do zabudowy	Piaski eoliczn^XI\ często luźne, grun ty przepuszczalne, niekorzystne wa runki do zabudowy	<u>zagęszczone, ko-</u> . Bardzo korzystne na stokach o wys tawie południowej, na stokach półno cnych niekorzys tne, na pozostałych <u>średnio korzystne</u>
XX	WysoczyzKfCV I wodnolodowco wej bez form akumulacji	.Falista-2-3% (na górnoria-sowej krawędzi strukturalnej 3- 5%)-do 7m (na krawędzi do	2-4 m ppt, płycej przy granicach z dolinami rzecznyymi i w lokalnych obni żeniach, korzystne warunki do zabu-	Piaski wodn<M&cfZH wcowe, lokalnie żwiry, grunty prze puszczalne, grunty najczęściej średnio	.Korzystne z wyłą czeniem lokalnych obniżeń i części wysoczyzny przy legającej do sto ków dolin rzecz-
XXV					

Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.Ogólnie najkorzystniejsze warunki rzeźby terenu charakteryzują wysoczyzny polodowcową, wodnolodowcową i glin zwałowych, najmniej korzystne warunki występują na obszarach wydmowych oraz w strefach stoków dolin rzecznych. Wykluczeniu z zabudowy powinny podlegać przykrawędziowe obszary stoków dolin rzecznych. Charakteryzują się one najmniej korzystnymi warunkami. Mało korzystne panują również na stokach wydm, gdzie spadki terenu często przekraczają 10%.

Obszary gminy Zębówce charakteryzują się w większości bardzo korzystnymi warunkami gruntowo-wodnymi do zabudowy. Jest to związane ze znaczną różnicą wysokości między najwyższą i najniższą położonymi obszarami gminy i głęboko wciętą w powierzchnię wysoczyzn siecią rzeczną. Najmniej korzystne warunki gruntowo wodne są w dolinach rzecznych oraz w obniżeniach. Obszary te powinny być wyłączone z zabudowy, tym bardziej, że charakteryzują się również niekorzystnymi warunkami geologiczno-gruntowymi, mikroklimatycznymi oraz zagrożone są wystąpieniem zalewów powodziowych i podtopień, Pod względem warunków gruntowo-geologicznych generalnie najkorzystniejsze są one na wysoczyznach zbudowanych z piasków i żwirów fluwioglacjalnych, nieco mniej korzystne są na terenach występowania glin zwałowych i osadów moreny powierzchniowej. Najmniej korzystne ze względu na występowanie przewarstwień gruntów organicznych są tereny dolin rzecznych.

Ze względu na warunki mikroklimatyczne najkorzystniejsze występują na obszarach rzeźby falistej i pagórkowatej w wierzchołkowych lub wierzchowinowych partiach, a także na stokach o wystawie południowej. Najmniej korzystne warunki panują jak już wspomniano w dolinach rzecznych oraz lokalnych obniżeniach między wzniesieniami wysoczyzn polodowcowych oraz między wydnioych.

2. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA. 2.1. HIGIENA ATMOSFERY.

Powiat Oleski, do którego administracyjnie przynależy gmina Zębówice, charakteryzuje się jedną z najniższych emisji pyłowej i gazowej wśród powiatów województwa opolskiego. W 2000r. pod względem emisji pyłowej powiat oleski zajmował ostatnią pozycję (razem z powiatem Kluczborskim i Prudnickim) wśród 12 powiatów województwa opolskiego. Z kolei pod względem emisji gazowej plasował się na pozycji drugiej od końca (po powiecie Kluczborskim, a wraz z powiatem Namysłowskim i Prudnickim). Emisja na jego terenie jest także najniższa wśród powiatów, z którymi bezpośrednio sąsiaduje.

Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

TABELA 5.

opracowania własne K.B.

Na terenie gminy Zębówice nie ma dużych zakładów przemysłowych, tak więc brak jest większych źródeł emisji gazów i pyłów. Głównym źródłem emisji gazów i pyłów są gospodarstwa domowe, lokalne kotłownie oraz ruch komunikacyjny drogowy i kolejowy. Ze względu na to, że przez obszar gminy przebiega regionalna linia kolejowa relacji Fosowskie - Kluczbork oraz (głównie) drogi powiatowe, charakteryzujące się w chwili obecnej niewielkim obciążeniem ruchem, zagrożenia dla higieny atmosfery można uznać za niewielkie. Jednak sytuacja ta ulega ewolucji ze względu na lawinowy wzrost liczby pojazdów samochodowych, przy powolnie zmieniającej się sieci i parametrach technicznych dróg. Ruch komunikacyjny będzie więc głównym źródłem uciążliwości środowiskowych w zakresie emisji spalin. Lokalnie wzdłuż dróg i linii kolejowej oraz poblizu lokalnych kotłowni mogą wystąpić wyższe stężenia zanieczyszczeń, przy czym prawdopodobieństwo przekroczenia dopuszczalnych norm na terenie gminy jest małe.

O stanie higieny atmosfery w gminie decydują emitory zewnętrzne, głównie ośrodki miejsko-przemysłowe, w tym szczególnie Ozimek, Opole, Zawadzkie i Strzelce Opolskie, a także powiaty opolski, krapkowicki, strzelecki i kędzierzyńsko-kozielski, które mają dominujący wpływ na wielkość zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego w województwie opolskim. Na terenie gminy Zębówice brak jest bezpośrednich pomiarów stanu zanieczyszczenia powietrza (pomiarami zanieczyszczenia powietrza objęte są miejscowości o liczbie mieszkańców większej niż 20 000 mieszkańców). Zbiorną klasyfikację powiatów na terenie województwa, przeprowadzona w oparciu o "Wskazówki do modernizacji jakości powietrza pod kątem dostosowania systemu do wymagań Unii Europejskiej ze szczególnym uwzględnieniem dużych miast" przedstawiono poniżej.

TABELA 6.

Lp	POWIAT	Ochrona zdrowia ludzkiego						Ochrona ekosystemów		
		benzen	N02	so2	Pb03	CO	Pył	N02	so2	o3
1	Strzelecki	IIIb	mb	II	mbI	IIIbI	IIIbI	I		
2	Kluczb orski	IIIb	mb	mb	IIIbI	IIIbI	mbII	I		
3	Opolski	mb	mb	u	mbI	mbI	IIIbII	I		
4	Oleski	mb	mb	II	mbI	mbI	IIIbII	I		

2002r.) - opracowania własne K.B.

* Klasa I - obszar, na terenie którego najwyższe stężenia przekraczają wartość górnego progu oszacowania,

Klasa II - obszar, na terenie którego najwyższe stężenia zawierają się pomiędzy dolnym a górnym progiem oszacowania,

Klasa III - obszar, na terenie którego najwyższe stężenia nie przekraczają dolnego progu oszacowania.

Z powyższego zestawienia danych wynika, że stan czystości powietrza w gminie Zębowice jest dobry, a zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł własnych jak i transgranicznych, nie powodują przekroczenia dopuszczalnych stężeń zanieczyszczenia powietrza w zakresie czterech z sześciu monitorowanych gazów tj. benzenu, dwutlenku azotu (**N02**), ołowiu (Pb), tlenku węgla (CO). Przekroczenia występują w zakresie opadu pyłów oraz **03**.

2.2. KLIMAT AKUSTYCZNY.

Źródłami uciążliwego hałasu na terenie gminy są;

linia kolejowa relacji Fosowskie - Kluczbork,

droga wojewódzka nr 901 relacji Olesno - Dobrodzień - Zawadzkie - Pyskowice - Gliwice, - drogi powiatowe prowadzące przez teren gminy nich tranzytowy tj. droga nr 1941 O relacji

DW901 - Osiecko - Zębowice, nr 1738 O relacji Grodziec - Zębowice oraz nr 1705 O relacji Zawada - Turawa - Zębowice - Szemrowice - Dobrodzień,, tartak usytuowany w Nowej Wsi, przysiółku Zębowic, kopalnia kruszywa naturalnego RADAWIE .

Droga wojewódzka przebiega przez tereny leśne północno-wschodniej części gminy Zębowice, tale więc jej uciążliwość nie dotyczy terenów zabudowanych wsi, w tym szczególnie terenów objętych ochroną obowiązującymi przepisami odrębnymi (obowiązującym rozporządzeniem Ministra Środowiska w *sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku*). Linia kolejowa oraz ww, drogi powiatowe przebiegają przez tereny zabudowane wsi Radawie i jej przysiółka Kosice, Zębowic oraz przysiółka Nowa Wieś, Prusków, Osiecko i Knieja. Na terenie gminy brak jest pomiarów hałasu komunikacyjnego, tak więc nie można jednoznacznie określić wielkości i zasięgu przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu na terenach zabudowanych ww. wsi. Przypuszczać należy, że w zasięgu hałasu ponadnormatywnego położona jest południowo-wschodnia część terenów zabudowanych wsi Zębowice, gdzie kumuluje się hałas linii kolejowej i dróg powiatowych.

2.3. ZAGROŻENIA POWIERZCHNI ZIEMI,

2.2.1. OBSZARY NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 roku *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U, z 2001 r. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.) obszary naturalnych zagrożeń geologicznych to obszary, na których występują masowe ruchy ziemi powstające naturalnie lub na skutek działalności człowieka takie jak osuwanie, spływanie lub obrywanie powierzchniowych warstw skał, zwietrzliny i gleby,

Dla gminy Zębowice brak rejestm terenów zagrożonych mchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy, o którym mowa w art. HOa ust. 1 ww. ustawy *Prawo ochrony środowiska*. Zgodnie z niniejszym artykułem do obserwacji terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których te mchy występują, a także prowadzenia rejestm zawierającego informacje o tych terenach (w tym szczególnie dot. lokalizacji, warunków geologicznych i glebowych tych terenów, a także opis zagrożeń mchami masowymi ziemi) zobowiązany jest starosta. Tereny te wyznacza się w celu ograniczenia występowania szkód powodowanych przez mchy masowe ziemi.

Na terenie gminy Zębowice zagrożeniem na pograniczu naturalnego i antropogenicznego jest zagrożenie gruntów rolnych i leśnych procesami erozyjnymi, w szczególności erozją wodną i wietrzną. Tereny narażone na erozję występują prawie na obszarze całej gminy, na gruntach wsi Knieja, Łąka, Radawie, Prusków, Osiecko,

Kadłub Wolny, Poczółków i Zębowice. **Ponieważ w stanie istniejącym tereny te są użytkowane jako lasy oraz użytki zielone, w rzeczywistości zagrożenie jest nieznaczne.**

2.2.2. TERENY ZDEGRADOWANE.

Zgodnie z art.72 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.) w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego określa się sposób zagospodarowania obszarów zdegradowanych w wyniku działalności człowieka, klęsk żywiołowych oraz mchów masowych ziemi.

Na obszarze gminy Zębowice brak jest obszarów zdegradowanych w wyniku klęsk żywiołowych oraz mchów masowych ziemi. Brak jest także większych terenów zdegradowanych w wyniku gospodarczej działalności człowieka. Nieliczne, stanowiące pozostałości po lokalnej (dzikiej) eksploatacji pospolitych surowców naturalnych, występują na gruntach wsi:

Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.Większość terenów zdegradowanych na skutek nielegalnej eksploatacji surowców naturalnych położona jest w obrębie dużych kompleksów leśnych, a nieliczne usytuowane są w obrębie obszarów użytkowanych rolniczo, Wyrobiska poeksploatacyjne położone w obrębie lasów oraz w obrębie dolin cieków wodnych, usytuowane są w granicach lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych. Obecnie podlegają sukcesji ekologicznej, w związku z czym należy pozostawić je jako zbiorniki wodne i tereny użytków zielonych. Pozostałe zaleca się zrehabilitować głównie w kierunku leśnym i wodnym.

2.4. STAN SANITARNY I ZAGROŻENIA WÓD.

Zgodnie z zarządzeniem nr 95/1359/72 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu z dnia 12 czerwca 1972 roku w sprawie gospodarczego wykorzystania wód powierzchniowych województwa Opolskiego wody jedynej rzeki gminy - Libawy, zaliczone zostały do I klasy czystości..

Obecnie obowiązujące rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004r, w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz. U. z 2004r, Nr 32, poz. 248) określa pięć klas jakości wód, z uwzględnieniem kategorii wody A1, A2 i A3, określonych w przepisach w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia::

- ? klasa I - wody bardzo dobrej jakości,
- ? klasa II - wody dobrej jakości,
- ? klasa III - wody zadowalającej jakości,
- ? klasa IV - wody niezadowalającej jakości,
- ? klasa V - wody złej jakości.

Monitoring podstawowy prowadzony na wodach powierzchniowych województwa opolskiego, nie obejmuje żadnego cieków wodnego, przepływającego przez gminę Zębowice. W ramach monitoringu regionalnego punkty pomiarowo-kontrolne zlokalizowane są na rzece Libawie. Wg wyników badań z roku 2002 stan czystości wód powierzchniowych gminy Zębowice przedstawia się następująco:

- LIBAWA wraz PRUSKOWSKIM POTOKIEM - **generalnie zaliczyć należy do I klasy czystości.** Odpowiadają tej klasie pod względem zawartości tlenu rozpuszczonego, BZT5 i azotu amonowego. Pod względem wskaźnika Miana Coli i fosforanów wody tych cieków wodnych spełniają warunki dopuszczalne dla II klasy czystości.
- POTOK RADAŁKA - stan sanitarny wód tego cieków nie jest znany. Można jedynie przypuszczać, że ze względu na przebieg przez nieskanalizowane tereny wsi Radawie kwalifikuje się do II-III klasy czystości.

Na Łomnickim Potoku, należącym do zlewni Liswarty i Warty, na terenie gminy Zębowice nie prowadzi się monitoringu, ponieważ tereny leśne (gdzie bierze swój początek) nie stwarzają zagrożenia dla jakości jego wód.

Głównym źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych w gminie są ścieki bytowe i rolnicze (soki z przyżm kiszonkowych, gnojowica) w większości przypadków zrzucane bezpośrednio do cieków wodnych i do gruntu, oraz chemizacja rolnictwa, Niewielka gęstość zaludnienia gminy oraz częściowy odbiór ścieków bytowych z gospodarstw domowych, sądząc po jakości wód cieków powierzchniowych, nie stwarzają znaczących zagrożeń dla środowiska. Na terenie gminy nie ma rozwiniętego przemysłu będącego producentem większych ilości ścieków typu przemysłowego

Jakość wód podziemnych zbiornika wód podziemnych należącego do krajowych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych Nr 335 KRAPKOWICE - STRZELCE OPOLSKIE na terenie gminy Zębowice nie jest zagrożona. Granica zbiornika przebiega przez południową część obszaru gminy i obejmuje tylko i wyłącznie kompleksy leśne. Najbliżej położone punkty badawcze krajowej sieci monitoringu, usytuowane na obszarze zbiornika nr 335 zlokalizowane są na terenie ziemskiego powiatu opolskiego we wsi Wrzoski (gm. Dąbrowa - stratygrafia - T). W 2001 roku wody tego zbiornika zaklasyfikowane zostały do II klasy czystości tj. jako wody spełniające (w odniesieniu do większości wskaźników jakości wody) wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, w przypadku uzdatniania sposobem właściwym dla kategorii A2, dla których wartości biologicznych wskaźników jakości wody wykazują niewielki wpływ oddziaływań antropogenicznych. Pod względem zanieczyszczenia patasem (K) wody GZWP nr 335 odpowiadały III klasie czystości, a pod względem zawartości wapnia (CA) i strontu (SR) wody nie odpowiadały nawet kryteriom III klasy czystości. Na przestrzeni lat 1995 - 2001 jakość wód GZWP nr 335 uległa poprawie z klasy III na klasę II.

Jakość wód podziemnych poziomu wodonośnego czwartorzędowego RYNNY KOPALNE STOBRAWY, ujmowanego na terenie gminy w celach użytkowych, nie podlega stałemu monitoringowi, Systematyczne badania prowadzone są tylko na ujęciu wody Knieja i Szemrowice. Wyniki badań jakości wody tego poziomu wykazały:

TABELA 8.

Wyniki badań jakości pierwszego poziomu wód podziemnych gminy Zębowice - stan 2000-2001 r.

Lata wskaźniki	najwyższe wyniki oznaczeń z serii badań w zakresie					
	Utleniam ość (mgO ₃ /l)	Azot amonowy (mgNNH ₄ /l)	Azot azotynowy (mgNN0 ₃ /l)	Azot azotanowy (mgNNO _s /l)	Żelazo ogólne (mgFe ₂ /l)	Mangan (mgMn/l)
2000r.Q	0,8	0,178	0,003	8,33	0,12	0,12
2001r.Q	0,7	0,039	0,009	7,41	NW*	0,11

Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.wyniki oznaczeń wyższe niż przewidziane dla wód średniej jakości.

Jakość wód pierwszego poziomu wodonośnego z utworów czwartorzędowych odpowiada pod względem zawartości azotu amonowego oraz azotu azotynowego I klasie (najwyższej jakości). W zakresie pozostałych wskaźników jakość wód odpowiada klasie II (wody średniej jakości).

2.5. OBSZARY OGRANICZONEGO UŻYTKOWANIA.

Na terenie gminy Zębowice istnieją następujące przedsięwzięcia, zaliczone do mogących pogorszyć stan środowiska, dla których zgodnie z art. 135 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2001r. Nr 62, poz. 627) dopuszcza się utworzenie obszaru ograniczonego użytkowania:

składowisko odpadów komunalnych w Malinie, przysiółku wsi Zębowice, lokalna oczyszczalnia ścieków we wsi Radawie,

jednotorowa linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Olesno-Dobrodzień, antena nadawcza telefonii komórkowej w Nowej Wsi, przysiółku wsi Zębowice, wojewódzka droga publiczna nr 901 relacji Olesno - Dobrodzień - Zawadzkie - Pyskowice -Gliwice,

linia kolejowa relacji Fosowskie-Kluczbork w przypadku , gdy zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 28 marca 2003r. *o transporcie kolejowym* (Dz. U. Nr 86, poz. 789 z późn. zm.) zaliczona zostanie do linii o znaczeniu państwowym,

Obszar ograniczonego użytkowania tworzy się w przypadku gdy z postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, z analizy porealizacyjnej albo przeglądu ekologicznego wynika, że mimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych nie mogą być dotrzymane standardy jakości środowiska poza terenem zakładu lub innego obiektu. Obszar ograniczonego użytkowania tworzy wojewoda w drodze rozporządzenia, w przypadku przedsięwzięć wymagających sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko, oraz rada powiatu w drodze uchwały, w przypadku przedsięwzięć dla których sporządzenie ww. raportu może być wymagane (zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 września 2002r. *w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko* - Dz. U. N r 179, poz. 1490). Tworząc obszar ograniczonego użytkowania ww. organy określają granice obszaru, ograniczenia w zakresie przeznaczenia terenu, wymagania techniczne dotyczące budynków oraz sposób korzystania z terenów wynikające z postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko lub analizy porealizacyjnej albo przeglądu ekologicznego. **Dla ww. przedsięwzięć, istniejących na terenie gminy Zębowice, nie utworzono obszarów ograniczonego użytkowania.**

2.6. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDZI I MIENIA.

Na terenie gminy Zębowice praktycznie brak jest zagrożeń powodziowych, Obszary zalewowe ograniczone są do den dolin rzecznych Libawy, Pruskowskiego Potoku oraz Potoku Radawka. Podczas powodzi w 1997 r. zalewom powodziowym uległy następujące obszary:

- w przysiółku Wypychów, w dolinie Libawy niewielki obszar przy moście na drodze z Kadłuba Wolnego do Szemrowic,
- we wsi Radawie, w dolinie głównego potoku płynącego przez wieś niewielki obszar przy ul. Szkolnej wai?-Kestki.

Ze względu na nikle zagrożenie powodziowe na obszarze gminy Zębowice nie wyznaczono, zgodnie z art. 82 ustawy z dnia 18 lipca 2001r. *Prawo wodne* (Dz. U. Nr 115, poz. 1229 z późn. zm.), obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi tj.:

obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią, obejmującego w szczególności tereny między wałem przeciwpowodziowym a linią brzegu, oraz strefę przepływów wezbrań powodziowych określoną w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na podstawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,

obszarów potencjalnego zagrożenia powodzią, obejmujących tereny narażone na zalanie w przypadku przelania się wód przez koronę wału przeciwpowodziowego, zniszczenia lub uszkodzenia wałów przeciwpowodziowych, zniszczenia lub uszkodzenia budowli piętrzących albo budowli ochronnych pasa technicznego.

W związku z czym brak jest obowiązku, wynikającego z art. 84 ust. 1 ww. ustawy, uwzględnienia obszaru bezpośredniego zagrożenia powodzią oraz obszarów potencjalnego zagrożenia powodzią w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Jednak przy planowaniu rozwoju wsi należy uwzględnić ww. obszary, które zostały zalane w trakcie katastrofalnej powodzi w 1997r.

2.7. TERENY ZAMKNIĘTE.

Zgodnie z ustawą o ochronie środowiska przez teren zamknięty rozumie się teren, a w szczególnych przypadkach obiekt budowlany lub jego część, dostępny wyłącznie dla osób uprawnionych oraz wyznaczony w sposób określony w ustawie z dnia 17 maja 1989 r. *Prawo geodezyjne i kartograficzne* (Dz. U. z 2000 r. Nr 100, poz. 1086 z późn. zm.).

Zgodnie z decyzją Ministra Obrony Narodowej Nr 05/MON z dnia 30 kwietnia 2002r na obszarze gminy Zębowice za teren zamknięty uznano:

- **grunty wsi RADAWIE - działki nr 167/2 ALP, 168/2 ALP, 169/2 ALP, 191/2ALP, 192/1 ALP, 208ALP i 209ALP stanowiące grunty leśne.**

3. CHARAKTERYSTYKA PRZYRODY OŻYWIONEJ-UWARUNKOWANIA BIOTYCZNE 3.1. DOTYCHCZASOWE BADANIA NAD SZATĄ ROŚLINNĄ.

Gmina Zębowice należy do stosunkowo dobrze poznanych pod względem florystycznym terenów województwa opolskiego. Jednakże pewne tereny o potencjalnie wysokich walorach przyrodniczych pozostają nierozpoznane, co związane jest z brakiem opracowania inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy oraz wyłączeniem niektórych obszarów z publicznej dostępności (zamknięte obszary leśne ze względu na znaczenie dla obronności państwa). Historia badań florystycznych obszaru gminy Zębowice sięga I połowy XIX wieku i wiąże się z pracami nad szatą roślinną Śląska niemieckich botaników takich jak Wimmer, Stenzel, Fiek czy Schube. Z tego okresu zanotowano na terenie gminy występowanie kilku gatunków roślin obecnie chronionych i rzadkich w tym widlicza spłaszczonego, widlaczka torfowego i podejrzona księżycowego (Tab. 9).

Po II wojnie światowej przez wiele lat obszar gminy Zębowice nie był przedmiotem szczególnego zainteresowania botaników, co było prawdopodobnie związane ze znacznym oddaleniem gminy od istniejących wtedy ośrodków akademickich z reprezentacją nauk przyrodniczych w swojej strukturze.

Sporadyczne notowania florystyczne dotyczą występowania mącznicy lekarskiej i kilku gatunków roślin wodnych stwierdzonych na pograniczu gminy w Poliwodzie (gm. Ozimek).

Najwięcej dat botanicznych pochodzi z końca ubiegłego wieku, tj. okresu działalności pracowników naukowych Uniwersytetu Opolskiego.

Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

TABELA 9.

Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.Gmina Zębowice w porównaniu z innymi obszarami Śląska Opolskiego wyróżnia się znaczącym potencjałem florystycznym, Badania nad szatą roślinną zapoczątkowane w XIX wieku i systematycznie kontynuowane w okresie powojennym oraz w ostatnich latach zaowocowały dostatecznym florystycznym rozpoznaniem tego terenu. W celu pełnego poznania flory gminy niezbędne będzie przeprowadzenie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej obejmującej wszystkie typy ekosystemów i sezony fenologiczne.

3.1.1. ROŚLINY CHRONIONE I RZADKIE.

Obszar gminy Zębowice, ze względu na znaczne zróżnicowanie siedlisk, obfituje w chronione i rzadkie gatunki roślin. Część z nich znalazła się na "Czerwonej liście roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce" (Zarzycki, Szela 1992) - [skrót LP], regionalnej "Czerwonej liście roślin naczyniowych Górnego Śląska" (Parusel i in. Red. 1996) - [skrót LR], a także wojewódzkiej "Czerwonej liście roślin zagrożonych w województwie opolskim" (Spalek 1997) - [skrót LW].

Na liście krajowej i regionalnej rośliny podzielono w zależności od stopnia zagrożenia na 5 kategorii; Ex - wymarłe i prawdopodobnie wymarłe, E - wymierające, V - narażone, R - rzadkie, I - o nieokreślonym

zagrożeniu, Gatunki niezagrożone oznaczono skrótem nt. Na liście wojewódzkiej natomiast stopnie zagrożenia gatunków podano w postaci nowych symboli literowych, wyróżniając w ten sposób 7 kategorii zagrożenia (Głowaciński 1997): EX - wymarłe, EW ~ wymarłe w wolnej przyrodzie, CE - krytycznie zagrożone, EN - zagrożone, VU - narażone, LR - niższego ryzyka, DD -o danych niedostatecznych.

Na **badanym terenie stwierdzono występowanie 18 gatunków roślin prawnie chronionych**, w tym na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 września 2001r. w *sprawie określenia listy gatunków roślin rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową ścisłą i częściową oraz zakazów właściwych dla tych gatunków i odstępstw od tych zakazów* (Dz. U. Nr 106, poz. 1167). Są to:

- **CHRONIONE ŚCISŁE**

Barwinek pospolity *Vinca minor*
Bobrek trójlistkowy *Menyanthes tri/oliata*
Cis pospolity *Taxus baccalà*
Grażel żółty *Nuphar lutea*
Grzybienie białe *Nymphaea alba*
Kotewka orzech wodny *Trapa natans*
Mącznica lekarska *Arctostaphylos uva-ursi*
Rosiczka okrąglolistna *Drosera rotundifolia*
Salwinia pływająca *Salvinia natans*
Widlicz spłaszczony *Diphasiastrum complanatum*
Widłaczek torfowy *Lycopodiella inundata*
Widłak goździsty *Lycopodium clavatum*
Widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum*

- **CHRONIONE CZĘŚCIOWO**

Bagno zwyczajne *Ledum palustre* Konwalia
majowa *Convallaria majalis* Porzeczka czarna
Ribes nigrum Kruszyna pospolita *Prangula*
alnus Kalina koralowa *Viburnum opulus*

Na uwagę zasługują również gatunki rzadkie w skali województwa i regionu. Najciekawsze z nich to:

Czartawa drobna *Circaea alpina* Czermicń błotna
Calla palustris Dąbrówka kosmata *Ajuga genevensis*
Modrzewnica zwyczajna *Andromeda polifolia*
Nerecznica grzebieniasta *Dryopteris cristata*
Podejrzon księżycowy *Botruchium lunaria*
Przygiełka biała *Rhynchospora alba* Rdestnica
stępiąca *Potamogeton ohtusifolius* Siedmiopalecznik
błotny *Comarum palustre* Szczodrzyk czerniejący
Lembotropis nigricans Zachyłka Roberta
Gymnocarpium robertianum Żurawina błotna
Oxycoccus palustris

Barwinek pospolity *Vinca minor* (LW - LR) - ten gatunek reprezentujący rodzinę toinowatych *Apocynaceae* jest składnikiem naszych lasów liściastych. Pierwotnie rozpowszechniony na niżu, rzadziej w niższych położeniach górskich, do dziś został w wielu miejscach wyniszczony przez człowieka, głównie ze względu na wartość dekoracyjną. Na terenie gminy Zębówice *Vinca minor* występuje w zespole *Querco-Carpinetum* na SE od Osiecka oraz na S od Kniei.

Bobrek trójlistkowy *Menyanthes tri/oliata* (LR - V, LW - VU) - to dość rzadka, lecznicza bylina z rodziny

bobrkowatych *Menyanthaceae* spotykana na bagnach, torfowiskach, zalewanych łąkach, a także w rowach. Około 100 osobników tego gatunku stwierdzono na W od Kniei.

Grąźel żółty *Nuphar lutea* (LR - R, LW - LR) - jest to wieloletnia roślina wodna z rodziny grzybieniowatych *Nymphaeaceae* - składnik naszych jezior, stawów i starorzeczy. Grąźela żółtego stwierdzono w płytkich zbiornikach stawowych w Poliwodzie na granicy badanej gminy.

Grzybienie białe *Nymphaea alba* (LR - V, LW - VU) - jest to bylina wodna z rodziny grzybieniowatych *Nymphaeaceae*. Grzybienie białe występują na obszarze całego kraju w stawach, jeziorach i starorzeczach, najczęściej jednak stanowisk znajduje się w pasie pojeziernym północnej Polski. W większości państw europejskich są rośliną ginącą. Wg Matuszkiewicza (2001) jest to gatunek charakterystyczny dla związku *Nymphaeion*, a także dla zespołu *Nupharo-Nymphaeetum*. W województwie opolskim grzybienie białe występują stosunkowo często w eutroficznych zbiornikach wodnych w tym stawach i starorzeczach. Na granicy gminy Zębówice grzybienie rosną w stawach w Poliwodzie.

Bluszc pospolity *Hedera helix* (nt) - gatunek z rodziny araliowatych *Araliaceae* jest jednym z niewielu naszych rodzimych pnączy. Występowanie tego gatunku odnotowano w Zębówicach, Radawiu i na N od Siedlisk.

Kotewka orzech wodny *Trapa natans* (LP - V, LR - E, LW - VU) - to roślina wodna reprezentująca rodzinę kotewkowatych *Hydrocaryaceae*. Kotewka jest w naszej florze rośliną wymierającą. Jest gatunkiem charakterystycznym dla zespołu *Trapetum natantis* (Matuszkiewicz 2001). Roślina ta chroniona jest także prawem międzynarodowym: Konwencją Berneńską o ochronie ginących gatunków Europy oraz Dyrektywą Habitatową Unii Europejskiej. W województwie opolskim kotewka orzech wodny występuje w środkowej części regionu, przeważnie w stawach rybnych i starorzeczach Odry. Kotewka występuje na granicy badanej gminy w stawach w Poliwodzie.

Mącznica lekarska *Arctostaphylos uva-ursi* (LR - E, LW - CE) - jest to roślina reprezentująca rodzinę wrzosowatych *Ericaceae*, rosnąca w suchych borach sosnowych. Występuje często w północnej części niżu, na południu rzadko, a w Karpatach bardzo rzadko. Wg Matuszkiewicza (1982) mącznica jest charakterystyczna dla związku *Calluno-Arctostaphylion*, obejmującego subkontynentalne wrzosowiska mącznicowe. To gatunek dość częsty w niektórych regionach kraju, ale jednocześnie ustępujący ze swoich stanowisk (Rutkowski 1998). W województwie opolskim mącznica lekarska podawana była głównie z borów środkowo-wschodniej części regionu. Zdecydowana większość notowań pochodzi sprzed 1945 roku. Na terenie gminy Zębówice mącznicę lekarską odnotowano na N od Radawia.

Rosiczka o krągło *Ustna* *Drosera rotundifolia* (LP - R, LR - V, LW - VU) - jest to gatunek owadożerny z rodziny rosiczkowatych *Droseraceae*, kwitnący od lipca do sierpnia. Rosiczka okrągłolistna występuje zarówno na niżu, jak i w górach, na torfowiskach wysokich i przejściowych, niekiedy również na zabagnionych glebach mineralnych. Jest gatunkiem charakterystycznym dla klasy *Oxycocco-Sphagnetea* (Matuszkiewicz 2001). W województwie opolskim rosiczka okrągłolistna występuje stosunkowo często w środkowej i wschodniej części regionu, na pozostałym obszarze bardzo rzadko. W granicach gminy Zębówice rosiczkę stwierdzono na trzech stanowiskach: na N od Chobii, na W od Kniei oraz na SE od Osiecka.

Widlicz spłaszczony *Diphasiastrum complanatum* (LR - R, LW - EN) - to gatunek reprezentujący rodzinę widlakowatych *Lycopodiaceae*, rosnący na rozproszonych stanowiskach w lasach szpilkowych na niżu i w niższych położeniach górskich. Wg Matuszkiewicza (1982) widlicz jest gatunkiem charakterystycznym dla związku *Dicrano-Pinion*, obejmującego naturalne acidofilne oligo-i mezotroficzne zbiorowiska borowe z przewagą sosny w drzewostanie. W województwie opolskim widlicz spłaszczony występuje rzadko w suchych borach sosnowych, przeważnie w strefie okrajkowej w środkowej części województwa. Stanowiska rośliny są bardzo nieliczne. Na terenie gminy Zębówice widlicza spłaszczonego spotykano na N od Radawia.

Widłaczek torfowy *Lycopodiella inundata* (LP - V, LR - V, LW - EN) - to bylina z rodziny widlakowatych *Lycopodiaceae*, rosnąca na torfowiskach, brzegach wód, mokrych piaskach i wrzosowiskach na niżu i w niższych położeniach górskich. Widłaczek torfowy jest gatunkiem charakterystycznym dla związku *Rhynchosporion albae*, obejmującego dystroficzne zbiorowiska

mokrych siedlisk na podłożu kwaśnych torfów, a także dla zespołu *Rhynchosporium albae* (Matuszkiewicz 1982, Oberdorfer 1994). W województwie opolskim widłaczek torfowy

występuje rzadko, przeważnie na wilgotnych piaszczyskach na dnie starych piaszkowni w północno-wschodniej i wschodniej części województwa. Na terenie gminy Zębówice widłaczka torfowego spotykano na N od Radawia.

Widłak goździsty *Lycopodium clavatum* (LR - R, LW - LR) - to bylina z rodziny widłakowatych *Lycopodiaceae* spotykana w suchych borach i lasach mieszanych, a także na wrzosowiskach. Wg Matuszkiewicza (2001) widłak goździsty jest gatunkiem charakterystycznym dla klasy *Nardo-Callunetea*, tj. zbiorowisk wrzosowisk i ubogich muraw bliźniczkowych. Występowanie tego gatunku w województwie opolskim ograniczone jest do borów mieszanych i borów środkowo-wschodniej części województwa w granicach Lasów Stobrawsko-Turawskich. Widłak goździsty odnotowano jednokrotnie na terenie gminy Zębówice na SE od Zębówic.

Widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum* (LR - V, LW - VU) - to bylina z rodziny widłakowatych *Lycopodiaceae*, rosnąca w cienistych, mszystych borach świerkowych i jodłowych. To wg Rutkowskiego (1998) gatunek częsty w wielu regionach, ale jednocześnie ustępującym ze swoich stanowisk. Roślina ta uważana jest za charakterystyczną dla rzędu borów *Vaccinio-Piceetalia*, a także regionalnie dla zespołu wyżynnego jodłowego bom mieszanego *Abietetum polonicum* oraz brzeziny bagiennej *Betuletum pubescens* (Matuszkiewicz 2001). W województwie opolskim widłak jałowcowaty występuje w rozproszeniu przeważnie w borach mieszanych i borach środkowej i wschodniej części regionu oraz w Górach Opawskich. W gminie Zębówice widłak jałowcowaty rośnie m. Poliwodą a Knieją, na SW od Kniei oraz na SE od Osiecka,

Salwinia pływająca *Salvinia natans* (LP - V, LR - E), K - jest to niewielka, jednoroczna paproć wodna z grupy paproci różnazarodnikowych z rodziny safwmiowatych *Salviniaceae*. Salwinia jest w naszym kraju rośliną rzadką. Występuje sporadycznie na całym obszarze niżowej Polski, w stawach i jeziorach. Jest głównym komponentem fitocenoz zespołu *Lemno-Salvinietum natantis* (Matuszkiewicz 2001). W województwie opolskim salwinia pływająca występuje rzadko w stawach i starorzeczach dolin dużych i średnich rzek. Szczególnie często obserwowano salwinię w żyznych wodach stojących Lasów Stobrawsko-Turawskich. Salwinia pływająca występuje na granicy gminy w stawach w Poliwodzie.

Porzeczka czarna *Ribes nigrum* (LR - R, LW - LR) - Jest to roślina z rodziny skalnicowatych *Saxifragaceae* spotykana stosunkowo rzadko w wilgotnych lasach liściastych i zaroślach, zwłaszcza nadrzecznych. Na obszarze badanej gminy znajduje się 1 stanowisko tego gatunku na SE od Osiecka.

Konwalia majowa *Convallaria majalis* (nt) - To lecznicza bylina z rodziny liliowatych *Liliaceae* spotykana w lasach liściastych, mieszanych i różnego rodzaju zaroślach. Na obszarze gminy Zębówice zaobserwowano dość liczne występowanie konwalii majowej w zespole leśnym (bór sosnowy *Leucobryo-Pinetum*) na N od Radawia, na S od Zębówic, w okolicach Borowian oraz na N od Osiecka.

Kruszyna pospolita *Frangula alnus* (nt) - To gatunek reprezentujący rodzinę szklakowatych *Rhamnaceae* rozproszony w lasach i zaroślach na całym obszarze gminy Zębówice.

Kalina koralowa *Viburnum opulus* (nt) - Jest to krzew z rodziny przewiertniowatych *Caprifoliaceae* rosnący przeważnie w wilgotnych lasach olszowych i łęgowych, nad rzekami i rowami. Na terenie gminy Zębówice zanotowano 3 stanowiska tego gatunku w zaroślach w na skraju lasu na SE od Osiecka, na W od Kniei oraz w Leśniakach.

Bagno zwyczajne *Ledum palustre* (LR - V, LW - LR) - to zimozielony krzew, aromatycznie pachnący z rodziny wrzosowatych *Ericaceae* dorastający do 1 m. Gatunek ten jest składnikiem runa borów bagiennych oraz torfowisk wysokich. Na terenie badanej gminy występuje nielicznie na SE od Osiecka.

Czartawa drobna *Circaea alpina* (LR - R, LW - LR) - jest to bylina reprezentująca rodzinę wiesiołkowatych *Onagraceae*, rosnąca w cienistych, wilgotnych lasach i zaroślach. To gatunek podbiegunowy o rozproszonych stanowiskach w całym kraju, najczęściej spotykany w Karpatach aż po regiel górny. Ta drobna roślina trwała jest charakterystyczna dla zespołu łągu jesionowo-olszowego *Circaeo-Alnetum* (Matuszkiewicz 1982). Na obszarze

Ślaska Opolskiego czartawa drobna występuje w rozproszeniu wilgotnych lasach i zaroślach, przeważnie olsach. Na terenie badanej gminy występuje nielicznie na SE od Osiecka.

Dąbrówka kosmata *Ajuga genevensis* (LW - YU) - to gatunek z rodziny wargowych *Lamiaceae*, rosnący najczęściej na słonecznych, suchych wzgórzach i łąkach na całym niżu i w niższych położeniach górskich. Wg Matuszkiewicza (1982) to gatunek charakterystyczny dla klasy *Festuco-Brometea* tj, zbiorowisk ciepłolubnych muraw o charakterze stepowym. Na terenie województwa opolskiego dąbrówka kosmata występuje w rozproszeniu w zbiorowiskach muraw kserotermicznych na południu województwa, a także w zaroślach i świetlistych borach w części środkowej regionu. Na terenie gminy Zębowice dąbrówka kosmata notowana była w okolicach Zębowic.

Modrzewnica zwyczajna *Andromeda polifolia* (LR - E, LW - EN) - jest to krzew reprezentujący rodzinę wrzosowatych *Ericaceae*, rosnący na torfowiskach wysokich. Posiada rozproszone stanowiska na niżu i w górach. Wg Matuszkiewicza (1982) i Oberdorfera (1994) to gatunek charakterystyczny dla rzędu mszarów *Sphagnetalia magellanici*. Na terenie województwa opolskiego modrzewnica zwyczajna notowana była przed wojną stosunkowo często w środkowej i wschodniej części województwa. Obecnie występuje nielicznie we wschodniej części Lasów Stobrawsko-Turawskich na mszarach i torfowiskach. W gminie Zębowice modrzewnica zanotowana została na jednym stanowisku - torfowisku na zachód od Kniei.

Nerecznica grzebieniasta *Dryopteris cristata* (LP - V, LR - ■ V, LW - EN) - jest to wieloletnia paproć reprezentująca rodzinę nerecznicowatych *Aspidiaceae*, o liściach długości 30-80 cm, wyrastających kępą. Nerecznica grzebieniasta spotykana jest rzadko na brzegach torfowisk niskich, na mokradłach, w olszynach oraz na śródleśnych bagnach. To gatunek charakterystyczny dla klasy *Alnetea glutinosae* (Matuszkiewicz1982). W województwie opolskim nerecznica grzebieniasta jest gatunkiem rzadkim i ustępującym. Kilka istniejących stanowisk tego taksonu ograniczonych jest do wschodniej części Lasów Stobrawsko Turawskich, gdzie występuje w olszynach i na obrzeżach torfowisk. Nerecznicę grzebieniastą zanotowano w gminie Zębowica na SE od Osiecka.

Podejrzon księżycowy *Botrychium lunaria* (LR - R, LW - CE) - to roślina trwała z rodziny nasięźrzalowatych *Ophioglossaceae*, spotykana na łąkach i trawiastych zboczach, Jedyne stanowisko *Botrychium lunaria* znane było przed wojną z terenu gminy Zębowice z okolic Kniei.

Przygielka biała *Rhynchospora alba* (LR - E, LW - EN) - jest to roślina wieloletnia, luźno darniowa, reprezentująca rodzinę turzycowatych *Cyperaceae*, Na obszarze województwa opolskiego odnotowano występowanie przygielki na obszarach torfowisk i bagnisk Borów Niemodlińskich, wschodniej części Lasów Stobrawsko-Turawskich i okolic Kędzierzyna-Koźła, Obecnie znacznie zmniejszyła swój zasięg występowania. Zachowało się jedynie kilka stanowisk w okolicach Prądów, Ochodzy, Kamieńca i Kniei w gminie Zębowice.

Rdestnica stępiąca *Potamogeton obtusifolius* (LR - V, LW - EN) - jest to bylina z rodziny *rdstmcow&tych. Potamogetonaceae*. Gatunek ten występuje sporadycznie, zwłaszcza w wodach stojących. Wg Matuszkiewicza (2001) jest charakterystyczny dla zespołu *Potameium obtusifolii* dość rzadkiego zbiorowiska występującego w bardzo płytkich eutroficznych zbiornikach z grubą warstwą osadów organicznych, lecz stosunkowo czystą wodą. Na obszarze województwa opolskiego rdestnica stępiąca jest gatunkiem rzadkim. Występuje w różnego rodzaju eutroficznych zbiornikach wodnych, także silnie zanieczyszczonych głównie w obszarach leśnych Lasów Stobrawsko-Turawskich. Na terenie gminy Zębowice rdestnica stępiąca występuje w płytkich zbiornikach wodnych m. Poliwodą a Knieją.

Siedmiopalecznik błotny *Comarum palustre* (LR - V, LW - LR) - to bylina reprezentująca rodzinę różowatych *Rosaceae*, którą spotkać można na torfowiskach, brzegach wód stojących i wolno płynących, a także w olszynach. Stanowisko *Comarum palustre* z terenu badanej gminy znajduje się na N od Radawki.

Szczodrzyk czerniejący *Lembotropis nigricans* (LW - LR) - jest to krzew reprezentujący rodzinę motylkowatych *Fabaceae*, rosnący w widnych lasach i zaroślach. Wg Rutkowskiego (1998) ten nanofanerofit jest gatunkiem stosunkowo rzadkim (10-100 stanowisk), w niektórych tylko regionach kraju występuje częściej

(ponad 100 stanowisk). Jest to bylina uważana za wyróżniającą zespół *Cytiso-Pinetum* (Oberdorfer 1994), Na Śląsku Opolskim szczyt czernięjący występuje stosunkowo często w obszarach suchych borów w środkowej części województwa, przede wszystkim w centralnej i wschodniej części Lasów Stobrawsko-Turawskich. Na terenie gminy Zębówice szczyt czernięjący występuje na jednym stanowisku na SE od Osiecka.

Czermień błotna *Calla palustris* (LR - R, LW - LR) - to trwała roślina z rodziny obrazkowatych *Araceae*, rosnąca na bagnistych łąkach, nad brzegach wód oraz w olszynach. Występowanie tego gatunku stwierdzono na jednym stanowisku na SE od Osiecka,

Żurawina błotna *Oxycoccus palustris* (LR - V, LW - LR) •- jest to zimozielona krzewinka z rodziny wrzosowatych *Ericaceae* spotykana na torfowiskach wysokich i w borach bagiennych. Na terenie gminy Zębówice żurawina błotna występuje na jednym stanowisku na SE od Osiecka.

3.1.2. OBSZARY CENNE FLORYSTYCZNIE.

Na terenie gminy Zębówice można wyróżnić dwa podstawowe obszary cenne pod względem fl o rys tycznym. Zaliczyć należy do nich fragment doliny rzeki Libawy, położony w północno -wschodniej części gruntów wsi od Kadłub Wolny oraz tereny torfowisk wraz z ich otoczeniem , położone po zachodniej stronie zabudowy wsi Knieja.

> **DOLINA LIBAWY W PÓNOCNO -WSCHODNIEJ (NE) CZĘŚCI GRUNTÓW WSI KADŁUB WOLNY.** - W swym górnym biegu Libawa płynie w wąskiej dolinie, miejscami o charakterze wąwozu. Strome skarpy pokryte są roślinnością krzewiastą, najczęściej związaną z siedliskami kwaśnymi, Dno doliny w wielu miejscach stanowią fragmenty olszyn oraz brzezin na podłożu torfowym, W miejscach najbardziej wilgotnych występuje szereg rzadkich i chronionych gatunków roślin, takich jak rosiczka okrągło li stna, bagno zwyczajne, widłak jałowcowaty, czermień błotna czy żurawina błotna.

> **DOLINA LIBAWY OBEJMUJĄCA TORFOWISKO I JEGO OTOCZENIE, NA ZACHÓD**

OD KNIEI - To interesujące obszary leśne o zróżnicowanej powierzchni terenu, w których zaznacza się duży udział gatunków prawnie chronionych i rzadkich. Do najciekawszych roślin zaliczyć można: rosiczkę okrągłolistną, modrzewnicę zwyczajną, bobrka trój listków ego i przygielkę białą. Torfowisko odgrywa rolę centrum bioróżnorodności okolicy stąd zostało objęte ochroną prawną w postaci użytku ekologicznego.

3.2. EKOSYSTEMY LEŚNE.

Potencjalną roślinność naturalną gminy (według Władysława, Jana, Anieli Matuszkiewiczów) w dolinie Pruskowskiego Potoku i rzeki Libawa stanowią łągi olszowe (*Circaeo-Alnetum*). Pozostałą część terenu gminy powinna być porośnięta gładami środkowoeuropejskimi *Galio-Carpinetum* w odmianie śląsko-wielkopolskiej, forma niżowa seria uboga (na terenach skrzydeł dolin rzecznych i miejsc występowania żyznych gleb brunatnych), kontynentalnymi borami mieszanymi *Quercus-Pinetum* na terenach o wyższym położeniu i stosunkowo żyznym siedlisku oraz suboceanicznymi borami sosnowymi *Leucobryo-Pinetum* na terenach najwyżej położonych na glebach bielicowych i pseudobielicowych.

Dominującym gatunkiem leśnym w gminie Zębówice jest sosna (ok. 90% udziału powierzchniowego). Na znacznie mniejszych obszarach dominuje olsza (ok. 5%, głównie w dolinach rzek), brzoza (ok. 2,5%), dąb (ok, 2%) i świerk (ok, 2%). Pozostałe gatunki, takie jak modrzew, buk, jesion, grab, jodła występują na pomijalnych powierzchniowo obszarach. Obszary leśne gminy, według podziału na krainy i dzielnice przyrodniczo-leśne L. Mroczkiewicza zaliczają się do V krainy Śląskiej i 5 dzielnicy Równiny Opolskiej, mezoregionie Borów Stobrawskich.

Przeważające siedliska leśne (ze względu na żyzność i wilgotność) to bór świeży Bśw (ok. 16,5%) występujący głównie na wysoczyznach, bór mieszany świeży BMśw (ok. 37%), bór mieszany wilgotny BMw (ok. 22%). Na

skrzydłach dolin rzecznych znaczący jest także udział lasu mieszanego wilgotnego LMw (ok. 9%) oraz lasu mieszanego świeżego LMśw (ok. 7%). Siedliska lasu wilgotnego Lw zajmują jedynie ok. 2% powierzchni lasów gminy, siedliska łąkowe lasu łąkowego Lł, olsu Ol oraz olsu jesionowego OIJ występują jedynie w dolinach rzecznych i lokalnych zagłębieniach terenu na niewielkiej powierzchni ok. 1%. Marginalny udział ma bór wilgotny Bw (ok. 0,8%), las świeży Lśw (0,2%).

Lasy gminy Zębowice znajdują się w I strefie słabych zagrożeń, igliwie sosny jest skrócone lub zniekształcone do 20% całości, występują trzy roczniki igliwia na pędach, przyrost wierzchołka z objawami zahamowania, żywotność drzew obniżona. Wśród najważniejszych czynników kształtujących stan sanitarny lasów gminy Zębowice wymienić należy szkodniki owadzie takie jak komik drukarz, przyplaszczek granatek, cetyniec, smolnik znaczony, osutka sosnowa, Rzadziej powodem osłabienia drzewostanów są opieńka, czy szkody wyrządzone przez emisje przemysłowe, głównie elektrowni Opole i aglomeracji miasta Opola. Istotny jest wpływ zgryzania przez zwierzynę płową (ponad 20%» drzewostanów uszkodzonych). Szkody odgrzybowe, głównie opieńki mają mniejsze znaczenie. Ogólnie stan sanitarny lasów gminy Zębowice można uznać za zadowalający, choć wymagający stałego nadzoru i monitoringu,

Lesistość gminy wynosi ok. 85% i należy do jednej z najwyższych w województwie opolskim i na Śląsku. Struktura wiekowa lasów nadleśnictwa wskazuje na przeważający typ gospodarczy drzewostanów gminy. Klasy wieku drzew przedstawiają się następująco:

- I (0-20 lat)-18%
- II (20-40 lat)-23%
- m (41-60 lat) - 16%
- IV (61-80 lat)-17%
- V (81-100 lat) - 13%
- VI (101-120 lat)-9%
- VII (121-140 lat)-2%
- zręby halizny - 2%.

Lasy państwowe w gminie Zębowice zajmują łączną powierzchnię ok. 6200 ha. Oprócz tego część lasów o powierzchni ok. 800 ha znajduje się w posiadaniu właścicieli prywatnych, w tym głównie starej gromady z Kadłuba Wolnego. Dzielą się one na trzy kompleksy, przynależne administracyjnie do różnych nadleśnictw: Turawa, Opole i Olesno, należących do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach.

Największy kompleks, również najbardziej interesujący pod względem przyrodniczym, należy do nadleśnictwa Olesno i obejmuje południowe fragmenty Obrębów Szumirad i Zębowice.

Najmniejszy fragment stanowi część wschodnią Obrębu Turawa Nadleśnictwa Turawa i leży w okolicy wsi Łąka.

Dla poszczególnych gatunków lasotwórczych w lasach gminy Zębowice przyjęto następujące klasy rębności:

- dąb - 140 lat
- buk, jesion - 120 lat
- sosna, modrzew - 110 lat
- świerk - 100 lat
- klon, jawor - 100 lat
- brzoza, olsza, grab, lipa, robinia - 80 lat
- osika, olsza odroślowa, 60 lat
- topola, olsza szara - 40 lat

W lasach Obrębu Turawa nie zanotowano drzewostanów ochronnych ze względu na konieczność zachowania odpowiedniej jakości i ilości wód. Jedyne w obrębie Zębowice i Szumirad nadleśnictwa Olesno znajdują się lasy (ok. 1500 ha) wodochronne objęte tym statusem na mocy zarządzenia nr 38 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 26 marca 1996 roku w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa będących w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasów Państwowych, Nadleśnictwa Olesno.

Pod względem zagrożenia przeciw pożarowego na terenie gminy Zębowice dominuje II kategoria -średniego poziomu niebezpieczeństwa pożarowego. Do tej kategorii zostały zakwalifikowane lasy Nadleśnictwa Olesno. W trakcie wykonywania jest nowa kategoryzacja zagrożenia pożarowego lasów nadleśnictwa Olesno i z dużym prawdopodobieństwem lasy te przejdą do kategorii I. Lasy Obrębu Turawa zaliczone zostały do I kategorii - dużego zagrożenia pożarowego (zgodnie z zarządzeniem Generalnego Dyrektora lasów Państwowych z dnia 15 marca 1993 roku), W samej tylko części nadleśnictwa Olesno w ostatnim 10-leciu urzędniowym (lata 1988-1998) zanotowano 83 pożary lasu.

Drzewostany gminy Zębowice rosną w przeważającej mierze na glebach naturalnych o typowej strukturze i zachowanych funkcjach biologicznych i potencjale siedliskowym. Dominują tu gleby bielcowe rdzawe (ok. 25% powierzchni) oraz gleby bielcowe właściwe (ok. 21% powierzchni). Mniejszy, ale również znaczący mają gleby gruntowo-glejowe właściwe zajmujące ok. 1,5% powierzchni i glejobielice murszaste na powierzchni ok. 13%. Czarne ziemie zdegradowane zajmują ok. 9% powierzchni zalesionej.

Strefa krajobrazu chronionego LASÓW STOBRAWSKO - TURAWSKICH obejmuje wszystkie lasy gminy Zębowice.

3.3. EKOSYSTEMY NIELEŚNE.

3.3.1. EKOSYSTEMY ŁĄKOWE.

Struktura użytkowania gruntów w gminie, w której dominują lasy, wskazuje na stosunkowo ubogą obszarowo reprezentację zbiorowisk łąkowych. Dominującymi wielkoprzestrzennymi obszarami łąkowymi w gminie są łąki podmokłe klasy *Molinietalia*. Występują one:

- w dolinach rzek Libawa (na wysokości Poczółkowa, Borowian i Kniei) i Pruskowski Potok z Pruszkówką (na wysokości Łąki i Łąk),
- na polanach śródleśnych o wysokim poziomie wody gruntowej (np. w północno-wschodniej części gminy na północ od miejscowości Kocury).

Łąki podmokłe gminy Zębowice charakteryzują się zazwyczaj mniejszą wartością gospodarczą, są bowiem trudniej dostępne i często trawy wartościowe gospodarczo występują z turzycami, trzcinowiskami i innymi gatunkami mało wartościowymi. Powoduje to mniejszą intensywność gospodarowania i większą wartość przyrodniczą tych terenów. Duża ich część jest w ogóle nie użytkowana, co ma miejsce głównie w dolinie Libawy oraz na śródleśnych łąkach. Jest to zjawisko niekorzystne z przyrodniczego punktu widzenia, gdyż uruchomiona w ten sposób naturalna sukcesja doprowadza do zmniejszenia mozaiki wartości ekosystemowej i obniżenia bioróżnorodności terenów gminy.

Łąki świeże klasy *Arhenatheretalia* występują na rozproszonych stanowiskach w wyższych położeniach na skrzydłach dolin rzecznych. Wykazują się one intensywniejszym użytkowaniem kośnym i pastwiskowym, są zazwyczaj silnie nawożone. Powoduje to ich niewielką wartość przyrodniczą i niską różnorodność gatunkową.

3.3.2. EKOSYSTEMY SZUWAROWE

Na terenie gminy Zębowice ekosystemu szuwarowe występują na niewielkich powierzchniach, pasowo

otaczając sztuczne i naturalne zbiorniki i ciek wodne. Największe powierzchnie zajmuje szuwar trzcinowy i mannowy. Rzadziej spotykany jest szuwar pałkowy. Najczęściej są to skąpogatunkowe zbiorowiska o niskiej wartości florystycznej, ale stanowiące ważny biotop lęgowy wielu gatunków ptaków, stąd potrzeba ich zabezpieczenia.

Najwięcej powierzchniowo szuwarów zaobserwowano wokół stawów w Poliwodzie oraz w dolinie Libawy i Libawki na wysokości Poczółkowa i Zębownic.

3.3.3. EKOSYSTEMY WODNE.

Ekosystemy wodne gminy Zębowice należą do raczej ubogich i fragmentarycznie wykształconych. Ich jakość uzależniona jest od intensywności zagospodarowania zbiorników, w których występują oraz sposobu i częstotliwości renowacji rowów melioracyjnych i cieków wodnych.

Wody stojące nie posiadają ważnej w skali regionalnej zabudowy biologicznej. Są to niewielkie zbiorniki wodne (np. z Zębowicach na Libawie i na wschód od tej miejscowości) pozbawione sezonowo szaty roślinnej. Niestabilnie pojawiają się tu zbiorowiska pospolitych rdestnic, moczarki kanadyjskiej i kałużowe agregacje jaskrów pływających oraz żabiścieku pływającego.

Wśród wód płynących największymi walorami przyrodniczymi charakteryzują się:

- > **PRUSKOWSKI POTOK Z WPADAJĄCĄ DO NIEGO PRUSZKÓWKĄ** - rzeka płynie w otoczeniu licznych łożowisk i innych zadrzewień podnoszących znacznie jej walory przyrodnicze i krajobrazowe,
- > **LIBAWA Z WPADAJĄCĄ DO NIEJ LIBAWKĄ** - to również bardzo interesująca rzeka, w górnym odcinku tworząca wąwóz o wyjątkowych walorach przyrodniczych. W jej dolinie występuje wiele rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt, np. rosiczka okrągłolistna, widłak jałowcowaty, gronostaj itd.

3.4. FAUNA

Na terenie gminy brak jest znaczących zbiorników wodnych pełniących rolę miejsca lęgowego dla ptaków o znaczeniu ponadlokalnym. Niewielkie zbiorniki wodne mają pozytywny wpływ jedynie na lokalne populacje stosunkowo pospolitych gatunków takich jak trzcinak czy trzcinniczek oraz krzyżówka i głowienka. Większość gatunków zwierząt wymagających biotopu wodnego gnieździ się w środowiskach wodnych związanych z nieodległym zbiornikiem Turawskim i ujściem Libawy.

Do najważniejszych obszarów faunistycznych obszaru gminy Zębowice należą;

> **DOLINA RZEKI LIBAWA WRAZ PRZYLEGLYMI ŁĄKAMI I NIEWIELKIM ZBIORNIKAMI WODNYMI, w tym szczególnie dolina GÓRNEJ LIBAWY** - Są to tereny występowania następujących ptaków: perkoz rdzawoszyji (*Podiceps grisegena*), perkoz dwuczuby (*Podiceps chstatus*), krzyżówka (*Anas platyrhynchos*), głowienka (*Aythya ferina*), czernica (*Aythya fuligula*), zimorodek (*Alcedo atthis*), łabędź niemy (*Cygnus olor*). Na rzece tej od kilkunastu lat regularnie obserwuje się bobra europejskiego (*Castor fiber*) oraz wydrę (*Lutra lutra*). Łąki są miejscem żerowania tak rzadkich gatunków jak czy bocian czarny (*Ciconia nigra*). Wilgotne łąki nad Libawą i Libawką są miejscem lęgów derkaczy (*Crex crex*), gatunku zagrożonego w skali światowej oraz bardzo nielicznego gatunku na Śląsku, świergotków łąkowych (*Anthus pratensis*), kłaskawek (*Saxicola torquata*) i dudków (*Upupa epops*). **Dolina rzeki Libawy w całości powinna stać się przedmiotem zainteresowania służb ochrony przyrody. Ze względu na udokumentowane walory faunistyczno-florystyczne powinna zostać objęta szczególną formą ochrony przyrody, np. zespołem przyrodniczo-krajobrazowym.**

> **KOMPLEKS LEŚNY NA PÓLNOC I ZACHÓD OD RADAWIA:** - Pozostałe tu starodrzewia są miejscem lęgowym dla wielu gatunków rzadkich ptaków: myszołowa (*Buteo buteo*), wilgi (*Oriolus oriolus*),

kruka (*Corvus corax*), który ostatnio znacznie zwiększył liczebność, bociana czarnego (*Ciconia nigra*), żurawia (*Grus grus*) oraz dzięcioła czarnego (*Dendrocopos medius*) i dzięcioła dużego (*Dendrocopos major*). Kompleks ten stanowi także ważną ostoję zwierzyny łownej, głównie jeleniowatych.

> **ŁĄKI MIĘDZY RADAWKĄ A RADAWIEM - NA PÓŁNOC OD RADAWIA** - Tereny te są miejscem bytowania derkaczy (*Crex crex*), gatunku zagrożonego w skali światowej i bardzo nielicznego gatunku na Śląsku, świergotków łąkowych (*Anthus pratensis*) oraz kłaskawek (*Saxicola torquata*).

Generalnie należy stwierdzić, że teren gminy Zębowice dzięki znacznej lesistości, obecności niewielkich cieków wodnych oraz podtorfię charakteryzuje się wysokim potencjałem faunistycznym. Tereny leśne i łąkowe pod względem faunistycznym są porównywalne z analogicznymi terenami gmin sąsiednich, gdyż jest to część Lasów Stobrawsko - Turawskich. Jednocześnie jest to obszar o najmniejszej intensywności badań faunistycznych w ostatnich latach. **Dla pełnego rozpoznania ugrupowań zwierząt bytujących w ekosystemach gminy należy przeprowadzić pełną inwentaryzację przyrodniczą.**

Również wartość występujących na terenie gminy ugrupowań zwierząt, ważnych z punktu widzenia łowieckiego, jest wysoka. Szacunkowe dane ilościowe zwierzyny łownej przedstawiono w tabeli 10.

TABELA 10.

LICZEBNOŚĆ ZWIERZYNY ŁOWNEJ W GMINIE ZĘBOWICE ZA ROK 1998.

GATUNEK	JELEŃ	SARNA	DZIK	LIS	ZAJĄC	KURO PAT WA	BAŻANT
Liczba osobników	115	253	72	30	53	162	58

Źródło: opracowanie własne A.N. na podstawie danych PZi

Obok bardzo dużych walorów faunistycznych związanych z występowaniem rzadkich i chronionych gatunków gmina Zębowice charakteryzuje się stosunkowo dużymi walorami faunistycznymi dla rozwoju gospodarki łowieckiej.

3.5. PRZYRODNICZY MODEL STRUKTURY PRZESTRZENNEJ OBSZARU. 3.5.1. POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE TERENU GMINY.

Cechami wyróżniającymi gminę Zębowice w województwie opolskim jest duży udział w strukturze użytkowania gruntów obszarów leśnych. Odsetek ponad 80% powierzchni zalesionej determinuje kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy i wskazuje, że jednym z podstawowych gałęzi gospodarki na jej terenie będzie leśnictwo i działalności związane z przeróbką drewna oraz pozyskiwaniem ubocznych użytków leśnych.

Znaczenie gminy w systemie przestrzennym ochrony przyrody wynika z następujących przesłanek:

- obszar gminy odznacza się bardzo wysoką lesistością przekraczającą 61% powierzchni,
 - obszar gminy w całości zlokalizowany został na terenie obszaru węzłowego o znaczeniu krajowym 10 K Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET-PL.
 - teren gminy leży w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko-Turawskie.

Podstawowymi osiami przyrodniczych powiązań zewnętrznych gminy Zębowice są biegnące z północnego-wschodu na południowy-zachód:

- Pruskowski Potok z dopływem Pruszkówką,
- rzeka Libawa z dopływem Libawki.

- **północny kompleks leśny należący do nadleśnictwa Olesno łączący ekosystemy gminy z rozległymi obszarami leśnymi położonymi na północ, zachód i wschód od jej północnych granic.**

Najistotniejszy w systemie ponadregionalnym jest północny pas leśny charakteryzujący się dużym obszarem i wysokim stopniem zachowania naturalnej struktury i funkcji. Kompleks leśny jest częściowo wyłączony z publicznej dostępności, zwarty i urozmaicony siedliskowo. Występują tu zarówno siedliska borowe jak i lasowe, o różnym stopniu uwilgocenia. Niewielkie torfowiska przejściowe, młaki, wydmy, polany i łąki śródleśne stanowią biotop dla licznych gatunków roślin i zwierząt, Sateż szlakiem migracji diaspory i osobników taksonów wędrujących.

Również ciągi rzecznych dolin zachowały walory korytarzowe. Występujące zadrzewienia, niewielkie kompleksy leśne i łąkowe w ich dolinach oraz sporadycznie notowane zbiorniki wodne budują strukturę tych korytarzy, Korytarz Libawy ma znaczenie ponadlokalne ze względu na połączenie ekosystemów wodnych i wilgotnych gminy ze zbiornikiem turawskim.

3.5.2. LOKALNY SYSTEM EKOLOGICZNY - WSKAZANIA DO OCHRONY.

Lokalny system ekologiczny gminy Zębowice i jego funkcjonowanie jest konsekwencją współwystępowania trzech przyrodniczych stref funkcjonalno - przestrzennych:

- > STREFA LEŚNA POŁOŻONA NA PÓŁNOC OD LINII ŁĄKA - ZĘBOWICE -POCZÓŁKÓW - charakteryzująca się dużymi walorami przyrodniczymi, na które składają się dominujące, zróżnicowane siedliskowo lasy, łąkowe doliny rzek, zwłaszcza Pmskowskiego Potoku.
- > STREFA LEŚNA POŁOŻONA NA POŁUDNIE OD LINII ŁĄKA - ZĘBOWICE -POCZÓŁKÓW - obejmująca zwarty kompleks leśny o średnich walorach przyrodniczych oraz dolinę rzeki Libawa o bardzo wysokich walorach przyrodniczych.
- > STREFA ZURBANIZOWANIA WIEJSKIEGO OBEJMUJĄCA MIEJSCOWOŚCI: ŁĄKA, RADAWIE, NOWA WIEŚ, ZĘBOWICE, ŁĄKI, OSIECKO - w granicach której za najcenniejsze dla systemu lokalnego obszary to fragmenty dolin rzecznych z ciągami zadrzewień wierzbowo-topolowo-olszowych typowych dla tego typu biocenoz.

Podstawowymi wymogami ochrony przyrody w gminie Zębowice, niezbędnymi dla zachowania jej walorów są:

- odpowiednie łączenie w ramach zrównoważonego rozwoju różnych funkcji przestrzeni: głównie leśnej, rolnej, turystycznej i ekologicznej,
 - rozwój turystyki ekologicznej polegającej na m.in. obserwacji naturalnej przyrody, prowadzeniu zajęć w ramach zielonych szkół, rozwój tzw. miękkich form turystyki, np. hippika, turystyka rowerowa itp.
- w odniesieniu do Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko-Turawskie, użytków ekologicznych i pomników przyrody stosowanie się do odpowiednich przepisów prawnych (ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. *o ochronie przyrody* [Dz. U. Nr 923, poz. 880], Oraz aktów powołania tych obszarów i obiektów),
- objęcie ochroną w postaci proponowanego zespołu przyrodniczo-krajobrazowego, ochrona podstawowych ciągów ekologicznych gminy - dolin Libawy i Pmskowskiego Potoku polegającej na zachowaniu możliwości funkcjonalnego i strukturalnego pełnienia funkcji korytarza ekologicznego.

3.6. TERENY I OBIEKTY PRAWNIE CHRONIONE I PROPONOWANE DO OCHRONY.

3.6.1. TERENY I OBIEKTY PRAWNIE CHRONIONE.

Położona na Równinie Opolskiej, wewnątrz rozległego kompleksu leśnego gmina Zębówice posiada znaczące walory przyrodniczo-krajobrazowe.

Cały obszar gminy Zębówice wchodzi w skład Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Stobrawsko-Turawskich utworzonego uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w dniu 26 maja 1988 roku i potwierdzonego Rozporządzeniem Wojewody Opolskiego nr P/14/2000 z dnia 17 maja 2000 r. **w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie opolskim** (Dz. Urz. Woj. Op. Nr 33 z dnia 26 maja 2000 r.).

Szczególną ochroną na obszarze gminy objęto ponadto:

> **DRZEWA UZNANE ZA POMNIKI PRZYRODY (NA MOCY ROZPORZĄDZENIA WOJEWODY OPOLSKIEGO Z DNIA 21 STYCZNIA 2001 ROKU):**

Cis pospolity (*Taxus baccata*) - rosnący na podwórku prywatnej posesji Pana Bąka Jana w Kadłubie Wolnym; wiek 120 lat, obwód pnia: 65 cm, wysokość: 7 m. (nr rej. 19), **dęby szypulkowe** (*Quercus robur*) - grupa 6 drzew, rosnących w Radawiu na terenie ośrodka pomocy dla osób niepełnosprawnych; wiek - 230-280 lat, obwód pnia - 400-455 cm, wysokość - 25-34 m. (nr rej. 66),

dęby szypulkowe (*Quercus robur*) - 2 szt. rosnące na terenie wsi Osiecko w oddz. Leśnym 240d leśnictwa Wachów; wiek - 450 lat, obwód pnia - 475 i 685 cm, wysokość - 28 m. (nr rej. 76), **miłorząb dwukłapowy** (*Ginkgo biloba*) - rosnący w parku podworskim w Zębówicach; wiek - 105 lat, obwód pnia - 330 cm, wysokość - 18 m (nr rej. 363),

cztery dęby szypulkowe (*Quercus robur*) - rosnące na zboczu wąwozu w Radawiu na terenie ośrodka dla osób niepełnosprawnych; wiek - ok. 280 lat, obwody pni - ok. 520 cm, wysokość ok. 30 m. (nr rej. 383),

klon jawor (*Acer pseudoplatanus*) - rosnący w miejscowości Osiecko na terenie oddz. Leśnego 205b leśnictwa Nowy Wachów; wiek 280 lat, obwód pnia 270 cm. wysokość **30 m.** (nr rej. 384), **dąb szypulkowy** (*Quercus robur*) - rosnący w miejscowości Osiecko w oddz. Lasu nr 240g leśnictwa Nowy Wachów; wiek 430 lat, obwód pnia 450 cm, wysokość 29 m, (nr rej. 385), **dąb szypulkowy** (*Quercus robur*) - rosnący w miejscowości Osiecko, oddz. 240k leśnictwa Nowy Wachów; wiek - 330 lat, obwód pnia - 438 cm, wysokość 26 m. (nr rej. 386),

> **PARKI UZNANE ZA ZABYTKI KULTURY :**

park w Radawiu (o pow.ok. 13 ha) park w Zębówicach (o pow. 3,0 ha).

Na obszarze gminy Zębówice ochronie podlegają także dwa użytki ekologiczne, na mocy rozporządzenia Wojewody Opolskiego nr P/2/97 z dnia 3 lutego 1997r. (Dz. Urz. Nr 4 z 14 lutego 1997r.) w sprawie wprowadzenia indywidualnych form ochrony przyrody. Sąto:

bagno śródleśne w naturalnej sukcesji "**KNIEJA**" (nadleśnictwo Olesno), o powierzchni 2,59 ha, - **śródleśna łąka "ŁĄKA PRZY POMNIKACH PRZYRODY"** (nadleśnictwo Olesno), o powierzchni 1,38 ha., grunty wsi Pnisków.

Zachowanie tych terenów ważne jest ze względu na walory krajobrazowe, ciekawe zespoły roślinne, jak również miejsce bytowania i żerowania dziko żyjących zwierząt i ptactwa leśno-łąkowego.

3.6.2. PROJEKTOWANE (AUTORSKIE) FORMY OCHRONY PRZYRODY.

W celu ochrony najwartościowszych przyrodniczo terenów i obiektów terenu gminy Zębówice przed coraz intensywniejszą presją działalności gospodarczej człowieka, proponuje się ustanowić następujące formy ochrony przyrody;

> **Zespół przyrodniczo-krajobrazowy "DOLINA LIBAWY".**

Ochroną proponuje się objąć dolinę na całym odcinku wraz z terenami zabudowanymi wsi o zachowanych zabytkowych układach ruralistycznych (Zębowice i Kadłub Wolny). Obszar koryta i doliny rzeki charakteryzuje się bardzo wysokimi walorami przyrodniczymi, na które składają się: koryto rzeki i skarpy oraz skrzydła doliny, zabudowa biologiczna brzegów typowymi dla rzek łożowiskami, tereny łąkowe częściowo podtorfione z licznymi gatunkami chronionymi i rzadkimi. Teren ma również bardzo wysokie walory krajobrazowe wynikające z przenikającej się mozaiki rozproszonych zadrzewień i zakrzewień gatunków drzew i krzewów liściastych, licznych podmokłych łąk, turzycowisk i szuwarów. Podstawowym wymogiem ochronnym jest harmonijne rozwijanie na tym terenie :

- zabudowy biologicznej rzeki,
 - użytkowania łąkowego i leśnego zgodnego z potrzebami ochrony roślin chronionych i rzadkich, oraz rzadkich zbiorowisk roślinnych,
- zurbanizowania dostosowanego do uwarunkowań przyrodniczych i ochrony walorów krajobrazowych.

Cel ten można osiągnąć przez sporządzenie dla proponowanego do ochrony obszaru miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

ROZDZIAŁ III

STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO, ZABYTKÓW I DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

1. PRAWNE FORMY OCHRONY WARTOŚCI KULTUROWYCH.

Zgodnie z art. 18 i 19 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U, z2003r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) w studium uwarunkowali i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin w szczególności:

uwzględnia się krajowy program ochrony i opieki nad zabytkami,

*określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu, - .
ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami, uwzględnia się ochronę zabytków wpisanych do rejestru i ich otoczenie, innych zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych, ustala się (w zależności od potrzeb) strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków .*

2. PROCESY KSZTAŁTOWANIA SIĘ STRUKTUR PRZESTRZENNYCH JEDNOSTEK OSADNICZYCH.

2.1. ROZWÓJ OSADNICTWA NA TERENIE GMINY ZĘBOWICE.

Najwcześniejsze ślady osadnictwa na terenie gminy Zębówice notowane są na epokę kamienia (300.000 -1.800 latp.n.e). Z tego okresu pochodzi około 20% zabytków archeologicznych gminy, które usytuowane są na gruntach siedmiu z dziewięciu wsi gminy tj. na gruntach wsi Zębówice, Siedliska, Prusków, Poczółków, Kadłub Wolny, Knieja i Radawie. Dokonane nieliczne odkrycia archeologiczne reliktyw pochodzących z późniejszych okresów przedhistorycznych świadczą o tym, że rozwój osadnictwa na terenie gminy był słaby.

Na terenie gminy Zębówice osadnictwo rozwinęło się dopiero w okresie wczesnośredniowiecznym (VI - X wiek n.e.) i średniowiecznym (X/XI - XIII w.n.e.). Z tego okresu pochodzi 45% znalezisk archeologicznych gminy. Późny jego rozwój związany był z dużym zalesieniem obszaru gminy i stosunkowo niską wartością rolniczą gleb. Z tego okresu pochodzą znaleziska z terenu wsi Knieja, Łąka, Poczółków, Prusków, Siedliska i Zębówice.

Średniowiecze było okresem rozwoju gospodarczego (rolnictwa i rzemiosła), który pociągnął za sobą lokowanie pierwszych wsi gminy, a także powstanie osad samorzutnych (nielokowanych). Najwcześniejsze, średniowieczne źródła pisane, pochodzące z końca XIII wieku n.e., donosił o istnieniu sześciu wsi, z dzisiejszych 9 wsi tworzących podstawową sieć osadniczą gminy Zębówice. Były to:

1. Prusków	- 1235 r.
2. KadłubWolny	- 1295 r.
3. Knieja	- 1297 r.
4. Radawie	- ok. 1300 r.
5. Łąka	- ok. 1300 r.
6. Zębówice	- 1310 r. (ok. 1300 r.)

Były to pierwsze wsie rolnicze i rolniczo - rzemieślnicze gminy. Zachowany układ przestrzenny wsi Kadłub Wolny, który nosi cechy wsi placowej, świadczy o jej dużo wcześniejszym istnieniu. Jest to prawdopodobnie pierwsza osada na terenie dzisiejszej gminy Zębówice, pochodząca z okresu wczesnośredniowiecznego (VI - Xw.).

Dalszy rozwój sieci osadniczej gminy kontynuowany był późno, bo dopiero pod koniec XVI wieku, kiedy to powstała następna wieś podstawowej sieci gminy:

7. Osiecko - 1596 r.

Pod koniec okresu późno feudalnego, w XVII - XVIII wieku, na terenie gminy powstały folwarki oraz pierwsze przysiółki z zabudowaniami zagrodników i chałupników, będące skutkiem rozwarstwiania się wsi. Ludność ich utrzymywała się głównie z **wyrębu** lasów, węglarstwa, smolarstwa oraz pracy w hutnictwie, wykorzystując miejscowe złoża rudy darniowej. Były to przysiółki rolno-rzemieślnicze oraz wieś:

8. Kosice (przysiółek wsi Radawie) - 1743 r.

9. Radawka (przysiółek wsi Radawie) - ok. 1770 r.

10. Poczolków - 1783 r.

Dzisiejsza podstawowa sieć osadnicza gminy ostatecznie wykształciła się dopiero w XIX wieku, w którym jako ostatnia powstała wieś Siedliska. Potem, pod koniec XIX wieku oraz na początku wieku XX powstały jeszcze tylko trzy przysiółki wsi już istniejących. Był to Wypychów (przysiółek wsi **Kadłub Wolny**), Leśniak (przysiółek wsi Poczolków) oraz **Borowiany** (przysiółek wsi Zębowice), który był ostatnim ogniwem rozwoju współczesnej sieci osadniczej gminy,

- 1845 r.

11. Siedliska - 1878 r.

12. Wypychów (przysiółek wsi kadłub Wolny) - ok. 1900r.

oraz Łąki i Siedliska -

13. Nowa Wieś (przysiółek wsi Zębowice)

14. Leśniak (przysiółek wsi Poczolków)

15. Borowiany (przysiółek wsi Zębowice)

Pod koniec XIX wieku wybudowano linię kolejową relacji Fosowskie - Kuczbork. Fakt ten nie miał wpływu na powstawanie nowych osad ludzkich w gminie, ani też większego wpływu na rozwój istniejących osiedli. Przez XIX i XX wiek n.e. następował powolny rozwój przestrzenny istniejących wsi. Do dziś kilka osad zachowało wcześniejsze, genetyczne układy przestrzenne (Kadłub Wolny, Radawie i Zębowice). W pozostałych układy przestrzenne pochodzą z drugiej połowy XIXw. W chwili powstania większość wsi gminy powstało smorzutnie. Tylko niektóre były lokowane jako wsie kmiece. Wsie gminy Zębowice przeważnie były małych rozmiarów i liczyły do 20 kmiece i zagrodników.

Występujące na terenie gminy Zębowice genetyczne układy przestrzenne wsi tworzących podstawową sieć osadniczą to ulicówka, owalnica, wieś placowa oraz folwark. Wśród niektórych wsi oraz większość przysiółków najczęściej spotykanym **typem** jest układ tzw. samotnicznych siedlisk zagrodowych. Genetyczne formy układów przestrzennych raczej rzadko zachowały się bez większych zmian do czasów dzisiejszych. Najstarsze, zachowane układy przestrzenne pochodzą głównie z XIX wieku. Wiele z nich także, ze względu na swój rozwój historyczny, tworzy bardziej złożone układy stanowiąc w większości przypadków sumę układów prostych, odmiennych pod względem genezy i funkcji.

2.2. MORFOGENETYCZNE UKŁADY PRZESTRZENNE OBSZARU I EWOLUCJA ICH STRUKTUR.

Celem niniejszej analizy jest wyodrębnienie na terenie gminy Zębowice obszarów wymagających ochrony konserwatorskiej, ze względu na zachowane wartości kulturowe i krajobrazu kulturowego, a ślad za tym określenie sposobów postępowania zmierzających do

ustalenia obszaru i zakresu ochrony. W niniejszej analizie brano pod uwagę przede wszystkim układy przestrzenne wsi będące wynikiem pierwotnego, genetycznego typu osiedla, związanego z odpowiednim okresem formowania osadnictwa oraz rodzaju przemian, jakim uległo osiedle na przestrzeni jego rozwoju,

TYP MORFOGENETYCZNY ~ OWALNICA.

RADA WIE - od średniowiecza stanowiła dobra rycerskie. Już w 1413r. wzmiankowany był jej właściciel rycerz Ulrich von Radaw. Parafia w Radawiu powstała około 1500r. , a około 1760 roku powstała we wsi szkoła. O folwarku dworskim i początkach założenia ogrodowo-parkowego oraz filii kościoła katolickiego pierwsza wzmianka pisemna pochodzi z 1630 roku. Wieś zamieszkiwało wówczas prawie 300 mieszkańców. Około połowy XIX wieku właścicielem wsi był pruski major Karl Franz Johan hrabia von Ballestrem. We wsi znajdowało się wówczas około 40 domów, pałac, folwark, owczarnia i leśnictwo, a zamieszkiwało ją prawie 500 mieszkańców. Radawie, to jedyna wieś w gminie Zębowice o układzie genetycznym owalnicy. Owalnica jest układem przestrzennym typu zamkniętego, o pierwotnej funkcji obronnej. Jest reliktem osadnictwa wczesnośredniowiecznego, co świadczy o dużo wcześniejszym powstaniu osady, niż wzmiankują ją zachowane źródła pisane (ok, 1300r.). W chwili lokacji była to wieś duża, licząca ponad 20 siedlisk kmiecych i zagrodniczych. **Wczesnośredniowieczny układ przestrzenny owalnicy jest czytelny w planie i zabudowie wsi do dnia dzisiejszego.** Zachował się układ dróg dzisiejszej ulicy Szkolnej i Ludowej połączonych ul. Stawową, które otaczają wewnętrzny plac „nawsie” o kształcie zbliżonym do trójkąta, założone na osi cieków wodnych. Genetyczne parcele zagrodnicze o kształcie prostokąta przylegają krótszym bokiem do ww. dróg od strony zewnętrznej. Układ zabudowy zamykały tzw. drogi zastodolne, dzisiejsza ul. Opolska i Polna. W obrębie „nawsia” usytuowany został kościół z cmentarzem przykościelnym. Na przestrzeni wieków **„nawsie” zostało częściowo zabudowane siedliskami chałupniczymi i utraciło swój pierwotny, społeczny charakter.** W okresie feudalizmu (ok, 1630r.) powstał drugi element dzisiejszego układu przestrzennego wsi tj. zespół zabudowy folwarcznej wraz z pałacem (dworem) typu rezydencjalnego, usytuowany po zachodniej stronie genetycznego siedliska wsi kmiecej. Zachowana jego zabudowa pochodzi z końca XIX wieku. Trudno stwierdzić , jaki był pierwotny charakter założenia ogrodowo-parkowego. Pewne jest , że zachował się do dzisiaj układ cieków i zbiorników wodnych, natomiast przebieg dróg i ścieżek został zmieniony w części związanej z podziałem terenu na kilku użytkowników. Dzisiejszy układ przestrzenny założenia parkowego jest pozostałością XIX-wiecznego układu o charakterze krajobrazowym, opartego na naturalnych występujących tu zespołach leśnych, które wzbogacono w części przypałacowej o nasadzenia obcych gatunków drzew i krzewów. W połowie XIX wieku zanotowano, że na terenie dworu znajdowało się nadleśnictwo, w którym prowadzono produkcję szkółkarską, kontynuowaną do dziś. Szkołki leśne znajdują się na terenie bezpośrednio otaczającym park, tworząc dla niego otulinę. W XIX wieku Radawie zyskuje pierwszy przysiółek - **RAD WYKA**, a na początku wieku XX powstaje przysiółek **KOSICE**. Pierwszy z nich powstaje jako kolonia rolno-robotnicza o układzie przestrzennym rzędówki, Drugi (Kosice) powstaje także jako osada samotnicznych siedlisk rolno-robotniczych w rejonie dzisiejszej ul. Leśnej. Z budową cegielni (dziś będącej w likwidacji) wiąże się rozwój zespołu zabudowy robotniczej o układzie przestrzennym krótkiej ulicówki, usytuowanej w Kosicach przy ulicy Opolskiej. Prawdopodobnie powstaje wówczas także folwark Kopalina oraz przysiółek Radawia - Bąkownia.

Rozwój genetycznego siedliska wsi Radawie w XIX odbywał się w kierunku wschodnim, wzdłuż ul. Szkolnej, gdzie powstał zespół zabudowy robotniczo-rolnej i robotniczej. Później, w XX wieku, wieś rozwijała się głównie wzdłuż jednej z dróg „zastodolnych” - dzisiejszej ul. Opolskiej. Powstało także osiedle domów jednorodzinnych usytuowane po południowo-wschodniej stronie genetycznego układu wsi kmiecej,

Obecnie większość zabudowy genetycznego układu wsi, zespołu pałacowo-folwarcznego oraz przysiółka Kosice uznana jest za zabytkową. Zabytkowy charakter posiada głównie układ przestrzenny założenia pałacowo-folwarcznego wraz z parkiem krajobrazowym. Za wartościowy pod względem kulturowym należy uznać także układ przestrzenny „owalnicy” genetycznej wsi kmiecej wraz z zabudową rolno -rob otniczą i robotniczą XIX-XX-wieczna, usytuowaną we wschodniej części ulicy Szkolnej. Ze względu na zachowane wartości kulturowe oraz przestrzenno-krajobrazowe historyczny układ przestrzenny wsi Radawie

należy objąć ochroną konserwatorską na podstawie decyzji samorządu lokalnego.

B. TYP MORFOGENETYCZNY - WIEŚ PLACOWA.

Układ przestrzenny wsi placowej jest unikalny, nie tylko na terenie gminy Zębowice, ale także na terenie województwa opolskiego. Jest to typ przestrzenny dobrze dostosowany do topografii terenu. Układ ten stanowi jeden z najstarszych układów ruralistycznych, posiadający charakter obronny. Ten typ reprezentuje wieś **KADŁUB WOLNY**.

KADŁUB WOLNY w zachowanych dokumentach pisanych z 1295 r, wzmiankowany jest pod nazwą "Kadłub". Jednak zachowany układ genetyczny, widoczny w planie do dzisiaj, świadczy o tym, że osada ta istniała już przed 1100 rokiem n.e. W okresie lokowania wsi była duża i liczyła ponad 20 kmieci i zagrodników.

Genetyczny układ wsi kmiecej dziś zaliczyć można do układów placowych, chociaż północna część siedliska wsi (zabudowa oraz rozkład rozlogów) wykazuje wyraźnie cechy układu okolnicy, być może będącej układem genetycznym wsi, zniekształconym na przestrzeni jej rozwoju. Jest typ osiedla zamkniętego o funkcji specjalnej - obronnej. Centrum wsi stanowił do dziś czytelny w planie i przestrzeni owalny plac, o kształcie jednostronnie spłaszczonej elipsy, stanowiący tzw. "nawsie". Nawsie było wewnętrznym ogólnodostępnym placem o funkcji społeczno-usługowej. Usytuowany by tu niewielki staw na przebiegającym przez wieś cieką wodnym, stanowiącym prawostronny dopływ rzeki Libawy, później także budynek usługowy karczmy i remizy strażackiej. Nigdy nie było we wsi kościoła. Na przestrzeni wieków nawsie zostało częściowo zabudowane zabudową chałupników (biednych chłopów - robotników rolnych). Dziś wewnętrzny plac, częściowo zabudowany, dalej spełnia są pierwotną funkcję społeczną, stanowiąc teren ogólnodostępny (publiczny).

Wokół "nawsia", opartego jednym bokiem o główny szlak komunikacyjny, wytyczono parcele przylegające do niego krótszym, bokiem, promieniście odchodzące od niego. **Wzdłuż pierwotnych parceli, promieniście odchodząc od "nawsia", biegnęły tzw. drogi łanowe zapewniające dostęp do pól na całej ich długości. Dziś stanowią one podstawowy układ komunikacyjny dla rozwijającej się zabudowy wsi.** Podziały parcelacyjne zamykają od północnego-wschodu i południowego-zachodu tzw. drogi "zastodolne" połączone z "nawsiem" poprzez drogi "łanowe". Układ zabudowy w obrębie poszczególnych parceli, pierwotnie zapewne regularny, obecnie nie jest czytelny. Brak jest wyraźnego rzutu układu zabudowy na literze "L" oraz zamknięcia układu zabudowy linią stodoł, które połączone ze sobą ścianami szczytowymi broniły dostępu do wsi.

Genetyczny układ przestrzenny wsi placowej do dziś jest dobrze czytelny w planie oraz w przestrzeni. Jest to jeden z cenniejszych zabytków przestrzennych gminy Zębowice, bardzo rzadko spotykany na terenie województwa opolskiego, kwalifikujący się do ochrony konserwatorskiej. Zachowane wartości kulturowe układu przestrzennego i zabudowy, potwierdzone dużą ilością obiektów zabytkowych (32 obiekty).

Do sołectwa Kadłub Wolny przynależą liczne przysiółki, które powstały około XIX wieku. Jedyne Wypychów powstał jako osada rolno-robotnicza o układzie krótkiej ulicówki, pierwotnie o 4-6 siedliskach zagrodowych. Pozostałe dwa przysiółki, Łąki i Siedliska, to osady samotniczych siedlisk rolno-robotniczych usytuowanych na terasie nadzawlewej doliny Potoku Pruskówka. Podporządkowanie rozwoju zabudowy warunkom naturalnym przyczyniło się do powstania charakterystycznej formy rozrzuconych w terenie, drobnych skupień kilku zagród, sytuowanych po jednej lub drugiej stronie dróg wiejskich. Układ przestrzenny przysiółka Łąki i Siedliska (a także wsi Siedliska i jej przysiółka Rosocha), powstałych w okresie XIX-XX wieku, przypomina częściowo układ tzw. rzędówki bagiennej. Przysiółki składają się z kilku zgrupowań zagród usytuowanych przy drodze o przebiegu dostosowanym do morfologii terenu. **Zachowany do dziś układ przestrzenny ww. przysiółków nie przedstawia żadnej wartości kulturowej, ale jest malowniczy krajobrazowo.**

TYP MORFOGENETYCZNY - ULICÓWKA.

Najprostszy typ genetyczny wsi ulicówki reprezentuje wieś gminna Zębowice, Knieja oraz wieś Poczolków. Pomimo zakwalifikowania ww. wsi do tego samego typu morfogenetycznego, istnieją pomiędzy ich układami przestrzennymi znaczące różnice, wynikające głównie z pierwotnej wielkości osady oraz późniejszych formy ich rozwoju. Można rozróżnić tu dwa zasadnicze podtypy układu: ulicówkę oraz ulicówkę z folwarkiem i pałacem.

ZĘBOWICE - to wieś lokowana na prawie zachodnim w XIII wieku. Po raz pierwszy wzmiankowana jako *Sambowitz* w 1310 roku. Powstała jako osada rolnicza. W późniejszych czasach ludność jej trudniła się także rzemiosłem, a od XVI wieku także gospodarką rybną. Od 1447 roku działała we wsi parafia. W XVIII wieku w Zębowicach rozpoczął się intensywny rozwój przemysłu hutniczego, opartego o miejscowe złoża rudy darniowej. Do XIX wieku Zębowice stanowiły administracyjne centrum departamentu hutniczego księstwa raciborskiego, kiedy to ta gałąź przemysłu upadła. Dzisiejszą nazwę, pochodzącą od przezwiska *Zqb*, wieś zyskała dopiero w 1845 roku. Po licznych zmianach własności w 1834 roku weszła w posiadanie raciborskiego księcia Hohenlohe-Schillingsnirst, który ulokował w niej stolicę swojego fidekomisowego dominium. W chwili lokacji Zębowice liczyły ponad 20 parceli kmiecych i zagrodniczych, jedną z trzech dużych wsi gminy. Intensywny rozwój przestrzenny wsi związany był głównie z rozwojem przemysłu w XVIII-XIX wieku. Wg danych historycznych w 1864 roku w Zębowicach mieszkało tylko 7 rodzin kmiecych, 30 zagrodniczych oraz 17 chałupniczych. Wieś liczyła 75 domów mieszkalnych, 8 rzemieślniczych, 89 gospodarczych. Była też w niej gorzelnia, karczma i tzw. świeżaki. W latach 1855-1925 liczba ludności zwiększyła się z 625 osób do 1224 osób.

Genetycznym (pierwotnym) układem przestrzennym jest układ ulicowy, dziś widoczny w planie zabudowy usytuowanej przy ulicy Opolskiej. Po północno-zachodniej jej stronie przebiegała dolina rzeki Libawy, w której **prawdopodobnie** około XVI wieku **wybudowano** stawy. Z **pauperyzacją** mieszkańców wsi oraz rozwojem przemysłu związane jest powstanie drugiego elementu układu przestrzennego wsi tj. osiedla rolno-robotniczego usytuowanego po zachodniej stronie siedliska genetycznego (rejon ul. Krótkiej - Zamkniętej). Efektem rozwoju przemysłu w XVIII- XIX wieku jest rozwój zabudowy, wyrażający się powstaniem kolejnych elementów układu **przestrzennego**. I tak powstał wówczas zespół zabudowy pałacowo-folwarcznej wraz z parkiem (zachodnia część ul. Opolskiej) oraz zespół zabudowy ushigowo-mieszkalnej, usytuowanej przy dzisiejszej ul. Oleskiej. Ta część układu zabudowy ma charakter typowo miejski. Charakterystyczną cechą układu jest sytuowanie budynków w przyulicznej, zwartej lub półzwartej, pierzei zabudowy. Z budową linii kolejowej relacji Kłodnica - Fosowskie - Kluczbork i budową stacji kolejowej w XIX wieku wiąże się powstanie przysiółka wsi Zębowice - **Nowa Wieś**. Intensywny wyrąb okolicznych lasów na początku XX wieku przyczyniły się do powstania drugiego przysiółka Zębowice - **Borowiany**, które są typową osadą robotników leśnych o zabudowie samotniczej, rozproszonej. Elementami struktury przestrzennej pochodzenia XX -wiecznego jest Osiedle Zębowice I oraz Osiedle Zębowice II, a także chaotyczna zabudowa ul. Murka..

W dzisiejszym układzie przestrzennym wsi wyraźnie zachowały się poszczególne - proste elementy jego struktury, odzwierciedlające historyczne etapy jej rozwoju. Największą wartość kulturową i zabytkową posiada zespół zabudowy pałacowo-folwarcznej wraz z towarzyszącą mu zabudową usługowo-mieszkalną o charakterze miejskim oraz zabudową gospodarczą, a także układ zabudowy genetycznego siedliska wsi kmiecej. W obrębie ww. elementów struktury przestrzennej zachowały się liczne obiekty zabytkowe ujęte w rejestrze i w ewidencji zabytków (104 szt). Ze względu na dużą wartość kulturowo - krajobrazową ww. elementów istniejącego układu przestrzennego wsi Zębowice proponuje się **objęcie ich ochroną konserwatorską na podstawie decyzji samorządu lokalnego.**

KNIEJA - prawdopodobnie powstała samorzutnie jako osada regularnie usytuowanych siedlisk samotniczych, wzdłuż dzisiejszej ul. Nowej, na skraju doliny cieku wodnego (prawostronnego dopływu rzeki Libawy). Pierwotnie liczyła nie więcej niż 10 zagród kmiecych i zagrodniczych. W wyniku rozwoju zabudowa wsi została uzupełniona, a dzisiejszy jej ulicowy układ

przestrzenny pochodzi prawdopodobnie z XVIII-XIX wieku. Prostokątne parcele usytuowane zostały regularnie po obu stronach krótkiej (liczącej około 150-200m długości) i szerokiej (na około 40m) ulicy, stanowiącej jednocześnie tzw. nawsie (wewnętrzny plac o funkcji społecznej). Układ zabudowy zamykały dwie drogi zastodolne - dzisiaj ul. Ozimska oraz ul. Łąkowa. Położona w dużych kompleksach leśnych wieś rozwijała się w niewielkim stopniu, głównie poprzez uzupełnianie genetycznego siedliska oraz lokowanie nowych samotnicznych siedlisk zagrodowych, rozproszonych po południowej stronie wsi (ul. Kręta i Leśna). Jednorodzinna zabudowa mieszkaniowa położona w rejonie ul. Szkolnej, Krótkiej i Leśnej generalnie powstała dopiero w XX wieku. Dziś w planie wsi wyróżnić można usytuowanie jej genetycznego siedliska oraz późniejszej zabudowy rolno-robotniczej i robotniczej. Genetyczny układ przestrzenny wsi kmiecej, usytuowanej w północnej części dzisiejszych gruntów sołectwa (ul. Nowa), **nie ma większej wartości kulturowej.**

POCZOLKÓW - to także wieś o genetycznym układzie przestrzennym ulicówki. Ta osada rolno-robotnicza w chwili powstania liczyła prawdopodobnie tylko 6 siedlisk kmiecych, a jej genetyczne siedlisko usytuowane było w miejscu dzisiejszego poszerzenia głównej ulicy wiejskiej.. Jest to wieś powstała samorzutnie (nie była lokowana) w XVIII wieku, o nieregularnym układzie przestrzennym siedliska i rozłogów. **Poczółków** od czasu powstania rozwinął się w nieznacznym stopniu, a obecny układ przestrzenny pozostaje zwarty, choć lokalnie zniekształcony poprzez chaotyczne zagęszczenie zabudowy oraz wymianę zabudowy zagrodowej na mieszkaniową jednorodziną. O niskiej ich wartości kulturowej zabudowy wsi i jej układu przestrzennego świadczą nieliczne obiekty zabytkowe, ujęte w ewidencji zabytków (2 obiekty). **Ze względu na swoje położenie topograficzne Poczółków jest niewątpliwie malowniczy krajobrazowo.**

OSADY ZABUDOWY SAMOTNICZEJ.

Ten typ rozwoju osad gminy Zębowice jest charakterystyczny dla wsi, sytuowanych na skraju dolin cieków wodnych, takich jak Łąka, Siedliska i Osiecko oraz przysiółków Nowa Wieś, Borowiany, Rosocha, Pipy, Susznia, Siedliska oraz północna część przysiółka Kosice. Ich układ zabudowy przypomina tzw. rzędówkę bagiennej.

OSIECKO - to osada rolno-robotnicza, która w chwili powstania liczyła mniej niż 10 siedlisk kmiecych. Jest to wieś powstała samorzutnie (nie była lokowana) w XVI wieku, o nieregularnym układzie przestrzennym siedliska i rozłogów. Genetyczne siedlisko wsi Osiecko zawarte było pomiędzy obecnym rozwidleniem dróg na wschodnim krańcu dzisiejszej zabudowy, a drogą biegnącą w kierunku lasu w rejonie dawnego budynku szkoły. Prawdopodobnie zagrody samotnicze były sytuowane głównie po północnej stronie dzisiejszej drogi powiatowej, w bezpośrednim sąsiedztwie cieków wodnych. W historycznym rozwoju genetyczny układ przestrzenny był uzupełniany nową zabudową, którą sytuowano także po południowej stronie drogi powiatowej. Dzisiejszy układ przestrzenny wsi, zbliżony do układu ulicowego, jest mało czytelny w planie i zabudowie. O niskiej ich wartości kulturowej świadczą nieliczne obiekty zabytkowe, ujęte w ewidencji zabytków (3 obiekty).

SIEDLISKA - to najmłodsza wieś gminy Zębowice powstała pod koniec XIX wieku. Jest to kolejna osada rolno-robotnicza usytuowana na skraju doliny cieków wodnych o charakterystycznej formie rozrzuconych w terenie zagród samotniczych oraz drobnych skupień kilku zagród, sytuowanych po jednej stronie dróg wiejskich o przebiegu dostosowanym do morfologii terenu. W obrębie gruntów wsi Siedliska powstały dwa zasadnicze skupienia zabudowy. Podobnie jak w przypadku ww. przysiółków układ przestrzenny wsi przypomina częściowo układ tzw. rzędówki bagiennej,

ŁĄKA ~ od 1630 roku wchodziła w skład dóbr rycerskich Radawia. Wieś powstała poprzez sytuowanie zagród samotniczych, położonych w na terasie nadzalewowej Potoku Pruskowskiego (podobnie jak we wsi Prusków). Z reguły chaotyczne uzupełnianie zabudowy wsi w późniejszych wiekach przyczyniło się do powstania nieregularnego układu zabudowy, nie posiadającego żadnych wartości kulturowych. Nieliczne źródła pisane wskazują także na prawdopodobieństwo powstania wsi jako folwarku bez wsi kmiecej, ale w dzisiejszym

układzie przestrzennym wsi nieczytelne jest miejsce jego ewentualnego usytuowania.

FOLWARKI

Na terenie gminy Zębowice tylko jedna wieś powstała jako folwark bez wsi kmiecej - **PRUSKÓW**.

PRUSKÓW powstał jako folwark związany pierwotnie własnościowo i administracyjnie ze wsią Sziunigrad i Chudoba (gmina Lasowice Wielkie). Pozostałości dawnego zespołu zabudowy folwarcznej usytuowane są dziś przy drodze Zębowice - Prusków. Późniejszy rozwój tej wsi jest nietypowy i nosi cechy rozwoju wsi Łąka, Osiecko, Siedliska oraz przysiółków wsi Kadłub Wolny. Pod koniec XIX wieku na wschód od folwarku, na terasie nadzalewowej cieką wodnego, powstały samotnicze siedliska zabudowy rolniczej, nie związanej z folwarkiem. Usytuowane zostały w rozproszeniu na skraju doliny Potoku Pruskowskiego i Pruskówki, w sposób dostosowany do topografii terenu. Samotnicze siedliska zabudowy rolniczej dopełniają układy zabudowy rzędówki "bagiennej" wsi Siedliska oraz przysiółków Rosocha, Siedliska i Łąki. Dopiero w wieku XX powstały pojedyncze zabudowania robotnicze. Największy zespół tej zabudowy usytuowany jest w bezpośrednim sąsiedztwie folwarku. **Dzisiaj historyczny układ zabudowy wsi Prusków nie przedstawia większych wartości kulturowych, nie mniej samotnicza zabudowa zagrodowa jest malownicza krajobrazowo.**

3. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.

3.1. ZASOBY KULTUROWE OBSZARU.

Gminę Zębowice należy zaliczyć do terenów średnio zasobnych w zasoby dziedzictwa kulturowego w województwie opolskim, Świadczy o głównie liczba zachowanych obiektów zabytkowych.

Ślady osadnictwa przedhistorycznego w chwili obecnej udokumentowane są około 38 stanowiskami archeologicznymi o ściśle określonej lokalizacji oraz 5 stanowiskami archiwalnymi, których lokalizacji nie ustalono. Skupione są głównie w centralnej części gminy na gruntach wsi Zębowice, gdzie udokumentowano istnienie 20 stanowisk archeologicznych (tj. 47% ogółu stanowisk w gminie). Ponadto nieliczne zabytki archeologiczne odkryte zostały na terenie wsi Prusków (6 stanowisk archeologicznych), Siedliska i Knieja (po 4 stanowiska archeologiczne) oraz Radawie i Kadłub Wolny (po 3 stanowiska archeologiczne), a pojedyncze na gruntach sołectwa Poczółków (2 stanowiska archeologiczne) oraz Łąka (1 stanowisko archeologiczne). Cały teren gminy Zębowice został rozpoznany stosowaną obecnie metodą powszechnej inwentaryzacji zabytków archeologicznych Polski pod nazwą ARCHEOLOGICZNE ZDJĘCIE POLSKI.

Na terenie gminy Zębowice znacznie liczniej udokumentowano zabytki nieruchome, obejmujące dzieła architektury i budownictwa, obiekty techniki oraz parki. Łącznie w gminie za zabytek nieruchomy uznano 259 obiektów, podlegających ochronie ze względu na zachowane wartości historyczno - kulturowe. Ochroną konserwatorską objęte są 3 obiekty ujęte w rejestrze zabytków (1,2% ogółu zabytków gminy) oraz 256 obiektów ujętych w ewidencji zabytków (98,8% ogółu zabytków).

Pod względem ich ilości wyróżnia się sołectwo Zębowice (łącznie z przysiółkami), na terenie którego 107 obiekty zostały uznane za zabytki architektury (ok. 42% ogółu zabytków gminy). Większa ich ilość znajduje się także we wsi Radawie, gdzie 69 obiektów uznano za zabytkowe

(27% ogółu zabytków gminy), Kadłub Wolny, gdzie zlokalizowano 33 obiekty zabytkowe (13% zabytków gminy), Łąka, gdzie 21 obiektów uznano za zabytkowe (8,2% ogółu zabytków gminy) oraz Knieja, gdzie zlokalizowano 17 obiektów zabytkowych (6,6% ogółu zabytków gminy). Ponadto pojedyncze obiekty zabytkowe występują także w pozostałych wsiach gminy tj. na terenie wsi Osiecko (3 obiekty), Poczółków i Siedliska (po 2 obiekty) oraz Prusków (1 obiekt). Tak więc obiekty zabytkowe występują w każdym sołectwie gminy Zębowice.

Wśród obiektów zabytkowych najliczniejszą grupę stanowią budynki mieszkalne, które stanowią ok. 71,4% ogólnej liczby obiektów tego typu (186 szt, w tym jedna willa). Drugą pod względem wielkości grupą są obiekty gospodarcze (spichlerze, obory itp.), stanowiące 1,2% ogólnej ich liczby (łącznie 29 szt.). Licznie reprezentowane są także obiekty usługowe, które stanowią 5,4% ogółu obiektów zabytkowych gminy (14 szt). Wśród nich spotykamy budynki szkolne i przedszkola (szt. 6), karczmy (szt. 2), remizy (szt. 2), budynki administracyjne (szt. 3), pocztę (szt. 1) oraz dworzec (szt. 1). Obiekty sakralne, reprezentowane przez kościoły (szt.2), dzwonnice (szt. 1), kaplice i kapliczki (szt. 7), kostnica (szt. 1), plebanie (szt. 2) oraz bramę przykościelną (szt. 1), stanowią na terenie gminy 5%> ogólnej liczby zabytków. Stosunkowo często spotykamy tu także zabytkowe obiekty przemysłowe i rzemieślnicze (szt. 6) oraz obiekty inżynierskie (szt. 7). Pierwsze z nich reprezentowane są przez obiekty tartaku, warsztaty rzemieślnicze oraz kuźnie, a drugie przez mosty drogowe i kolejowe, trafostacje oraz jaz.

Na terenie gminy Zębowice rzadko występują zabytkowe tereny zieleni. Za zabytkowy uznano tylko park krajobrazowy we wsi Radawie oraz pozostałość parku pałacowego we wsi Zębowice. Brak jest na terenie gminy zabytkowych cmentarzy, Nielicznie występują tu także zespoły zabudowy feudalnej (można władco w). Pałac wraz zespołem zabudowy przypałacowej znajduje się we wsi Radawie oraz Zębowice, co świadczy o randze tych wsi w rozwoju; osadnictwa na terenie gminy,

3.2. OBIEKTY I OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE I WYMAGANIA OCHRONY.

ZASOBY ARCHEOLOGICZNE.

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003r. Nr 162, poz. 1568z późn. zm.) na terenie gminy Zębowice ochronie konserwatorskiej podlegają niżej wymienione stanowiska archeologiczne.

TABELA 11.

WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY ZĘBOWICE - STAN 2004R.

lp	Miejsco- wość	nr stan	Typ stanowis- ka	chronolo- gia	nr rejes- tru	lokalizacja
1	2	3	4	5	6	7
1	Zębowice	1	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Pradzieje Neolit XIV-XV w.		Dz, gr. Nr 87, 95

2	Zębowice	2	Siad osadnictwa	Epoka kamienia Młodsza epoka		Lokalizacja wg mapy archiwalnej.
			Punkt osadniczy	brązu		Zlokalizowane na lewym brzegu rzeki Libawy, na północnym stoku
3	Zębowice	3	Siad osadnictwa	Neolit		Lokalizacja wg mapy archiwalnej. Zlokalizowane przy krawędzi lasu, na wschód od stanowiska nr 2
4	Zębowice	4	Siad osadnictwa	Epoka kamienia		Lokalizacja wg mapy archiwalnej. Zlokalizowane na południowym stoku, na N-E od stanowiska 3
5	Zębowice	5	Punkt osadniczy	XIV-XV w. Pradzieje		Dz. gr. Nr 431/1.50, 432/150, 198/150
6	Zębowice	6	Cmentarzysko Ślad osadnictwa	Okres halszacki Średniowiecze		Lokalizacja wg mapy archiwalnej
7	Zębowice	7	Siad osadnictwa	Epoka kamienia,		Lokalizacja wg mapy archiwalnej.
8	Zębowice	8	Ślad osadnictwa	Mezolit ?		Lokalizacja wg mapy archiwalnej. Zlokalizowane na lewym brzegu rzeki Libawy, 50 m na zachód od toru kolejowego, pole Marii Kowalik.
9	Zębowice	8	Siad osadnictwa	Mezolit ?		Lokalizacja wg mapy archiwalnej Na lewym brzegu rzeki Libawy. 50 m na zachód od toru kolejowego, pole Marii Kowalik
10	Zębowice	9	Siad osadnictwa Ślad osadnictwa	Okres wpływów rzymskich Pradzieje		Lokalizacja wg mapy archiwalnej.
11	Zębowice	10	Siad osadnictwa Produkcyjny punkt osadniczy	Kultura łużycka Kultura przeworska		Lokalizacja wg mapy archiwalnej.
12	Zębowice	11	Punkt osadniczy	XIV - XV w.		Lokalizacja wg mapy archiwalnej.
13	Zębowice	12	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze ?		Lokalizacja wg mapy archiwalnej.
14	Zębowice	13	Osada Osada	Późny okres rzymski XIV - XV w.		Lokalizacja wg mapy archiwalnej.
15	Zębowice	14	Siad osadnictwa	?		Lokalizacja wg mapy archiwalnej.
16	Zębowice	15	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Okres wpływów rzymskich Wczesne Średniowiecze		Lokalizacja wg mapy archiwalnej.
17	Zębowice	16	Ślad osadnictwa	Mezolit		Brak lokalizacji
18	Zębowice	17	Punkt osadniczy Ślad osadnictwa	Pradzieje Średniowiecze		Brak lokalizacji

19	Zębowice	18	Siad osadnictwa	?		Brak lokalizacji
20	Zębowice	19	Cmentarzysko Kurhanowe	Epoka brązu		Brak lokalizacji
21	Siedliska	1	Siad osadnictwa			Lokalizacja wg mapy archiwalnej.
22	Siedliska	2	Punkt osadniczy Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Mezolit ? X - XIII w. XV w.		Dz. gr. Nr 96, 97, 98
23	Siedliska.	3	Siad osadnictwa	?		Lokalizacja wg mapy archiwalnej.
24	Siedliska	4	Siad osadnictwa Ślad osadnictwa	Epoka kamienia,		Dz. gr.Nr115, 117, 118
25	Radawie	1	Siad osadnictwa	Epoka kamienia		Lokalizacja wg mapy archiwalnej,
26	Radawie	2	Siad osadnictwa	Epoka kamienia		Lokalizacja wg mapy archiwalnej.
27	Radawie	3	Siad osadnictwa	Epoka kamienia ?		Brak lokalizacji
28	Prusków	1	Siad osadnictwa	Pradzieje lub wczesne Średniowiecze		Lokalizacja wg mapy archiwalnej
29	Prusków	2	Punkt osadniczy	Wczesne Średniowiecze		Lokalizacja wg mapy archiwalnej
30	Prusków	3	Punkt osadniczy	Pradzieje		Lokalizacja wg mapy archiwalnej
31	Prusko w	4	Ślad osadnictwa ślad osadnictwa	Epoka kamienia XIV - XV w.		Dz. gr. Nr 364/2
32	Prusko w	5	Siad osadnictwa ślad osadnictwa	X - XII w. XIV - XV w.		Dz. gr. Nr 201/65
33	Prusków	6	Produkcyjny punkt osadniczy,	XIV - XV w.		Dz. gr. Nr 157/6, 158/6
34	Poczolków	1	Siad osadnictwa Punkt osadniczy	Epoka kamienia lub epoka brązu XIV - XV w.		Dz. gr. Nr249/15, 251/15
35	Poczolków	4	Siad osadnictwa Punkt	Epoka kamienia Okres wpływów rzymskich XIV-XV		Dz.gr. Nr 238/28

			osadniczy Punkt osadniczy	w.		
36	Łąka	1	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy Punkt osadniczy	? wczesne średniowiecze średniowiecze		Lokalizacja wg mapy archiwalnej.
37	Kadłub Wolny	1	Ślad osadnictwa Produkcyjny punkt osadniczy	Epoka kamienia lub epoka brązu Późne średniowiecze		Dz. gr. Nr 689
38	Kadłub Wolny	2	Ślad osadnictwa ślad osadnictwa	Pradzieje XIV-XVw		Dz. gr. Nr 543/5, 543/6
39	Kadłub Wolny	o	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Punkt osadniczy	Pradzieje Okres wpływów rzymskich XIV-XV w. '		Dz.gr. Nr 668, 669
40	Knieja	1	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia		Lokalizacja wg mapy archiwalnej, Zlokalizowane na lewym brzegu rzeki Libawa, na zachód od

Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.Usytuowanie stanowisk archeologicznych o określonej lokalizacji przedstawia mapa "Uwarunkowań kulturowych gminy Zębowice", stanowiąca załącznik do niniejszego opracowania. Numery działek, na których występują stanowiska, nie są aktualizowane. Dodatkowe dane dotyczące chronologii i lokalizacji stanowisk archeologicznych oraz wgląd do materiałów archiwalnych uzyskać można w Dziale III Wojewódzkiego Oddziału Służby Ochrony Zabytków w Opolu, ul. Piastowska 14. Na terenie gminy Zębowice zlokalizowane są również liczne stanowiska archeologiczne, odkryte w okresie przedwojennym, o bliżej nieokreślonym położeniu. W rubryce "LOKALIZACJA" zaznaczono je jako "bez lokalizacji".

Zabytki archeologiczne są zabytkami nieruchomymi, będącymi powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów. **Zgodnie z ustawą z dnia 23c lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003r. Nr 162, poz. 1568) ochronie konserwatorskiej i prawnej podlegają ww. stanowiska archeologiczne. Wszystkie przedsięwzięcia ziemne (budowy, roboty instalacyjne, gazociągi, wodociągi, kanalizacje, kable energetyczne i telefoniczne, rowy melioracyjne, tworzenie nowych wybieżysk kruszywa i wysypisk śmieci oraz inne prace ziemne) w obrębie stanowisk archeologicznych i ich sąsiedztwie muszą być uzgadniane z Opolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Opolu i prowadzone na koszt inwestora, pod nadzorem specjalisty. Ponadto:**

? naruszenie stanowiska archeologicznego jest możliwe tylko po wcześniejszym przebadaniu tegoż na koszt inwestora, po uprzednim uzyskaniu pozwolenia Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Opolu na prace przy zabytku i jego otoczeniu.

? o każdorazowym znalezisku archeologicznym należy informować Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Opolu, ul. Piastowska 14,

ZABYTKI NIERUCHOME.

W rejestrze zabytków województwa opolskiego ujęte są tylko trzy obiekty zabytkowe gminy, przy czym pałac w Zębowicach nie jest użytkowany i ulega systematycznej dewastacji.

Gmina Zębowice - wykaz zabytków nieruchomych ujętych w rejestrze zabytków (dane z 2004r)

lp	Miejscowość	obiekt	adres	wiek	material	nr rejestru	data	uwagi
1	Radawie	Kościół parafialny pw. Podwyższenia Krzyża Św.		XVIII w	Drew	88/54	24.03. 1954r.	
2	Radawie	Park krajobrazowy		2 poł. XIX w		IV/76/16/4 8		
3	Zębowice	Zespół pałacowy	Ul. Oleska				21.05.	

Gmina Zębowice - wykaz zabytków nieruchomych poza rejestrze zabytków (dane z 2004r)

LP	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	ADRES	WIEK	MATERIAŁ	WŁAŚCICIEL	UWAGI
1	Borowiany	Dom	Ul. Borwiany 25	XIXw.	Mur		Nie istnieje
2	Borowiany	Dom	Nr 26	1856 r	Drewn	J, Klubę	Nie istnieje
3	Borowiany	Stodoła przy domu	Nr 27	1856	Drewn		Nie istnieje
4	Kadłub Wolny	Kaplica dzwonnica		4 ćw. XIXw	Mur		
5	Kadłub Wolny	Dom	Nr 5	poł. XIX w	Mur	Klara Miazga	Nie istnieje
6	Kadłub Wolny	Szkoła podstawowa im. J. Murka	Ul. Szkolna 4	Ok. 1915-1920	Mur		
7	Kadłub Wolny	Remiza strażacka	Ul. Szkolna	1, 20. XX w	Mur		
8	Kadłub Wolny	Przedszkole	Ul. Szklona 2	1 ćw. XX w	Mur		
9	Kadłub Wolny	Dom karczma	Nr 40	Pocz. XX w	Mur		
10	Kadłub Wolny	Dom	Ul. Dobrodzieńska 89	Ok. 1900, ok. 1970	Mur		
11	Kadłub Wolny	Dom	Ul, Dobrodzieńska 93	1 ćw. XX	Mur		

12	Kadłub Wolny	Dom	Ul, Dobrodzieńsk a 98	Ok, 1910, ok. 1975	Mur		
13	Kadłub Wolny	Dom	Ul, Krótka 1	Ok. 1920	Mur		
14	Kadłub Wolny	Dom	Ul, Krzywa 96	Ok, 1900, 1960	Mur		
15	Kadłub Wolny	Dom	Ul. Krzywa 97 .	Ok. 1900, 1930	Mur		
16	Kadłub Wolny	Dom	Ul. Krzywa 99	Ok. 1900, 1950	Mur		
17	Kadłub Wolny	Dom	Ul, Krzywa 100	Ok, 1900, 1960	Mur		
18	Kadłub Wolny	Stodoła przy domu	Ul. Krzywa 102	1 ćw. XX	Mur		
19	Kadłub Wolny	Dom	Ul. J. Murka 8	Ok. 1900	Mur		
20	Kadłub Wolny	Budynek gospodarczy	Ul. J. Murka 13	Ok. 1900	Mur		
21	Kadłub Wolny	Dom	Ul. J. Murka 14	Ok. 1900	Mur		
22	Kadłub Wolny	Dom	Ul. J. Murka 19	Pocz. XX w, 1960	Mur		
23	Kadłub Wolny	Dom	Ul. J. Murka 37	Ok. 1910,1. 70 XX w	Mur		
24	Kadłub Wolny	Dom	Ul. Szkolna 1	Ok. 1910, 1960	Mur		
25	Kadłub Wolny	Dom	Ul. Szkolna 2a	1. 30 XX w	Mur		
26	Kadłub Wolny	Budynek gospodarczy	Ul. Szkolna 2a	1. 20 XX w	Mur		
27	Kadłub Wolny	Dom	Ul. Szkolna 9	Ok. 1915, 1960	Mur		
28	Kadłub Wolny	Dom	Ul. Szkolna 11	Ok. 1910 r	Mur		
29	Kadłub Wolny	Dom	Ul. Szkolna 14	Ok. 1910	Mur-		
30	Kadłub Wolny	Dom	Ul. Szkolna 18	Ok. [910, ok. 1970	Mur		
31	Kadłub Wolny	Dom	Ul. Szkolna 20	Ok. 1910, 1975	Mur		
32	Kadłub Wolny	Dom	Ul. Wiejska 1	1. 30 XX w	Mur		
33	Kadłub Wolny	Dom	Ul. J. Murka	Ok. 1910 r	Mur		
34	Kadłub Wolny	Dom	Nr 5	Ok. 1880	Mur-	B, Sykos	
35	Kadłub Wolny	Trafostacja	Ul. Dobro dzieńsk a	2 ćw. XX w	Mur		
36	Kadłub Wolny	Trafostacja	Przys. Łąki	1. 20 XX w	Mur		
37	Knieja	Kapliczka	Północna część wsi	1 ćw. XX w	Mur		
38	Knieja	Szkoła ob. dom mieszkalny	Ul. Szkolna 1	1. 30 XX w	Mur		

39	Knieja	Dom	Ul. Krótka 2	1929 r	Mur			
40	Knieja	Dom	Ul. Krótka 32	2 ćw. XX w	Mur			
41	Knieja	Dom	Ul. Krótl 01} £2					
42	Knieja	Dom	Ul. Krótl					
43	Knieja	Dom	Ul, Krótl a					
44	Knieja	Dom	Ul. Ozin 1					
45	Knieja	Dom	Ul. Ozir 3	XIX w, ok. 1975 r				
46	Knieja	Budynek gospodarczy	Ul, Ozimska 3	1 ćw. XX	Mur			
47	Knieja	Dom	Ul. Ozimska 4	1 ćw. XX w	Mur			
48	Knieja	Dom	Ul. Ozimska 5	Pocz. XX w	Mur			
49	Knieja	Dom	Ul. Ozimska 26	1 ćw. XX w, ok, 1960 r	Mur			
50	Knieja	Dom	Ul. Szkolna 13	1, 30 XX w ok. 1980	Mur			
51	Knieja	Dom	Ul. Szkolna 61	2 ćw. XX	Mur			
52	Knieja	Stodoła	Ul, Szkolna 61	1 ćw. Xx w	Mur			
53	Knieja	Dom	Nr 38	1 ćw. XX w	Mur	Gertruda Woiczuk		
54	Łąka	Karczma ob. zakład ceramiki		k. XIXw	Mur	Bronisław Sykoś		
55	Łąka	Dom	Nr 3	Ok. 1900,1, 80 XX	Mur	Maria Schreiber		
56	Łąka	Dom	Nr 4	1, 30 XX w	Mur	Paweł Jędrus		
57	Łąka	Dom	Nr 5	1. 30 XX w	Mur	Maria Adlei-		
58	Łąka	Dom	Nr 6	1. 30 XX w	Mur	Edward Respondek		
59	Łąka	Dom	Nr 8	1. 30 XX w	Mur	Paweł Michalczy k		
60	Łąka	Dom	Nr 9	1. 20 XX w	Mur	Jerzy Dziuba		
61	Łąka	Dom	Nr 11	1. 30 XX w	Mur	Walter Adler		
62	Łąka	Dom	Nr 12	1. 20 XX w	Mur	Jerzy Sykoś		
63	Łąka	Dom	Nr 14	Pocz, XX w	Mur	Rudolf Smolka		
64	Łąka	Dom	Nr 16	Pocz. XX w	Mur	Alfred Beri		

65	Łąka	Dom	Nr 22	1 ćw. XX w	Mur	Anna Szulc	
66	Łąka	Dom	Nr 27	Pocz. XX w	Mm	Józef Piekarz	
67	Łąka	Dom	Nr 28	1 ćw. XX w, 1. 70 XX w	Mur	Jan Hełka	
68	Łąka	Dom	Nr 30	1. 20 XX w	Mur	Joachim Mazur	
69	Łąka	Dom	Nr 33	Pocz. XX w	Mur	RSP	
70	Łąka	Dom	Nr 40	2 ćw. XX w, ok. 1.975 r	Mur	Jan Serwusiok	
71	Łąka	Dom	Nr 41.	1. 30 XX w	Mur	Józef Zuźlik	
72	Łąka	Dom	Nr 43	2 ćw. XX w	Mur	Józef Pawlik	
73	Łąka	Dom	Nr 119	Ok. 1910, 80 XX w	Mur	Józef Baranowski	
74	Łąka	Dom	Nr 139	Pocz. XX w	Mur		
75	Osiecko	Dom	Ul. Wiejska 11	Ok. 1910	Mur		
76	Osiecko	Dom	Ul. Wiejska 29	Ok. 1920, 1980 r	Mur		
77	Osiecko	Dom ob, punkt biblioteczny	Nr 30	XIX/XX w	Mur		
78	Poczółków	Kaplica dzwonnica		4 ćw. XIX w	Mur		
79	Poczółków	Dom		1888 r	Mur	Jan Kiszta	Nie istnieje
80	Prasków	Dom	Nr 2	Pocz. XX w		RSP	
81	Radawie	Brama przy kościele		XIX/XX w	Mur		
82	Radawie	Dzwonnica przy kościele		Pocz. XX w			
83	Radawie	Plebania	Ul. Szkolna 64	Pocz. XX w, 1, 80 XX w	Mur		
84	Radawie	Kaplica cmentarna		4 ćw. XIX w, 1. 80 XX w	Mur		
85	Radawie	Kostnica przy kościele		Koń. XIX w	Mur		
86	Radawie	Pałac, ob. Państwowy Dom Pomocy Społecznej	Ul. Żwirowa 1	3 ćw. XIX w	Mur		
87	Radawie	Pawilon w zespole pałacowym		Poł. XIX w	Mur		
88	Radawie	Szkoła podstawowa	Ul. Szkolna	Pocz. XX w	Mur		
89	Radawie	Dom, ob. przedszkole	Ul. Szkolna 69	1 ćw. XX w, 1, 80 XX w	Mur		

				w			
90	Radawie	Poczta	Ul. Stawowa 159	1 ćw. XX w	Mur		
91	Radawie	OSP	Ul. Ludowa	1,30 XX w	Mur		
92	Radawie	Dom	Ul. Ludowa 1	lew. XX w	Mur		
93	Radawie	Dom	Ul. Ludowa 2	Ok. 1910, 1975	Mur		
94	Radawie	Dom	Ul. Ludowa 6	Ok. 1910, 1960	Mur		
95	Radawie	Dom	Ul. Ludowa 14	Ok. 1910	Mur		
96	Radawie	Dom	Ul. Ludowa 16	1 cw. XX w	Mur		
97	Radawie	Dom	Ul. Ludowa 17	Ok. 1910, 1975	Mur		
98	Radawie	Dom	Ul. Ludowa 18	1. 20 XX w	Mur		
99	Radawie	Dom	Ul. Ludowa 23	2 cw. XX w	Mur		
100	Radawie	Dom	Ul. Ludowa 27	2 cw. XX w	Mur		
101	Radawie	Dom	Ul, Ludowa 31	1 cw. XX w	Mur		
102	Radawie	Dom	Ul. Opolska 28	1. 30 XX w, 1975 r	Mur		
103	Radawie	Dom	Ul. Opolska 49	2 cw, XX w	Mur		
104	Radawie	Dom	Ul, Opolska 53	1 cw. XX w, 1. 70 XX w	Mur		
105	Rada wie	Dom	Ul. Opolska 81	Ok. 1910 r	Mur		
106	Rada wie	Budynek gospodarczy	Ul. Opolska 85	Ok. 1900 r	Mur		
107	Radawie	Stodoła	Ul. Opolska 85	1900r	Mur		
108	Radawie	Dom	Ul. Opolska 103	2cw.XX w, 1. 80 XX w	Mur		
109	Radawie	Dom	Ul. Opolska 147	2 cw. XX w	Mur		
110	Radawie	Dom ob. Nadleśnictwo Radawka	Ul. Stawowa 1.1	1. 20 XX w	Mur		
111	Radawie	Dom	Ul. Stawowa 80	Ok. 1910, 1. 70 XX w	Mur		
112	Radawie	Dom	Ul. Stawowa 156	1 cw. XX w	Mur		
113	Radawie	Dom	Ul. Stawowa 157	1. 30 XX w	Mur		
114	Radawie	Dom	Ul. Stawowa 1.58	1. 30 XX w	Mur		
115	Radawie	Budynek Szkołki Zadrzewienia w Radawiu	Ul. Stawowa 160	Ok. 1910 r	Mur		

116	Radawie	Budynek gospodarczy	Ul. Stawowa 160	Ok. 1900 r	Mur		
117	Radawie	Dom	Ul, Stawowa 161, 162	1.20 XX w, ok. 1960	Mur		
118	Radawie	Dom	Ul. Szkolna 10	Ok. 1910,1, 70 XX w	Mur		
119	Radawie	Dom	Ul. Szkolna 12	1 ćw. XX w	Mur		
120	Radawie	Dom	Ul. Szkolna 14	1 ćw, XX w, 1975	Mur		
121	Radawie	Dom	Ul. Szkolna 30	1. 30 XX w	Mur		
122	Radawie	Dom	Ul. Szkolna 44	2 ćw, XX w	Mur		
123	Radawie	Dom	Ul. Szkolna 46	2 ćw, XX w	Mur		
124	Radawie	Dom	Ul. Szkolna 48	2ćw. XX w	Mur		
125	Radawie	Dom	Ul, Żwirowa 1	Pocz, XX w, 1, 60 XX w	Mirr		
126	Radawie	Dom	Ul. Żwirowa 162	1. 30 XX w	Mur		
127	Radawie	Dom	Ul. Żwirowa 162a	2 ćw. XX w	Mur		
128	Radawie	Dom, przyś. Kosice	Ul. Leśna 3	Ok. 1920 r	Mur		
129	Radawie	Dom, przyś. Kosice	Ul. Leśna 5	Ok. 1920 r	Mur		
130	Radawie	Dom, przyś. Kosice	Ul. Leśna 21	4 ćw. XIX, ok. 1930 r	Mur		
131	Radawie	Dom, przyś. Kosice	Ul. Leśna 22	Ok. 1910 r	Mur		
132	Radawie	Dom, przyś. Kosice	Ul. Leśna 24	4 ćw. XIX ok. 1975 r	Mur		
133	Radawie	Dom, przyś. Kosice	Ul. Leśna 25	Pocz. XX w	Mur		
134	Radawie	Dom, przyś. Kosice	Ul. Leśna 26	Pocz. XX w, 1970 r	Mur		
135	Radawie	Dom, przyś. Kosice	Ul. Leśna 27	1 ćw. XX w	Mur		
136	Radawie	Dom, przyś. Kosice	Ul. Opolska 1	Ok. 1910 r, 1960	Mur		
137	Radawie	Dom, przyś. Kosice	Ul. Opolska 2	1. 30 XX w	Mur		
138	Radawie	Dom, przyś. Kosice	Ul, Opolska 5	Ok, 1910 r	Mur		
139	Radawie	Dom, przyś. Kosice	Ul, Opolska 6	Pocz. XX w ok, 1975 r	Mur		
140	Radawie	Dom, przyś. Kosice	Ul. Opolska 7	1, 20 XX w	Mur		
141	Radawie	Dom, przyś. Kosice	Ul. Opolska 8	1. 30 XX w	Mur		
142	Radawie	Dom, przyś.	Ul. Opolska 9	Pocz, XX	Mur		

		Kosice		w, ok. 1975 r			
143	Radawie	Dom, przyś. Kosice	Nr 28	k. XIX w	Mur/drewn.	Emilia Skorupa	
144	Radawie	Cegielnia		Poł. XIX w	Mur		Budynek zlikwidowany (rozebrany).
145	Radawie	Suszarnia cegieł		2 poł. XIX w	Mur		Budynek zlikwidowany (rozebrany)
146	Radawie	Dom w zespole cegielni	Nr 200	Pocz. XX w	Mur		
147	Radawie	Młyn wodny		2poł. XIX w	Mur		
148	Radawie	Most na drodze do Radawia, przyś. Kosice		1 ćw. XX w	Mur		
149	Radawie	Trafostacja		1 ćw. XX w	Mur		
150	Siedliska	Bud. gospodarczy przy domu	Nr 26	Ok. 1915 r	mur	Robert Miazga	
151	Siedliska	Zagroda	Nr 27	Ok. 1910 r	mur	Józef Pieprzyca	
152	S uszycia	Dom	Nr 20	1923 r	mur		
153	Zębowice	Kościół parafialny pw. N.P. Marii		1910-11	Mur		
154	Zębowice	Plebania	Ul. Oleska 15	1.30 XX w	Mur		
155	Zębowice	Kapliczka		Pocz. XX w	Mur		
156	Zębowice	Kaplica cmentarna		4 ćw. XIX w	Mur		
157	Zębowice	Urząd Miasta i Gminy	Ul. J. Murka 2	Pocz. XX, 1. 70 XX w	Mur		
157	Zębowice	Posterunek Policji	Ul. Opolska 6	1. 30 XX w	Mur		
159	Zębowice	Szkoła Podstawowa	Ul. Oleska 10	1 ćw. XIX, XIX/XX, 1975	Mur		
160	Zębowice	Willa, ob. Dom Nauczyciela	Ul. Oleska 27 a	1. 20 XX w	Mur		
161	Zębowice	Dworzec PKP	Ul. Opolska 44a	Pocz. XX w	Mur		
162	Zębowice	Magazyn przy dworcu PKP		Pocz. XX w	Mur		
163	Zębowice	Pawilon, ob. budynek administracyjny	Ul. Dobrodzieńsk a 2	1. 20 XX	Drewn.		
164	Zębowice	Dom	Ul. J. Murka 16	4 ćw. XIXw,l. 80	Mur		

				XX w			
165	Zębowice	Dom	Ul. Dobrodzieńsk a 3	Ok. 1920 r, 1. 70 XX w	Mur		
166	Zębowice	Dom	Ul. Dobrodzicisk a 4	Pocz. XX w, ok. 1960	Mur		
167	Zębowice	Dom	Ul, Dobro dzieńsk a 6	Ok. 1910 r, 1960	Mur		
168	Zębowice	Dom	Ul. Dworcowa 1	Ok. 1910 r	Mur		
169	Zębowice	Dom	Ul. Dworcowa 3	Ok. 1890, 1980	Mur		
170	Zębowice	Dom	Ul. Dworcowa 5	Ok. 1910, 1985	Mur		
171	Zębowice	Dom	Ul. 1 Maja 2	Ok, 1920 r	Mur		
172	Zębowice	Dom	Ul. J. Murka 3	4 ów. XIX w	Mur		
173	Zębowice	Budynek gospodarczy	Ul. J. Murka 3	1 ów. XX w	Mur		
174	Zębowice	Budynek gospodarczy	Ul. J. Murka 4	Pocz. XX w	Mur		
175	Zębowice	Stodoła	Ul. J. Murka 4	1 ów. XX w	Mur		
176	Zębowice	Dom	Ul. J. Murka 5	XIX/XX w, 1. 30 XX w	Mur		
177	Zębowice	Dom	Ul. J. Murka 7	1 ów. XX w	Mur		
178	Zębowice	Dom	Ul. J. Murka 11	Ok. 1910 r	Mur		
179	Zębowice	Stodoła	Ul. J. Murka 11	Pocz. XX w	Mur		
180	Zębowice	Dom	Ul. J. Murka 13	1 ów. XX w	Mur		
181	Zębowice	Budynek gospodarczy	Ul. J. Murka 13	Pocz. XX w, 1, 80 XX w	Mur		
182	Zębowice	Stodoła przy domu	Ul. J. Murka 16	4 ów, XIX w	Mur/dre wn.		
183	Zębowice	Dom	Ul. J. Murka 19	1, 30 XX w	Mur		
184	Zębowice	Dom	Ul. J. Murka 25	1 ów. XX w, lok. 1975	Mur		
185	Zębowice	Dom	Ul. J. Murka 26	4 ów. XIX w	Mur		
186	Zębowice	Dom	Ul. J. Murka 26a	pocz. XX w, 1, 70 XX w	Mirr		
187	Zębowice	Dom	Ul. J. Murka 27	Pocz. XX w	Mur		

188	Zębowice	Dom	Ul. J. Murka 28	1 ćw. XX w, 1975	Mur		
189	Zębowice	Dom	Ul. J. Murka 29	k. XIX w, 1. 70 XX w	Mur		
190	Zębowice	Dom	Ul. J. Murka 32	pocz, XX w, 1. 60 XX w	Mur		
191	Zębowice	Dom	Ul. J. Murka 43	1920,198 0	Mur		
192	Zębowice	Dom	Ul, Oleska 2	Ok. 1900 r	Mur		
193	Zębowice	Budynek gospodarczy	Ul. Oleska 2	Ok. 1900	Mur		
194	Zębowice	Dom	Ul. Oleska 4	Pocz. XX w, 1. 80 XX w	Mur		
195	Zębowice	Dom	Ul. Oleska 8	1 ćw. XX w	Mur		
196	Zębowice	Budynek gospodarczy	Ul. Oleska 10	Pocz. XX w, 1975	Mur		
197	Zębowice	Dom	Ul. Oleska 10 a	Pocz. XX w, 1. 70 XX w	Mur		
198	Zębowice	Budynek gospodarczy	Ul. Oleska 10 a	1 ćw. XX w	Mur		
199	Zębowice	Dom	Ul. Oleska 10 b	Pocz. XX w, 1960	Mur		
200	Zębowice	Dom	Ul. Oleska 13	Ok. 1930	Mur		
201	Zębowice	Dom	Ul. Oleska 19	1, 30. XX w, 1975	Mur		
202	Zębowice	Dom	Ul, Opolska 1	1910, 1975	Mur		
203	Zębowice	Dom	Ul. Opolska 2a	Pocz. XX	Mur		
204	Zębowice	Dom	Ul. Opolska 4	1910 r	Mur		
205	Zębowice	Dom	Ul. Opolska 7	1910 r	Mur		
206	Zębowice	Dom	Ul. Opolska 14	1.30 XX w	Mur		
207	Zębowice	Dom	Ul. Opolska 15	1910r	Mur		
208	Zębowice	Dom	Ul, Opolska 17	1910, 1960	Mur		
209	Zębowice	Dom	Ul. Opolska 24	1. 20 XX w	Mur		
210	Zębowice	Dom	Ul. Opolska 34	Pocz. XX w	Mur		
211	Zębowice	Dom	Ul. Opolska 39	1920, 1975	Mur		
212	Zębowice	Budynek gospodarczy	Ul. Opolska 41	1900 r	Mur		
213	Zębowice	Dom	Ul. Opolska 44	1910	Mur		
214	Zębowice	Dom	Ul. Opolska 47, 49	1. 20 XX w	Mur		
215	Zębowice	Dom	Ul. Opolska 51,53	1.20 XX w	Mur		
216	Zębowice	Dom	Ul. Opolska 55	1.30 XX w,1980r	Mur		

217	Zębowice	Dom	Ul. Opolska 80	1900	Mur		
218	Zębowice	Dom nr 45	Osiedle nr 2	Pocz. XX w	Mur		
219	Zębowice	Dom	Ul. Wyzwolenia 1-7	1.30 XX w	Mur		
220	Zębowice	Dom	Ul. Wyzwolenia 9	1.20 XX w, 1970r	Mur		
221	Zębowice	Dom	Ul. Wyzwolenia 13	1.20 XX w	Mur		
222	Zębowice	Dom	Ul. Wyzwolenia 15	Ok. 1920 r	Mur		
223	Zębowice	Dom	Ul. Wyzwolenia 19	1.20 XX w	Mur		
224	Zębowice	Dom	Ul. Wyzwolenia 20	Ok. 1910 r	Mur		
225	Zębowice	Stodoła	Ul. Wyzwolenia 20	Ok. 1910 r	Mur/drewn.		
226	Zębowice	Dom	Ul. Wyzwolenia 21	1.20 XX w	Mur		
227	Zębowice	Dom	Ul. Zwycięstwa 3	1.20 XX w	Mur		
228	Zębowice	Dom	Ul. Zwycięstwa 8	Ok. 1930 r	Mur		
229	Zębowice	Domprzyś. Borowiany	Ul. Sosnowa 1	1926, 1975	Mur		
230	Zębowice	Domprzyś. Borowiany	Ul. Sosnowa 3	1910, 1975	Mur		
231	Zębowice	Stodoła, przyś. Borowiany	Ul. Sosnowa 3	1910 r	Mur		
232	Zębowice	Domprzyś. Borowiany	Ul. Sosnowa 5	1920, 1985	Mur		
233	Zębowice	Domprzyś. Borowiany	Ul. Sosnowa 7	1870, 1975	Mur		
234	Zębowice	Stodoła, przyś. Borowiany	Ul, Sosnowa 7	1870, 1980	Mur		
235	Zębowice	Dom przyś. Borowiany	Ul. Wyzwolenia 22	1 ćw. XIX w	Drewn		
236	Zębowice	Dom przyś. Borowiany	Ul. Wyzwolenia 27	1923 r	Mur		
237	Zębowice	Stodoła, przyś. Borowiany	Ul. Wyzwolenia 27	1923 r	Mur		
238	Zębowice	Bud. gospodarczy przyś. Borowiany	Ul. Wyzwolenia 27	1923 r	Mur		
239	Zębowice	Dom przyś. Borowiany	Ul. Wyzwolenia 38	1930 r	Mur		
240	Zębowice	Dom przyś. Borowiany	Ul.	1920 r	Mur		

			Wyzwolenia 30				
241	Zębowice	Stodoła, przyś. Borowiany	Ul. Wyzwolenia 31	Pocz. XX w	Mur		
242	Zębowice	Dom przyś. Borowiany	Ul. Wyzwolenia 35	1. 30 XX	Mar		
243	Zębowice	Dom przyś. Borowiany	Ul. Wyzwolenia 37	Ok. 1930 r	Mur		
244	Zębowice	Dom przyś. Borowiany	Ul. Wyzwolenia 41	1. 20 XX w	Mur		
245	Zębowice	Dom przyś. Nowa Wieś	Nr 43	Pocz. XX w	Mur		
246	Zębowice	Dom przyś. Nowa Wieś	Nr 44	Ok. 1900 r	Mur		
247	Zębowice	Dom przyś. Nowa Wieś	Nr 45	1892 r	Mur		
248	Zębowice	Dom, sklep przyś. Nowa Wieś	Ul. Opolska 93	Pocz. XX w	Mur		
249	Zębowice	Dom przyś. Nowa Wieś	Ul. Opolska 117	k. XIX w	Mur		
250	Zębowice	Warsztat rzemieślniczy	Ul. Opolska 11	1920 r	Mur		
251	Zębowice	Kuźnia	Ul. Opolska 26	Ok, 1910 r	Mur		
252	Zębowice	Most kolejowy		1915- 1920 r	Mur		
253	Zębowice	Jaz na rzece Libawa	Ul Opolska				
254	Zębowice	Trafo stacja	Ul. Oleska	1. 30 XX w	Mur		
255	Zębowice	Tartak	Osiedle nr 2	Pocz. XX w	Mur		

Źródło: Państwowa Służba Ochrony Zabytków - opracowanie własne M.J.O

DOBRA KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.

Na terenie gminy Zębowice brak jest współczesnych obiektów i układów przestrzennych, cechujących się walorami przestrzennymi, zasługującymi na objęcie ich ochroną prawną.

OBSZARY OBJĘTE PRAWNA OCHRONA.

Do tej pon' nie wykonywano żadnych studiów nad ruralistycznymi układami przestrzennymi wsi gminy Zębowice. Tak więc **ich wartość przestrzenno-kulturowa nie została w sposób prawny potwierdzona przez ustanowienie strefy ochrony konserwatorskiej typu "A" czy typu "B", a także strefy ochrony ekspozycji "E" czy strefy ochrony krajobrazu typu "K".** Nie ustanowiono także obszarów objętych strefą występowania reliktywów archeologicznych WW i obserwacji archeologicznej "OW". **Ustalenia obowiązującego do dnia 31 grudnia 2003 roku planu zagospodarowania przestrzennego gminy Zębowice nie zwierały także ustaleń w zakresie ochrony obszarowej terenów o zachowanych wartościach zabytkowych.**

OBSZARY PROPONOWANE DO OBJĘCIA PRAWNA OCHRONA.

Wyżej wykonane analizy wykazały istnienie na terenie gminy Zębowice ruralistycznych układów przestrzennych, zachowanych w stopniu uzasadniającym ich ochronę.

W celu zachowania wartości zabytkowych układu i obiektów, wartości historycznych i krajobrazowych, a także w celu zachowania odmienności i oryginalności "postaci" oraz tożsamości kulturowej miejsca, jego wartości historycznych i krajobrazowych, **proponuje się ustanowienie strefy ochrony konserwatorskiej typu "B" obejmującej: 1 ZĘBOWICE** - zespół XIX-wiecznej zabudowy wsi o układzie przestrzennym ulicowym, położony przy ul. Opolskiej wraz z doliną rzeki Libawy, w której zlokalizowana jest zielen parkowa ze stawami rybnymi, oraz zespół pałacowo-folwarczny z pozostałościami parku i sąsiednią zabudową usługowo-mieszkalną o charakterze miejskim, usytuowaną w układzie zwartym lub półzwartym wzdłuż ulicy Oleskiej, a także zabudowę rolno-robotniczą, usytuowaną pomiędzy linią kolejową, a ul. Opolską, a także część osiedla domów jednorodzinnych położonych ul. Stokrotek,

? **wieś RADA WIE** -- w tym szczególnie **zespół zabudowy pałacowo-folwarcznej z parkiem krajobrazowym**, a także genetyczny układ przestrzenny wsi "owalnicy" wraz z zabudową oraz z późniejszą zabudową rolno-robotniczą i robotniczą XIX i XX-wieczną, usytuowaną we wschodniej części ulicy Szkolnej, jako układ przestrzenny dopełniający zabytkowy zespół pałaco-wo-fo 1 warczny,

? **KADŁUB WOLNY** - genetyczny układ przestrzenny wsi placowej, noszącej cechy "okolnicy" wraz z zabudową przyległą do wewnętrznego placu, zamkniętą drogami "zastodolnymi".

Zachowane wartości kulturowe ww. zespołu zabudowy wyrażają się jakością zachowanych obiektów zabytkowych, a także zachowanym układem przestrzennym zabudowy i towarzyszącej zieleni. Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003r. *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. z 2003r, Nr 162, poz, 1568 z późn. zm.) wyżej wymieniony teren będzie podlegał ochronie konserwatorskiej z dniem wejścia w życie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, opracowanego dla terenu określonego w niniejszym studium.

Jednocześnie, uwzględniając rozwój historyczny wsi, bogactwo zabytków architektury i wysoki poziom cywilizacyjny, proponuje się dla terenu objętego strefą ochrony konserwatorskiej typu "B" ustanowionego dla wsi ZĘBOWICE i RADAWIE ustanowić strefę OW (obserwacji archeologicznej).

Proponowane do ochrony ww. tereny należy włączyć w granice projektowanego ZESPOŁU PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWEGO RZEKI LIBAWY, w granicach którego ochronie podlegać będzie zarówno naturalny krajobraz przyrodniczy jak i krajobraz kulturowy osad ludzkich.

ROZDZIAŁ IV WARUNKI

GOSPODARCZE.

1. ROLNICTWO.

1.1. PRZYRODNICZE WARUNKI PRODUKCJI ROLNEJ.

W gminie dominuje rzeźba płaskorówninna (o przeważających spadkach 0-1°), która występuje na 55% powierzchni użytków rolnych, oraz rzeźba niskofalista i niskopagórkowata (o przeważających spadkach 1-3°), która zajmuje 40% powierzchni użytków rolnych gminy. **Średni wskaźnik rzeźby terenu dla gminy Zębówice wynosi 8 punktów w skali 10-cio punktowej, przy średnim wskaźniku dla województwa opolskiego wynoszącym 8,4 punktów.** Dominują więc w gminie tereny korzystne (8 - 6, 1 punktów) do uprawy pod względem rzeźby terenu, stanowiące łącznie 95% terenów rolnych gminy. Pozostałe grunty charakteryzują się średnio korzystnymi warunkami do uprawy pod względem rzeźby terenu.

Stosunki, wodno - powietrzne gleb są jednym z ważniejszych czynników decydujących o ich jakości i przydatności rolniczej. Zależą one od wielu czynników jak np. od rzeźby terenu, klimatu, właściwości fizycznych gleb, głębokości występowania wód gruntowych itp. **Ogólny wskaźnik oceniający warunki wodne gleb dla gminy Zębówice wynosi 4,6 punktów w skali 10-cio punktowej, co oceniono jako średnio korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa. Dominują gleby o okresowym niedoborze wody (stanowiące około 51,7 % gleb gminy) oraz gleby optymalnie uwilgotnione (stanowiące 29,7% użytków rolnych gminy). Dużą grupę stanowią także gleby o okresowym nadmiarze wody, które występują na 11,7% powierzchni użytków rolnych. Gleby o stałym nadmiarze wody (grunty podmokłe) stanowią zaledwie 1,4% użytków rolnych gminy i występują głównie w dolinach rzek. Pełnią one bardziej funkcję ekologiczną niż gospodarczą, powinny zostać wyłączone z wykonywania melioracji odwadniających.**

Warunki pluwiotermiczne dla terenu całej gminy Zębówice, wg, Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, określane są jako mało korzystne dla produkcji rolniczej. Wskaźnik agroklimatu, oceniający warunki klimatyczne i ich wpływ na vegetację roślin, wynosi dla całego terenu gminy **13,8 pkt. (w skali od 10 pkt. do 15,0 pkt.) i kształtuje się na poziomie średniego wskaźnika dla województwa opolskiego.**

Zarówno wśród gruntów ornych i użytków zielonych dominuje IV klasa bonitacyjna, która łącznie stanowi 46,5% użytków rolnych gminy (wśród gruntów ornych 33%, a użytków zielonych 13,5%) , oraz V klasa bonitacyjna, która stanowi łącznie 29% użytków rolnych gminy (przy czym wśród gruntów ornych stanowi 24,4%, a użytków zielonych 4,6%). Grunty III klasy bonitacyjnej to zaledwie 5,5% użytków rolnych gminy, a klasy I i II nie występują w ogóle.

TABELA 14.

Gmina Zębówice - bonitacja gruntów ornych - stan 2004r.

lp	klasy	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	Viz
1	Ha	-	-	3,58	28,77	322,94	724,58	780,53	573,54	7,14
2	%	0	0	0,15	1,18	13,23	29,68	31,97	23,49	0.90

Źródło: Urząd Gminy - opracowanie własne MO.

TABELA 15.

Błąd! Nie zdefiniowano zakładki. Klasy bonitacyjne użytków zielonych gminy Zębówice.

Kompleksy rolniczej przydatności gleb określają właściwy rodzaj oraz możliwości produkcji. Określają jak gdyby siedliska najbardziej odpowiednie dla poszczególnych roślin uprawnych. Na terenie gminy Zębówice występuje 8 wydzielonych kompleksów przydatności rolniczej gruntów ornych. **Dominują kompleksy gruntów ornych średnio przydatne dla rolnictwa.** Do kompleksów pszennych zakwalifikowano tylko 2,5% gruntów ornych gminy (kompleks pszenno wadliwy). Kompleksy żytnie występują łącznie na 93,6% powierzchni użytków rolnych gminy przy czym:

- 23 % zaliczono do kompleksu żytniego bardzo dobrego,
- 39,7% zaliczono do kompleksu żytniego dobrego,
- 24% - do kompleksu żytniego słabego,
- 6,9% - do kompleksu żytniego bardzo słabego,

Ponadto grunty orne gminy zakwalifikowano do kompleksu zbożowo-pastewnego (1%0 oraz zbożowo-pastewnego słabego (2%).

Wśród użytków zielonych dominują kompleksy średnie (2z), które stanowią 85,4% użytków zielonych gminy, Kompleksy dobre i bardzo dobre nie występują w ogóle.

Warunki agroekologiczne gminy Zębowice, na tle pozostałych terenów województwa opolskiego, oceniane są nisko. Najmniejszym poziomem zanieczyszczeń gleb charakteryzują się wsi Radawie, Prusków, Siedliska, Osiecko i Kadłub Wolny (zaledwie 60~70pkt. w skali 40-120pkt). Pozostałe wsie oceniono na 50-60pkt. , a poziom zanieczyszczeń ich gleb oceniono jako wysoki. Tak złe wyniki są prawdopodobnie efektem położenia gminy w paśmie terenów emitujących największe ilości zanieczyszczeń gazowych i pyłowych Opolszczyzny oraz braku centralnego systemu kanalizacji sanitarnej na obszarze gminy.

Ogólny wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, oceniający jednocześnie warunki agroklimatyczne, warunki wodne oraz warunki glebowe, **wynoszący dla gminy Zębowice 61,9 punktów, daje jej dopiero 53 miejsce w skali województwa (na 63 gminy).** Jest on dużo niższy niż średni wskaźnik dla całego województwa, wynoszący 87,2 pkt. **Określa on generalnie średnie warunki dla produkcji i rozwoju rolnictwa.** Wśród sołectw gminy najlepsze warunki dla produkcji rolnej posiadają grunty wsi Prusków (67,3pkt. - 714 miejsce wśród 846 wsi województwa) i Radawie (67,3pkt. - 715 miejsce), Siedliska (63,5pkt,- 788 miejsce), Zębowice (62,9pkt. - 802 miejsce) i Kadłub Wolny (62,9pkt. - 800 miejsce). Wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej pozostałych wsi gminy kształtuje się na poziomie poniżej 60pkt, co kwalifikuje je jako obszary średnio słabe dla produkcji rolnej.

Gmina Zębowice zaliczana jest więc do obszarów o średniej i średnio-słabej wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Nie należy do obszarów szczególnie chronionych dla intensywnego rozwoju rolnictwa. Za region przydatny dla rozwoju rolnictwa uznaje się obszary następujących wsi gminy: Prusków, Radawie, Siedliska, Zębowice i Kadłub Wolny. Obowiązywać tu muszą ograniczenia przeznaczania gruntów III i IV klas bonitacyjnych na cele nie związane z produkcją rolną, w tym szczególnie ograniczenie lokalizacji zakładów przemysłowych szczególnie takich, które mogłyby spowodować ujemne skutki dla gospodarki rolnej lub leśnej oraz zanieczyszczenie cieków wodnych, powietrza atmosferycznego i powstawanie szkodliwych dla środowiska odpadów.

1.2. UŻYTKOWANIE I STRUKTURA WŁADANIA GRUNTAMI.

Ogólna powierzchnia gminy Zębowice wynosi 9,581ha. Grunty użytkowane rolniczo stanowią łącznie 3190ha (tj. 33,5% powierzchni gminy), grunty pod lasami o powierzchni 5867ha stanowią 61,3% pow. gminy, a pozostałe grunty (w tym zainwestowane) stanowiły 478,2ha (5,2%). Struktura użytkowania gruntów w gminie przedstawia się następująco:

Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.Od 1990 roku wyraźny jest wzrost zalesienia gruntów gminy. Powierzchnia lasów, które zajmują **obecnie 61,3% obszaru gminy**, powiększyła się o 105 ha. **Zainteresowania** zalesianiem gruntów w gminie w dalszym ciągu jest duże.

TABELA 17.

Gmina Zębowice - zmiany w użytkowaniu gruntów w latach 1990-2002.

Rok	Powierzchnia ogółem	Użytki rolne				Lasy
		Razemgrunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska	

1990	9581	3236	2456	11	614	155	5756
1991	9581	3223	2425	10	622	146	5769
1995	9581	3211	2440	10	616	145	5776
1996	9581	3209	2445	8	612	144	5831
1997	9581	3142	2450	4	561	127	5920
1998	9581	3077	2383	4	565	125	5920
1999	9581	3072	2367	4	577	124	5839
2000	9581	3052	2321	4	592	135	5846
2001	9581	3055	2341	-	585	129	5846
2002	9581	2876	2256	1	495	124	5861

Źródło: Urząd Gminy - opracowanie własne J,O.

Głównym właścicielem gruntów w gminie są Lasy Państwowe, w których władaniu pozostaje około 57% gruntów gminy. Koło 35% gruntów gminy jest w posiadaniu rolników indywidualnych. Struktura władania gruntami gminy Zębowice przedstawia się następująco:

TABELA 18.

Gmina Zębowice - struktura władania terenem - stan 2004r.

Lp	Własność gruntów	Powierzchnia ogółem w ha	%
1	Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa	269	2,9
9	Lasy Państwowe	5485	57,2
	Państwowe Gospodarstwa Rolne	-	0
3	Grunty RSP	94	1,0
4	Grunty PFZ	-	0
5	Grunty państwowe - wody i rowy	22	0,2
6	Grunty komunalne	141	1,5
7	Indywidualne gospodarstwa rolne	3346	34,9
8	Inne społeczne i państwowe grunty	194	2,0
9	Powierzchnia wyrównawcza	30	0,3
	Razem	9581	100

Źródło - Urząd Gminy - opracowaanie własne J.O.

Struktura obszarowa indywidualnych gospodarstw rolnych jest niekorzystna. Dominują gospodarstwa małe o powierzchni do 5 ha, które stanowią 72% ogólnej liczby gospodarstw w gminie gospodarując na 3,5% powierzchni jej użytków rolnych. **Średnia wielkość gospodarstwa indywidualnego wynosi zaledwie 5,34 ha.**

Przeważającym kierunkiem produkcji indywidualnych gospodarstw rolnych jest produkcja roślinna. Pod zasiewami znajduje się 54% powierzchni gruntów rolnych. W strukturze zasiewów dominują zboża podstawowe (50% gruntów pod zasiewami) oraz ziemniaki (7% gruntów pod zasiewami).

TABELA 19.

Gmina Zębowice - struktura wielkość indywidualnych gospodarstw rolnych - stan 2002r.

Wskaźnik	Grupa obszarowa						
	Do 1ha	1-5ha	5-10ha	10-15ha	15 ha i więcej	Ogółem	
Liczba gospodarstw	181	229	92	35	31	568	
Powierzchnia	ha	106,69	651,14	759,05	464,10	1050,22	3031,20

	%	3,5	21,5	25,0	15,3	34,7	100
Średnia wielkość gospodarstwa		0,59 ha	2,84ha	8,25ha	13,26	33,88	5,34

Źródło; GUS -- opracowanie własne J.O.

Z 568 gospodarstw rolnych gminy działalność wyłącznie rolniczą prowadzi 67% gospodarstw, a 27% w rzeczywistości działalności rolniczej nie prowadzi w ogóle. Około 1,5% gospodarstw rolnych prowadzi wyłącznie działalność pozarolniczą (głównie z zakresu handlu, przetwórstwa przemysłowego i budownictwa). Pozostałe 4,5% gospodarstw rolnych prowadzi jednocześnie działalność rolniczą i pozarolniczą (gospodarstwa dwuzawodowe).

TABELA 20.

Gmina Zębowice ~ indywidualne gospodarstwa rolne wg. prowadzenia działalności gospodarczej

	Prowadzące wyłącznie działalność rolniczą	Prowadzące wyłącznie działalność pozarolniczą	Prowadzące działalność rolnicza i pozarolniczą	Nieprowadzące działalności rolniczej
Liczba gospodarstw	383	8	24	153
Powierzchnia	2575,30	15,03	109,53	331,34

Źródło: GUS - opracowanie własne J.O.

W indywidualnych gospodarstwach rolnych zatrudnionych jest ogółem 540 osób. Ludność w gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego wg. płci oraz powierzchni użytków rolnych przedstawia się następująco:

TABELA 21.

Gmina Zębowice - użytkownicy gospodarstw rolnych wg. płci oraz powierzchni użytków rolnych - stan 2002r.

	Ogółem	Powierzchnia użytków rolnych					
		Do 1 ha	1 - 2 ha	2 - 5 ha	5 - 10 ha	10-20 ha	20 ha i >
Ogółem	540	165	97	124	91	43	20
Mężczyźni	357	99	59	80	63	38	18
Kobiety	183	66	38	44	28	5	2

Źródło: GUS - opracowanie własne J.O.

Wg. założeń przyjętych w krajach Unii Europejskiej zatrudnienie w rolnictwie na 100ha gruntów nie powinno przekraczać 15 osób. W gminie Zębowice rzeczywisty wskaźnik zatrudnienia w rolnictwie jest wyższy i wynosi około 18 osób /100ha jej użytków rolnych .

2. REKREACJA I AGROTURYSTYKA.

W ocenie atrakcyjności turystycznej terenów województwa opolskiego **około 60% obszaru gminy uznane zostało za mało i średnio atrakcyjne dla rozwoju rekreacji i turystyki** (środkowa i południowa część terenu gminy). **Za atrakcyjne dla rozwoju rekreacji i turystyki uznano tylko** kompleksy leśne położone w północnej części obszaru gminy. **Zgodnie z tą oceną na terenie gminy nie występują w ogóle obszary bardzo atrakcyjne dla rozwoju turystyki i wypoczynku.** W niniejszych badaniach brano tylko pod uwagę walory turystyczne środowiska przyrodniczego oraz dostępność komunikacyjną wytypowanych rejonów. Nie uwzględniono walorów środowiska kulturowego,

Na możliwości rozwoju turystyki i wypoczynku obszaru ma wpływ sześć zasadniczych czynników tj. walory przyrodnicze, walory krajobrazowe, walory kulturowe, istniejące turystyczne zagospodarowania terenu, położenie gminy oraz tzw. walory specjalistyczne tj. cechy środowiska naturalnego, które umożliwiają uprawianie różnorodnych form rekreacji (np. myślistwa, wędkarstwa, jeździectwa, żeglarstwa, narciarstwa itp.).

Niewątpliwie cały obszar gminy posiada duże walory przyrodnicze i krajobrazowe, co zostało udokumentowane ustanowieniem Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Stobrawsko-Turawskich. Malownicze są zarówno tereny rolno-leśne, jak i tereny zabudowane, zwartej zabudowy wsi Zębówice, Radawie i Kadłub Wolny, jak i zabudowy rozproszonej pozostałych wsi, Szczególnie wartościowe pod względem przyrodniczym i krajobrazowym są doliny cieków wodnych (rzeki Libawy z Libawką oraz Potoku Prószkowskiego z Prószkówką). **Generalnie brak jest tu większych naturalnych i sztucznych zbiorników wodnych**, a istniejące niewielkie (głównie stawy hodowlane), umożliwiają rozwój specjalistycznych form rekreacji (wędkarstwa). **Istniejące warunki przyrodnicze zapewniają rozwój kwalifikowanych form wypoczynku weekendowego, w tym szczególnie turystyki pieszej i rowerowej, czy turystyki hipicznej.** Ilość zwierzyny łownej umożliwia rozwój myślistwa. Budowa zbiornika retencyjny wzmocni atrakcyjność gminy dla rozwoju wypoczynku weekendowego.

Na terenie gminy Zębówice istnieją doskonałe warunki do rozwoju turystyki rowerowej. Niestety brak jest podstawowej infrastruktury tj. ścieżek rowerowych i **parkingów** leśnych. Na szlaku turystycznym "drewniane kościoły" znalazł się kościół w Radawiu. We wsi Radawie zlokalizowany jest ponadto tzw. Plac Legnicki (miejsce modlitw pielgrzymek zmierzających do Częstochowy).

Wartość kulturową obszaru gminy Zębówice należy uznać za średnią, na tle województwa opolskiego. **Nie mniej może ona wspomagać w istotny sposób rozwój rekreacji, wypoczynku i turystyki w gminie.** Niewielką ilość obiektów uznano za zabytkowe, ale wiele z nich posiada znaczną wartość historyczną i kulturową. Niewątpliwie za wartościowe należy także uznać zabytkowe ruralistyczne układy przestrzenne wsi Zębówice, Radawie i Kadłub Wolny. **Wymienione osady charakteryzują się utrwaloną strukturą przestrzenną, wartościową pod względem architektonicznym i estetycznym.** Istnieje także potencjalna możliwość wykorzystania na ten cel nieużytkowanych obiektów zabytkowych (pałac w Zębowicach).

Położenie gminy ZĘBOWICE w istniejącym układzie komunikacji kolejowej i drogowej nie jest zbyt korzystne. Brak jest dróg krajowych oraz dobrych powiązań obszaru gminy drogami wojewódzkimi. Pewne możliwości może stwarzać droga powiatowa nr 1705O, prowadząca sezonowo ruch turystyczny z Górnego Śląska nad Jezioro Turowskie, oraz linia kolejowa zapewniająca powiązania ze Strzelcami Opolskimi, Fosowskim i Kluczborkiem.

Stan wyposażenia gminy w urządzenia i obiekty rekreacji i wypoczynku jest bardzo niski.

Gmina nie posiada stałej bazy wypoczynkowej, a także bazy zaspokajania potrzeb specjalistycznych w zakresie wypoczynku weekendowego (klubów, jeździeckich, łowieckich, wędkarskich czy rowerowych, a także dobrze wyposażonych terenów sportowych itp.). Nie ma także rozwiniętej bazy noclegowej (hotel, motel, pensjonat). Z kolei istniejąca baza żywieniowa generalnie zaspokaja tylko potrzeby mieszkańców gminy, a poziom obsługi należy zaliczyć do niskich.

Wiodąca funkcja rolnicza gminy nie jest wykorzystana dla rozwoju agroturystyki na jej obszarze. Nie ma tutaj bowiem ani jednego gospodarstwa specjalizującego się w obsłudze turystów, mimo że sprzyjają takiej formie rozwoju istniejące warunki gospodarcze, przyrodnicze, krajobrazowe, a także kulturowe. Rozwój agroturystyki na terenach wiejskich gminy winien być brany pod uwagę, ponieważ stanowi dodatkowe źródło dochodów gospodarstw rolnych, a także sprzyja rozwojowi handlu, gastronomii, rękodziełu ludowemu i przetwórstwu. Gmina ma dobre warunki do rozwoju agroturystyki, któremu sprzyja:

- niskie zaludnienie gminy (43 osoby/km²)
- duży udział indywidualnych gospodarstw rolnych (100%),
- duży udział indywidualnych gospodarstw rolnych o małej powierzchni (1-5ha - 72%),
 - duży udział indywidualnych gospodarstw rolnych nie prowadzących działalności rolniczej oraz prowadzących działalność rolniczą i pozarolniczą,

- duży udział lasów w powierzchni gminy (61%).
 - lokalne zbiorniki poeksploatacyjne i ewentualna budowa zbiornika retencyjnego, stwarzające możliwość wykorzystania ich do celów rekreacyjno-wypoczynkowych.

Niniejsze analizy potwierdzają fakt całkowitego braku wykorzystania przez gminę możliwości rozwojowych wynikających z położenia w regionie, powiązań komunikacyjnych, warunków przyrodniczych i kulturowych, a także z jej funkcji wiodącej - rolnictwa. Uwzględniając istniejące warunki i cechy, umożliwiające rozwój rekreacji i wypoczynku, wyróżnia się rejon preferowane do rozwoju:

- agroturystyki, z preferencją dla wsi Prusków, Poczółków, Siedliska, Łąka oraz przysiółka KŁosice, Borowiny i Leśniok oraz zabudowy rozproszonej przysiółków wsi Kadłub Wolny,
- rozwój kwalifikowanych form wypoczynku weekendowego, w tym szczególnie turystyki pieszej i rowerowej, hipicznej, grzybiarstwa i myślistwa na obszarze całej gminy, z preferencją dla południowej jej części,
- obiektów i urządzeń obsługi ruchu turystycznego i komunikacji z preferencją dla rejonu wsi ZĘBOWICE,
- obiektów i urządzeń związanych z obsługą ruchu pielgrzymkowego do Częstochowy we wsi Radawie,

Ww. obszary powinny być chronione dla rozwoju rekreacji, i wypoczynku oraz obsługi ruchu turystycznego. Uwzględniając ich przydatność do rozwoju rekreacji i wypoczynku weekendowego niezbędne jest ich doinwestowanie w urządzenia obsługi ruchu turystycznego oraz wypoczynku weekendowego (głównie w całodobowe stacje naprawy samochodów, stacje paliw, bazę noclegową, bazę żywieniową, ale także obiekty rozrywki, obiekty i urządzenia sportów kwalifikowanych).

3. USŁUGI (Z WYŁĄCZENIEM SEKTORA USPOŁECZNIONEGO).

Rynek usług na terenie gminy jest słabo rozwinięty. W usługach nieuspołeczniionych pracuje około 124 osoby, co stanowi zaledwie 5% ludności w wieku produkcyjnym. Sytuacja gminy w tym zakresie jest niekorzystna, a usługi winny stanowić preferowaną i rozwojową gałąź gospodarki. Poziom obsługi mieszkańców omówiono w rozdziale poniżej (infrastruktura społeczna).

4. PRZEMYSŁ I PRODUKCJA POZAROLNICZĄ.

Na terenie gminy brak jest zakładów przemysłowych, co jest korzystne ze względu na potencjalne możliwości rozwoju rekreacji, turystyki i wypoczynku. Działalność produkcyjna prowadzona jest przez nieliczne małe i średnie zakłady. Do najbardziej znaczących należą:

- tartak we wsi Zębówice (przysiółek Nowa Wieś),
- dwa zakłady stolarskie we wsi Radawie,
- zakład stolarski we wsi Kadłub Wolny,
- piekarnia w Zębówicach,
- firma LUXOR we wsi Knieja,
- zakład eksploatujący kruszywo naturalne w Radawiu.

Ponadto na terenie gminy funkcjonują tereny magazynowo-składowe, głównie zapewniające obsługę rolnictwa i mieszkańców gminy. Są to:

- magazyn towarów masowych wieś Zębówice, przysiółek Nowa Wieś,
- AGROMA we wsi Zębówice,

Dla rozwoju przemysłu i przetwórstwa drzewnego bazę surowcową stanowią lasy, które zajmują 5867ha i stanowią one 61% powierzchni ogólnej gminy. Wszystkie kompleksy leśne gminy położone są w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko-Tnrawskie. Intensywna gospodarka leśna prowadzona jest głównie w lasach położonych w południowej części gminy. Kompleksy leśne północnej części gminy pełnią funkcję wodochronną, co w znaczący sposób powinno wpływać na ograniczenie intensywnego pozyskania drewna, a także są wykorzystywane do celów rekreacyjno - wypoczynkowych.

Możliwości rozwoju eksploatacji złóż są ograniczone występowaniem surowców. Na terenie gminy udokumentowano istnienie tylko dwóch złóż surowców naturalnych tj. złoża KOCURY (iłów ceramiki budowlanej) oraz RADAWIE (kruszywo naturalne), które obecnie jest eksploatowane. Zakończono eksploatację złoża iłów w przysiółku Kosice, a obecnie trwają roboty rozbiórkowe starej cegielni. Kruszywo naturalne jest surowcem, które dość powszechnie występuje na terenie gminy, jednak nie podjęto geologicznych prac rozpoznawczych w tym zakresie.

Istniejąca baza surowcowa w postaci produkcji roślinnej oraz zasoby i jakość wody pitnej stwarza gminie potencjalne możliwości rozwoju przetwórstwa i przechowalnictwa rolno - spożywczego. Gmina ma także zapewnione rynki zbytu w pobliskich ośrodkach miejskich. Atutem w rozwoju funkcji produkcyjnych jest:

- funkcjonowanie na terenie gminy linii o znaczeniu państwowym relacji Fosowskie - Kluczbork,
- niezrównoważony rynek pracy, na którym występuje nadwyżka zasobów pracy w stosunku do ilości miejsc pracy na miejscu,
- duża ilość gruntów o niskich klasach bonitacyjnych,
- niewykorzystane zasoby wody pitnej,
- baza lokalowa w postaci nieużytkowanej zabudowy rolniczej (rozwój rzemiosła produkcyjnego i drobnej wytwórczości).

Zasadniczą barierą rozwoju zakładów produkcyjnych jest:

- niedoinwestowanie terenu gminy w zakresie infrastruktury technicznej (brak centralnego systemu kanalizacji sanitarnej oraz gazu),
- trudne powiązania z siecią dróg regionalnych, zapewniającymi powiązania komunikacyjne z większymi miastami regionu i południową Polską.

ROZDZIAŁ V

UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE I SPOŁECZNE.

1. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.

.1.1. CHARKTERYSTYKA ZMIAN LICZBY LUDNOŚCI.

Gmina Zębówice jest słabo zurbanizowaną gminą wiejską położoną w centralno-wschodniej części województwa opolskiego. Położona jest w sąsiedztwie takich miast jak Olesno, Ozimek i Dobrodzień.

Liczba ludności gminy wykazywała generalnie stałą, choć powolny wzrost aż po lata 70-te ubiegłego wieku, a największą wielkość osiągnęła 1974 roku, kiedy gmina liczyła 4921 mieszkańców. W okresie lat 1975 - 1978 liczba ludności gminy ustabilizowała się na poziomie około 4800, po czym nieznacznie spadła i w latach 1980 - 1986 ustabilizowała się na poziomie około 4500 mieszkańców. Od końca lat osiemdziesiątych liczba ludności gminy stale spadała, co związane było z wzmogłą emigracją ludności miejscowej, nie zrównoważoną przez naturalny przyrost, a 1991r. osiągnęła wielkość 4389 osób. Takim samym tempem demograficznym skutkowało deformacją struktury płci i wieku ludności gminy. Początek lat dziewięćdziesiątych (1992-1994) to następny okres stabilizacji liczby ludności gminy na poziomie około 4450 mieszkańców. Od 1995 roku liczba ludności gminy znowu spada, by w 2003 roku osiągnąć najniższą od czterdziestu lat wielkość rzędu 4170 mieszkańców.

TABELA 22.

Zmiany liczby ludności gminy Zębówice w latach 1970 - 2002. Liczba ludności - stan 31 grudzień.

Rok	Osób	Rok	Osób
1960	4336	1987	4373
1965	4887	1988	4384
1970	4680	1991	4389
1974	4921	1992	4459
1975	4899	1993	4449
1976	4,8 tyś	1994	4432 (4481)*
1977	4,8 tyś	1995	4394
1978	4649	1996	4391 (4382)*
1980	4545	1997	4396 (4392)*
1981	4519	1998	4392 (4370)*
1982	4541	1999	4356 (4326)*
1983	4568	2000	4326 (4277)*
1984	4517	2001	4304 (4258)*
1985	4466	2002	4230 (4223)*
1986	4481	2003	(4170)*

Zródło: Roczniki statystyczne WUS oraz dane Urzędu Gminy w Zębówicach – opracowanie własne J.O.

(.-)*- liczba ludności wg danych Urzędu Gminy w Zębówicach

Szczegółowa analiza rozwoju demograficznego gminy Zębówice w latach 1960 - 2003, wskazuje na następujące etapy zmian liczby ludności:

TABELA 23.

Od 1975 roku liczba ludności gminy Zębówice systematycznie zmniejszała się. W latach 1975 -2003 liczba ludności gminy spadła o 751 osób tj. 15,3%, przy czym największy spadek nastąpił w latach 1975-80 i wyniósł wówczas 354 osoby. W zasadzie tylko w latach 1987- 92 nastąpił niewielki wzrost liczby mieszkańców w stosunku do lat poprzednich wynoszący około 2%. Niewielkie wzrosty liczby ludności gminy związane są jedynie

z okresami transformacji społeczno-gospodarczych w Polsce i wynikającymi z nich zmianami tendencji w odpływie migracyjnym. Niekorzystne procesy demograficzne, wyróżniające gminę ZĘBOWICE na tle województwa, zostały zachowane w latach 1999 - 2003, ale zmieniła się ich skala. W ostatnich pięciu latach z terenu gminy ubyło 222 osoby, co stanowi 5,3% ogólnej liczby jej mieszkańców.

Charakterystyczną cechą rozwoju demograficznego gminy Zębówice w ostatnich trzydziestu latach jest powolny spadek liczby mieszkańców. Niekorzystne zmiany lat 80 i 90 były kontynuacją tendencji rozwojowych z lat 70. Należy jednocześnie pamiętać o różnicach pomiędzy statystykami oficjalnymi, a rzeczywistą liczbą mieszkańców niektórych jednostek administracyjnych województwa opolskiego, wynikającą z tendencji do nieuwzględniania odpływu migracyjnego za granicę definitywnego oraz tzw. "zawieszonego". Ruch ten, traktowany jak wyjazdy turystyczne, nie był uwzględniany jako odpływ migracyjny na stałe. Dotyczyło to także gminy Zębówice. W efekcie rzeczywista liczba mieszkańców gminy i jej poszczególnych sołectw była znacznie niższa od podawanej oficjalnie.

Analiza rozmieszczenia ludności w gminie wskazuje, że największe wsie to: Zębówice i Radawie. Są to wsie o zaludnieniu powyżej 1000 mieszkańców. Najmniejsze to: Siedliska, Prusków, Poczółków, Osiecko i Łąka, o zaludnieniu do 200 mieszkańców.

W przedziale do 200 mieszkańców - znajduje się 5 wsi gminy
 od 201 - 400 mieszkańców - znajduje się 1 wieś
 od 400 - 800 mieszkańców - znajduje się 1 wieś
 powyżej 1000 mieszkańców - znajdują się 2 wsie

TABELA 24.

TABELA 25.

	WIES	1978	1982	1986-	1997	1998	1999	2001	2202	OGÓLEM	%
		-	-	-	-	-	-	-	-		
		1982	1986	1997	1998	1999	2001	2002	2003		
1	Zębówice	+10	+15	-116	+7	-24	+17	-18	-34	- 143	-8,8
2	Kadłub Wolny	-24	-19	-58	-8	-2	-17	+7	-7	- 128	- 18,2
3	Knieja	-16	-22	-52	+9	-4	-5	-14	-5	- 109	-25,0
4	Kosice (przyś. Radawia)	-	-	-	+5	-6	+4	+4	0	+ 7	+ 5,0
5	Łąka	45	-9	+10	-1	-3	-15	-7	-4	-44	- 18,5
6	Osiecko	-10	-12	+1	+2	-1	-5	-4	+2	-27	- 18,5
7	Poczółków	-20	-8	+33	+7	-7	-6	0	-4	-5	-3,2
8	Prusków	-15	-14	+1	+2	-4	-4	+1	-1	-34	-18,7
9	Radawie	-8	+13	-76	-8	-1	-18	-2	+3	-97	-9,7
10	Siedliska	-11	-4	-14	+4	-3	-8	-2	-3	-40	-22,6
	Razem	-108	-60	-89	-22	-44	-68	-35	-53	-479	-10,3

Źródło: Urząd Gminy w Zębówicach - opracowania własne J.O.

Największe spadki liczby ludności w ostatnim 30-leciu, przekraczające 15%, charakterystyczne są dla najmniejszych jednostek administracyjnych gminy Zębówice tj. dla wsi Knieja (-25,0%), Siedliska (-22,6%), Prusków (-18,7%), Łąka (-18,5%), Osiecko (-18,5%) i Kadłub Wolny (-18,2%). **Tendencje te utrzymały się w ostatnich latach (1997-2003) we wszystkich wsiach gminy**, przy czym dynamika niekorzystnych zmian była najmniejsza we wsiach o dużej liczbie mieszkańców, a największa we wsiach małych i **kształtowała się w poszczególnych wsiach gminy na następującym poziomie: Radawie (łącznie z przysiółkiem Kosice) -1,8% mieszkańców (-19 osób), Zębówice -3,4% (-52 osoby), Prusków -3,9% (-6 osób), Kadłub Wolny -4,5% (-27 osób), Osiecko -4,8% (-6 osób), Knieja -5,5%(119 osób), Poczółków -6,3% (-10 osób), Siedliska -8,0% (-12**

osób), Łąka -13,4% (-30 osób).

Regres demograficzny gminy (dalsze zmniejszanie się liczby ludności) wynika głównie z utrzymującego się dużego odpływu migracyjnego za granicę oraz jego negatywnych skutków w ruchu naturalnym.

TABELA 26.

L P	WIES	1978-1986	1986-1997	1997-2001	2001-2003	1978-2003
1	Zębowice	101,5	92,9	100,0	96,6	91,1
2	Kadłub Wolny	93,9	91,2	95,5	100,0	81,2
3	Knieja	89,2	86,9	100,0	94,5	75,0
4	Łąka	89,9	104,6	91,5	94,6	81,5
5	Osiecko	84,9	100,8	96,8	98,3	81,5
6	Poczołków	80,5	126,2	96,2	97,4	96,7
7	Prusków	84,1	100,6	96,1	100,0	81,3
8	Radawie {z przyś. Kosice)	100,5	106,5	97,7	100,5	90,3
9	Siedliska	92,1	91,4	95,3	96,5	77,4
	RAZEM	96,4	98,0	96,9	97,9	89,7

Źródło- dane GUS i Urzędu Gminy - opracowanie własne J.O.

Porównując dynamikę zmian ludnościowych w gminie Zębowice do odpowiednich trendów rozwojowych na terenach wiejskich województwa opolskiego należy zauważyć, że w analizowanym okresie kierunek zmian w liczbie mieszkańców podobny był do tendencji w regionie, ale ich natężenie była znacznie większe. Prawie we wszystkich wsiach gminy spadek liczby ludności był większy niż 10% w ostatnim 25 leciu. Wieś Kadłub Wolny, Knieja, Łąka, Osiecko, Prusków i Siedliska, gdzie spadek liczby ludności wynosił około 20% i więcej, należy uznać za wsi zanikowe (depopulacyjne).

Zmiany w liczbie ludności, w tym szczególnie gwałtowny jej spadek powyżej 10%, nie umożliwiają prowadzenia racjonalnej polityki w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych ludności oraz wszelkich usług finansowanych z budżetu samorządu i rządu, a także pośrednio wpływają na rynek pracy. W sytuacji gminy ZĘBOWICE, przy niewielkiej liczbie mieszkańców, tendencja takie należy ocenić jako niekorzystne.

1.2. STRUKTURA PŁCI I WIEKU LUDNOŚCI GMINY.

Zmiany zachodzące w strukturze wieku w ostatnim dwunastolecu (1990 - 2002r.), wskazują na postępujący proces starzenia się ludności gminy ZĘBOWICE. Procentowy udział ludności w wieku poprodukcyjnym w roku 1990 wynosił zaledwie 11,3%, a do roku 1996 wzrósł do poziomu 14,3%, by na końcu roku 2002 osiągnąć wysokość 17,1%. Rzeczywista liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 226 osób (z 497 do 723 osób), tj. wykazała dynamikę wzrostu o około 69%.

TABELA 27.

Struktura wieku ludności gminy Zębowice - stan 31 grudzień 2002r.

		Grupy wieku									
Ogółem		0-4-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54
Ogółem	4230	1.712	345	350	294	276	259	443	357	273	190
W tym kobiety	2098	951	176	153	138	139	181	188	145	126	93

		Grupy wieku						
		55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 i >

Ogółem	108	249	237	180	93	40	26
w tym kobiety	45	137	140	107	70	31	21

Źródło: Dane wg. spisu powszechnego - 2002 r - US w Opolu - opracowanie własne J.O.

TABELA 28.

Struktura wieku ludności gminy Zębówice - w latach 1990 - 2002		1990			1995			1999			2000			2001			2002		
Struktura wieku ludności		1990			1995			1999			2000			2001			2002		
<i>Ogółem</i>		4389			4394			4356			4326			4304			4230		
1.	Przedprodukcyjny (0-17 lat) - w tym:	1191			1148			1173*			1015			974			951		
	0-2 lata	210			131			114									137		
	3-6 lat	306			253			177									150		
	7-14 lat	506			582			537									469		
	15-17 (19)* lat	169			182			345*									195		
2.	Produkcyjny (18-59/64 lata)	2701			2652			2653			2597			2600			2556		
3.	Poprodukcyjny (60/65 i więcej)	497			594			530			714			730			723		

Źródło: Roczniki statystyczne US w Opolu - opracowanie własne J.O.

TABELA 29.

Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym na koniec 2002 r.

	W WIEKU								
	Ogółem		Przedprodukcyjny (0-17)		Produkcyjny (18-59/64)		Poprodukcyjny (60/65 i więcej)		Nieprodukcyjny na 100 osób w wieku produkcyjnym
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	
Ogółem	4230	100	951	22,5	2556	60,4	723	17,1	65,5
w tym mężczyźni	2140	50,6	488	51,3	1431	56,0	221	30,6	49,5

Odsetek ludności w wieku produkcyjnym gminy Zębówice kształtuje się na poziomie podobnym jak w województwie opolskim (60,6%) i wynosi 60 % ogółu mieszkańców gminy.

Jednocześnie odnotowano zmiany liczby ludności w wieku produkcyjnym, która z poziomu 61,5% w roku 1990 spadła do 59,9% w 1996 roku, a następnie w 2002 roku zwiększyła się do 60,4 % ogólnej liczby ludności. W ostatnich dwunastu latach rzeczywisty spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 145 osób (z 2701 do 2556), co niewątpliwie miało wpływ na kształtowanie się sytuacji na rynku pracy gminy, w tym szczególnie wpłynęło na wzrost stopy bezrobocia. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym wykazywała stałe tendencje spadkowe, a na przestrzeni dwunastu lat zmniejszyła się z 1191 osób do 951 osób (tj. o 240 osób) i osiągnęła poziom 79,8% stanu wyjściowego. Udział grupy ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy zmniejszył się z 27,1% do poziomu 22,4%, Tak duże zmiany niewątpliwie utrudniają prowadzenie racjonalnej polityki w zakresie kształtowania systemu kształcenia.

Kobiety stanowią 49,4% ogólnej liczby mieszkańców gminy, a na 100 mężczyzn przypada ich 98. W gminach Polski średnio przypada 109,4 kobiet/100 mężczyzn, a więc gmina Zębówice jest pod tym względem wyjątkowa. Istotne są jednak dysproporcje pomiędzy liczbą kobiet i mężczyzn w poszczególnych

grupach wiekowych. Liczba kobiet w poszczególnych grupach wiekowych kształtuje się następująco : od 0 - 19 lat 95 kobiet/100M, od 20 - 39 lat 103/100M, od 40 - 59 lat 127 kobiet/100M, od 60 - 85 i więcej lat 159 kobiet/100 mężczyzn. Generalnie w grupie wiekowej 0-19 lat liczba kobiet jest mniejsza od liczby mężczyzn. Taka sama tendencja utrzymuje się na terenie całej Polski, gdzie w grupie wiekowej do 24 roku życia na 100 mężczyzn przypada około 94 kobiet. W grupach wiekowych powyżej 19 lat liczba kobiet w gminie znacznie przewyższa liczbę mężczyzn, nie jest to jednak tendencja wyjątkowa, bowiem średnio w Polsce wskaźniki liczby kobiet na 100 mężczyzn, w poszczególnych ww. grupach wiekowych, kształtują się na podobnym poziomie. W najstarszej grupie wiekowej różnice są znaczne, ale dysproporcje są mniejsze niż średnie dla terenu kraju (167 K/100M).

1.3. CHARAKTERYSTYKA PROCESÓW DEMOGRAFICZNYCH ORAZ PROGNOZA DEMOGRAFICZNA.

W latach 1990-1992 po raz ostatni liczba ludności gminy wykazała tendencje do wzrostu. Później przyrost liczby ludności gminy był stale ujemny. Na niekorzystne zmiany liczby ludności zasadniczy wpływ miało zmniejszenie się liczby urodzeń w gminie (do poziomu 55% w stosunku do roku 1990) oraz utrzymujące się ujemne saldo migracji, przy w miarę stabilnym poziomie liczby zgonów (z niewielką tendencją do spadku).

TABELA 30.

Rok	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny
1990	25	63	48	15
1995	12	35	49	- 14
1996	16	52	46	6
1997	18	45	45	0
1998	19	37	41	- 4
1999	23	29	44	- 15
2000	17	38	39	- 1
2001	15	31	43	- 12
2002	12	35	41	- 6
Ogółem	157	365	396	-31

Spadek liczby urodzeń obserwuje się od 1997 roku, a w latach 2000-2002 ich średnioroczna ilość zmniejszyła się do 35 osób (tj. 88% średniorocznej liczby urodzeń za całe dwunastolecie). Z kolei zgony utrzymują się generalnie na stałym poziomie i średniorocznie wynoszą około 43. Ilość zawieranych małżeństw w latach 1990 - 2002 spadała z 25 do 12, utrzymując się na poziomie średniorocznym 17. O rozwoju liczby ludności gminy w dużym stopniu decyduje więc rozmiar i struktura migracji. Właśnie zmiany w dotychczasowych ich tendencjach zaważyły, w latach 1990 - 2002, na znaczącym spadku liczby ludności gminy.

TABELA 31.

Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności gminy Zębówice w latach 1990-2002.

Rok	Napływ	Odpyły	Saldo migracji
1990	41	77	-36
1995	38	50	- 12
1996	30	51	-21
1997	38	37	I
1998	41	44	- 3

1999	36	71	-35
2000	38	57	- 19
2001	37	40	- 3
2002	29	56	-27
OGÓLEM	328	483	- 155

Źródło: Roczniki statystyczne WUS w Opolu - opracowanie J.O.

W 2002 roku napływ na teren gminy Zębowice z miast wyniósł 7 osób, ze wsi 21 osób i z zagranicy 1 osobę. Z kolei odpływ ludności gminy odbywał się głównie za granicę kraju i wynosił 27 osób. Odpływ do miast kształtował się na poziomie 10 osób, a na wieś 19 osób.

Od roku 1990 saldo migracji z terenu gminy było ujemne i wynosiło średniorocznie (-) 17 osób. Tylko w roku 1997 tendencje w migracjach uległy zmianie, a napływ ludności do gminy był wyższy niż odpływ z niej, ale wyniósł tylko 1 osobę.

W ostatnim Spisie Powszechnym z 2003r., po raz pierwszy zadano pytanie dotyczące deklarowanej narodowości. W gminie Zębowice ponad 61 % mieszkańców uważa się za obywateli polskich narodowości innej niż polska. **Deklarowana przynależność mieszkańców gminy może w przyszłości mieć zasadniczy wpływ na ich zachowania migracyjne.**

TABELA 32. Ludność wg. płci i deklarowanej narodowości stan 2002r.

Deklarowana narodowość	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Ogółem	4230	100	2132	100	2098	100
Polska	1645	38,9	850	39,9	795	37,9
Niepolska	2518	59,5	1250	58,6	1268	60,4
Nie ustalona	67	1,6	32	1,5	35	1,7

Dane wg. spisu powszedniego - 2002 r. opracowanie własne J.O.

Lata transformacji gospodarczej (1990-2002) przyniosły dla gminy ZĘBOWICE zupełnie nowe zjawiska demograficzne, wyrażające się :

- spadkiem liczby zawieranych małżeństw,
- spadkiem dzietności kobiet,
- spadkiem przyrostu naturalnego,
- spadkiem udziału dzieci i młodzieży w strukturze demograficznej mieszkańców gminy,
- postępującym procesem starzenia się ludności,
- ujemnym saldem migracji ludności.

Obecne tendencje w rozwoju demograficznym gminy, ze względu na istniejące kierunki rozwoju demograficznego Polski, mogą okazać się stale. Przewidywane zmiany będą cechować się dalszym spadkiem ogólnej liczby mieszkańców gminy, z tendencją do stabilizacji, zależną od ogólnej sytuacji gospodarczej i politycznej w gminie i w kraju. Należy liczyć się z tym, że przystąpienie Polski do Unii Europejskiej zahamuje migracyjny odpływ ludności gminy. Będzie to korzystne dla gminy, ze względu na możliwość poprawy sytuacji na rynku pracy oraz stabilizacji w zakresie standardów zamieszkiwania terenu i obsługi jego mieszkańców.

Zgodnie z "Prognozą demograficzną do 2010 w przekroju miast i gmin" Instytutu Śląskiego w Opolu (R. Rauziński, W. Drobek, K. Heffner) wydanej w 1997 roku, w okresie do 2015 roku zaludnienie gminy Zębowice zmniejszy się. Liczba ludności gminy kształtować się będzie następująco :

2005 rok - 4.200 osób

2010 rok - 4.100 osób

2015 rok - 4.050 osób

Na tę wielkość zasadniczy wpływ będzie miało zrównoważenie salda migracji ludności, (napływu i odpływu) oraz jego skutków w ruchu naturalnym ludności.

Niniejsza prognoza może okazać się zbyt optymistyczna w chwili gwałtownego narastania migracji ludności, głównie z terenów wiejskich do miast, spowodowanej zapotrzebowaniem na mieszkania i pracę poza rolnictwem (pod warunkiem, że miasto będzie to im gwarantowało).

Przy założeniu utrzymania się negatywnych tendencji rozwoju demograficznego z drugiej połowy lat dziewięćdziesiątych (spadek liczby urodzeń i **ujemny** poziom migracji), prawdopodobny jest dalszy spadek liczby ludności gminy. Zasadnicze znaczenie dla niej, będzie mieć przede wszystkim dalszy spadek liczby urodzeń, który powinien się kształtować na poziomie niższym niż prognozowany dla Polski (tj. (-) **20% spadku urodzeń do roku 2010 i (-) 30% spadku urodzeń w latach 2010-2015**). W takim przypadku reprodukcyjność ludności będzie się kształtować na granicy lub poniżej prostej zastępowalności pokoleń. **O rozwoju gminy w dużym stopniu zadecydują także rozmiary i struktura migracji, na które zasadniczy wpływ będą mieć zmiany idące w kierunku ograniczenia zatrudnienia w gospodarce rolnej na terenach wiejskich powiatu (przenoszenie się ludności wiejskiej do miast) oraz rozwój rynku pracy miast sąsiednich. Niewątpliwym wpływem na zachowania emigracyjne ludności gminy będzie miała także deklarowana narodowość.**

W wersji optymistycznej prognozy (stabilizacja z niewielką tendencją do spadku) liczba ludności gminy ZĘBOWICE wyniesie:

TABELA 33.

L P	WIEŚ	2003	2005	2010	2015	2020
1	Zębówice	1473	1465	1470	1475	1480
2	Kadłub Wolny	576	565	555	560	560
3	Kniei a	327	320	305	290	285
4	Łąka	194	190	180	175	170
5	Osiecko	119	115	110	105	100
6	Poczółków	149	140	130	135	135
7	Prusków	148	145	140	135	140
8	Rada wie (z przyś. Kosice)	1047	1050	1055	1060	1060
9	Siedliska	137	130	125	115	110
	RAZEM	4170	4120	4070	4050	4040

Źródło- dane GUS i Urzędu Gminy - opracowanie własne J.O.

TABELA 34.

Lp.	Struktura wieku ludności	Stan (%)				Prognoza	
		1990		2002		2015	
		Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
1.	Przedprodukcyjnymi 7 lat) -	1191	27,1	951	22,5	810	20,1
	w tym:	210	4,8	137	3,2	100	2,5
	0-2 lata						
	3-6 lat	306	7,0	150	3,6	120	3,0
	7-14 lat	506	11,5	469	11,1	425	10,5
	15-17 lat	169	3,8	195	4,6	165	4,1
2.	Produkcyjny (18 - 59/64 lata)	2701	61,6	2556	60,4	2520	62,2
3.	Poprodukcyjny (60/65 i	497	11,3	723	17,1	720	17,7

	więcej)						
4	OGÓŁEM	4389	100	4230	100	4050	100

Źródło: Roczniki statystyczne US w Opolu - opracowanie własne J.O.

Przewidywane zmiany w strukturze wieku ludności polegały będą na dalszym spadku udziału grupy przedprodukcyjnej (0 - 17 lat), względnej stabilizacji grupy produkcyjnej (18 - 59/65 lat) oraz wyraźnym wzroście udziału grupy poprodukcyjnej (59/65 i więcej).

2. RYNEK PRACY.

2.1. SYTUACJA NA RYNKU PRACY.

Ludność w wieku produkcyjnym (18-59K/64M) stanowi potencjalne zasoby pracy. W 2002 roku ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 60,4% ogólnej liczby mieszkańców gminy Zębowice, a w liczbach rzeczywistych wynosiła 2556 osób. **Współczynnik aktywności zawodowej mieszkańców gminy (w wieku 15 i więcej) jest niski i kształtuje się na poziomie 56,2%.**

2.2. PODAŻ PRACY.

W podstawowych działach gospodarki narodowej na terenie gminy jest zatrudnionych 212 osób, co stanowi 8,3% zasobów pracy gminy.

TABELA 36.

l.p.	Sekcje Europejskiej Klasyfikacji Działalności	Rok 1994	Rok 1999	Rok 2002
1.	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	67	30	15
2.	Przemysł	37	4	1
	Budownictwo	0	3	0
4.	Handel i naprawy	32	40	34
5.	Hotele i restauracje	0	0	0
6.	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	20	13	5
7.	Pośrednictwo finansowe	8	9	7
8.	Obsługa nieruchomości i firm	2	0	0
9.	Adni. publiczna i obrona narodowa Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdro.	28	25	25
10.	Edukacja	49	50	46
11.	Ochrona zdrowia i opieka społeczna	84	80	69
12.	Pozostała działalność usługowa, komunalna, socjalna i indywidualna	1	2	7
13.	OGÓŁEM (w tym kobiety)	231 (182)	256 (176)	212 (155)

Źródło: Roczniki statystyczna WUS w Opolu - opracowanie własne J.O.

* Bez zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, w których liczba pracujących nie przekracza 9 osób oraz bez pracujących w indywidualnych gospodarstwach rolnych.

Liczba zatrudnionych prawie w każdym dziale w gospodarce narodowej w gminie systematycznie spada, w stosunku do 1994. **Wśród pracujących w gospodarce narodowej gminy Zębowice w 2002 roku**, w dalszym ciągu największą grupę stanowili zatrudnieni w ochronie zdrowia i opiece społecznej (32,5%) oraz edukacji

(21,6%).

Znaczny wpływ na rynek pracy mają małe zakłady produkcyjne i usługowe o zatrudnieniu do 10 osób. Szacuje się, że ww. zakładach zatrudnionych jest około 560 osób tj. około 22% zasobów pracy.

Stopień aktywności gospodarczej ludności gminy jest niski i wyraża się liczbą 33 podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców gminy (w woj. około 60 podmiotów gospodarczych /1000M). Znaczna liczba mieszkańców gminy Zębówice pozostaje zatrudnionych we własnym gospodarstwie rolnym. Stanowią oni około 18% zasobów pracy, co daje niekorzystny wskaźnik 143 zatrudnionych w rolnictwie na 1000ha.

TABELA 38.

Pracujący wyłącznie lub głównie w swoim gospodarstwie rolnym wg. płci i powierzchni użytkowej - stan 2002 rok.

Lp		Ogółem	do 1 ha	1-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	15 ha i więcej
1	Ogółem	458	3	190	144	64	57
2	Mężczyźni	222	1	85	71	33	32
3	Kobiety	236	2	105	73	31	25

Dane wg. spisu powszechnego - 2002r. - opracowanie własne J.O.

2.3. BEZROBOCIE.

Pod koniec marca 2004 roku zarejestrowanych było ogółem 174 bezrobotnych (w tym 81 kobiet). Stopa bezrobocia, określająca stosunek liczby bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym, obecnie kształtuje się na poziomie około 7,7, co lokuje gminę Zębówice w grupie gmin wiejskich województwa opolskiego o niskiej stopie bezrobocia.

TABELA 39.

Liczba bezrobotnych w gminie Zębówice w Latach 1990-2004.

Lp	Rok	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych kobiet	Stopa bezrobocia
1	1990	245	150	9,1
2	1995	127	75	4,8
	1996	127	80	4,8
4	1997	77	58	2,9
5	1998	61	44	
6	1999	104	71	4,0
7	2000	100	71	3,9
8	2001	112	67	
9	2002	167	77	7,8
10	2003	170	83	-
11	2004	174	81	-

x - stosunek liczby bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym,

Źródło: Roczniki statystyczne województwa opolskiego i Urzędu Gminy w Zębówicach - opracowanie J.O.

W większym stopniu bezrobocie dotyczy mężczyzn (54%) oraz ludzi w wieku 18-44 lata. W latach 2000-2004 ta grupa wiekowa stanowiła od 55 do 88% ogółu bezrobotnych. Pozostali bezrobotni to głównie wchodzący na rynek pracy absolwenci szkół ponadpodstawowych (w wieku 15-24 lata), którzy średnio stanowią około 25% ogółu bezrobotnych, W **gminach Polski bezrobocie ludzi wchodzących na rynek pracy jest znacznie wyższe i wynosi w grupie wiekowej 15-19 lat wynosi 44,6% , a w grupie 20-24 lata - 21,4 %.**

2.4. PROGNOZA SYTUACJI NA RYNKU PRACY.

Bilans rynku, pracy (miejsc pracy) wykazuje znaczną nadwyżkę zasobów pracy (liczba ludności w wieku produkcyjnym wynosi 2556 osób), nad podażą pracy (liczba miejsc pracy wynosi około 1230) na terenie gminy Zębówice. Więcej niż 50% zasobów pracy gminy (tj. ok. 1330 mieszkańców) zatrudnionych jest poza jej granicami, w tym na terenie miasta Ozimka (ok. 30%), Dobrodzienia (ok. 12%), Opola (ok. 10%), Zawadzkie (ok. 8%), Olesna (ok. 5%) , Kluczborku (5%) i Fosowskim (5%), ale także poza granicami kraju.

Na terenie gminy Zębówice niewątpliwie mamy do czynienia z ukrytym bezrobociem w rolnictwie (około 250 osób) oraz w wyjazdach do pracy poza granice kraju (około 470 osób), Liczba zatrudnionych w rolnictwie na terenie gminy obecnie wynosi aż 143 na 100ha użytków rolnych gminy, Do 2015 roku liczba zatrudnionych w rolnictwie powinna zmniejszyć się do około 15 osób zatrudnionych na 100ha użytków rolnych, a więc w perspektywie wynieść max. 210 - 220 osób.

Na możliwości zatrudnienia mieszkańców wpływ ma nie tylko ilość miejsc pracy na jej terenie, ale także poziom wykształcenia ludność. Większość jej mieszkańców w wieku powyżej 13 roku życia ma wykształcenia podstawowe (39,4%) i zasadnicze (35,8%). Łącznie z ludnością o nie-kończonym wykształceniu podstawowym (3,4%) oraz o wykształceniu nieustalonym (0,5%) stanowią aż 79,1% mieszkańców gminy w wieku powyżej 13 roku życia.. Ludność z wyższym wykształceniem to zaledwie 2,4% tej grupy.

TABELA 40.

Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia - stan 2002r.

		Ogółem	Wyższe	Policealne	średnie	Zasadnicze	Podstawowe	Nieukończone podstawowe	Nieustalone
1	Ogółem	3627	88	77	550	1297	1430	124	16
2	Mężczyźni	1845	35	17	242	834	593	96	28
j	Kobiety	1782	53	60	308	463	837	28	33

Źródło: Spis Powszechny z 2002r. - opracowanie własne J.O,

Na złą sytuację na rynku pracy w gminie wpływa także niestabilna sytuacja gospodarcza w kraju, w tym także brak wyraźnej polityki rolnej. Tę sytuację może poprawić przystąpienie Polski do Unii Europejskiej i konieczność podporządkowania się standardom europejskim w zakresie prowadzonej polityki gospodarczej.

Uwzględniając orientacyjną wielkość zasobów pracy pozostających bez pracy (bezrobotni, ukryte bezrobocie w rolnictwie i wyjazdach za granice kraju) oraz prognozowany spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym do 2015 roku (z 2556 do 2470 osób) można założyć, że na terenie gminy Zębówice docelowo należy stworzyć około 800 miejsc pracy. Utworzenie niniejszej ilości miejsc pracy mogą zbilansować rozwijające się rynki pracy miast sąsiednich oraz możliwość zatrudnienia się w krajach Unii Europejskiej, Dla gminy, w której aż 60,4% ogólnej liczby mieszkańców deklaruje narodowość niepolską, niewątpliwie otwarcie europejskich rynków pracy ma duże znaczenie,

Możliwość stworzenia nowych miejsc pracy w gminie Zębówice powinno wiązać się z rozwojem:

- lokalnej przedsiębiorczości oraz funkcji magazynowo-składowych, głównie związanych z obsługą gospodarki leśnej i rolnej, a także obsługą specjalistycznych gospodarstw rolnych,
- rozwój przechowalnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego oraz działalności związanych z obsługą rolnictwa,
- usług i rzemiosła przez użytkowników niewielkich gospodarstw rolnych, w tym szczególnie rzemiosła produkcyjnego i usługowego (np. usług artystycznych),
- usług lokalnych, związanych głównie z obsługą mieszkańców gminy,
- usług turystycznych (agroturystyki oraz specjalistycznych form rekreacji kwalifikowanej).

3. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA. 3.1.

WARUNKI MIESZKANIOWE.

A. OCENA STANDARDÓW ZAMIESZKIWANIA TERENU.

Wielkość zasobów mieszkaniowych gminy ZĘBOWICE wg. danych statystycznych US - Spis Powszechny, w 2002 roku kształtowały się następująco:

liczba mieszkań	983 szt.
liczba izb	5.156 szt.
powierzchnia użytkowa	99,9 tys m ²
liczba ludności	4230 osób

Zmiany wielkości zasobów mieszkaniowych na przestrzeni ostatnich 12 lat, przedstawione w tabeli poniżej, wykazały nieprawidłowość danych statystycznych w latach 1995-2001 w zakresie liczby mieszkań, a wzrost liczby mieszkań należy uznać za pozorny.

TABELA 41.

Lp	WSKAŹNIK	1990	1995~1	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
1	Liczba mieszkań	1017	1033	1033	1035	1037	1039	1039	1039	983
2	Liczba izb	4869	4932	4932	4942	4953	4962	4964	4959	5156
3	Pow. użytk. mieszkań (tys)	95,2	96,8	96,8	97,0	97,2	97,4	97,4	97,3	99,9

Źródło: roczniki statystyczne woj. opolskiego - opracowanie własne M.O.

W latach 1990-2002 liczba mieszkań w gminie Zębówice spadła o 34 szt. tj do poziomu 96,6% stanu wyjściowego. Przy spadku liczby mieszkań znacznie zwiększyła się liczba izb oraz ogólna powierzchnia użytkowa mieszkań. Zmiany standardów zamieszkiwania oraz obecne warunki mieszkaniowe gminy Zębówice ilustruje tabela poniżej:

TABELA 42.

WSKAŹNIK	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Liczba osób w Mieszkanium	Bd	4,18	4,18	4,16	4,17	4,12	4,09	4,1	4,3
Liczba izb w Mieszkanium	4,79	4,77	4,77	4,78	4,77	4,78	4,78	4,8	5,2
Pow. użytkowa Mieszkania	93,6	93,7	93,7	93,8	93,7	93,8	93,8	93,7	101,6
Pow. użytkowa Mieszkania/l	22,1	22,4	22,4	22,5	22,5	22,8	22,9	23,0	23,6

osobę								
-------	--	--	--	--	--	--	--	--

Źródło: roczniki statystyczne woj. opolskiego - opracowanie własne M.O,

Warunki zamieszkiwania gminy Zębowice od 1990 roku ulegają stałej poprawie w zakresie wszystkich wskaźników, z wyjątkiem liczby osób w mieszkaniu. Poprawa warunków mieszkaniowych wynika jednak nie z dużej ilości nowych realizacji, a ze znacznego spadku liczby ludności gminy. W porównaniu ze średnimi wskaźnikami dla województwa opolskiego wskaźniki obrazujące warunki mieszkaniowe gminy Zębowice są korzystne i przedstawiają się następująco:

TABELA 43.

Warunki mieszkaniowe gminy na tle powiatu i województwa - stan 2002r.

LP	WSKAŹNIK	WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE	POWIAT OLESKI	GMINA ZĘBOWICE
1	Liczba osób/mieszkanie	3,4	3,7	4,3
2	Liczba osób na izbę	0,8	0,8	1,2
3	izb/mieszkanie	4,5	4,1	5,2
4	m ² pow. użytkowej/osobę	22,7	23,2	23,6
5	Średnia pow. użytkowa mieszkania	76,8	87,0	101,6

Opracowanie własne M.O.

Z niniejszego zestawienia wynika, że obecne warunki zamieszkiwania w gminie Zębowice są korzystniejsze niż w średnio w powiecie oleskim i województwie opolskim pod względem liczby izb/mieszkanie oraz średniej powierzchni mieszkania. W pozostałych wskaźnikach są gorsze.

W 1990 roku na 1000 mieszkańców gminy Zębowice przypadało 232 mieszkania. Spadek liczby mieszkańców w gminie w latach 1990-2002 przyczynił się do utrzymania ww. wskaźnika na tym samym poziomie.

W ocenie warunków mieszkaniowych istotne znaczenie ma stan techniczny zabudowy mieszkaniowej oraz standard wyposażenia w instalacje i pomieszczenia higieniczno-sanitarne.

TABELA 44.

Zasoby mieszkaniowe gminy Zębowice wg. okresu budowy - stan 2002 rok.

WSKAŹNIK		OGÓLEM	Przed 1918r	1918 - 1944	1945 - 1970	1971 - 1978	1979 - 1988	1989 - 2002
Mieszkania	Liczba	983	137	372	300	92	60	17
	Udział %	100 %	14,0	37,9	30,7	9,4	6,2	1,8
Izby	Liczba	4163	471	1534	1363	428	273	77
	Udział %	100%	11,3	36,9	32,8	10,3	6,6	1,8

Dane wg. Spisu Powszechnego - opracowanie własne J,O,

TABELA 45.

Wyposażenie mieszkań gminy Zębowice - stan 2002r.

Wskaźnik	Mieszkania w % ogółu mieszkań wyposażone w			
	wodociąg	Ustęp	łazienkę	Centralne ogrzewanie
Mieszkania.	96,0	81,6	90,1	77,0
Ludność w mieszkaniach	97,5	86,2	93,6	82,5

Dane wg. Spisu Powszechnego - opracowanie własne J.O.

W porównaniu do innych gmin wiejskich województwa opolskiego stan techniczny zasobów mieszkaniowych na terenie gminy Zębowice należy ocenić jako średni, **Dominuje zabudowa mieszkaniowa zrealizowana po 1944 roku, która stanowi około 51,8% ogólnej liczby mieszkań.** Znaczna ilość (11,3%) zasobów mieszkaniowych jest stara (pochodzi sprzed 1918 roku). Warunki mieszkaniowe w zasobach gminy poprawiają się wraz z okresem powstania budynku tzn. im mieszkanie zostało później zrealizowane, tym jest większa jego powierzchnia użytkowa (średnia powierzchnia użytkowa mieszkań zrealizowanych w latach przed 1918 rokiem wynosi 85,2m², a latach 1989 - 2002 wynosi 122,2m²). O zadawalających standardach zamieszkiwania gminy świadczy także wysoki stopień wyposażenia mieszkań w sieci infrastruktury technicznej oraz pomieszczenia higieniczno - sanitarne.

W gminie Zębowice zasoby mieszkaniowe są własnością głównie osób fizycznych, w których władaniu pozostaje 91,4% (898 szt.) ogólnej liczby mieszkań. Pozostałe mieszkania są własnością gminy (39 szt.), Skarbu Państwa (1), zakładów pracy (44 szt.) oraz innych podmiotów (4 szt.).

B. RUCH BUDOWLANY.

W latach 2001 - 2003 Urząd Gminy w Zębowicach wydał łącznie 16 decyzji o warunkach zabudowy dot. realizacji budynków mieszkalnych (w tym 6 na budowę budynków nowych i 10 na modernizację budynków istniejących). Dla terenu wsi Zębowice wydano 10 decyzji (w tym 5 na budowę nowych budynków), Kadłub Wolny - 2 decyzje (obie na modernizację budynków), Radawie - 3 decyzje (w 1 na budowę nowego budynku) oraz wsi Knieja (1 decyzja na modernizację budynku istniejącego).

Wg. danych Urzędu Statystycznego w Opolu na terenie gminy w latach 1991 - 2002 oddano do użytku zaledwie 20 nowych mieszkań. **Średniorocznie oddawano więc do użytku 2,2 mieszkania.** W tym samym czasie w gminach wiejskich województwa opolskiego oddawano do użytku średniorocznie ok. 3,1 mieszkania.

TABELA 46.

Wzrost zasobów mieszkaniowych gminy Zębowice na tle województwa w latach 1991- 2002r.

	Mieszkania oddane do użytku	
	W liczbach bezwzględnych	W ilości na 1000 mieszkańców
Gmina	20	2,2
Województwo	-	3,1

Ruch budowlany w gminie należy uznać za niski, a okres realizacji budynków mieszkalnych za średni, mieszczący się w granicach 5-7 lat. Jednocześnie liczba mieszkań oddanych średniorocznie do użytku w latach 1991 - 2002 systematycznie spada.

TABELA 47.

ROK	1991	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Ilość mieszkań	4	8	0	2	2	2	1	1	0
Ilość izb	20	26	0	10	11	9	6	5	0
Pow. użytkowa mieszkań	313	897	0	224	225	187	87	107	0

Źródło - dane statystyczne GUS - opracowanie własne J.O.

Rozkład przestrzenny ruchu budowlanego, związanego z realizacją nowych mieszkań, jest zróżnicowany, W latach 1990 - 2002 nowe budynki mieszkalne były realizowane głównie we wsi gminnej Zębówice, Radawie i Kadłub Wolny. Nieliczne zrealizowano we wsi Knieja oraz Prusków. W pozostałych wsiach ruch budowlany był minimalny (dotyczył głównie modernizacji) lub nie wystąpił w ogóle.

C. POTRZEBY MIESZKANIOWE.

Potrzeby mieszkaniowe uzależnione są od trzech czynników:

- rozwoju demograficznego (przyrostu lub spadku liczby ludności, w tym szczególnie przyrostu liczby ludności w wieku tworzenia nowych gospodarstw domowych),
- stanu technicznego zasobów mieszkaniowych,
- stopnia zagęszczenia mieszkań,
- przekształceń funkcjonalnych istniejących budynków mieszkalnych.

W warunkach gminy Zębówice, przy prognozowanym spadku liczby mieszkańców, o potrzebach mieszkaniowych decydować będzie głównie potrzeba poprawy stanu technicznego oraz rozgęszczenia mieszkań.

Prognozowany spadek liczby ludności, z 4230 w 2002 r. do 4.050 w roku 2015, wpłynie samoistnie na dalszą poprawę standardów zamieszkiwania gminy. **Zgodnie z danymi Spisu Powszechnego na terenie gminy Zębówice łączna liczba mieszkań wynosi 983, przy czym samodzielnie zamieszkuje 749 gospodarstw domowych, a 234 mieszkania są zamieszkiwane przez 2 i więcej gospodarstw domowych. Średnia liczba gospodarstw domowych w 1 mieszkaniu wynosi 1,27.** Potrzeba zapewnienia standardu 1 gospodarstwo domowe na 1 mieszkanie poprzez rozgęszczenie istniejących zasobów mieszkaniowych obecnie wywołuje potrzebę budowy 275 nowych mieszkań. Jednak uwzględniając spadek liczby mieszkańców do 2015 roku potrzeby mieszkaniowe mieszkańców gminy winna zaspokoić budowa około 170 mieszkań. Stan techniczny zasobów mieszkaniowych winien być przyczyną do budowy około 20 nowych mieszkań.

Uwzględniając powyższe dane potrzeby mieszkaniowe gminy do 2015 roku szacuje się na poziomie 190 nowych mieszkań, przy czym w poszczególnych wsiach powinny one kształtować

się następująco:

■ Zębówice	- 60
■ Kadłub Wolny	- 30
■ Knieja	- 15
■ Łąka	- 5
■ Osiecko	- 5
■ Poczolków	- 5
■ Prusków	- 15

- Radawie (z przysiółkiem Kosice) - 50
- Siedliska - 5

Zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych mieszkańców należy do ustawowych obowiązków gminy. Przewiduje się realizację głównie jednorodzinnej zabudowy mieszkaniowej w formach ekstensywnych (zabudowa jednorodzinna), a ww. dane odpowiadają ilości działek budowlanych, które należy sukcesywnie wyznaczać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Nadmierna liczba działek budowlanych, w stosunku do rzeczywistych potrzeb, jest niekorzystna z takich względów jak zakłócenie rynku nieruchomości, wzrost potrzeb w zakresie uzbrajania terenów poprzez rozproszenie zabudowy, a w konsekwencji jego niepełne wykorzystanie.

3.2. PROBLEMY ROZWOJU USŁUG.

Gmina jest wyposażona w usługi na poziomie średnim. Ośrodkiem administracyjno - usługowym jest wieś ZĘBOWICE, która posiada szeroki wachlarz usług podstawowych dla ludności i rolnictwa. Ośrodkami usługowymi pomocniczymi są wsie Radawie i Kadłub Wolny, wyposażone w rozszerzony zakres usług o charakterze podstawowym.

3.2.1. USŁUGI PUBLICZNE.

A. PRZEDSZKOLA.

Przedszkola stanowią element wyposażenia minimum terenów zabudowy mieszkaniowej. Na terenie gminy ZĘBOWICE funkcjonują 3 przedszkola publiczne, finansowane z budżetu gminy. W 2004 roku dysponowały ośmioma pomieszczeniami do nauki, a uczęszczało do nich 97 dzieci.

Przedszkole we wsi Zębówice zapewnia obsługę mieszkańcom wsi Zębówice i Knieja. Przedszkole we wsi Kadłub Wielki obsługuje mieszkańców tej wsi oraz wsi Siedliska, Poczołków, Prusków i Osiecko. Z kolei przedszkole we wsi Radawie obsługuje mieszkańców Radawia i jego przysiółka Kosice oraz wsi Łąka. Poza zasięgiem obsługi nie pozostaje więc żadna z wsi gminy, chociaż niewątpliwie położenie placówki przedszkolnej w odległości około 3km od miejsca zamieszkania (np. Osiecko od wsi Kadłub Wolny), przy nienajlepszych parametrach dróg publicznych, skutkuje znaczącym zmniejszeniem stopnia uczęszczalności dzieci do przedszkoli. **Stan techniczny budynku przedszkola we wsi Kadłub Wolny oraz Radawie jest niezadowolający. Budynki wymagają remontu i modernizacji. Niewystarczająca jest także wielkość terenu rekreacyjnego przy przedszkolach.**

TABELA 48.

Wykaz placówek przedszkolnych gminy Zębówice - stan 2004 r.

Lp	Miejscowość	Liczba Oddziałów	Liczba miejsc	Liczba p.d.n.	Liczba dzieci	Liczba Etatów	Powierzchnia terenu (ha)
1	Zębówice	3	60	4	56	7	0,06
2	Kadłub Wolny	1	29	2	25	4,25	0,05
3	Radawie	1	40	2	16	2,5	0,05
4	OGÓLEM	5	129	8	97	13,75	0,16

Od roku 1995 liczba dzieci w wieku 3-6 lat, uczęszczających do przedszkoli zmniejszała się w wyniku niekorzystnych zmian ogólnej ich liczby, W 2004 roku osiągnęła poziom 67% stanu z 1995r.

TABELA 49.

Zmiany w placówkach przedszkolnych w gminie Zębowice - w latach 1990-2004.

Lp	WSKAŹNIK	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2004
1	Liczba placówek	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
2	Liczba Oddziałów	7	7	7	7	7	6	6	6	6	6
3	Liczba miejsc	129	129	129	129	129	129	129	129	129	129
4	Liczba dzieci	127	145	135	126	134	125	Bd	114	111	97

Źródło: Dane GUS iUG w Zębowicach - opracowanie własne M.O.

Warunki funkcjonowania poszczególnych przedszkoli oraz ogólnych standardów obsługi w gminie Zębowice obrazuje tabela poniżej.

TABELA 50.

Lp	Miejscowość	Liczba dzieci na miejsce	Liczba dzieci na oddział	Liczba dzieci na p.d.n	Liczba dzieci na nauczyciela	Stopień wykorzyst.
1	Zębowice	1,07	18,6	14	8	93%
2	Kadłub Wolny	1,16	25	12,5	6,8	86%
3	Radawie	2,5	16	8	6,4	40%
4	OGÓLEM	1,33	19,4	12,12	7,05	75%

Opracowanie własne - M.O.

Ogólny stopień wykorzystania miejsc w placówkach przedszkolnych wynosi 75% i jest prawidłowy.

Na 100 miejsc w przedszkolach publicznych gminy przypada średnio 75 dzieci przy średniej wojewódzkiej, charakterystycznej dla gmin wiejskich, wynoszącej 75- 80 dzieci. W najmniejszym stopniu wykorzystywane jest przedszkole we wsi Radawie (40%), gdzie wyraźnie widoczne jest mniejsze zapotrzebowanie na usługi tego typu. Nie jest to jednak powód do jego zamknięcia, które przyczyniło by się do znaczącego obniżenia standardów obsługi mieszkańców i zamieszkiwania w tej wsi. Poprawne standardy wykorzystania występują we wsi Zębowice (93%) i w Kadłubie Wolnym (86%).

Liczba dzieci w gminie Zębowice w grupie wiekowej przedszkolnej (3 - 6 lat) od początku lat dziewięćdziesiątych wykazuje tendencje spadkowe. W 1990 liczba dzieci wynosiła 306, w 1996 -220, a w 2004 roku już tylko 126 osób. **Wskaźnik uczęszczalności do przedszkola w gminie Zębowice kształtuje się na wysokim poziomie i wynosi około 77 % grupy wiekowej 3-6 lat.**

Prognoza liczby dzieci w grupie wiekowej 3-6 lat wskazuje, że liczba dzieci utrzyma się na podobnym poziomie tj. około 120 osób w 2015 roku. **Oznacza to, że istniejące placówki przedszkolne będą mogły zapewnić nauczanie początkowe całej grupie wiekowej.** Istniejące placówki przedszkolne należy zachować w celu zabezpieczenia potrzeb mieszkańców gminy oraz poprawy standardów obsługi w perspektywie.

B. SZKOŁY PODSTAWOWE I GIMNAZJALNE.

Obecnie (rok szkolny 2003/2004) na terenie gminy Zębowice funkcjonują trzy szkoły podstawowe (sześćioletnie) oraz 1 gimnazjum, finansowane z budżetu gminy. Prowadzą nauczanie w pełnym zakresie klasy I -VI oraz VII-IX. Łącznie szkoły podstawowe liczyły one 18 oddziałów, 22 pomieszczenia do nauki, a uczęszczało do nich 303 dzieci w grupie wiekowej 7 - 13 lat. W gminie funkcjonuje jedno gimnazjum (14-16lat).

TABELA 51

L P	Miejscowość	Liczba oddziałów	Liczba p.d.u.	Liczba uczniów	Powierzchnia działki	Sala gimnastyczna	Boiska
1	Zębowice	6	6	138	0,81	-	-
2	Kadłub Wolny	6	7	81	0,56	-	+
3	Radawie	6	9	84	0,34	+	+
4	OGÓLEM	18	22	303	1,71		
5	Gimnazjum w Zębowicach	8	8	189	0,64	+	+

Źródło: Urząd Gminy w Zębowice - opracowanie własne M.O.

Szkoła podstawowa w Zębowicach obejmuje swoim rejonem obsługi wieś Zębowice i Knieja, szkoła w Kadłubie Wolnym - wieś Kadłub Wolny, Siedliska, Poczółków. Prusków, Osiecko oraz szkoła w Radawiu - wieś Radawie z przysiółkiem Kosicc oraz Łąka. Jedyne funkcjonujące w gminie gimnazjum obejmuje swoim zasięgiem obsługi cały jej teren. Stan techniczny budynków szkolnych jest dobry, z wyjątkiem szkoły podstawowej w Zębowicach, w której obecnie prowadzony jest remont. W salę gimnastyczną wyposażone jest tylko gimnazjum w Zębowicach oraz szkoła podstawowa w Radawiu, a w gimnazjum jest ponadto pracownia komputerowa. Przyszkolne tereny sportowe wyposażone jest gimnazjum w Zębowicach, Szkoła podstawowa w Radawiu i Kadłubie Wolnym korzysta z ogólnowiejskich terenów sportowych.

Od 1995 roku liczba uczniów szkół podstawowych gminy oraz gimnazjum gminy wykazuje stałe tendencje do spadku, by w roku szkolnym 2002/2003 osiągnąć poziom 66% stanu z 1995 roku.

TABELA 52.

Zmiany w szkołach podstawowych gminy Zębowice - w latach 1995-2003.

95/96	96/97	97/98	98/99	99/00	2000/01	
Liczba placówek						
Liczba p.d.n	30	31	Bd	25	23	22
Liczba uczniów	468	472	477	484	409	336

Źródło: Dane GUS - opracowanie własne M.O.

TABELA 53.

Zmiany w gimnazjum gminy Zębowice - w latach 1995-2003.

L P		1999/2000	2000/2001	20101/2002	2002/2003	2003/2004
1.	Liczba p.d.n	8	8	10	10	8
2	Liczba uczniów	71	122	188	181	189
j	Liczba oddziałów	-	-	-	8	8

Źródło: Dane GUS - opracowanie własne M.O.

Ogólny standard zaspokojenia potrzeb mieszkańców gminy w zakresie szkolnictwa podstawowego jest wysoki, a wyraża się wskaźnikiem 13,8 uczniów na jedno pomieszczenie do nauki. Rozkład przestrzelny standardów

nauczania jest zróżnicowany i w poszczególnych szkołach przedstawia się następująco:

TABELA 54.

Standardy obsługi szkół podstawowych i gimnazjalnych gminy Zębowice - stan 2003/2004 r.

Lp	Miejscowość	Liczba uczniów Na szkołę	Liczba uczniów na p.d.n	Liczba uczniów na oddział
1	Zębowice	138	23	23
2	Kadłub Wolny	81	11,6	13,5
3	Radawie	84	9,3	14
4	OGÓLEM	303	13,8	16,8
5	Gimnazjum w Zębowicach	189	23,6	23,6

Źródło: Urząd Gminy w Zębowice - opracowanie własne M.O,

Najlepsze warunki funkcjonowania mają szkoły podstawowe w Kadłubie Wolnym i Radawiu, w których przypada 13-14 uczniów na oddział (wskaźnik pożądany dla szkół wiejskich). Szkoła podstawowa oraz gimnazjum w Zębowicach zapewniają standardy nauczania typowe dla miast.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Zębowice grupa wiekowa 7 - 13 lat (objęta nauczaniem podstawowym) liczy 354 osoby, a grupa wiekowa 14-16 lat (objęta nauczaniem gimnazjalnym) liczy 207 osób, Tak więc do szkół gminy uczęszcza 85,6% dzieci, a do gimnazjum 91,3% dzieci w odpowiedniej grupie wiekowej. Zgodnie z prognozowaną hipotetyczną strukturą wieku ludności, udział dzieci w grupie wiekowej 7-13 lat w 2015 roku wyniesie około 340 osób, a w grupie 14-16 wyniesie około 170 osób, Zakładając utrzymanie się dotychczasowego wskaźnika uczęszczalności na poziomie średnim około 90%, do szkół podstawowych i gimnazjum na terenie gminy uczęszczać będzie 460 uczniów. Nieznaczny spadek liczby uczniów wpłynie na dalszą poprawę istniejących warunków nauczania w gminie, a nie będzie miał wpływu na zmianę rozkładu przestrzennego szkół. **W warunkach gminy Zębowice istniejąca sieć szkół publicznych (podstawowych i gimnazjalnych) jest właściwa i nie powinna ulec zmianie. Dalszej poprawy wymaga wyposażenie szkół w sale gimnastyczne oraz przyszkolne tereny sportowo-rekreacyjne (powierzchnia terenów szkolnych w każdym przypadku jest zbyt mała).** Aby zapewnić realizację wymaganych przyszkolnych urządzeń sportowych należy zarezerwować tereny o odpowiedniej wielkości (zalecana wielkość działki szkolnej 2,0 - 2,5ha). Ponadto zalecane jest wyposażenie w krytą pływalnię szkół gimnazjalnych.

C. OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA.

W zakresie podstawowym ochrony zdrowia mieszkańcy gminy Zębowice obsługiwani są przez:

- ? ośrodek zdrowia - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej znajdujący się we wsi Zębowice,
- ? ośrodek zdrowia w Oleśnie, ¹ szpital w Oleśnie.

Zakład Opieki Zdrowotnej w Zębowicach obejmuje zasięgiem obsługi teren gminy i 3.500 mieszkańców, a pozostali mieszkańcy gminy korzystają z ośrodka zdrowia w Oleśnie.

Gminny Ośrodek zdrowia wyposażony jest w 3 gabinety, a przyjmuje w nim obecnie 3 lekarzy, w tym 1 stomatolog, oraz 4 pielęgniarki. Na jednego lekarza przypada zaledwie 1167 mieszkańców gminy, na lekarza stomatologa 3500 mieszkańców, a na pielęgniarkę 875 mieszkańców gminy.

TABELA 55.

Standardy obsługi mieszkańców gminy Zębówice w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej na tle województwa - stan 2004r.

L P	Wskaźnik na 10 tys. mieszkańców	Ośrodki zdrowia	Gabinety		Lekarze W tym stomatolodzy	Pielęgniarki	Apteki
1	Gmina *	2,8	8,6 (12,0)	8,6 (12,0)	2,8 (4,8)	11,4 (-)	2,4 (-)
2	Województwo**	1,2		17,6	3,5	49,2	1,8

* wskaźniki obliczono uwzględniając obsługę 3500 mieszkańców gminy, ** dane z 2002 roku.

Źródło- Dane GUS i Urzędu Gminy - opracowanie własne M.O,

Poziom zaspokojenia potrzeb mieszkańców gminy w zakresie ochrony zdrowia należy uznać za niezadowalający, ale strukturę przestrzenną obsługi za prawidłową. Wskazane jest zwiększenie liczby personelu medycznego, w tym szczególnie liczby pielęgniarek.

Poza podstawową opieką zdrowotną we wsi Zębówice prywatną praktykę lekarską prowadzi internista i stomatolog, jednak nie zmienia to znacząco standardów obsługi mieszkańców gminy. Ponadto we wsi gminnej działa jedyna w gminie apteka, zapewniająca obsługę mieszkańców całej gminy.

Na terenie gminy Zębówice zlokalizowany jest zakład pomocy społecznej, działający w strukturze powiatu, liczący 69 miejsc. Jest to:

- Dom Pomocy Społecznej Starostwa Powiatowego w Oleśnie, który swoim zasięgiem obsługi obejmuje nie tylko powiat Oleski (ze względu na specyfikę prowadzonej działalności brak jest rejonizacji).

Gmina nie jest wyposażona w żłobek oraz dom spokojnej starości. Należy przewidzieć się budowę domu spokojnej starości na terenie gminy.

D. KULTURA.

Gminny Ośrodek Kultury usytuowany jest we wsi Zębówice (Dom Spotkań - oddany do użytku w 2000r.). Ponadto działają cztery kluby wiejskie przy Ochotniczej Straży Pożarnej we wsi

Radawie, Łąka, Knieja, Łące i Kadłub Wolnym .

W Gminnym Domu Kultury koncentruje się cała podstawowa działalność kulturalna gminy, dostępna dla wszystkich jej mieszkańców. Obok biblioteki publicznej i gabinetu języków obcych działa tu Zespół Ludowy "Zębówiczanie", Zespół Dziecięcy "Promyki Maryi", siedziba orkiestry dętej oraz izba regionalna,

W gminie funkcjonują 2 biblioteki publiczne - gminna biblioteka publiczna we wsi Zębówice oraz jej filia w Radawiu. Posiadają ogółem 914 czytelników oraz 23 400 woluminów. Standardy obsługi mieszkańców w tym zakresie określają wskaźniki 2115 mieszkańców gminy na 1 placówkę oraz 5550 woluminów na 1000 osób.

E. SPORT. REKREACJA I WYPOCZYNEK.

Podstawowymi obiektami sportowo-rekreacyjnymi gminy są boiska sportowe, które usytuowane są we wsi

Zębowice (LZS Zębowice - pow. 0,795ha) oraz Radawiu (LZS Radawie- pow. 1,1548ha). Brak jest wyposażenia ww. terenów sportowych w obiekty socjalno-sanitarne. We wsi Kadłub Wolny i Knieja oraz w przysiółku Kosice istnieją boiska sportowe na terenach prywatnych, co świadczy o zapotrzebowaniu mieszkańców na tego typu usługi.

Brak jest w gminie wielofunkcyjnego kompleksu sportowo-rekreacyjnego, Planowana jest budowa płyty boiska w Zębowicach. Ponadto ze względu na planowaną zmianę przebiegu drogi powiatowej nr 1705 O należy skoiygować lokalizację boiska sportowego we wsi Radawie.

Parki zlokalizowane są tylko we wsi Zębowice i Radawie. Są to zabytkowe parki przypałacowe, oba ujęte w rejestrze zabytków architektury. Właścicielem parku w Zębowicach jest osoba prywatna (będąca także właścicielem pałacu), dzięki czemu park i pałac popadają w minię. Park w Radawiu pozostaje we władaniu Starostwa Powiatowego w Oleśnie i użytkowany jest przez Dom Pomocy Społecznej. **Ponadto w centrum zabudowy wsi Zębowice, Radawie i Kadłub Wolny występują tereny zielone, związane z ciekami wodnymi, które powinny być użytkowane jako publiczne tereny zielone. Z reguły towarzyszy im zabudowa usługowa, co wzmacnia ich rangę publiczną.**

Na terenie wsi Radawie usytuowany jest ponadto teren spotkań uczestników pielgrzymek (do Częstochowy) tzw. Plac Legnicki, który stanowi własność parafii w Radawiu.

F. BEZPIECZEŃSTWO MIESZKAŃCÓW.

Gmina podlega Posterunkowi Policji w Dobrodzieniu. Ponadto nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwa 5 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, których siedziby usytuowane są we wsi Zębowice, Radawie, Kadłub Wolny, Łąka oraz Knieja.

G. CMENTARZE.

W gminie znajdują się 2 czynne cmentarze usytuowane na gruntach wsi Radawie i Zębowice. Oba stanowią własność parafii, w związku z czym gmina nie przewiduje żadnych przedsięwzięć w tym zakresie.

Źródło; dane Urzędu Gminy - opracowanie własne MO.

Istniejąca powierzchnia cmentarzy zaspokoi potrzeby gminy przez najbliższe 10 lat. Jednocześnie oba czynne cmentarze mają możliwość powiększenia terenu bez stwarzania kolizji z istniejącą zabudową mieszkaniową lub inną ochronioną. Gmina nie planuje żadnych przedsięwzięć w tym zakresie, w tym szczególnie lokalizacji nowego cmentarza (gminnego cmentarza ogólnowyznaniowego). Należy zapewnić możliwość docelowego powiększenia terenu cmentarzy parafialnych.

3.2.2. USŁUGI POZOSTAŁE - HANDEL, GASTRONOMIA I RZEMIOSŁO.

Poziom wyposażenia gminy Zębowice w obiekty handlu detalicznego należy uznać za dostateczny. Na analizowanym terenie działalność handlową prowadzi ogółem 22 placówki stacjonarnego handlu detalicznego, co zapewnia mieszkańcom gminy średnie wskaźniki obsługi wyrażone liczbą 5,2 stacjonarnej placówki handlowej przypadającej na 1000 mieszkańców gminy oraz liczbą 192 mieszkańców przypadających średnio na sklep. Najlepiej wyposażona jest wieś gminna, skupiająca około 35% wszystkich placówek handlu detalicznego oraz 53% ich powierzchni użytkowej. Ich ilością wyróżnia się także wieś Radawie i Kadłub Wolny.

TABELA 57.

Gmina Zębowice - Standardy obsługi w zakresie handlu detalicznego w latach 1996 - 2002.

Lp	Rok	1996	1997	1.998	1999	2000	2001	2002

1	Ilość	19	22	20	21	21	21	22
2	Pracujący	18	35	33	36	36	36	39
3	Powierzchnia sprzedaży w m ²	Bd	1109	1055	1232	1420	1559	1570
4	Liczba ludności na sklep	231,1	198	220	207	206	205	192

Źródło - Dane GUS - opracowanie własne M.O.

Na terenie gminy dominują sklepy branży spożywczej i ogólnoprzemysłowej o niewielkiej powierzchni, średnio wynoszącej około 72m². Pozostałe branże nie reprezentują całego, niezbędnego spektrum obsługi mieszkańców. Stacjonarne placówki handlu detalicznego znajdują się w 6 z 9 wsi gminy, oraz w przysiółku Kosice, zapewniając dobrą dostępność do nich. Sklepu nie posiada tylko wieś Poczołków, Siedliska i Osicko. Rozkład stacjonarnych placówek handlowych jest prawidłowy i podkreśla rolę wsi gminnej, jako gminnego ośrodka usługowego, oraz wsi Radawie i Kadłub Wolny, jako pomocniczych ośrodków usługowych.

Brak jest potrzeby, a także korzystnych uwarunkowań (w tym szczególnie komunikacyjnych) do lokalizacji na terenie gminy obiektów handlowych zaspokajających potrzeby ludności spoza terenu gminy. Brak jest jakichkolwiek sprzyjających uwarunkowań dla lokalizacji hipermarketu czy nawet supermarketu.

TABELA 58.

Standardy obsługi mieszkańców w zakresie handlu detalicznego na tle powiatu i województwa - stan rok 2002r.

Lp	Wskaźnik	Gmina Zębowice	Powiat Olesno	Województwo Opolskie
1	Liczba ludności na sklep	192	93,8	99,6
2	Powierzchni sprzedażowa na 1000 mieszkańców	371,2	87,2	875,3
3	Zatrudnionych w handlu na 1000 mieszkańców	9,2	23,4	24,0

Źródło - dane GUS - opracowanie własne M.O.

W 2002r. w powiecie oleskim liczba ludności przypadająca na jeden sklep wynosiła 93,8, a w województwie opolskim 99,6, a nasycenie tych terenów placówkami handlu detalicznego należy uznać za optymalne. Jednocześnie zatrudnienie w handlu na terenie gminy, mimo że wzrosło od 1996 roku dwukrotnie, jest niskie w porównaniu z powiatem i województwem.

Wg. danych Urzędu Gminy na terenie gminy działalność gastronomiczną prowadzi tylko 5 placówek gastronomicznych, znajdujące się w trzech z dziewięciu wsi gminy (Zębowice - 1 restauracja, Radawie - 2 bary i ICadlub Wolny - 2 bary) . **Na jeden lokal przypada około 850 mieszkańców gminy, co zapewnia mieszkańcom gminy średnie wskaźniki zaspokojenia potrzeb. Istniejące lokale gastronomiczne nie są wykorzystane jako baza żywieniowa dla zaspokojenia potrzeb ruchu turystyczno - komunikacyjnego.**

Działalność gospodarczą prowadzą tylko 4 zakłady rzemieślnicze (z wyłączeniem usług transportu), które zlokalizowane są we wsi gminnej (piekarnictwo), Kadłubie Wolnym (stolarstwo) oraz Radawiu (2 x stolarstwo). **Zakłady rzemieślnicze reprezentują wąskie spektrum rzemiosła usługowego i produkcyjnego, głównie związanego z gospodarką leśną. Fakt ten jednocześnie świadczy o niskim stopniu samodzielności mieszkańców gminy w tworzeniu miejsc pracy dla samych siebie.**

ROZDZIAŁ VI - KOMUNIKACJA I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

1. SYSTEM KOMUNIKACYJNY.

Potrzeby komunikacyjne mieszkańców gminy ZĘBOWICE zaspokajane są przez dwa systemy komunikacyjne: kolejowy i drogowy. Podstawową rolę w powiązaniach komunikacyjnych cli terenu gminy z ośrodkami administracyjno - usługowymi wyższego rzędu, a szczególnie z miastem Opole, Olesno oraz Ozimek i Dobrodzień, odgrywa system drogowy.

1.1 KOMUNIKACJA KOLEJOWA.

Przez teren gminy Zębowice przebiega linia kolejowa nr 175 relacji Strzelce Opolskie - Fosowskie -Kluczbork.. Jest to linia dwutorowa, zelektryfikowana, **pierwszorzędno znaczenia**, obsługująca przewozy osobowe i towarowe. **Na terenie gminy znajduje się jeden przystanek kolejowy obsługujący ruch pasażerski, usytuowany we wsi Zębowice (Osiedle Zębowice II).** W ruchu pasażerskim linia wykorzystywana jest w niewielkim stopniu. Mieszkańcy gminy korzystają głównie z przewozów PKS-u oraz własnych środków lokomocji,

Na terenie gminy Zębowice linia kolejowa krzyżuje się w rejonie wsi Zębowice z drogami powiatowymi nr 1758 O relacji Chobie -- Zębowice , nr 1705 O relacji Zębowice - Radawie - Kadłub Turawski oraz drogą nr 1735 O relacji przysiółek Nowa Wieś - droga powiatowa nr 1701 O. Wszystkie skrzyżowania linii kolejowej przebiegają w jednym poziomie co stwarza poważne utrudnienia i zagrożenia dla ruchu drogowego.

W okresie perspektywicznym przewiduje się modernizację linii z dostosowaniem jej do prędkości do 100 km/h dla pociągów pasażerskich i 80km/h dla pociągów towarowych. W

związku z krzyżowaniem się ruchu kołowego (w tym szczególnie sezonowego ruchu turystycznego w kierunku Jeziora Turawskiego) z linią o takiej docelowej prędkości, wymagana będzie przebudowa jej skrzyżowań z drogami na dwupoziomowe. **Modernizacji wymaga stacja kolejowa w Zębowicach wraz z drogami dojazdowymi i infrastrukturą kolejową.** Zalecana jest także realizacja przystanku kolejowego we wsi Radawie.

1.2. SYSTEM DROGOWY.

System drogowy odgrywa podstawową i najistotniejszą rolę w obsłudze komunikacyjnej gminy Zębowice. **Podstawową sieć dróg publicznych gminy tworzą drogi powiatowe i gminne,** Jedyna droga wojewódzka nr 903 przebiega tranzytowo przez tereny leśne północno-wschodniej części gminy. Wewnątrz gminy sieć drogowa jest **dobrze rozwinięta i zapewnia powiązania wszystkich wsi z gminnym ośrodkiem administracyjno-usługowym - Zębowicami.** Ponadto drogi powiatowe zapewniają powiązania gminy z sąsiednimi ośrodkami wyższego rzędu, głównie z Ozimkiem i Dobrodzień. **Brak jest dogodnych powiązań drogowych z Olesnem, które jest dla gminy Zębowice ośrodkiem administracji powiatowej, oraz z Opolem - miastem wojewódzkim.**

Przez teren gminy Zębowice nie przebiega żadna droga krajowa, a z najbliższą drogą krajową nr 46 (Ozimek - Dobrodzień) gmina posiada tylko jedno powiązanie poprzez drogę powiatową nr 1738 O, Ponadto na obrzeżu terenu gminy przebiega droga wojewódzka nr 901 relacji Dobrodzień - Olesno, z którą powiązania zapewnia droga powiatowa nr 1701 O oraz gminna droga publiczna relacji Poczółków - przysiółek Leśniak,

A. DROGI KRAJOWE.

Teren gminy Zębowice leży poza układem dróg krajowych. Powiązania z siecią dróg krajowych zapewnia gminie powiatowa droga publiczna nr 1738 O relacji Zębowice - Grodziec (gm. Ozimek), która na terenie gminy Ozimek wiąże się z drogą krajową nr 46 klasy GP (główna ruchu przyspieszonego) relacji Kłodzko - Nysa - Pakosławice - Jaczowice - Niemodlin - Karczów – Opole - Ozimek - Lubliniec - Blachownia - Częstochowa - Janów - Szczekociny.

B. DROGI WOJEWÓDZKIE.

Przez teren gminy Zębowice przebiega j edna droga woj ewódzka nr 901 relacji Olesno - Dobrodzień - Zawadzkie - Wielowieś - Pyskowice (droga nr 903) - Gliwice, pozostająca w zarządzie Wojewódzkiego Zarządu Dróg w Opolu, Jest to droga o znaczeniu regionalnym zapewniająca na terenie województwa opolskiego podstawowe powiązania pomiędzy miastem Dobrodzień i miastem Olesno. Przebiega ona przez teren lasów północno-wschodniej części gminy, na odcinku zaledwie ok, 3km, przeprowadzając głównie ruch tranzytowy (osobowy i towarowy). **Na terenie gminy Zębowice posiada tylko dwa powiązania z systemem drogowym gminy tj.** poprzez gminną drogę publiczną nr 102814 relacji Kadłub Wolny - droga wojewódzka 901 oraz poprzez gminną drogę wewnętrzną relacji Poczółków - Leśniaki - skrzyżowanie z DW901.

Faktycznie gminna droga publiczna nr 102814, która **na odcinku od przysiółka Łąki (prawie) do skrzyżowania**

z drogą wojewódzką ma nawierzchnię gruntową, zapewnia powiązania komunikacyjne gminy w ograniczonym zakresie. Lepsze parametry techniczne posiada gminna droga wewnętrzna relacji Poczołków - przysiółek Leśniaki, która w chwili obecnej zapewnia rzeczywiste powiązania gminy z drogą wojewódzką. Poza terenem gminy droga wojewódzka nr 901 wiąże się ponadto z drogami powiatowymi nr 1941 O relacji Zębówice - Prusków - Osiecko oraz z drogą powiatową nr 1705 O relacji Zawada - Radawie - Zębówice - Szenrowice - Warłów -(Dobrodzień), przebiegającymi przez gminę Zębówice. **Ze względu na niedostateczne powiązania z systemem drogowym gminy Zębówice droga wojewódzka nr 901 nie ma znaczącego wpływu na potencjalne możliwości jej rozwoju.**

TABELA 59.

nr drogi	Odcinek drogi	pojazdy samoc średni dobowy ruch (sdr) pomiar 1995r.	lodowe ogółem Średni dobowy ruch (sdr) Pomiar 2000r.	Wskaźnik wzrostu ruchu	
				1990/95	1995/2000
		901	granica województwa - zawadzkie	4656	5542
	Zawadzkie - Olesno	3601	4594	1,54	1,28

Źródło: Generalna Dyrekcja. Dróg Krajowych i Autostrad - Oddział w Opolu.

Opracowanie "Ruch drogowy 2000" sporządzone przez Biuro Projektowo-Badawcze Dróg i Mostów Sp. z o.o. Warszawa.-o pracowanie własne - M.O.

W stanie istniejącym droga wojewódzka jest jednojezdniowa, o dwóch pasach ruchu, nawierzchni bitumicznej i szerokości jezdni 6m. **Parametry pasa drogowego odpowiadają stawianym jej docelowo parametrom klasy drogi głównej ruchu przyspieszonego (G).**

Pomiary ruchu na drodze wojewódzkiej nr 901 w latach 1995-2000 wykazały wzrost średniego ruchu dobowego (SDR) z 3601 do 4594 pojazdów rzeczywistych na dobę (tj. ok. 28%), na odcinku przechodzącym przez gminę Zębówice. **Prognoza średniego dobowego ruchu na lata 2005-2015** została sporządzona przez Generalną Dyrekcję Dróg Krajowych i Autostrad - Oddział w Opolu tylko dla zamiejskiej sieci dróg - krajowych. Zarząd Dróg Wojewódzkich nie wykonał prognoz ruchu dla dróg wojewódzkich województwa opolskiego. W związku z czym w niniejszym opracowaniu wykorzystano prognozy ruchu sporządzone przez Dyrekcję Okręgową Dróg Publicznych w Opolu dla ówczesnych dróg krajowych na lata 2000-2015. Na drogach krajowych i wojewódzkich gminy Zębówice średni ruch dobowy będzie kształtował się następująco:

TABELA 60.

Prognoza ruchu na drogach wojewódzkich gminy Zębówice w 1995 i 2000r.

nr drogi	odcinek drogi	średni dobowy ruch(sdr) 2000R.	Prognoza średniego dobowego ruchu (sdr)		
			2005R.	2010R.	2015R.
901	Granica województwa - Zawadzkie	5542	6391	7210	8013
	Zawadzkie - Olesno	4594	5582	6559	7532

Ruch drogowy 2000 - opracowanie sporządzone przez Biuro Projektowo-Badawcze Dróg i Mostów Sp. z o.o. Warszawa - opracowanie własne - M,O,

Zgodnie z "Załoženiami programu modernizacji sieci dróg województwa opolskiego na lata 2002-2010" sporządzonymi przez Zespół Doradców Gospodarczych TOR Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie nie przewiduje realizacji zadań priorytetowych związanych z drogą wojewódzką nr 901, W planach inwestycyjnych Zarządu Dróg Wojewódzkich w Opolu przyjęto:

□ **modernizację drogi wojewódzkiej nr 901 polegającą na przebudowie parametrów technicznych na całej długości drogi od granicy województwa Górnośląskiego, przez Zawadzkie, do Olesna, w tym : doprowadzenie jej parametrów do wymogów stawianych drogom klasy głównej ruchu przyspieszonego (GP 2/2) poprzez poszerzenie pasa drogowego do szerokości min 25m (nie dotyczy gminy Zębowice), modernizacji istniejącej jezdni do szerokości 7m oraz budowie poboczy 2 x 2m.**

C. DROGI POWIATOWE.

Przez teren gminy Zębowice przebiega obecnie dziewięć odcinków dróg powiatowych: nr 1941 O relacji DW 901

- Osiecko - Zębowice,
- nr 1705 O relacji Zawada - Turawa - Zębowice - Szemrowice - Dobrodzień, nr 1733 O relacji Łąka - Radawie,
- nr 1734 O relacji Łąka - Nowa Wieś (przysiółek Zębowic),
- nr 1735 O relacji Nowa Wieś ~ droga powiatowa 1705 O - droga powiatowa nr 1941 O, nr 1736 O relacji Kadłub Wolny - droga powiatowa nr 1941 O,
- nr 1737 O relacji Zębowice - Kadłub Wolny - droga powiatowa 1705 O, nr 1738 O relacji Grodziec - Zębowice,
- nr 1758 O relacji Zębowice - Chobie (gmina Ozimek) - drogą krajową nr 46.

Najważniejszą rolę w powiązaniach komunikacyjnych gminy z terenami sąsiednimi pełnią drogi powiatowe o nr 1738 O, nr 1941 O oraz 1705 O. Droga powiatowa nr 1738 O przebiega od skrzyżowania z drogą krajową nr 46 (gmina Ozimek - wieś Grodziec) przez tereny zabudowane wsi Knieja do wsi gminnej Zębowice, zapewniając powiązania gminy Zębowice z gminą i miastem Ozimek, z miastem Dobrodzień oraz z miastem wojewódzkim Opole i z terenem województwa Górnośląskiego, W stanie istniejącym **utrudnienia w ruchu występują głównie na jej odcinku przebiegającym przez teren zabudowanym wsi Knieja oraz na skrzyżowaniu z linia kolejową.** Istniejące parametry (zbliżone do wymaganych obowiązującymi przepisami dot. projektowania dróg publicznych) oraz stan techniczny drogi zapewniają generalnie płynność i bezpieczeństwo ruchu , **Droga powiatowa nr 1941 O jest drugim istotnym dla obsługi gminy Zębowice ciągiem komunikacyjnym,** przebiegającym od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 901 przez teren zabudowany wsi Osiecko - Prusków do wsi Zębowice, Zapewnia ona główne powiązania

komunikacyjne z miastem powiatowym Olesno. W stanie istniejącym **utrudnienia w ruchu występują głównie na jej odcinku przebiegającym przez tereny zabudowane wsi Osiecko.** Na

pozostałym przebiegu istniejące parametry drogi zapewniają generalnie płynność i bezpieczeństwo mchu.

Z **kolei droga powiatowa nr 1705 O** zapewnia powiązania komunikacyjne z miastem Dobrodzień i z terenem gminy Turawa, odgrywając także zasadniczą rolę w sezonowych powiązaniach województwa Górnośląskiego z terenami rekreacyjno-wypoczynkowymi Jeziora Turawskiego. Obecnie najtrudniejsze przejścia oraz ograniczenia w ruchu pojazdów występują na terenie zabudowanym wsi Zębowice i związane są głównie z funkcjonowaniem jednopozomowego skrzyżowania z linią kolejową.

Istotną rolę w wewnętrznych powiązaniach komunikacyjnych gminy Zębowice pełni droga powiatowa nr 1737 O zapewniająca powiązania wsi Kadłub Wolny z wsią gminną oraz z wsią Szemrowice (gmina Dobrodzień). Niewielką rolę w wewnętrznych powiązaniach komunikacyjnych pomiędzy wsiami gminy Zębowice oraz wsi gminy z gminnym ośrodkiem administracyjno-usługowym pełnią drogi nr 1733 O, 1735 O i 1736 O. Generalnie ich stan i parametry techniczne są wystarczające do obsługi istniejącego ruchu komunikacyjnego pomimo, że nie odpowiadają wymogom stawianym obecnie dla dróg publicznych przypisywanej im klasy. Parametry techniczne jak i stan nawierzchni ostatniej z dróg powiatowych tj. drogi nr 1758 O nie zapewnia rzeczywistych powiązań komunikacyjnych gminy Zębowice.

TABELA 61.

Lp.	Nr drogi	Relacja	Długość drogi (km)*	Istniejąca min. szer. jezdni (m)	Rzeczywista szer. pasa drogowego (m)	Rodzaj nawierzchni
1.	1941 O	DW901- Osiecko-	6,723	5-5,5	10,2-14,0	masa bitumiczna

		Zębowice				
2.	1705 0	Zawada-Turawa- Zębowice -Szemrowice Dobrodzień	10,609	5,5	8,0-15,6	masa bitumiczna
3.	1733 0	Łąka - Radawie	2,048	4,0	11,8	masa bitumiczna
4.	1734 0	Łąka - Nowa Wieś	1,607	4,0	8,5 - 14,0	masa bitumiczna
5.	1735 0	Nowa Wieś -DP1705O- DP1941O	1,709	4,5	8,5 - 13,0	masa bitumiczna
6.	1736 0	Kadłub Wolny - DP1941 0	2,781	4,0	8,5 - 12,1	masa bitumiczna
7.	1737 0	Zębowice - Kadłub Wolny-DP1705O,	4,394	5,0	9,5-13,9	masa bitumiczna
8.	1738 0	Grodziec - Zębowice	6,855	5,0	13,5	masa bitumiczna
9.	1758 0	Zębowice - Chobie - DK46	5,250	3,0-5,7	6,5 - 10,6	
		w tym	1,87	5,7	8,2-9,7	masa bitumiczna
			2,85	4,6	10,6	Kostka kamienna
			3,85	3,0	7,5	masa bitumiczna
			4,393	5,0	6,5	gruntowa

Inwestycje priorytetowe na terenie gminy Zębowice winny być związane z modernizacją dróg powiatowych, zapewniających gminie powiązania zewnętrzne, stymulujące rozwój gospodarczy gminy, w tym szczególnie w układem dróg krajowych i wojewódzkich. Należąc do nich będzie:

- **modernizacja drogi nr 1705 O relacji Zawada - Dobrodzień**, polegająca na:
 - dostosowaniu jej parametrów do wymogów stawianych (obowiązującymi przepisami odrębnymi) drogom klasy zbiorczej (Z 1/2), poprzez poszerzenie pasa drogowego do szerokości min. 20m (dla ulicy i drogi), modernizacji skrzyżowania z linią kolejową nr 175 relacji Fosowskie - Kluczbork, a także modernizacji jezdni do szerokości 5-7m i wykonanie poboczy (chodników na terenach zabudowanych wsi),
 - docelowo budowie obejścia terenów zabudowanych wsi **Radawie** oraz Nowej Wsi (przysiółka Zębowic),
- **modernizacja drogi nr 1941 O relacji DW901 - Osiecko - Zębowice**, polegająca na:
 - dostosowaniu jej parametrów do wymogów stawianych (obowiązującymi przepisami odrębnymi) drogom zbiorczym (Z 1/2), poprzez poszerzenie pasa drogowego do szerokości min. 20m (dla drogi i ulicy) oraz modernizacji istniejącej jezdni do szer. 5-7m i wykonanie poboczy,
 - korekcje łuków poziomych, w tym szczególnie na terenie wsi Pnisków i Osiecko,
- **modernizacja drogi nr 1738 O relacji Grodziec - Zębowice**, polegająca na:
 - dostosowaniu jej parametrów do wymogów stawianych (obowiązującymi przepisami odrębnymi) drogom zbiorczym (Z 1/2), poprzez poszerzenie pasa drogowego do szer. min 20m (dla drogi i ulicy) oraz modernizacja istniejącej jezdni do szerokości 5-7m, wykonanie poboczy i na terenach zabudowanych chodników,
 - korekcje łuków poziomych na całym przebiegu, w tym szczególnie na terenie zabudowanym wsi Knieja.

Poza modernizacją i budową nowych odcinków ww. dróg powiatowych w celu poprawy warunków komunikacyjnych i bezpieczeństwa na drogach należy na pozostałych drogach:

- ? doprowadzić szerokość pasa drogowego oraz szerokość jezdni do parametrów, wymaganych obowiązującymi przepisami odrębnymi,
- ? przy modernizacji istniejących dróg uwzględnić potrzeby komunikacji zbiorowej,
- ? wykonać chodniki w ciągach ulic na terenach zabudowanych wsi oraz ścieżki rowerowe, w układzie omówionym poniżej.

TABELA 62.

Lp	Nr drogi	Relacja	Klasa drogi	Ilość pasów ruchu	Szerokość w liniach rozgraniczających drogi/ulicy (m)	Planowana szerokość jezdni (m)
1.	1941 0	DW901-Osiecko - Zębowice	Z	2	20/20	6-7
2.	1705 0	Zawada-Turawa-Zębowice-Szemrowice-Dobrodzień	Z	2	20/20	6-7
3.	1733 0	Łąka - Radawie	L	2	15/12	5-6
4.	1734 0	Łąka - Nowa Wieś	L	2	15/12	5-6
5.	1735 0	Nowa Wieś-DP1705O-DP19410	L	2	15/12	5-6
6.	1736 0	Kadłub Wolny- DPI941 0 (Osiecko)	L	2	15/12	5-6
7.	1737 0	Zębowice - Kadłub Wolny - DP1705O,	L	2	15/12	5-6
8.	1738 0	Grodziec - Zębowice	Z	2	20/20	6-7
9.	1758 0	Zębowice - Chobie - DK46	L	2	15/12	5-6

Źródło: Powiatowy Zarząd Dróg w Oleśnie. Opracowanie własne - MO.

Szerokości pasa drogowego dróg powiatowych dla poszczególnych klas przyjęto zgodnie z rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. z 1999r. Nr43,poz. 430)

D. DROGI GMINNE.

Na terenie gminy Zębowice jest siedemnaście odcinków gminnych dróg publicznych. Zaliczane są do nich następujące drogi:

- ? nr 102801 relacji Knieja - Borowiany - Zębowice,
- ? nr 102802 relacji Zębowice - Myślina (gm. Dobrodzień),
- ? nr 102803 relacji Zębowice - Osiny,
- ? nr 102804 relacji Wypychów - Poczółków,
- ? nr 102805 relacji Zębowice - Osiedle II,
- ? nr 102806 relacji Zębowice - Siedliska,
- ? nr 102807 relacji Nowa Wieś - Malinów,
- ? nr 102808 relacji Radawie - Kopalina,
- ? nr 102809 relacji Radawie - Radawka - Leśna,
- ? nr 102810 relacji Radawie - Łąka,
- ? nr 102811 relacji Prusków - Siedliska - Kadłub Wolny,
- ? nr 102812 relacji Siedliska - Susznia - Susznia (przystanek),
- ? nr 102813 relacji Prusków - Susznia - Łaki - Piłat,
- ? nr 102814 relacji Kadłub Wolny - Olszyny,
- ? nr 102815 relacji Kadłub Wolny - Poczółków
- ? nr 102816 relacji Nowa Wieś - Prusków,
- ? nr 102817 relacji Prusków - Leśna

Pozostałe drogi i ulice, w tym szczególnie ulice na terenach zabudowanych, zaliczane są do kategorii gminnych dróg wewnętrznych.

Łączna długość gminnych dróg publicznych wynosi 38,575 km, przy czym drogi o nawierzchni bitumicznej stanowią tylko 28%, o nawierzchni tłuczniowej około 25%, a o nawierzchni gruntowej aż 47% ogólnej długości dróg gminnych, **co znacząco obniża standard powiązań komunikacyjnych wewnątrz gminy. Nawierzchnię bitumiczną na całym przebiegu posiadają tylko trzy drogi - nr 102804, 102811 oraz 102813.** Z kolei drogi nr 102801, 102802, 102809, 102812 oraz 102813 posiadają nawierzchnię bitumiczną tylko na niektórych odcinkach. Pozostałe drogi mają nawierzchnię tłuczniową lub gruntową.

Szerokość pasa drogowego większości gminnych dróg publicznych nie spełnia wymogów obowiązującego rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne ich usytuowanie (Dz. U, z 1999r, Nr 43, poz. 430). Generalnie też parametry techniczne tych dróg nie odpowiadają wymogom stawianym drogom publicznym klasy lokalnej (L) i dojazdowej (D) tj. z reguły pas drogo wy jest mniejszy niż IOm, a szerokość jezdni z reguły jest mniejsza niż 5m (i wynosi 3 - 4m).

Ważną rolę w lokalnych powiązaniach wewnętrznych oraz zewnętrznych, z sąsiednimi gminami i układem komunikacyjnym wyższego rzędu, zapewnia droga nr 102804 relacji Wypychów -Poczołków, nr 102809 relacji Radawie - Radawka - Leśna, nr 102811 relacji Prusków - Siedliska -Kadłub Wolny, nr 102812 relacji Siedliska - Susznia - Susznia (przystanek), nr 102813 relacji Prusków ~ Susznia - Łąki - Piłat, nr 102814 relacji Kadłub Wolny - Olszyny oraz nr 102816 relacji Nowa Wieś - Prusków.

Istniejący system dróg gminnych nie wymaga rozbudowy ilościowej. Dla zapewnienia poprawy standardów w zakresie obsługi i bezpieczeństwa mieszkańców, niezbędne jest dokonanie zmian jakościowych, poprzez poprawę parametrów technicznych dróg w zakresie szerokości pasa drogowego oraz szerokości jezdni.

TABELA 63.

Planowane kategorie gminnych dróg publicznych na terenie gminy Zębowice ■

Lp	Nr drogi	Relacja	Proponowana Klasa drogi	Ilość pasów ruchu	Szerokość w liniach rozgraniczających (m) drogi - (ulicy)
1.	102801	Knieja - Borowiany - Zębowice	D	2	15 -(10)
2.	102802	Zębowice - Myślińca (gm. Dobrodzień)	D	2	15-(10)
3.	102803	Zębowice - Osiny	D	1	15-(10)
4.	102804	Wypychów - Poczołków	L	2	15-(12)
5.	102805	Zębowice - Osiedle II	D	2	15-(10)
6.	102806	Zębowice - Siedliska	D	1	15 - (10)
7.	102807	Nowa Wieś - Malinów	D	2	15-(10)
8.	102808	Radawie - Kopalina	D	2	15-(10)
9.	102809	Radawie - Radawka - Leśna	D	2	15-(10)
10.	102810	Radawie - Łąka	D	2	15 - (10)
11.	102811	Prusków - Siedliska - Kadłub Wolny	L	2	15 -(12)
12.	102812	Siedliska-Susznia-Susznia (przystanek)	D	2	15 -(12)
13.	102813	Prusków - Susznia - Łąki - Piłat	D	2	15-(12)
14.	102814	Kadłub Wolny - Olszyny	L	2	15-(12)
15.	102815	Kadłub Wolny - Poczołków	D	2	15-(10)
16.	102816	Nowa Wieś - Prusków	D	2	15-(10)
17.	102817	Prusków - Leśna	D	1	15-(10)

Źródło - Urząd Gminy Zębowice - opracowanie własne M.O,

E. ŚCIEŻKI ROWEROWE.

Polskie Towarzystwo Turystyczno - Krajoznawcze (PTTK) Oddział w Pyskowicach w 2003 roku opracowało "Koncepcję Śląskiej sieci tras rowerowych - województwo opolskie, POWIAT OLESNO" proponując wstępne wyznaczenie tras rowerowych, których przebieg uwzględniał potrzeby komunikacyjne terenu gminy, w tym szczególnie wynikające z dojazdów mieszkańców gminy z miejsca zamieszkania do pracy i usług, przy jednoczesnym uwzględnieniu jej walorów krajobrazowo-rekreacyjnych. Proponowane trasy rowerowe mają głównie charakter turystyczny. Ww. opracowaniu na terenie gminy Zębowice proponuje się wyznaczenie jednej trasy rowerowej pierwszorzędnej oraz dwóch tras rowerowych drugorzędnych o następującym przebiegu na terenie gminy Zębowice:

- **trasa Kluczbork-Lubliniec - Zawiercie (pierwszorzędna nr 26 C)** o przebiegu Kluczbork-Chocianowice - Lasowice Małe - Lasowice Wielkie - Szumirad - Kamieniec - Radawie -Nowa Wieś - Zębowice - Szemrowice - Dobrodzień - Osiedle Dobrodzień - Baki - Dzielna -Dzielna Dwór - Łagiewniki Wielkie - Lubecko - Lubliniec - Rusinowice - Koszęcin - Woźniki -Koziegłowy - Myszków - Zawiercie,
- **trasa Chrzastowice - Wachów (drugorzędna nr 111 N)** o przebiegu Chrzastowice -Szczedrzyk - Jedlice - Dylaki - Biestrzennik - Paliwoda - Radawie - Leśna - Wachów.
- **trasa Olesno - Stare Olesno - trasa nr 52 (drugorzędna nr 401 Z)** o przebiegu Olesno -Wachów - Leśna - Osiecko - Kadłub Wolny - Zębowice - Knieja - Poliwoda - Zakrzów Turawski - Kamieniec - Chudoba - Wedrynia - Wędrynka - Stare Olesno - trasa nr 52,
- trasa nr 115 , biegnąca od Paliwody do wsi Grodziec, wzdłuż południowej granicy gminy.

Proponowany przebieg tras rowerowych pokrywa się z przebiegiem powiatowych i gminnych dróg publicznych i ze względu na zaspokojenie potrzeb mieszkańców gminy z zakresie rowerowych powiązali wewnętrznych należy uznać za poprawny . Jednocześnie przebieg tras uwzględnia trzy wsi gminy o największych wartościach kulturowych i krajozrazu kulturowego, a także tereny o najatrakcyjniejszym krajozrazie przyrodniczo-kulturowym.

1.3. OBSŁUGA RUCHU KOMUNIKACYJNEGO I ZAPLECZE TECHNICZNE MOTORYZACJI.

Gmina Zębowice położona jest poza podstawowym układem sieci dróg krajowych i wojewódzkich województwa opolskiego, co niewątpliwie ma wpływ na niske wyposażenie jej terenu w stacje paliw płynnych oraz stacje obsługi samochodów. Jedyna na terenie gminy stacja paliw płynnych zlokalizowana jest we wsi Zębowice, w zespole zabudowy produkcyjnej usytuowanej w zachodniej jej części. Ponadto funkcjonują 4 zakłady świadczące usługi motoryzacyjne, we wsi Knieja (1), Prusków (1) oraz Zębowice (2),

Na terenie gminy Zębowice zarejestrowanych jest 1458 pojazdów (2000r.), w tym 878 samochodów osobowych oraz 46 samochodów ciężarowych. Na 1000 mieszkańców gminy przypada 208 samochodów osobowych. W 1990 roku liczba pojazdów zarejestrowanych na terenie gminy wynosiła 538, a do chwili obecnej wzrosła 2,7 krotnie, Wyposażenie gminy w jedną stację paliw należy uznać za wystarczające, a jej lokalizację za niewłaściwą (na zapleczu zabytkowego pałacu i parku). Należy zapewnić nowe miejsce pod lokalizację tego typu obiektu,

2. SYSTEMY INŻYNIERYJNE.

2.1. SYSTEM ZAOPATRZENIA W WODĘ.

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (Dz. U. Nr 72, poz. 747) z późn. zm) zaopatrzenie w wodę oraz zbiorowe odprowadzenie ścieków jest

zadaniem własnym gminy. W razie wspólnego wykonywania przez gminy niniejszych zadań określone ww. ustawie prawa i obowiązki organów wykonują związki międzygminne lub gmina wskazana w porozumieniu międzygminnym, Gmina ma obowiązek ustalić kierunki rozwoju sieci w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie gminy Zębowice do centralnego systemu zaopatrzenia w wodę podłączone są wszystkie wsie gminy, z wyjątkiem wsi OSIECKO oraz przysiółka wsi Poczółków - LEŚNIAK! Funkcjonuje jeden wodociąg grupowy KNIEJA, zaopatrujący w wodę (zgodnie z pozwoleniem wodno-prawnym) wieś Knieja, Zębowice, Łąka, Radawie, Kadłub Wolny, Poczółków, Siedliska, Prusków oraz przysiółki Borowiany, Nowa Wieś, Kosice, Siedliska i Łąki, Pozwolenie wodno-prawne obejmuje także możliwość zaopatrzenia w wodę wsi Osiecko. Z wodociągu komunalnego korzysta obecnie 88,9% mieszkańców gminy.

Ujęcie wody dla grupowego zaopatrzenia w wodę zlokalizowane jest na gruntach wsi KNIEJA.

Wody ujmowane są dwoma studniami wierconymi, Pierwsza z nich (nr 1), wybudowana w 1986 r., ma głębokość 54 m. Z kolei druga, wybudowana w roku 1994, ma głębokość 52 m. Eksploatowany jest czwartorzędowy poziom wodonośny w dolinie kopalnej. Utwory wodonośne zlokalizowane są na głębokości 30-50 m ppt. Pobór wody odbywa się zgodnie z pozwoleniem wodno-prawnym Nr OŚ-III/6210/274/93/94 z dnia 1 lutego 1994 roku wydanym przez Urząd Wojewódzki w Opolu - Wydział Ochrony Środowiska, obowiązującym do dnia 31 grudnia 2005r, Zgodnie z pozwoleniem wodno-prawnym wydajność komunalnego ujęcia wody wynosi:

Q_{max}/godz. - 97 m³/godz

Q_{max}/dob. - 1662 m³/dobe

Q_{sred}/dob. - 1277 m³/dobe

przy ustalonej wydajności eksploatacyjnej ujęcia w kat. B wynoszącej **Q = 118m³/godz** (2832 m³/dobe). Pobór wody w ilości max 132 m³/godz, wynikający z obliczenia zapotrzebowania na wodę w gminie, odbywa się z dwóch zbiorników wyrównawczych o pojemności 200m³ każdy (V-2x200 m³) zlokalizowanych we wsi Kadłub Wolny i Knieja. **Wodociąg komunalny gminy nie posiada awaryjnego powiązania z wodociągami terenów ościennych.**

Obecnie obowiązujące rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz. U. z 2002r. Nr 204, poz. 1728) ustala trzy kategorie jakości wody, w zależności od wartości granicznych wskaźników jakości wody, które z uwagi na ich zanieczyszczenia muszą być poddane standardowym procesom uzdatniania wody, w celu uzyskania wody przeznaczone do spożycia :

? kategoria A1 - woda wymagająca prostego uzdatniania fizycznego, w szczególności filtracji oraz dezynfekcji,

? kategoria A2 - woda wymagająca typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, dezynfekcji (chlorowania końcowego),

? kategoria A3 - woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, adsorpcji na węglu aktywnym, dezynfekcji (ozonowania i chlorowania końcowego).

Jakość wody pitnej wodociągu KNIEJA, wg. danych Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Oleśnie, jest dobra. Woda nie wymaga uzdatniania oraz stałego chlorowania, a zarówno woda surowa jak i podawana odbiorcom odpowiada wymaganiom sanitarnym pod względem fizyko chemicznym i mikrobiologicznym. Sieć wodociągowa jest nowa, a jej stan techniczny jest dobry,

Zgodnie art. 51 ustawy *Prawo wodne* dla komunalnego ujęcia wody w Kniei wyznaczono strefy ochronne ujęcia. W granicach ustanowionych stref ochronnych obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wody.

Według dokumentacji z października 2003 roku obszar zasobowy niniejszego ujęcia wody ma powierzchnię $F = 3,9 \text{ km}^2$ i kształt koła o promieniu $L = 1124,0 \text{ m}$. Na podstawie postanowienia OŚ-V-7520-6/25/93 Głównego Geologa Wojewódzkiego dla ujęcia zatwierdzono dokumentację hydrogeologiczną i następujące strefy ochrony:

- ? bezpośredniej o promieniu 10 m od osi studni (w granicach wygrozdzenia ujęcia),
 - ? pośredniej wewnętrznej o promieniu $R = 53 \text{ m}$ od osi studni w kierunku napływu i $R = 45 \text{ m}$ od osi studni w kierunku odpływu,
 - ? pośredniej zewnętrznej o promieniu $R = 586 \text{ m}$ od osi studni w kierunku napływu i $R = 143 \text{ m}$ od osi studni w kierunku odpływu.

W strefie ochrony bezpośredniej wyklucza się jakąkolwiek ingerencję ograniczającą funkcjonalność ujęcia, Jest ono wygrozdzone i zamknięte przed osobami trzecimi. W strefie ochrony pośredniej wewnętrznej zakazano:

- ? wprowadzenia ścieków do ziemi (nawożenia gleb obornikiem, gnojówką, gnojowicą z zaleceniem stosowania nawozów zielonych,
- ? stosowania nawożenia mineralnego powyżej 200 kg NPK/ha z zachowaniem stosunku $N:P:K = 2:1:2$,
- ? składowania nawozów organicznych i mineralnych, środków ochrony roślin i ich opakowań,
- ? wydobywania kopalni,
- ? wydobywania i składowania materiałów promieniotwórczych,
- ? wykonywania robót melioracyjnych i wykopów,
- ? wykonywania odwodnień budowlanych,
- ? lokalizacji zakładów przemysłowych, magazynów produktów ropopochodnych,
- ? lokalizacji wysypisk i wylewisk odpadów,
- ? urządzania parkingów,
- ? lokalizacji nowych ujęć nie związanych z wodociągiem,
- ? lokalizacji cmentarzy i grzebania zwierząt.

W strefie ochrony pośredniej zewnętrznej wprowadza się ograniczenia uniemożliwiające zmniejszenie przydatności użytkowych wód podziemnych. Wskazuje się by zachować stan istniejący i przestrzegać nakazów i zakazów przypisanych strefom ochrony pośredniej wewnętrznej. Obecnie trwa postępowanie w sprawie zniesienia strefy ochrony pośredniej wewnętrznej oraz pośredniej zewnętrznej. W najnowszej dokumentacji (Aneks do dokumentacji hydrogeologicznej z X. 2003 r.) proponuje się jedynie zachowanie strefy ochrony bezpośredniej w niezminionej postaci.

Zaopatrzenie w wodę jest zadaniem własnym gminy, które realizują przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne. Podstawowym obowiązkiem przedsiębiorstw jest zapewnienie zdolności posiadanych urządzeń wodociągowych do realizacji dostaw wody, w wymaganej ilości i jakości, w sposób ciągły i niezawodny. Wg. danych Zakładu Gospodarki Komunalnej i Wodociągów, który jest jednostką obsługującą wodociągi gminy, w roku 2003 sprzedaż wody wynosiła ogółem 75611 m^3 , a produkcja 83510 m^3 . Z kolei w pierwszym półroczu 2004 (1 styczeń - 30 czerwiec) 35554 m^3 , a produkcja 41670 m^3 . **Straty wody na sieci są wysokie i kształtują się na poziomie ok. 10% w 2003r. oraz na poziomie ok. 15% w roku bieżącym. Jednocześnie w roku 2004 zaobserwować można spadek sprzedaży wody o min 5%, w stosunku do 2003r., przy zachowaniu porównywalnej wielkości jej produkcji. Ponieważ istniejąca sieć wodociągowa gminy realizowana była po 1994 roku należy przypuszczać, że tak duże straty wody nie wynikają z jej złego stanu technicznego.**

TABELA 64.

Wydajność ujęcia, produkcja i sprzedaż wody na ujęciu komunalnym wody gminy Zębówice - ujęcie wody KNIEJA stan 2003-2004 r.

Ujęcie	Produkcja	Sprzedaż	Wydajność	Produkcja	Sprzedaż	Stopień	Zużycie na 1
--------	-----------	----------	-----------	-----------	----------	---------	--------------

	wody 2003/2004 m ³	wody 2003/2004 m ³	eksploatac yjna Q m ³ /dobę	Wody m ³ śred./dob. 2003/2004	Wody w m ³ śred./dob. 2003/2004	Wykorzyst ania ujęcia w %	mieszkańc a gminy W m ³
KNIEJA	83510/ 83340	75611/ 71108	2832	228/ 230	207/ 197	8%	20

Źródło: Załącznik do Planu Gospodarki Komunalnej i Wodociągów w Zębowicach - opracowanie IV kwartału 2004 r.

Zużycie wody z wodociągu w 2002 roku było niskie i na jednego mieszkańca gminy wyniosło 11,5 m³. Niski stopień wykorzystania możliwości produkcyjnych komunalnego ujęcia wody (wielkości 8%), przy planowanym niewielkim spadku liczby ludności gminy, pozwoli na swobodny rozwój gospodarki gminy bez obaw o możliwość pozyskania wody. W planie rozwoju gminy należy ująć dalszą rozbudowę wodociągu komunalnego, umożliwiającą dostęp do sieci mieszkańcom wsi Osiecko i przysiółka Leśniaki.

Ponadto na terenie gminy usytuowane są trzy lokalne ujęcia wody:

- 1 Kosice - ujęcie cegielni Radawie o głębokości 35,0 m w utworach czwartorzędowych, strop warstwy wodonośnej 16,0 m ppt, spąg - 30,0 m ppt, głębokość zalegania ustalonego zwierciadła wody - 11,0 m ppt, wydajność maksymalna - 11,9 m³/h, depresja 3,3 m,
 - ? Radawie - ujęcie Państwowego Domu Opieki Społecznej o głębokości 28,5 m w utworach czwartorzędowych, strop warstwy wodonośnej 19,2 m ppt, spąg - 25,8 m ppt, głębokość zalegania ustalonego zwierciadła wody - 6,6 m ppt, wydajność maksymalna - 2,4 m³/h, depresja 12,1 m,
 - ? Zębowice - ujęcie Tartaku o głębokości 13,0 m w utworach czwartorzędowych, strop warstwy wodonośnej 5,0 m ppt, spąg - 9,0 m ppt, głębokość zalegania zwierciadła wody - 1,0 m ppt, wydajność maksymalna - 10,0 m³/h, depresja 3,9 m.

2.2. SYSTEM ODBIORU I OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW

Gmina Zębowice nie posiada zorganizowanego systemu odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych i deszczowych, co należy ocenić jako znaczące opóźnienie rozwojowe. Ścieki bytowe gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych i wywożone na oczyszczalnię ścieków w Ozimku - Antoniów. Obsługę gminy w tym zakresie zapewnia firma Zbigniewa Katali z Pruskowa. Prawdopodobnie przeważająca część ścieków odprowadzana jest bezpośrednio do cieków wodnych lub do gruntu. Brak zorganizowanej gospodarki ściekowej, przy prawie pełnym zwodociągowaniu terenu gminy, stanowi największe zagrożenie ekologiczne dla stanu sanitarnego wód powierzchniowych i podziemnych. Szczególnie zagrożenie stanowi dla rzeki Libawy i jej dopływów, zasilającej zbiornik Turawski pełniący regionalną i ponadregionalną funkcję turystyczną. Szacuje się, że ilość odwożonych ścieków z terenu gminy Zębowice do komunalnej oczyszczalni ścieków w Ozimku, położonej w odległości około 10-12 km, wynosi obecnie zaledwie około 10-15% ilości sprzedawanej wody.

Na terenie gminy istnieje tylko jedna lokalna, biologiczna oczyszczalnia ścieków, zapewniająca odbiór ścieków z Domu Pomocy Społecznej CARITAS w Radawiu, oraz trzy przydomowe oczyszczalnie zlokalizowane na terenach jednorodzinnej zabudowy mieszkaniowej we wsi Zębowice (ul. Tulipanów i Niezapominajek) oraz w przysiółku Kosice.

Mając na uwadze prowadzenie kompleksowych działań związanych z ochroną środowiska gmina przystąpiła do Związku Gmin "Dolna Mała Panew", którego priorytetowym celem jest: ochrona zbiornika wód podziemnych nr 333 (poza obszarem gminy), ochrona wód zbiornika Turawskiego poprzez ochronę zlewni rzeki Mała Panew.

Priorytetowe cele mają zostać zrealizowane m.in. poprzez kompleksowe porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na obszarze zlewni rzeki Mała Panew.

Gmina podjęła pierwsze działania prowadzące do realizacji zbiorczego systemu odbioru i oczyszczania ścieków. W 1997 roku opracowano "Koncepcję odprowadzania i oczyszczania ścieków w gminie Zębowice" (autorstwa

Przedsiębiorstwa Consulting owo-Uслуг owego Gospodarki Wodno-ściekowej i Ochrony Środowiska OPWiK Spółka z o.o. w Opolu), która stanowiła fragment opracowania koncepcji odprowadzania i oczyszczania ścieków Związku Gmin "DOLINA MAŁA PANEW".

Na terenie gminy Zębowice zakłada się budowę grupowej kanalizacji sanitarnej obejmującej wszystkie wsie gminy, z wyłączeniem przysiółka Borowiany, z którego ścieki dowożone będą do najbliższego punktu zlewnego, położonego we wsi Knieja. Główny ciąg ściekowy przebiega ze wschodu na zachód gminy na linii Szemrowice - Zębowice - Łąka. Poszczególne wsie proponowane są do skanalizowania w systemie grawitacyjnym, z wyłączeniem dzielnic wsi Zębowice (tj. przysiółka Nowa Wieś, Osiedla Zębowice II, Bąkownia) oraz wsi Siedliska, dla których przewiduje się skanalizowane układy kanalizacji ciśnieniowej. Większość przegrzutów realizowana będzie poprzez pompownie zbiorcze usytuowane w poszczególnych wsiach gminy.

Ww. koncepcji rozpatrzono trzy warianty transportu ścieków sanitarnych rurociągiem tranzytowym do:

- projektowanej gminnej oczyszczalni ścieków o przepustowości $Q(\text{śr}) = 800\text{m}^3/\text{d}$ (dla 6701 mieszkańców gminy, Zakrzowa Turawskiego i wsi Szemrowice), z lokalizacją nad Potokiem Pruszkowskim w rejonie wsi Łąka (grunty wsi Knieja) (wariant 1),
- istniejącej oczyszczalni ścieków we wsi Kotórz Mały - gmina Turawa (wariant 2),
- istniejącej oczyszczalni ścieków w Dylakach - gmina Ozimek (wariant 3).

Jednocześnie zaproponowano włącznie do systemu kanalizacyjnego gminy Zębowice:

wsi Szemrowice (gmina DobrodzLeń), co zapewni pełną ochronę czystości wód powierzchniowych dorzecza rzeki Lubawy, wsi Zakrzów Turawski (gmina Turawa).

Bilans ścieków dla tak zorganizowanego systemu kanalizacji sanitarnej w gminie przedstawia się następująco:

TABELA 65.

Bilans ścieków gminy Zębowice - prognoza.

Lp	WIEŚ		Q_{dmax}	Q_{hmax}	RÓWNOWAŻNA LICZBA MIESZKAŃCÓW
		m^3/d	m^3/d	m^3/h	
1	Osiecko	13,2	16,5	1,2	110
2	Kadłub Wolny	92,4	115,5	8,7	770
3	Poczolków	13,2	16,5	1,2	110
4	Siedliska	13,2	16,5	1,2	110
5	Prusko w	13,2	16,5	1,2	110
6	Zębowice	243,1	303,9	22,8	2026
7	Radawie	132,0	165,0	12,4	1100
8	Łąka	26,4	33,0	2,5	220
9	Knieja	52,8	66,0	5,0	440
	RAZEM GMINA	599,5	749,4	56,2	4996
10	Zakrzów Turawski	105,6	132,0	10,2	880
11	Szemrowice	99,0	123,8	9,3	825
	ŁĄCZNIE	804,1	1005,2	75,7	6701

Źródło - Koncepcja odprowadzania i oczyszczania ścieków w gminie Zębowice OPWiK Spółka z o.o., - opracowanie własne.

Porównanie ekonomiczne kosztów realizacji i eksploatacji trzech ww. wariantów wykazało, niewielkie różnice mieszczące się w granicach dopuszczalnego błędu. Tale więc sporządzona koncepcja nie przesądziła jednoznacznie o wyborze wariantu optymalnego dla transportu ścieków z terenu gminy Zębowice.

Z trzech rozpatrywanych wariantów, wariant pierwszy należy uznać dla gminy Zębowice za najmniej korzystny z następujących względów:

- odbiornikiem ścieków będzie rzeka Libawa, zaliczana do rzek o I klasie czystości wód, wprowadzająca swoje wody do zbiornika Turawskiego, co skutkuje zaostrzeniem wymogów jakościowych odpływu tj. wysokim stopniem oczyszczania ścieków w zakresie BZT5 ($15\text{mgO}_2/\text{dm}^3$), ChZT ($75\text{mgO}_2/\text{dm}^3$), zawiesiny ($25\text{mg}/\text{dm}^3$) i fosforu ($1\text{mgF}/\text{dm}^3$), a tym samym zaostrzeniem parametrów technicznych projektowanej mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków,
- przyjętą zawyżoną - prognozowaną liczbą mieszkańców gminy na poziomie 4996 osób (wg. prognozy dokonanej na potrzeby niniejszego studium liczba mieszkańców gminy w 2015 roku wyniesie ok. 4.050 osób), co będzie skutkowało niewykorzystaniem możliwości przerobczych oczyszczalni,
- kosztami budowy oczyszczalni ścieków powiększonymi o koszt budowy gminnej drogi publicznej klasy D (dojazdowa),
- wysokimi kosztami eksploatacji oczyszczalni, o stosunkowo niewielkiej przepustowości, związanymi głównie z:
 - wymogiem uzyskania wysokich efektów oczyszczania ścieków (niskich stężeń na odpływie), trudnych do uzyskania technicznie i eksploatacyjne na tak małym obiekcie, ewentualnymi karami za niedotrzymanie wymogów oczyszczenia ścieków na odpływie, koniecznością zorganizowania kosztownej w utrzymaniu specjalistycznej działalności związanej z funkcjonowaniem oczyszczalni ścieków.

Tak więc należy założyć realizację zorganizowanego systemu odbioru ścieków i ich transportu poza teren gminy, do oczyszczalni ścieków we wsi Kotórz Mały (gmina Turawa) lub we wsi Dylaki (gmina Ozimek) , z preferencją dla odprowadzenia ścieków do systemu kanalizacyjnego gminy Turawa. Jest to wariant najkorzystniejszy, gwarantujący ochronę wód Zbiornika Turawskiego. Przy czym należy mieć świadomość, że wybór tego wariantu skutkuje realizacją zorganizowanego systemu kanalizacji na terenie gminy za około 10lat (w latach 2010-2020). Około Wówczas gmina Zębowice winna osiągnąć pełną (100%) likwidację zrzutu ścieków nieczyszczonych do środowiska. Do tego czasu należy podjąć na terenie gminy inne działania , gwarantujące ograniczenie niekontrolowanej gospodarki ściekami.

2.3. ELEKTROENERGETYKA.

A. SIECI NAJWYŻSZYCH NAPIĘĆ.

Przez teren gminy Zębowice przebiega jednotorowa linia wysokiego napięcia 110kV relacji Olesno-Dobrodzień. Określając zasady zagospodarowania przestrzennego gminy należy przyjąć, że najmniejsza dopuszczalna odległość od osi linii do zabudowy wimnia wynosić min. 19m,

Zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego na terenie gminy nie przewiduje się budowy nowych elektroenergetycznych linii wysokiego napięcia (110-400kV) oraz stacji najwyższych napięć.

B. SIECI ŚREDNIEGO NAPIĘCIA.

Linia 15kV biegnącą od GPZ-Bierdzany (linia PKP I i PKPII), poprzez punkt zasilający usytuowany na gruncach wsi Radawie, zasilana jest linia kolejowa relacji Strzelce Op. - Fosowskie - Kluczbork. Przewiduje się adaptację

linii oraz punktu zasilającego PKP.

Odbiorcy energii elektrycznej terenu gminy Zębówice zasilani są za stacji GPZ 110/15 kV OZIMEK, zlokalizowanej poza terenem gminy, za pośrednictwem ciągu liniowego 15kV relacji Zakrzów Turawski - Dobrodzień, do którego włączonych jest przelotowo 19 stacji transformatorowych 15kV, Sieci 15 kV w przeważającej części wykonane są jako napowietrzne. Stan sieci średnich i niskich napięć jest generalnie dobry, a system zasilania w pełni zapewnia zaspokojenie istniejących potrzeb.

Zapotrzebowanie mocy szczytowej wyliczono na 2,8MW w 2010 roku (przy założeniu 4400 mieszkańców gminy). Przy planowanym rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy należy założyć wzrost mocy szczytowej o około 40% , w stosunku do istniejącego zużycia energii oraz przy prognozowanym spadku liczby ludności gminy do poziomu 4050 mieszkańców w roku 2015,

Zapotrzebowanie mocy szczytowej odbiorców z terenu gminy oszacowano na około 2 MW. Dla poprawy warunków napięciowych oraz zasilania odbiorców z terenu gminy oraz zaspokojenia nowych potrzeb przewiduje się wybudowanie około 15 stacji transformatorowych, głównie na terenach zabudowanych wsi Zębówice, Zębówice-Osiedle II, Radawie i przysiółek Kosice, Kadłub Wolny, Knieja i Prusków.

Zgodnie z ustawą z dnia 10 kwietnia 1997r. *Prawo energetyczne* (jt: Dz, Uł, Z 2003r, Nr 153, poz. 1504) przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją energii elektrycznej sporządzają dla obszaru swojego działania plany rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną, uwzględniając miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego oraz kierunki rozwoju przestrzennego określone w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (art. 16). Do zadań własnych gminy w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną należy (art. 1.8):

planowanie i organizacja zaopatrzenia w energię elektryczną na obszarze gminy, planowanie i finansowanie oświetlenia ulic, dróg i placów, znajdujących się na terenie gminy.

Planowanie zaopatrzenia w energię elektryczną odbywa się poprzez opracowanie projektu założeń do planu zaopatrzenia w energię elektryczną, którego opracowanie należy do obowiązku wójta gminy. W przypadku, gdy plany przedsiębiorstw energetycznych nie zapewniają realizacji ww. założeń, wójt ma obowiązek opracowania projektu planu zaopatrzenia w energię elektryczną dla obszaru gminy lub jej części. Gmina Zębówice nie sporządziła dotychczas projektu ww. założeń do planu zaopatrzenia w energię elektryczną.

2.4. GAZOWNICTWO.

Gmina Zębówice nie jest zgazyfikowana, ani też przez jej teren nie przebiegają gazociągi wysokoprężne. Mieszkańcy gminy korzystają obecnie z gazu w butlach,

Gazociągi gazu ziemnego przebiega przez gminę Olesno i Ozimek. W sąsiedztwie miasta Ozimek przebiega gazociąg wysokoprężny DN250 (PN40) relacji Zdzieszowice - Wrocław, na którym wykonano odgałęzienie do stacji redukcyjno-pomiarowej I stopnia , usytuowanej w Ozimku przy ul. Wyzwolenia. Najbliższa dla gminy Zębówice nitka gazociągu wysokoprężnego DNI.50 (PN0,4) przebiega do Huty Jedlice w Antoniowie. Ten odcinek gazociągu jest własnością przydatną huty.

Przez teren gminy Olesno przebiega gazociąg wysokoprężny DN500 (PN63) relacji Komorzno-Tworóg, Istnieje potencjalna możliwość wykonania odgałęzienia wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 901 i wejście na teren gminy Zębówice od strony wsi Osiecko.

Ze względu na położenie gminy w otoczeniu dużych kompleksów leśnych oraz małą liczbę potencjalnych odbiorców szansę zgazyfikowania obszaru gminy Zębówice gazem przewodowym są bardzo małe. W tym świetle tym bardziej istotny staje się prawidłowy rozwój sieci energetycznej. Przepisy ww. ustawy *Prawo energetyczne*, stosuje się także do zaopatrzenia terenów gmin w paliwa gazowe,

2.5. TELEKOMUNIKACJA.

Gmina Zębowice została kompleksowo telefonizowana w latach 1999-2000, Na terenie gminy pracuje jedna automatyczna centrala telefoniczna, zlokalizowana we wsi Zębowice, która zapewnia pełne zaspokojenie potrzeb mieszkańców gminy na telefonię przewodową. Na **terenie gminy jest 663 abonentów telefonii przewodowej**. Wskaźnik zaspokojenia potrzeb mieszkańców, wyrażony ilością abonentów telefonii przewodowej na 1000 mieszkańców gminy, kształtował się na poziomie 157. **Wskaźnik ten sytuował gminę Zębowice na 20 miejscu wśród 37 gmin wiejskich województwa opolskiego**. W przypadku wyczerpania istniejącej pojemności centrali istnieje możliwość jej rozbudowy w istniejącym obiekcie.

Telefonię przewodową wspomaga telefonia komórkowa. Na terenie przysiółka wsi Zębowice - Nowa Wieś, usytuowana jest antena nadawczo - odbiorcza telefonii komórkowej PLUS GSM, Na montaż na istniejącej wieży kratowej wydano ponadto decyzję o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na montaż anteny nadawczo-odbiorczych systemu GSM (operator POLKOMTEL).

2.6. GOSPODARKA ODPADAMI.

A. ODPADY KOMUNALNE.

Gmina Zębowice posiada zorganizowaną gospodarkę odpadami komunalnymi, w tym prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów. Obsługę gminy zapewnia:

Zakład Gospodarki Komunalnej i Wodociągów (ZGKiW) z siedzibą w Zębowicach,

prowadząca obsługę wysypiska komunalnego,

firma ECO Recykling Sp. z o.o z siedzibą w Radawiu (gm. Zębowice), zapewniająca wywóz odpadów komunalnych,

Rethmann Opole, zapewniająca zbiórkę selektywną odpadów stanowiących surowce wtórne (szkło, makulatura i plastik) w pojemnikach 110,120 i 240dm³ oraz wywóz ich do Opola (recykling).

TABELA 66.

ilość zbieranych odpadów do recyklingu w 2004r.

lp	RODZAJ ODPADÓW	02.2004r. (t)	03.2004r. (t)	05.2004r. (t)	06.2004r. (t)	RAZEM (t)
1	Plastyk	0,06	0,10	0,20	0,30	0,66
2	Makulatura	0,15	0,30	0,70	0,57	1,72
3	Szkło	0,30	0,60	1,20	1,50	3,60
	ŁĄCZNIE	0,51	1,00	2,10	2,37	5,98

Zródło: ZGKiW w Zębowicach - opracowanie własne M.O.

Zbiórka odpadów niebezpiecznych praktycznie nie jest prowadzona. Podstawowym źródłem wytwarzania odpadów w gminie Zębowice są głównie gospodarstwa domowe oraz obiekty infrastruktury społecznej (handel, usługi, rzemiosło, oświata).

Podstawowym sposobem unieszkodliwiania odpadów w gminie jest ich deponowanie na składowisku odpadów komunalnych. W przysiółku wsi Zębowice - MALINOW, zlokalizowane jest składowisko odpadów komunalnych o powierzchni około 1,0ha oraz o pojemności około 40000m³, które usytuowane zostało w wyrobisku poeksploatacyjnym piasków i żwirów. W latach 1989- 1990 wybudowano jedną z dwóch projektowanych kwater składowiska (pow. ok, 0,84ha), Została ona wyposażona w system zabezpieczeń technicznych chroniących środowisko przed zagrożeniami, w zakresie wymaganym ówczesnymi przepisami, w tym m. wykonano warstwę

izolacyjną oraz drenaż dna wysypiska i zbiornik na odcieki, Przewidywany okres eksploatacji składowiska obejmował lata 1989 - 2010 oraz odbiór odpadów stałych z terenu wsi Zębowice, Nowa Wieś, Radawie, Łąka i Knieja (tj, ok, 3150 mieszkańców gminy). Po zakończeniu eksploatacji projektowano rekultywację terenu składowiska w kierunku leśnym.

Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

Składowisko funkcjonuje od początku 1993 roku. Zrealizowana jego pierwsza kwarta jest wykorzystana w około 60%. Obecnie składowisko nie spełnia wymagań technicznych i ochrony środowiska, stawianych obiektom tego typu. Do 31 grudnia 2005 roku wymaga dostosowania do wymogów ustawy *o odpadach*. Badania stanu wód podziemnych, wykonane w jego rejonie, wykazały zagrożenia ich stanu sanitarnego w zasięgu określonym na załączniku graficznym do niniejszego studium,

Źródło - Zakład Gospodarki Koimmalnej i Wodociągów w Zębowicach - opracowanie własne M.O.

Drastyczny spadek ilości deponowanych na składowisku odpadów w 1998 roku wiąże się z wprowadzeniem pojemników na odpady na każdej posesji, a w konsekwencji wprowadzeniem opłaty. W 2000 roku wprowadzona selektywna zbiórka odpadów spowodowała dalszy spadek ilości odpadów deponowanych na składowisku komunalnym. Szacuje się, że istniejące wysypisko odpadów komunalnych wystarczy jeszcze na około 20 lat.

Firma ECO Recykling wykupiła tereny o pow. około 3,0 , po byłej cegielni w przysiółku Radawia -KOSICE i zamierza zrealizować sortownię odpadów w celu pozyskania surowców wtórnych (papier, tworzywa sztuczne, drewno, szkło, złom) oraz kompostownie odpadów organicznych. Odpady nie nadające się do dalszej przeróbki będą składowane na komunalnym składowisku śmieci. Recykling planuje dowóz odpadów z powiatu oleskiego, kluczborskiego, opolskiego i strzeleckiego.

Prowadzenie gospodarki odpadami na poziomie gminy jest rozwiązaniem archaicznym i kosztownym oraz stwarzającym istotne zagrożenia dla środowiska przyrodniczego. Rozwiązanie problemu gospodarki odpadami wymaga wsparcia ze strony samorządu województwa, ponieważ na szczeblu lokalnym możliwości wprowadzenia systemowych rozwiązań są minimalne. Rozwiązania systemowe, które mają zostać wprowadzone do 2010 roku, proponowane są "Planie Gospodarki Odpadami. Województwa Opolskiego". Powyższy plan zakłada m.in:

- utworzenie 5 - 6 regionalnych składowisk odpadów, w tym 1 na terenie powiatu Oleskiego,
- utworzenie 2 -3 zakładów segregacji i przerobu odpadów komunalnych,
- utworzenie w obszarze województwa w początkowej fazie realizacji planu, 11 ponadgminnych struktur gospodarki odpadami komunalnymi, dla realizacji wspólnych przedsięwzięć,
- zainstalowanie 11 sztuk kontenerowych kompostowni, w każdym powiecie pojednaj

Zarząd Powiatu Oleskiego, wywiązując się z obowiązku nałożonego ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z póź. zm.), opracował program ochrony środowiska uwzględniający gospodarkę odpadami. W programie uwzględniono Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami. Zgodnie z ww. programem za podstawowe zasady postępowania z odpadami przyjęto:

zapobieganie powstawaniu odpadów i ich minimalizację,

zapewnienie odzysku, głównie recyklingu odpadów, których powstawania w danych warunkach gospodarczo, techniczno - ekonomicznych nie udało się uniknąć, unieszkodliwianie odpadów (poza składowaniem),

zapewnienie bezpiecznego dla zdrowia ludzi i środowiska składowania odpadów, których nie można poddać procesom odzysku lub unieszkodliwiania z powodu warunków techniczno-ekonomicznych.

Dla powiatu oleskiego ustalono poniżej wymienione strategiczne cele gospodarki odpadami: wprowadzenie systemu gospodarowania odpadami na terenie całego powiatu, minimalizacja ilości odpadów kierowanych do unieszkodliwiania na składowiskach, wprowadzenie systemu maksymalnego odzysku odpadów, wzrost świadomości społecznej w zakresie gospodarowania odpadami.

Niniejsze cele będą realizowane poprzez:

adaptację składowiska w Świerczu - Oleśnie (gmina Olesno), na składowisko ponadgminne, podstawowe dla systemu gospodarki odpadami w powiecie Oleskim, docelową likwidację składowiska Zębówice - Malinów,

realizację zakładu odzysku surowców, z selektywnej zbiórki odpadów, na terenie przysiółka wsi Radawie - Kosice (teren po zlikwidowanej cegielni).

B. ODPADY PRZEMYSŁOWE.

Na terenie gminy nie występują odpady przemysłowe nagromadzone i wytworzone, a także tereny ich składowania. Na terenie gminy Zębówice głównym źródłem odpadów niebezpiecznych (pozostałości po środkach ochrony roślin) oraz zanieczyszczeń obszarowych jest rolnictwo.

ROZDZIAŁ VII

ZWIĄZKI PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNE GMINY, JEJ STRUKTURA PRZESTRZENNA

1. ZEWNĘTRZNE ZWIĄZKI PRZESTRZENNE I FUNKCJONALNE GMINY.

Gmina Zębówice położona w rolno-leśnej strefie funkcjonalno - przestrzennej województwa opolskiego, do której zaliczona jest jego północno-wschodnia część, stanowiąca tereny rolne o średniej wartości i tereny leśne, z wyróżniającą się funkcją produkcyjną skoncentrowaną w ośrodkach regionalnych - Kluczborku (ośrodek subregionalny), Namysłowie oraz Oleśnie.

Gmina położona w środkowo-wschodniej części województwa i zlokalizowana jest w sąsiedztwie takich ośrodków miejskich jak Olesno, Ozimek i Dobrodzień. Pod względem administracyjnym, wraz z gminą Dobrodzień, Gorzów Śląski, Praszka, Radiów, Rudniki i Olesno, należy do powiatu ziemskiego Oleskiego. Graniczy z gminami miejsko-wiejskimi; od południowego-zachodu z gminą Ozimek, od wschodu z gminą Dobrodzień oraz od północy z gminą Olesno, a także gminami wiejskimi: od zachodu z gminą Turawa oraz od północnego-zachodu z gminą Lasowice Wielkie. Wszystkie graniczne gminy należą do województwa opolskiego.

Ponadlokalne powiązania gminy Zębówice z terenami zewnętrznymi związane są z:

- **usługami publicznymi:**

miasta powiatowego Olesno, zapewniającym obsługę mieszkańców gminy w zakresie oświaty ponadpodstawowej, opieki zdrowotnej, urzędu pracy (itd.).

miasta wojewódzkiego OPOLE, zapewniającym obsługę gminy w zakresie administracji, kultury, szkolnictwa wyższego, ochrony zdrowia, ■ **rynkiem pracy** - głównie sąsiednich jednostek miejskich Olesna, Ozimka i Dobrodzienia,

- **powiązaniem środowiska przyrodniczego poprzez:**

położenie terenu gminy w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrowsko -Turawskie; lasy ochronne, położone w północnej części jej terenu w granicach sołectwa Radawie, - Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 335 KRAPKOWICE - STRZELCE OPOLSKIE, którego północna granica obejmuje południowy obszar gminy Zębówice (tereny leśne sołectwa Knieja),

rzekę Libawa wraz z dopływami, których wody zasilają Jezioro Turawskie, stanowiące jeden z ważniejszych zbiorników wodnych województwa opolskiego służących rekreacji i wypoczynkowi jego mieszkańców,

- **powiązaniem układu komunikacyjnego:**

linią kolejową relacji Strzelce Op. - Fosowskie - Kluczbork, docelowo linia państwowa, drogą wojewódzką nr 901 relacji Olesno - Dobrodzień,

drogami powiatowymi nr 1941 O, 1705 O i 1738 O zapewniającymi powiązania układu drogowego gminy z układem drogowym wyższego rzędu, w tym szczególnie drogą krajową nr 436 relacji Kłodzko - Nysa - Niemodlin - Opole - Ozimek - Lubliniec - Częstochowa -Szczekociny,

trasami i ścieżkami rowerowymi (nr 26 C, 11 IN, nr 401Z i 115), zapewniającymi powiązania z gminą Dobrodzień, Turawa, Olesno i Ozimek,

- **powiązaniem infrastruktury technicznej:**

napowietrzną linią elektroenergetyczną 110 kV relacji Olesno-Dobrodzień,

siecią elektroenergetyczną 15kV z GPZ OZIMEK, zapewniającymi zasilanie gminy w energię elektryczną,

linią 15kV z GPZ Bierdzany zasilającą w energię elektryczną linią kolejową relacji Strzelce Op. - Fosowskie - Kluczbork.

Potencjalne, zewnętrzne powiązania gminy powinny być związane z:

rozwojem funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej oraz z gminą Turawa,

z uznaniem doliny rzeki Libawa za korytarz ekologiczny w regionalnym systemie obszarów ochrony ekologicznej,

realizacją centralnego systemu odbioru i oczyszczania ścieków (powiązania z gminą Turawa lub

Ozimek),

z ewentualną realizacją sieci gazowej (z gminą Ozimek lub Olesno).

2. STAN ZAGOSPODAROWANIA GMINY - ZWIĄZKI PRZESTRZENNE I FUNKCJONALNE WEWNĘTRZNE.

2.1. STRUKTURA PRZESTRZENNA GMINY.

Strukturę przestrzenną gminy Zębówice kształtują tereny zabudowane, tereny rolne oraz leśne, które w ogólnej powierzchni gminy (9581ha), wg stanu na 2004 rok, stanowią:

- 61,7 % - tereny leśne (5 867 ha)
- 33,4% - tereny rolne (3198,7ha):
- 2,2% - tereny zabudowane (212,3 ha),

W strukturze przestrzennej gminy dominują lasy, które położone są w dwóch większych kompleksach w północnej i północno-wschodniej części gminy oraz w jej części południowej i południowo-zachodniej. W centralnej części gminy dominują użytki rolne, przy czym udział użytków zielonych (łąkami i pastwiskami) jest niewielki i wynosi tylko 19,3% terenów rolnych. Łąki i pastwiska dominują w wąskich dolinach rzek gminy,

Sieć osadniczą gminy tworzy dziewięć wsi sołeckich: wieś gminna Zębówice oraz wieś Kadłub Wolny, Knieja, Łąka, Osiecko, Poczółków, Prusków i Radawie. Obok wsi sołeckich występują liczne przysiółki, tworząc łącznie z nimi 22 miejscowości. Tak znaczna liczba przysiółków, przy tak małej liczbie sołectw, świadczy o znacznym rozproszeniu zabudowy. Największą intensywnością zabudowy wyróżnia się wieś Zębówice, położona w centralnej części gminy, oraz wieś Radawie, położona w północno-zachodniej części jej obszaru. Trzecią pod względem wielkości jednostką jest wieś Kadłub Wolny. Zabudowa tych trzech wsi generalnie jest zwarta, choć towarzyszą im liczne przysiółki. Zabudowa pozostałych wsi cechuje się stosunkowo dużym rozproszeniem, co związane jest z historycznym jej rozwojem głównie jako siedlisk samotniczych lub kilku zagrodowych skupisk, sytuowanych na krawędzi dolin rzecznych, a w ostatnim pięćdziesięcioleciu z tzw. "rozpełzaniem" zabudowy wzdłuż istniejących dróg.

2.2. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA GMINY I JEJ SIECI OSADNICZEJ.

W chwili obecnej wiodącą funkcją gminy ZĘBOWICE jest rolnictwo i leśnictwo, a uzupełniającą funkcją mieszkaniową związana jest z dużym udziałem ludności gminy zatrudnionej poza jej obszarem, Poszczególne jednostki osadnicze gminy pełnią następujące funkcje jej w strukturze osadniczej:

TABELA 68.

Gmina Zębówice - funkcje jednostek osadniczych.

lp	WIES	FUNKCJA OBECNA
1	Zębówice	Usługowo - mieszkaniowa
2	Radawie	Rolniczo-mieszkaniowa
3	Kadłub Wolny	Rolniczo-mieszkaniowa
4	Knieja	Rolniczo -mieszkaniowa
5	Łąka	Rolniczo-mieszkaniowa
6	Osiecko	Rolniczo-mieszkaniowa
7	Poczółków	Rolniczo-mieszkaniowa
8	Prusków	Rolnicza
9	Siedliska	Rolniczo -mieszkaniowa

Zródło - miejscowy plan ogólny zagospodarowania, przestrzennego gminy Zębowice - opracowanie własne M.O.

Przyszły rozwój gminy musi mieć charakter wielofunkcyjny, wykorzystujący głównie istniejące predyspozycje środowiska przyrodniczego oraz jego dobry stan sanitarny, a także uwarunkowania wynikające z położenia gminy w regionie. Zakłada się utrzymanie istniejących funkcji gminy w okresie perspektywicznym przy czym rozwój :

- funkcji mieszkaniowej winien być związany z rozwojem nowych miejsc pracy na terenie gminy,
- funkcji rolniczej winien być związany głównie z:
 - rozwojem produkcji roślinnej na gruntach dobrej klasy (IV klasa i wyższych),
 - rozwojem specjalistycznych branż rolnictwa (warzywnictwa i ogrodnictwa) na gruntach klasy V i VI,
- stopniowy rozwój funkcji rekreacyjnej, związanej z:
 - dużymi, kompleksami leśnymi, zasobami zwierzyny łownej, malowniczym krajobrazem oraz dobrym stanem środowiska przyrodniczego, rozwojem agroturystyki.

Wieś ZĘBOWICE utrzyma funkcję gminnego ośrodka usługowego dla ludności i rolnictwa oraz ośrodka koncentracji mieszkalnictwa. Rozwój wsi winien być wielofunkcyjny i związany z koncentracją różnorodnych form działalności gospodarczych (głównie związanych z obsługą rolnictwa oraz przechowywaniem i przetwórstwem rolno-spożywczym oraz przetwórstwem drzewnym). Wieś gminną w obsłudze ludności będą wspomagać będzie w zakresie usług podstawowych wieś RADAWIE i KADŁUB WOLNY. Ponadto RADAWIE zachowa i rozwinie jako funkcję usługową obsługę ruchu pątniczego (pielgrzymkowego).

Rozwój funkcji mieszkaniowych we wsi Łąki, Knieja oraz w przysiółku Zębowice - Borowiany winien być związany z także lokalizacją zabudowy letniskowej i rekreacyjnej, a rozwój funkcji rolniczej na terenie wsi Poczółków i Kadłub Wolny winien być związany także z rozwojem agroturystyki.

Istniejąca struktura funkcjonalna gminy jest prawidłowa. Gminny ośrodek usługowy (skupiający usługi w zakresie administracji lokalnej, bankowości, oświaty, handlu i ochrony zdrowia) położony jest centralnie w stosunku do pozostałych jednostek osadniczych i posiada z nimi dogodnie powiązania komunikacyjne.

Wewnętrzna struktura funkcjonalno-przestrzenna poszczególnych jednostek osadniczych jest prawidłowa, w tym szczególnie wsi gminnej Zębowice oraz wsi pełniących funkcję usługową wspomagającą ośrodek gminny tj. wsi Radawie i Kadłub Wolny. Są to wsie o zabytkowym układzie przestrzennym z historycznie wykształconym centrum usługowym i przestrzenią publiczną. W stanie istniejącym nie są one w sposób atrakcyjnie zagospodarowane i urządzone, ale istniejące funkcje poszczególnych terenów i ich układ przestrzenny daje duże możliwości utrwalenia i poprawy stanu istniejącego. Należy zwrócić szczególną uwagę na ustalenia przyszłych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie kształtowania przestrzennego i funkcjonalnego terenów usytuowanych w centrum ww. wsi. Dotychczasowy rozwój zabudowy mieszkaniowej ww. wsiach także należy ocenić jako poprawny. Większe zespoły zabudowy mieszkaniowej powstawały w sposób planowy i przeważnie stanowią niezależne zespoły przestrzenne,

Nieco inna jest struktura funkcjonalno-przestrzenna wsi o niskim stopniu zaludnienia. Zwarte układy funkcjonalno-przestrzenne są nieliczne (wieś Osiecko, Poczółków). Przeważają układy zabudowy rozproszonej (Prusków, Siedliska, Knieja, Łąka oraz liczne przysiółki wsi podstawowej sieci osadniczej), które zachowują jednak pewien ład przestrzenno-funkcjonalny. Ich rozwój polegał na uzupełnianiu istniejącej struktury funkcjonalno-przestrzennej.

CZĘŚĆ II POLITYKA PRZESTRZENNA

ROZDZIAŁ I

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. SYNTEZA PROJEKTU STUDIUM.

A. PEDYSPOZYCJE ROZWOJU GMINY (MOCNE I SŁABE STRONY).

Analiza uwarunkowań rozwoju gminy wykazała następujące mocne i słabe strony jej obszaru:

MOCNE I SŁABE STRONY GMINY ZĘBOWICE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
POŁOŻE	NIE GMINY
<ul style="list-style-type: none"> • bliskość miasta wojewódzkiego i powiatowego, a tym samym bliskość Urzędu Powiatowego i innych instytucji, jak służba zdrowia, szkoły średnie, urząd skarbowy, biura notarialne, sanepid, policja, straż pożarna, • malownicze położenie wśród lasów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Położenie w zasięgu oddziaływania na środowisko sąsiednich ośrodków miejsko -przemysłowych (duży napływ zanieczyszczeń z terenów sąsiednich), • Położenie poza podstawową siecią dróg krajowych i wojewódzkich. • słabe powiązania z siecią dróg krajowych i wojewódzkich
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE , KULTUROWE I KRAJOBRAZ	
<ul style="list-style-type: none"> • duże powierzchnie lasów, • znaczne zasoby wód podziemnych, • budowa geologiczna umożliwiająca przenikanie zanieczyszczeń do wód podziemnych (mała odporność naturalna zbiorników wód podziemnych) • korzystne warunki geologiczno-inżynierskie do lokalizacji zabudowy, • korzystne warunki klimatyczne do rozwoju 	<ul style="list-style-type: none"> • Słabo rozwinięta sieć rzeczna, • Brak powierzchniowych zbiorników wodnych, • Brak większych udokumentowanych złóż surowców naturalnych, • Średnia przydatność rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla rozwoju rolnictwa -warunkujące ograniczone możliwości rozwoju rolnictwa (gleby średniej jakości),

<p>osadnictwa,</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobry - stan sanitarny wód powierzchniowych, ■ duże walory krajobrazu przyrodniczego i kulturowego obszaru całej gminy, • duże zasoby przyrody ożywionej (flory i fauny) <p>« wysoka wartość środowiska kulturowego i krajobrazu terenów zabudowanych.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niska antropopresja ze strony gospodarki i osadnictwa. 	<ul style="list-style-type: none"> •
LUDNOŚCI RYNEK PRACY	
<ul style="list-style-type: none"> • duże zasoby pracy, • niska stopa bezrobocia (3,1 %), • brak grup antagonistycznych, ani przestępstwa zorganizowanego - gmina spokojna, • Wysoki udział ludności utrzymującej się ze źródeł pozarolniczych, • Wysoki udział ludności narodowości niepolskiej (pochodzenia miejscowego) oraz silne jej powiązania rodzinne z zagranicą i 	<ul style="list-style-type: none"> • niekorzystne zmiany liczby ludności gminy (regres demograficzny), • niekorzystne zmiany w strukturze wieku ludności (zaawansowany proces starzenia się), • znaczne deformacje w strukturze płci, • wysoki poziom emigracji czasowych i "zawieszonych", • niski poziom wykształcenia ludności, • duża liczba osób pracujących poza gminą i za granicą,
<p>dwujęzyczność dużej części mieszkańców. • Gospodarność ludności związana z tradycyjnym "śląskim" wzorcem życia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • niezrównoważony rynek pracy, cechujący się przewagą popytu nad podażą (brak ofert pracy),
GOSPODARKA	
<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom dochodów własnych gminy, • duża liczba osób pracujących poza gminą i za granicą państwa, • funkcjonowanie dwóch firm z kapitałem niemieckim, EKO Recykling i AWG Polska, • funkcjonowanie warsztatów rzemieślniczych np. stolarskie, tartaki, • duża baza surowcowa dla rozwoju przetwórstwa drzewnego, • zasoby wody gwarantujące zaopatrzenie 	<ul style="list-style-type: none"> • średnia jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej, • niekorzystna sytuacja w rolnictwie wyrażająca się małym arealem średniego gospodarstwa indywidualnego, dużym zatrudnieniem w rolnictwie, • niski poziom agroekologiczny rolniczej przestrzeni produkcyjnej, ■ niskie zatrudnienie w usługach, • niskie zatrudnienie w przemyśle • brak surowców naturalnych o znaczeniu przemysłowym,

<ul style="list-style-type: none"> • rozwijającej się gospodarki w wodę dobrej jakości, • niskie koszty pozyskania gruntów pod zabudowę, • brak większych ograniczeń w zabudowie terenu wynikających z cech środowiska przyrodniczego, 	<ul style="list-style-type: none"> • brak przedsiębiorstw przechowalnictwa i przetwórstwa rolnego, • brak zorganizowanej turystyki, w tym także agroturystyki. • brak wyposażenie gminy w centralny system kanalizacji sanitarnej, • brak gazu sieciowego, • mała aktywność gospodarcza ludności w sferze prywatnej przedsiębiorczości (mała ilość i różnorodność podmiotów gospodarczych)
KOMUNIKACJA I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
<ul style="list-style-type: none"> • przebieg kolei o znaczeniu regionalnym (państwowym) i zapewniony dostęp do niej przez • gęsta sieć dróg powiatowych i gminnych, zapewniająca powiązania wewnętrzne • dobrze rozwinięta i sprawna sieć wodociągowa, • dobre zabezpieczenie w energię elektryczną, • zorganizowana gospodarka odpadami stałymi, • kompleksowa telefonizacja, 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczające parametry techniczne dróg oraz zły stan nawierzchni, • duży udział zabudowy rozproszonej, utrudniającej i zwiększającej koszty wykonania sieci infrastruktury technicznej, • niezadowalające powiązania komunikacyjne z siecią dróg krajowych i wojewódzkich, • brak centralnego systemu odbioru i oczyszczalnia ścieków, • brak gazyfikacji sieciowej. • Spadek przewozu na liniach kolejowych.

B. STRATEGICZNY CEL ROZWOJU GMINY.

Strategia rozwoju przestrzennego jest częścią rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, obejmującą gospodarkę przestrzenną. Wyznacza się główne cele rozwoju społeczno - gospodarczego gminy Zębówice:

- * **WIELOFUNKCYJNY ROZWÓJ GOSPODARZY GMINY**
- **PODNOSZENIE JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW I POZIOMU FUNKCJONOWANIA GMINY POPRZEZ WYSOKI POZIOM INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I TECHNICZNEJ ORAZ KOMUNIKACJI**

Przyjęte cele strategiczne zrównoważonego rozwoju gminy będą realizowane zgodnie z ustalonymi kierunkami rozwoju gminy i przyjętą strukturą funkcjonalno-przestrzenną, z uwzględnieniem walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego.

2. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY.

Polityka przestrzenna jest wyrazem świadomej działalności podmiotu publicznego, jakim jest samorząd gminy. Studium kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy ma na celu określenie długofalowego procesu kształtowania i ewolucji struktury przestrzennej jej obszaru wynikającą z:

- analizy uwarunkowań stanu i potrzeb ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- analizy uwarunkowań i potrzeb rozwoju społeczno-gospodarczego gminy,
 - kierunków polityki przestrzennej przyjętej przez państwo oraz regulacji prawnych dotyczących gospodarki przestrzennej.

2.1. FUNKCJE GMINY.

Ustala się następujące kierunki zmian podstawowej funkcji gminy w okresie perspektywicznym:

- **funkcja wiodąca - mieszkalnictwo,**
- **funkcje uzupełniająca- rolnictwo i leśnictwo oraz rekreacja (wypoczynek weekendowy).**

Warunkiem rozwoju nowych funkcji gminy jest:

- poprawa stanu technicznego dróg oraz powiązań komunikacyjnych,
- zapewnienie atrakcyjnych terenów pod zabudowę mieszkaniową,
- zapewnienie terenów dla rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej,
- restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój specjalistycznych form produkcji rolnej,

2.2. STRUKTURA OSADNICZA OBSZARU GMINY.

Dla sieci osadniczego gminy ustala się następującą strukturę osadniczą, uwzględniającą prognozowany ich rozwój demograficzny:

L P	Nazwa jednostki osadniczej	Kierunek rozwoju demograficznego	Funkcja w hierarchii usług publicznych	Funkcja prognozowana (wg. Hierarchii ważności)
1	ZĘBOWICE	Progresywny (wieś rozwojowa)	Lokalny (gminny) ośrodek usługowy	Usługowa Mieszkaniowa Produkcyjna (przysiółek Borowiany -agroturystyczna)
2	Radawie	Progresywny (wieś rozwojowa)	Ośrodek usług podstawowych, wzbogacony w usługi ponadlokalne	Mieszkaniowa Usługowa Rolnicza
3	Kadłub Wolny	Stagnujący	Ośrodek usług podstawowych	Mieszkaniowa Usługowa Rolnicza (przysiółki - agroturystyczna)
4	Knieja	Regresywny (depupulacyjny)		Mieszkaniowa Rolnicza Rekreacyjna
5	Łąka	Regresywny (depupulacyjny)		Mieszkaniowa Rolnicza Rekreacyjna
6	Osiecko	Regresywny (depupulacyjny)		Mieszkaniowa Rolnicza
7	Poczółków	Regresywny (depupulacyjny)		Rolnicza (agroturystyczna) Rekreacyjna
8	Prusków	Stagnujący		Rolnicza (agroturystyczna) Mieszkaniowa
9	Siedliska	Regresywny (depupulacyjny)		Rolnicza (agroturystyczna)

2.3. STRUKTURA PRZESTRZENNA GMINY.

Na obszarze gminy wydziela się następujące podstawowe elementy struktury przestrzennej;

- podstawowe obszary funkcjonalno-przestrzenne - charakteryzujące się odmiennym przeznaczeniem i zagospodarowaniem, tworzące strukturę funkcjonalno-przestrzenną obszaru gminy,
- obszary uzupełniające:
 - wymagające szczególnej ochrony środowiska, ochrony przyrody, ochrony krajobrazu naturalnego i kulturowego oraz ochrony dziedzictwa kulturowego, dóbr kultury współczesnej i zabytków, dla których wprowadzono różne formy ochrony oraz ograniczenia w użytkowaniu i zagospodarowaniu,
 - problemowe, w tym obszary występowania zagrożeń oraz wymagające przekształceń rehabilitacji lub rekultywacji oraz obszary specjalne (zamknięte), dla których ustalono specjalne zasady użytkowania i zagospodarowania,

Obszary uzupełniające (o odmiennych formach ochrony oraz specjalnych zasadach użytkowania i zagospodarowania) nakładają się na podstawowe obszary funkcjonalno-przestrzenne (charakteryzujące się odmiennym przeznaczeniem i zagospodarowaniem), tworząc z nimi dwuwarstwową strukturę przestrzenną obszaru gminy. Przy formułowaniu ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy:

- utrzymać przeznaczenie obszarów otwartych (rolno-leśnych, w tym szczególnie obszarów tworzących podstawowy system ekologiczny o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym) oraz zapewnić zagospodarowanie obszaru z uwzględnieniem form ochrony, wprowadzonych dla obszarów uzupełniających, (chronionych),
- utrzymać dominujące przeznaczenie wydzielonych obszarów osadniczych (zabudowanych) z uwzględnieniem zasad zabudowy i zagospodarowania ustalonych w niniejszym studium dla poszczególnych obszarów oraz form ochrony wprowadzonych dla obszarów uzupełniających (chronionych) z możliwością dostosowania ustaleń do uzasadnionych nowych potrzeb i nowego stanu władania gruntami, w stopniu nie naruszającym przyjętych celów i kierunków polityki przestrzennej.

2.3.1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ OBSZRU GMINY.

Uwzględniając uwarunkowania ekofizjograficzne, dotychczasowy sposób przeznaczenia i zagospodarowania terenów oraz kierując się przyjętymi w strategii rozwoju gminy celami rozwoju społeczno-gospodarczego, rzutującymi na rozwój przestrzenny gminy, a także uwzględniając wymogi ładu przestrzennego wyróżnia się na obszarze gminy Zębowice dwa podstawowe obszary funkcjonalno - przestrzenne:

I. OBSZARY OTWARTE (rolno-leśne), w tym:

- E - obszary systemu ekologicznego,
- R - obszary wspomagające system ekologiczny.

II. OBSZARY OSADNICZE (zabudowane - Z), w tym:

- M - obszary mieszkaniowe,
- U - obszary usługowe,
- G - obszary gospodarcze,
- Z - tereny zieleni (w zabudowie).

Ww. obszary obejmują tereny istniejącego zagospodarowania (zainwestowania) oraz planowanych zmian w strukturze przestrzennej, zgodnych ze strategią rozwoju gminy.

2.3.2. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ OBSZARU GMINY.

Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Zębowice przedstawia się następująco: **TABELA**

Opracowanie własne - M.O,

Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.Dla poszczególnych obszarów struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy ustala się kierunki zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu obszarów (terenów):

		(oznaczonymi na rysunku studium), w tym szczegól nie łąki podmokłe występujące w dolinie rzeki Libawa (w rejonie wsi Poczołków, przysiółka Borowiany i Knieja, w rejonie przysiółka Kocury), w dolinie Potoku Prusinowskiego i Pruszkówki (w rejonie wsi Łąka i przysiółka Łąki) wyłączone z zabudowy, z dopuszczeniem lokalizacji: • Sztucznych zbiorników wodnych.	<p>szczególnie wprowadzić zakaz zabudowy oraz zakazać przeznaczania terenów łąk pod zalesienie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ograniczyć pożądaną realizację zbiorników wodnych do lokalizacji nie naruszających walorów przyrody, w tym szczególnie chronionych siedlisk fauny i flory. • Wprowadzić ochronę siedlisk flory i fauny, starodrzewu o charakterze naturalnym, zbiorników wodnych, starorzeczy, zieleni łąkowej, łąk wilgotnych, torfów oraz ochronę terenów narażonych na erozję wodno-wietrzną. • Harmonijnie rozwijać obudowę biologiczną cieków wodnych oraz zapobiegać sukcesji roślinności poprzez użytkowanie gospodarcze łąk, dostosowane do wartości przyrodniczej terenów, • Utrzymać procesy ekologiczne i stabilność ekosystemów, wprowadzić zakaz naruszania stosunków wodnych oraz dokonywania zmian sposobu użytkowania terenu (łąki, zadrzewienia, lasy). • Zapewnić ciągłość istnienia gatunków roślin i zwierząt, wraz z ich siedliskami przez ich utrzymanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony. • Wykluczyć wykonywanie melioracji odwadniających oraz zapewnić odtworzenie pierwotnych stosunków wodnych na terenach zdegradowanych.
E3	Obszary węzłowe systemu ekologicznego o znaczeniu lokalnym	Łąki śródleśne i śródpolne występujące w dolinie Potoku Łomnickiego (północno-wschodnia część gminy) oraz w rejonie przysiółka Radawka, - wyłączone z zabudowy.	<p>> Tereny istniejące:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utrzymać istniejący sposób użytkowania terenów (łąki śródleśne i śródpolne). • Dostosować gospodarcze użytkowanie terenów do ich wartości przyrodniczej, w tym szczególnie do wartości faunistycznej terenów. • Zapobiegać sukcesji ekologicznej przez koszenie i wypas na zarastających łąkach. • Wprowadzić zakaz zalesiania śródleśnych i śródpolnych łąk, zakładania upraw rolniczych lub upraw wierzby energetycznej. • Wykluczyć wykonywanie melioracji

			<p>odwadniających.</p> <ul style="list-style-type: none"> Ograniczyć penetrację ludzką na terenach, na których dochodzi do nagromadzenia stanowisk i siedlisk zagrożonych gatunków zwierząt oraz terenów wykorzystywanych przez niejako żerowisko. <p>➤* Tereny projektowane:</p> <ul style="list-style-type: none"> Grunty intensywnie użytkowane rolniczo (w
			tym szczególnie jako grunty orne) przekształcić na łąki lub pastwiska.
R	OBSZARY WSPOMAGAJĄCE SYSTEM EKOLOGICZNY		
R1	Obszary rolne o dużej przydatności dla rolnictwa, wyłączone z zabudowy	<p>Użytki rolne (grunty orne) o IV i wyższych klasach bonitacyjnych, wyłączone z zabudowy, z dopuszczeniem lokalizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> Specjalistycznych działów produkcji rolniczej (roślinnej i zwierzęcej) Urządzeń turystycznych w postaci szlaków i tras turystycznych i rowerowych, parkingów, eksploatacje surowców naturalnych, 	<p>5^ Tereny istniejące:</p> <ul style="list-style-type: none"> Zachować dotychczasowy charakter i sposób użytkowania terenu, z preferencją dla intensywnej produkcji roślinnej, z dostosowaniem struktury zasiewów do warunków glebowych i rzeźby terenu. Wykluczyć zalesianie gruntów rolnych IV klasy bonitacyjnej i klas wyższych. Dostosować nawożenie mineralne i organiczne do lokalnych warunków środowiskowych. Ograniczyć lokalizację produkcyjnej zabudowy rolniczej (specjalistycznej) tylko do przypadków, gdy powierzchnia arealu gospodarstwa rolnego będzie większa niż 15-30ha. Preferować produkcję zwierzęcą w chowie ściółkowym; dostosować produkcję zwierzęcą pod względem obsady i koncentracji do możliwości zagospodarowania odchodów zwierzęcych w sposób nie zagrażający środowisku, Eksploatacje surowców naturalnych dopuścić tylko w przypadkach szczególnie uzasadnionych względami gospodarczymi, przy uwzględnieniu minimalnego stopnia ingerencji w środowisko przyrodnicze i krajobraz. Chronić i uzupełniać zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne i przydrożne. Ograniczyć melioracje wodne do przypadków, w

			<p>których nie będą one oddziaływać negatywnie na środowisko przyrodnicze terenów objętych ochroną,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Preferować lokalizację specjalistycznych działów produkcji zwierzęcej poza bezpośrednim sąsiedztwem zabudowy wsi Zębowice, Radawie i Kadłub Wolny. • Zabudowę rolniczą lokalizować przy istniejących drogach publicznych lub gminnych drogach wewnętrznych lub drogach transportu rolnego, w dostosowaniu do uwarunkowań przyrodniczych i ochrony walorów krajobrazowych (zgodnie z przepisami odrębnymi).
R2	Obszary rolne o małej przydatności dla rolnictwa, z	Użytki rolne V-VI klasy bonitacyjnej (grunty orne i użytki zielone) z dopuszczeniem lokalizacji:	<p>> Tereny istniejące:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utrzymać istniejący sposób użytkowania gruntów; dopuścić zalesienie gruntów o V-VI klasie bonitacyjnej.
dopuszczeniem zabudowy. Zalesień, Eksploatacji i surowców naturalnych, zabudowy rolniczej gospo	Obszar dominującej zabudowy zagrodowej	Zabudowa zagrodowa z usługami agroturystycznymi i infrastrukturą rekreacyjno-wypoczynkową oraz jednorodzinną zabudową mieszkaniową.	<p>> Tereny zabudowy istniejącej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zachować dominujące przeznaczenie terenu poprzez utrzymanie istniejącej zabudowy oraz dopuszczenie jej przekształcenia na funkcje mieszkaniowe, nieuciążliwe rzemiosło produkcyjne i usługowe lub inne nieuciążliwe formy działalności gospodarczej, jeżeli nie będzie one sprzeczne lub konfliktowe z istniejącym sposobem użytkowania terenów sąsiednich, • Przy modernizacji, przebudowie, wymianie budynków i uzupełnianiu luk zabudowy dostosować sposób kształtowania obiektu do lokalnych zasad kompozycji zabudowy sąsiedniej w zakresie sposobu sytuowania budynków, linii zabudowy, gabarytów., wysokości i formy budynków oraz geometrii dachów, • Ograniczać działalność gospodarczą, uciążliwą dla środowiska, na terenach położonych w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów systemu ekologicznego oraz uciążliwych dla zabudowy rekreacyjno-mieszkaniowej, • Ograniczać uciążliwość działalności gospodarczej do granic władania terenem, <p>> Tereny zabudowy projektowanej</p>

<p>darst w rolnyc h o powie rzchni więks zej niż średni a w gmini e, sp ecj alisty cznyc h działó w produ kcji roślin nej i zwier zęcej, innyc h obiekt ów i urząd zeń związ anych z produ kcją rolną lub leśną,, zabud owy</p>			<p>- nie wyznacza się.</p>
---	--	--	----------------------------

mieszka niowie ji agrotu rys tyczn ej obiekt ów i urząd zeń turyst yki kwalif iko wanej (wyp oczyn ku weeke ndow ego). Rozw ijać rolnic zą produ kcję specja listyc zną, szcze gólnie w zakres ie działó w produ			
--	--	--	--

kcji roślin nej (prod ukcja warzy wnicz a, sado wnicz a, szkół karsk a), w dosto sowa niu do uwaru nkow ań środo wisko wych, Podn osić warto ść przyr odnic zą terenó w poprz ez zwięk szanie udział u łąk, pastw isk i sztucz			
--	--	--	--

n ych zbiorn ików wodn ych (w tym. stawó w hodo wlany ch), w tym szcze gólnie na terena ch naraż onych na erozję wodn ą i wietrz ną, Chron ić i uzupe łnić zadrz ewien ia i zakrz ewien ia śródp olne i przyd rożne. Zape			
--	--	--	--

wnieć ochro nę przed zabud ową niewi elkich kompl eksó w gmtó w rolnyc h IV klasy bonita cyjnej . Ogran iczać melio racje odwa dniają ce na terena ch istniej ących łąk. Zabud owę nierol niczą i nieleś ną lokali zować przy			
---	--	--	--

istniej ących droga ch public znych lub gmim rych droga ch wewn ętrzny ch w lukac h lub bezpo średni m sąsied ztwie istniej ącej zabud owy, w dosto sowa niu do uwaru nkow ali przyr odnic zych i ochro ny walor ów krajob razow			
--	--	--	--

<p>ych (zgodnie z przepisami odrębnymi). Preferować rozwój turystyki pieszej, rowerowej, hipicznej, grzybiarstwa, myślistwa, turystyki ekologicznej na obszarach położonych w południowej części gminy</p>			
--	--	--	--

Preferować rozwój agroturystyki na gruntach wsi Prusków, Poczołków, Siedliska, Łąka oraz przysiółkach Kosice, Boro wiany i Leśniak.			
TAB			

ELA II. OBS ZAR Y OSA DNI CZE (zabu dowa ne) Rodz aj obsza ru i oznac zenie Przez nacze nie Obsz aru Zmia ny w przez nacze niu oraz wytyw zne do zasad zagos pod rowa nia w plana			
---	--	--	--

<p>ch miejs cowy ch</p> <p>M MIE SZK ANI OWE</p> <p>M1</p>			
M2	Obszar dominującej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna z usługami podstawowymi	<p>> Tereny zabudowy istniejącej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zachować dominujące przeznaczenie terenu poprzez utrzymanie istniejącej zabudowy oraz zapewnić wyposażenie terenów w usługi podstawowe, miejsca parkingowe dla samochodów oraz tereny ogólnodostępnej zieleni rekreacyjnej oraz zieleni izolacyjnej i ozdobnej, • przy modernizacji, przebudowie, wymianie i uzupełnianiu luk zabudowy dostosować sposób kształtowania obiektu do lokalnych zasad kompozycji zabudowy sąsiedniej w zakresie intensywności zabudowy działki, sytuowania budynków, linii zabudowy, gabarytów, wysokości budynków oraz geometrii dachów, • eliminować lub ograniczyć działalność gospodarczą, uciążliwą dla zabudowy mieszkaniowej. <p>> Tereny zabudowy projektowanej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapewnić prawidłowe wyposażenie terenu w usługi podstawowe, ogólnodostępną zielen rekreacyjną (w tym szczególnie place zabaw dla dzieci) oraz miejsca parkingowe dla samochodów osobowych, • Kształtować indywidualnie układ funkcjonalno-przestrzenny zespołów zabudowy z zachowaniem relacji przestrzennych i krajobrazowych z zabudową sąsiednią, z uwzględnieniem wysokich walorów użytkowych i estetycznych przestrzeni

			<p>publicznych (ulic, placów),</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wykluczyć lokalizację działalności gospodarczych uciążliwych i konfliktowych z dominującym przeznaczeniem obszaru, • Zapewnić wyposażenie obszaru w komunikację drogową oraz infrastrukturę techniczną (w minimalnym zakresie - zaopatrzenie w wodę i energię elektryczną).
M3	Obszar dominującej zabudowy mieszanej z zabudową jednorodzinną	Zabudowa usługowa, usług podstawowych, z jednorodzinną zabudową mieszkaniową.	<p>> Tereny zabudowy istniejącej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zachować dominujące przeznaczenie terenu poprzez utrzymanie istniejącej zabudowy usługowej oraz wzbogacić wachlarz usług podstawowych poprzez uzupełnianie luk zabudowy lub zmiany sposobu użytkowania zabudowy istniejącej, ■ przy modernizacji, przebudowie, wymianie budynków oraz uzupełnianiu luk zabudowy zapewnić wysokie walory rozwiązań architektoniczno-przestrzennych, o cechach indywidualnych, nawiązujących do lokalnych zasad kompozycji zabudowy usytuowanej w otoczeniu w zakresie linii zabudowy, gabarytów, wysokości i formy budynków oraz geometrii dachów, • eliminować lub ograniczać działalność gospodarczą uciążliwą lub konfliktową w stosunku do przeznaczenia podstawowego, <p>> Tereny zabudowy projektowanej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapewnić wzbogacenie zakresu usług oraz wyposażenie w ogólnodostępną zielenią towarzyszącą i miejsca parkingowe dla samochodów, • Zapewnić wysokie walory rozwiązań architektoniczno-przestrzennych, o cechach indywidualnych, nawiązujących do lokalnych zasad kompozycji zabudowy usytuowanej w otoczeniu w zakresie linii zabudowy, gabarytów, wysokości i formy budynków oraz geometrii dachów, • Zapewnić wyposażenie obszaru w komunikację drogową oraz infrastrukturę techniczną (w minimalnym zakresie w wodę i energię elektryczną).

M4	Obszar zabudowy mieszkaniowej i rekreacyjnej	Jednorodzinna zabudowa mieszkaniowa, gospodarstwa rolne argoturystyczne oraz zabudowa rekreacyjna	<ul style="list-style-type: none"> > Tereny zabudowy istniejącej - nie występują. > Tereny zabudowy projektowanej: <ul style="list-style-type: none"> • Sposób kształtowania zabudowy dostosować do lokalnych zasad kompozycji zabudowy sąsiedniej w zakresie sytuowania budynków, linii zabudowy, gabarytów i wysokości oraz geometrii dachów,
			<ul style="list-style-type: none"> • Eliminować lokalizację funkcji uciążliwych dla przeznaczenia podstawowego, • Zapewnić wyposażenie obszaru w infrastrukturę techniczną (w minimalnym zakresie- zaopatrzenie w wodę i energię elektryczną)
U	USŁUGOWE		
U1	Obszar koncentracji usług publicznych i komercyjnych, o znaczeniu lokalnym	Wielofunkcyjna zabudowa usługowa, w tym szczególnie usługi publiczne w zakresie oświaty, kultury, zdrowia i opieki społecznej z towarzyszącą zabudową mieszkaniową	<ul style="list-style-type: none"> > Tereny zabudowy istniejącej: <ul style="list-style-type: none"> • Zachować dominujące przeznaczenie tereny poprzez utrzymanie istniejącej zabudowy usługowej oraz wzbogacić wachlarz usług poprzez uzupełnianie luk zabudowy oraz zmiany sposobu użytkowania istniejącej zabudowy o innych funkcjach, • Przy modernizacji, przebudowie, wymianie budynków oraz uzupełnieniu luk zabudowy zachować relacje przestrzenne i krajobrazowe z zabudową usytuowaną w otoczeniu, w tym szczególnie w zakresie kompozycji przestrzennej zabytkowych zespołów zabudowy, • Zapewnić wysokie walory użytkowe i estetyczne przestrzeni publicznych oraz prawidłowe wyposażenie w zielen ogólnodostępną oraz miejsca parkingowe dla samochodów, • Eliminować lub ograniczać funkcje uciążliwe dla przeznaczenia dominującego. > Tereny zabudowy projektowanej: <ul style="list-style-type: none"> • Zapewnić szeroki wachlarz usług komercyjnych i publicznych. • Kształtować indywidualnie układ funkcjonalno-przestrzenny zespołów zabudowy z zachowaniem

			<p>relacji przestrzennych i krajobrazowych z zabudową sąsiednią,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zachować relacje przestrzenne i krajobrazowe z zabudową usytuowaną w otoczeniu, w tym szczególnie w zakresie kompozycji przestrzennej zabytkowych zespołów zabudowy, • Zapewnić wysokie walory użytkowe i estetyczne przestrzeni publicznych oraz prawidłowe wyposażenie w zielenią ogólnodostępną i miejsca parkingowe dla samochodów. • Zapewnić wyposażenie obszaru w komunikację drogową oraz infrastrukturę techniczną (w minimalnym zakresie -zaopatrzenie w wodę i energię elektryczną).
U2	Obszar koncentracji usług publicznych, o znaczeniu ponadlokalnym	Usługi ochrony zdrowia i opieki społecznej, kultury (w tym kultu religijnego)	<p>> Tereny zabudowy istniejącej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zachować istniejące przeznaczenie i sposób użytkowania terenu oraz indywidualne cechy zabudowy z towarzyszącą zielenią ogólnodostępną, • Zapewnić wysokie walory rozwiązań architektoniczno-przestrzennych o cechach indywidualnych. • Eliminować lub ograniczać rozwój funkcji uciążliwych, sprzecznych lub konfliktowych z dominującym przeznaczeniem terenu. Tereny zabudowy projektowanej: • Wzbogacić przeznaczenie terenu zabudowy istniejącej o niezbędne dla jego prawidłowego funkcjonowania i użytkowania obiekty i usługi (w tym mieszkalnictwa zbiorowego, handlu, żywienia) • Zapewnić wysokie walory rozwiązań architektoniczno-przestrzennych o cechach indywidualnych oraz wysokie walory użytkowe i estetyczne przestrzeni publicznych, • Zapewnić niezbędne wyposażenie terenu w infrastrukturę techniczną..
P	GOSPODARCZE		
PI	Obszary produkcyjno-	Wielofunkcyjna	> Tereny zabudowy istniejącej:

	składowe	zabudowa produkcyjna, składowa, magazynowa handlu hurtowego oraz specjalistycznych działów produkcji rolnej i obsługi rolnictwa	<ul style="list-style-type: none"> • Zachować dominujące przeznaczenie terenu poprzez utrzymanie istniejącej zabudowy (modernizację, przebudowę, wymianę) oraz zapewnić racjonalną intensyfikację zabudowy i zagospodarowania terenu, z uwzględnieniem wymogów ochrony środowiska, • Eliminować funkcje chronione (mieszkaniowe), jeżeli nie towarzyszą funkcji produkcyjnej no-składowej, • Ograniczać lokalizacje przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których raport jest wymagany, do przypadków nie powodujących istotnych zagrożeń dla wód powierzchniowych i podziemnych, ziemi, powietrza atmosferycznego oraz zagrożenia hałasem, • Przy modernizacji, przebudowie, wymianie i uzupełnieniu luk zabudowy dostosować sposób kształtowania obiektu do lokalnych, pozytywnych zasad kształtowania układu funkcjonalno-przestrzennego. <p>➤ Tereny zabudowy projektowanej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eliminować lokalizację funkcji gospodarczych sprzecznych, konfliktowych i uciążliwych dla istniejących rodzajów działalności gospodarczych. • Zabudowę dostosować do lokalnych, pozytywnych zasad kształtowania układu funkcjonalno-przestrzennego. • Wykluczyć lokalizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których raport jest wymagany. • Zapewnić niezbędną dla przedsięwzięcia infrastrukturę techniczną.
P2	Obszary obsługi komunikacji	Urządzenia i obiekty obsługi komunikacji i ruchu turystycznego.	<p>➤ Tereny istniejącej zabudowy - usytuowane w granicach obszaru PI, zachować lub zlikwidować w przypadku sprzeczności lub konfliktu z dominującym przeznaczeniem obszaru.</p> <p>➤ Tereny zabudowy projektowanej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uwzględnić zasady ochrony środowiska.
Z	ZIELENI (systemu ekologicznego obszarów osadniczych)		

Z1	Tereny parków i zieleni ogólnodostępnej	Zieleń ogólnodostępna lub publiczna z usługami towarzyszącymi,	<p>> Tereny istniejącej zieleni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zachować przypałacowy -zabytkowy park w Zębowicach i Radawiu oraz zespoły zieleni i zbiorniki wodne (użytkowane gospodarczo) w dolinach cieków wodnych na terenach
		położona w korytarzach i sięgaczach ekologicznych o znaczeniu lokalnym.	<p>zabudowanych wsi tj. dolinie rzeki Libawy w Zębowicach, cieką bezimienną w Kadłubie Wolnym oraz w dolinie Radawki w Radawiu, jako tereny ogólnodostępne lub publiczne,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapewnić na terenach objętych ochroną konserwatorską odtworzenie historycznej kompozycji założenia parkowego oraz uzupełnianie i konserwację istniejącego drzewostanu. • W stosunku do terenów zieleni wprowadzić ograniczenia w zakresie usuwania drzew, użytkowania terenu w sposób zagrażający lub niekorzystnie wpływający na drzewostan, użytkowania i zagospodarowania terenów sąsiednich w sposób zagrażający lub niekorzystnie wpływający na drzewostan. • Zachować przeznaczenie dominujące oraz ciągłość użytkowania i zagospodarowania terenów położonych w dolinach cieków wodnych, stanowiących korytarze i sięgacze ekologiczne systemu ekologicznego o znaczeniu lokalnym. <p>> Tereny zieleni projektowanej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapewnić ciągłość korytarza lub sięgacza ekologicznego oraz dostosować drzewostan do siedliska. • Zapewnić wysokie walory kompozycji funkcjonalno-przestrzennej oraz wysokie walory krajobrazowe terenu publicznego ogólnodostępnego.
Z2	Tereny cmentarzy		<p>y Tereny zieleni istniejącej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zachować zieleń wysoką w granicach terenu oraz dokonać uzupełnień, zapewniających wzrost wartości przyrodniczej terenu. <p>> Tereny zieleni projektowanej:</p>

			<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnić znaczny udział zieleni towarzyszącej oraz dostosować jej kompozycję do pozytywnych cech kompozycji zieleni terenów istniejących.
--	--	--	---

3. WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW.

A. KIERUNKI I WSKAŹNIKI ROZWOJU MIESZKALNICTWA.

Kierunki rozwoju mieszkalnictwa, uwzględniające prognozę demograficzną (spadek liczby ludności do poziomu 4040osób w 2020r.), dalszą poprawę standardów zamieszkiwania obszaru gminy, spadek przeciętnej liczby osób w gospodarstwie

domowym do poziomu min. 3,5osób/M oraz jakość zasobów mieszkaniowych, związane z realizacją celu jakim jest:

- **zaspokojenie potrzeb mieszkańców na poziomie bliskim aspiracji mieszkańców,**
- **zachowanie tradycji komponowania terenów mieszkaniowych , obejmują:**

> **ROZWÓJ ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ** na obszarze gminy poprzez;

- koncentracje projektowanych terenów mieszkaniowych we wsi ZĘBOWICE, RADAWIE oraz KADŁUB WOLNY,
- zapewnienie możliwości uzupełniania luk w istniejącej zabudowie w pozostałych wsiach gminy.
 - realizację zabudowy mieszkaniowej w formach ekstensywnych (zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej - wolnostojącej) przy zachowaniu wskaźnika wielkości nowych działek budowlanych min. 600 m² i max 1600m² tj. 5-15 działek na 1 ha.

> **POPRAWĘ ZASPOKOJENIA POTRZEB MIESZKANIOWYCH** na poziomie aspiracji mieszkańców poprzez:

- poprawę stopnia samodzielności zamieszkania do poziomu wyrażonego wskaźnikiem 1 gospodarstwo domowe na 1 mieszkanie oraz osiągnięcie wskaźnika min 290 mieszkań na 1000 mieszkańców gminy (do roku 2020),
- wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz przygotowanie infrastrukturalne nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową,
- realizację komunalnych zasobów mieszkaniowych.

B. KIERUNKI I WSKAŹNIKI ROZWOJU USŁUG.

Kierunki rozwoju usług, uwzględniające zaspokojenie potrzeb mieszkańców na preferowanym przez nich poziomie, związane z realizacją celu jakim jest:

? podniesienie standardów obsługi mieszkańców,

? zbliżenie się do standardów europejskich, obejmują:

> KONCENTRACJĘ I ROZWÓJ USŁUG we wsi:

- **ZĘBOWICE** - jako wiele funkcyjnego, gminnego ośrodka usługowego, koncentrującego usługi publiczne z zakresu administracji, oświaty i wychowania, kultury, ochrony zdrowia i opieki społecznej, sportu i rekreacji, bezpieczeństwa ludzi i mienia, wyposażonego w spektrum usług z zakresu handlu, gastronomii, mieszkalnictwa zbiorowego, usług bytowych, obsługi turystyki i ruchu komunikacyjnego,
- **RADAWIE** i **KADŁUB WOLNY** - jako ośrodków wspomagających gminny ośrodek usługowy, koncentrujące usługi podstawowe z zakresu oświaty i wychowania, sportu i rekreacji, bezpieczeństwa zapewnienie możliwości uzupełniania luk w istniejącej zabudowie w pozostałych wsiach gminy.
- **RADAWIE** - koncentrujące usługi ponadlokalne z zakresu opieki społecznej oraz kultu religijnego (obsługa ruchu pielgrzymkowego),
- zapewnienie w pozostałych wsiach usług na poziomie wyposażenia elementarnego.

> ZAPEWNIENIE STANDARDÓW OBSŁUGI W ZAKRESIE USŁUG PUBLICZNYCH, jako nieprzekraczalnych standardów zabezpieczenia minimum społecznego przestrzennych ■warunków bytowania ludności na obszarze gminy w zakresie:

- nauczana przedszkolnego ~ zachowanie 3 placówek na terenie gminy oraz zapewnienie wskaźników:
 - max 15 dzieci/1 oddział,
 - min. 80% uczęszczałości do przedszkola dzieci w grupie wiekowej (3-6lat),
- szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego - zachowanie 3 szkół podstawowych i 1 szkoły gimnazjalnej na terenie gminy oraz osiągnięcie wskaźników:
 - max 18 uczniów na 1 pomieszczenie do nauki, max 16 uczniów na 1 oddział,
- usług ochrony zdrowia i opieki społecznej - zachowanie Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej we wsi gminnej oraz:
 - zwiększenie liczby personelu medycznego do poziomu min 10 lekarzy oraz 15 pielęgniarek na 100 mieszkańców,
 - wyposażenia gminy w dom spokojnej starości poprzez lokalizację obiektu na terenie wsi Radawie lub Zębówice oraz zapewnienie min 40 miejsc stacjonarnych,
- usług kultury, przy zalecanym wzroście liczby zorganizowanych imprez (także urozmaicających ofertę turystyczną) oraz wzroście udziału ich uczestników (racjonalne wykorzystanie istniejących zasobów):
 - zachowanie gminnego ośrodka kultury we wsi Zębówice oraz i klubów wiejskich we wsi Radawie, Łąka, Knieja i Kadłub Wolny
 - osiągnięcie łącznego wskaźnika min, 80m^2 pow. uż. / 1000 mieszkańców gminy.
- usług bezpieczeństwa ludzi i mienia:
 - zachowanie dotychczasowego rozkładu przestrzennego strażnic pożarnych (Zębówice, Radawie, Kadłub Wolny, Łąka i Knieja) przy zachowaniu czasu dojazdu do najdalej położonego obiektu max 5 min, odległość od strażnicy max 4 km.
- terenowe urządzenia i obiekty sportu i rekreacji, w tym szczególnie;
 - rozbudowa ogólnodostępnych terenów sportowych przy szkołach podstawowych we wsi Zębówice, Radawie i Kadłub Wolny oraz osiągnięcie wskaźnika min $2,5\text{ m}^2$ / 1 mieszkańca,
 - realizacja basenu krytego przy szkole w Zębówicach lub realizacja gminnego ośrodka sportu i rekreacji,
 - zapewnienie podstawowych, terenowych urządzeń sportowych we wsi Knieja,

Prusków, Osiecko i Poczółków,

- poprawa wyposażenia wsi ZĘBOWICE, KADŁUB WOLNY i RADAWIE w tereny zieleni publicznej oraz terenów mieszkaniowych w podstawowe urządzenia rekreacyjne dla dzieci poprzez:

osiągnięcie wskaźnika min 10m² na 1 mieszkańca wsi ogólnodostępnej zieleni rekreacyjnej, w zespole min, 0,1ha,

zapewnienie wskaźnika min 2m² na 1 mieszkańca gminy zieleni cmentarnej na terenach projektowanych.

- > OSIĄGNIĘCIE WSKAŹNIKÓW ROZWOJU USŁUG POZOSTAŁYCH na obszarze gminy:

- » poprawa wyposażenia ilościowego i jakościowego gminy w obiekty usługowe handlu, usług bytowych i gastronomii, zapewniające osiągnięcie wskaźników na poziomie:

max 150 mieszkańców na 1 placówkę handlu detalicznego oraz utrzymania min 370m² powierzchni sprzedaży w handlu detalicznym 1000 mieszkańców gminy oraz zapewnienia min 45 0m² powierzchni sprzedaży na 1000 mieszkańców gminy w gminnym ośrodku usługowym (Zębownicach),

min 80 miejsc konsumpcyjnych w gastronomii na 1000 mieszkańców wsi Zębowice i Radawie oraz zgodnego z potrzebami w pozostałych wsiach gminy.

- > POPRAWA OFERTY I STANDARDÓW OBSŁUGI KOMUNIKACJI I RUCHU TURYSTYCZNEGO, poprzez:

- realizację kompleksowego wielobranżowego zespołu usług w ciągu drogi powiatowej nr 1705 O, obejmującej budowę stacji paliw płynnych i gazowych oraz stacji obsługi samochodów o wielkości min 1 stanowisko obsługowe /400 samochodów,
- koncentrację usług obsługi ruchu turystycznego w gminnym ośrodku usługowym.

C. WSKAŹNIKI WYPOSAŻENIA TERENU W INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNA.

- > USTALA SIĘ WSKAŹNIKI WYPOSAŻENIA TERENU GMINY W INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNA, **które należy osiągnąć:**

- wyposażenie gminy w centralny system zaopatrzenia w wodę czystą - wyrażonego obsługą 100% jego mieszkańców (do 2010 roku),

- wyposażenia gminy w centralny system odbioru ścieków - wyrażonego obsługą min ??? mieszkańców do 2015 roku i 100% mieszkańców i gospodarki do 2020 roku,
- zaopatrzenia gminy w energię elektryczną - 100%) mieszkańców gminy zaopatrywanych w chwili pojawienia się potrzeb,
- zaopatrzenia gminy w ciepło - min 50% odbiorców korzystających z lokalnych źródeł zasilanych paliwami niskoemisyjnymi (olej, gaz, energia elektryczna) lub wykorzystujących urządzenia nisko emisyjne (do 2015 roku),
- zaopatrzenie w gaz - zapewnienie powszedniej dostępności do gazu bezprzewodowego; docelowo doprowadzenie gazu przewodowego dla min, 50% mieszkańców gminy (do 2020 roku).
- telekomunikacja przewodowa - min 1 aparat na I gospodarstwo domowe,
- gospodarka odpadami stałymi - 100% mieszkańców gminy i gospodarki.

D. TERENY WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY.

> USTALA SIĘ NASTĘPUJĄCE TERENY WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY:

- tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych , w tym szczególnie chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody,
- teren)- użytków rolnych IV klasy bonitacyjnej, z wyłączeniem urządzeń i obiektów wyszczególnionych dla obszaru R1 (obszar rolny o dużej przydatności dla rolnictwa, wyłączony z zabudowy),
- tereny użytków leśnych, z wyłączeniem obiektów i urządzeń wyszczególnionych dla obszaru E1 (obszar węzłowy systemu ekologicznego o znaczeniu ponadlokalnym), przy uwzględnieniu obowiązujących przepisów odrębnych,
- obszar korytarzy i sięgaczy ekologicznych o znaczeniu lokalnym (oznaczony symbolem E2), obejmujący dolinę rzeki Libawy i Libawki, Potoku Pruskowskiego i Pruszkówki oraz Potoku Radawki wraz z dopływami, z wyłączeniem obiektów i urządzeń wyszczególnionych dla obszaru E2,
- obszary węzłowe systemu ekologicznego o znaczeniu lokalnym, obejmujące łąki śródpolne i śródleśne, oznaczone na symbolem E3, z wyłączeniem obiektów i urządzeń wyszczególnionych dla obszaru E3.

4. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.

4.1. KOMUNIKACJA KOLEJOWA.

Kierunki rozwoju systemu komunikacji kolejowej określa potrzeba:

- > modernizacji dwutorowej i zelektryfikowanej linii kolejowej nr 175 pierwszorzędного znaczenia (o znaczeniu państwowym), obsługującej przewozy osobowy i towarowe, w celu dostosowania jej do prędkości 100km/h dla pociągów pasażerskich oraz 80km/h dla pociągów towarowych,
- > modernizacji skrzyżowań linii z drogami powiatowymi nr 1705 O relacji Zębówice - Radawie -Kadłub Turawski, nr 1758 O relacji Chobie - Zębówice oraz nr 1735 O relacji Nowa Wieś -droga powiatowa nr 1701 O,
- > modernizacji stacji kolejowej we wsi Zębówice i ewentualnej budowie przystanku kolejowego we wsi Radawie.

Kierunki działań obejmują:

- Modernizacja linii kolejowej winna uwzględniać realizację inwestycji zapewniających ochronę terenów chronionych przed hałasem (realizacja ekranów akustycznych chroniących środowisko zamieszkania przed nadmiernymi poziomami hałasu komunikacyjnego),
- Ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania na terenach, na których zastosowanie technicznych środków ochrony przed hałasem nie będzie skuteczne, a w konsekwencji dokonania przekształceń istniejącego zagospodarowania o funkcjach chronionych ta funkcje nie objęte ochroną.

4.2. SYSTEM DROGOWY.

Kierunki rozwoju systemu komunikacji określa potrzeba poprawy niedostatecznej sprawności powiązań :

- > MODERNIZACJI DROGI WOJEWÓDZKIEJ nr 901 relacji Olesno-Dobrodzień -

Zawadzkie - Wielowieś - Pyskowice - Gliwice do parametrów drogi klasy głównej ruchu przyspieszonego (GP), w tym modernizacji jezdni do szerokości 7m oraz budowie poboczy.

> MODERNIZACJI DRÓG POWIATOWYCH do parametrów określonych przepisami odrębnymi dla ustalonych w niniejszym studium klas dróg, przy uwzględnieniu w pierwszej kolejności modernizacji dróg powiatowych zapewniających powiązania zewnętrzne gminy Zębówice z siecią dróg krajowych i wojewódzkich tj. drogi:

- **nr 1705 O relacji Zawada** - Turawa - Zębówice - Szemrowice - Dobrodzień, polegająca na dostosowaniu jej parametrów do wymogów stawianych drodze klasy zbiorczej (Z), modernizacji skrzyżowania z linią kolejową nr 175, w perspektywie budowie nowych odcinków drogi (obejść drogowych) w rejonie przysiółka Nowa Wieś oraz wsi Radawie,
- **nr 1941 O relacji DW901** - Osiecko - Zębówice, polegająca na dostosowaniu jej parametrów do wymogów stawianych drogom klasy zbiorczej (Z) oraz korekcie łuków drogowych, w tym szczególnie na terenie wsi Prusków i Osiecko,
- **nr 1738 O relacji Grodziec** - Zębówice - polegająca na dostosowaniu jej parametrów do wymogów stawianych drogom klasy zbiorczej (Z) oraz korekcie łuków poziomych, w tym szczególnie na terenie wsi Knieja,
- przy modernizacji wszystkich dróg uwzględnić potrzeby komunikacji zbiorowej, na terenie zabudowanym realizację chodników w ciągach ulic, a w ciągach dróg wyznaczonych w mniejszym studium ścieżek rowerowych,

> MODERNIZACJĘ DRÓG GMINNYCH - do parametrów określonych przepisami odrębnymi dla ustalonych w niniejszym studium klas dróg, w tym szczególnie (w celu poprawy standardów obsługi i bezpieczeństwa mieszkańców) w pierwszej kolejności modernizacji parametrów technicznych dróg gminnych zapewniających powiązania zewnętrzne gminy z drogą wojewódzką nr 901 oraz pełniących ważną rolę w lokalnych powiązaniach wewnętrznych :

- nr 102804 relacji Wypychów - Poczółków,
- nr 102809 relacji Radawie - Radawka - Leśna,
- nr 102811 relacji Prusków - Siedliska - Kadłub Wolny,
- nr 102812 relacji Siedliska - Susznia _Susznia (przystanek),
- nr 102813 relacji Prusków - Susznia - Łąki - Piłat,

- nr 102814 relacji Kadłub Wolny - Olszyny,
 - nr 102816 relacji Nowa Wieś - Prusków.
- > REALIZACJĘ ŚCIEŻEK ROWEROWYCH wraz z towarzyszącą infrastrukturą (parkingi i przystanki, w tym leśne) - o znaczeniu komunikacyjnym i rekreacyjnym oraz przebiegu dostosowanym do lokalnych potrzeb komunikacyjnych gminy i uwzględniającym rozwój turystyki rowerowej oraz walory krajobrazu kulturowego i przyrodniczego:
- pierwszorzędna trasa rowerowa nr 26C relacji Kluczbork - Lubliniec - Zawiercie na odcinku Szumirad - Kamieniec - Radawie - Nowa Wieś - Zębowice - Szemrowice,
 - drugorzędna trasa rowerowa nr 11 IN relacji Chrzastowice - Wachów na odcinku Paliwoda - Radawie - Leśna,
 - drugorzędna trasa rowerowa nr 401Z relacji Olesno - trasa rowerowa nr 52 na odcinku Leśna - Osiecko - Kadłub Wolny - Zębowice - Knieja - Paliwoda,
 - trasa nr 115 relacji Paliwoda - Grodziec , wzdłuż południowej granicy gminy.
 - wzdłuż gminnej drogi publicznej nr 102814 relacji Kadłub Wolny-Olszyny,
 - wzdłuż gminnej drogi publicznej nr 102816 relacji Nowa Wieś - Prusko w.
- > WYPOSAŻENIE W SYSTEM PARKINGÓW dla samochodów osobowych, uwzględniający potrzeby mieszkańców oraz turystyki i rekreacji:
- terenów zabudowanych wsi poprzez realizację parkingów w rejonach koncentracji usług publicznych i komercyjnych wsi Zębowice, Radawie i Kadłub Wolny oraz wyposażania w miejsca postojowe terenów zwartej zabudowy osiedli mieszkaniowych,
 - terenów otwartych (rolne i leśne) poprzez realizację parkingów zapewniających obsługę ruchu tranzytowego w kierunku Jeziora Turowskiego oraz możliwość obsługi turystyki kwalifikowanej, przy pełnym uwzględnieniu terenów objętych ochroną ze względu na walory przyrodnicze lub tej ochrony wymagających.
- > WYPOSAŻENIE GMINY W STACJĘ PALIW - zapewniające poprawę standardów obsługi i bezpieczeństwa mieszkańców oraz obsługę ruchu tranzytowego na drodze powiatowej nr 1705 O w kierunku Jeziora Turowskiego, z proponowaną lokalizacją na gruntach wsi:
- ZĘBOWICE (terenach produkcyjno-składowych).

5. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.

5.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ.

Kierunki rozwoju infrastruktury wodociągowej obejmują:

- > ADAPTACJĘ podstawowego źródła zaopatrzenia w wodę gminy, ujęcia wód podziemnych KNIEJA, z poziomu wodonośnego czwartorzędowego RYNNY KOPALNEJ STOBRAWY.
- > ZAPEWNIENIE WODY mieszkańcom wsi Osiecko i przysiółka Leśniaki (na terenach korzystających ze studni gospodarczych) poprzez rozbudowę wodociągu komunalnego.
- > ZAPEWNIENIE CIĄGŁOŚCI ZAOPATRZENIA W WODĘ także w sytuacjach awaryjnych, poprzez realizację powiązania gminnego wodociągu komunalnego z wodociągiem jednej z gmin ościennych (Dobrodzień, Ozimek).
- > ZACHOWANIE ISTNIEJĄCYCH LOKALNYCH UJEĆ WODY we wsi Radawie i Zębowice oraz w przysiółku Kosice, , jako awaryjnych źródeł wody.
- > ROZBUDOWĘ WODOCIĄGU zapewniającą wyposażenie terenów przewidzianych pod rozwój zabudowy.
- > **OCHRONĘ ILOŚCIOWĄ I JAKOŚCIOWĄ ZASOBÓW WODNYCH RYNNY KOPALNEJ STOBRAWY** poprzez:
 - ograniczenie zmian zagospodarowania przestrzennego oraz użytkowania jej obszaru , w tym szczególnie terenu położonego w granicach ustanowionych stref ochrony ujęcia KNIEJA,
 - ograniczenie strat wody na wodociągu.

5.2. SYSTEM ODBIORU I OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW.

Kierunki rozwoju systemu odbioru i oczyszczania ścieków, uwzględniające konieczność ochrony zlewni rzeki Mała Panew, zasilającej zbiornik Turawski (pełniącego ponadlokalną funkcję turystyczną), a w konsekwencji zlewni rzeki Libawa, a także użytkowego poziomu wód podziemnych RYNNY KOPALNE STOBRAWY oraz Głównego Zbiornika Wód

Podziemnych Polski nr 335 KRAPKOWICE - STRZELCE OPOLSKIE, obejmują:

- > **REALIZACJĘ CENTRALNEGO SYSTEMU ODBIORU ŚCIEKÓW** w układzie grawitacyjnym i ciśnieniowym, z uwzględnieniem skanalizowania wszystkich wsi gminy z wyłączeniem przysiółka Borowiany, z którego ścieki będą dowożone do najbliższego punktu zlewnego, z :
 - preferowanym transportem ścieków do istniejącej oczyszczalni ścieków we wsi Kotórz Mały (gm. Turawa),
 - ewentualnym , wariantowym, transportem ścieków do istniejącej oczyszczalni ścieków w Dylakach (gm. Ozimek).

- > **WŁĄCZENIE DO CENTRALNEGO SYSTEMU ODBIORU ŚCIEKÓW** gminy Zębówice wsi. Szemrowice (gmina Dobrodzień) oraz Zakrzów Turawski (gmina Turawa),

- > **DOCELOWĄ LIKWIDACJĘ LOKALNEJ OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW** przy DPS w Radawiu, po realizacji centralnego systemu odbioru i oczyszczania ścieków na terenie gminy,

- > **SUKCESYWNĄ REALIZACJĘ KANALIZACJI DESZCZOWEJ** na odcinkach ulic i dróg oraz placach o nawierzchni utwardzonej w systemie zapewniającym podczyszczenie ścieków deszczowych do parametrów wymaganych przepisami odrębnymi, przed ich wprowadzeniem do odbiorników, w tym szczególnie:
 - pełną (100%) likwidację zrzutu ścieków deszczowych nieoczyszczonych z terenów przemysłowych,
 - zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych z gospodarki komunalnej (na terenie osiedli wiejskich).

5.3. SYSTEM ZASILANIA W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ.

Kierunki rozwoju sieci elektroenergetycznych, uwzględniające brak ograniczeń rozwoju gminy wynikających z istniejących warunków jej zasilania oraz obowiązek wójta gminy

opracowania założeń do planu zaopatrzenia w energię elektryczną, związane z realizacją celu jakim jest:

? poprawa standardów zaopatrzenia w energię elektryczną mieszkańców i gospodarki,

? poprawa bezpieczeństwa zaopatrzenia,

? wykorzystanie tanich, ekologicznych źródeł energii, obejmują:

> **ADAPTACJĘ ISTNIEJĄCEJ LINII WYSOKICH NAPIĘĆ oraz jej modernizację w dostosowaniu do potrzeb:**

- jednotorowa linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Olesno-Dobrodzień.

> **ADAPTACJĘ DWUTOROWEJ UNII 15kV (PKP-I i PKP-II) wraz z punktem zasilania, zasilających linię kolejową znaczenia pierwszorzędno nr 175 relacji Strzelce Op. - Fosowskie -Kluczbork oraz jej modernizację w dostosowaniu do potrzeb.**

> **UTRZYMANIE DOTYCHCZASOWYCH ŹRÓDEŁ ZASILANIA GMINY z GPZ -OZIMEK oraz modernizację i rozbudowę istniejących sieci średniego napięcia w dostosowaniu do potrzeb,**

> **POPRAWĘ OBECNYCH WARUNKÓW ZASILANIA GMINY w energię elektryczną poprzez:**

- sukcesywne dokonywanie zmian w konfiguracji oraz modernizację sieci średnich napięć, zmierzających do ograniczenia obszarów⁷ zasilania, a w okresach awarii wykluczających brak dostaw energii,

- budowę nowych stacji transformatorowych na terenach obecnie zabudowanych w przypadku wzrostu zapotrzebowania na energię elektryczną, którego nie pokryją stacje istniejące, a także budowę nowych stacji transformatorowych na terenach rozwoju zabudowy, jeżeli taka konieczność nastąpi.

> **WYKORZYSTANIE DOSTĘPNYCH ODTWARZALNYCH (CZYSTYCH) ŹRÓDEŁ ENERGII (wiatru i wody), w tym szczególnie wykorzystanie potencjału energetycznego wód cieków wodnych i włączenie ich do sieci gminy jako awaryjnego**

źródła zasilania.

- > **WPROWADZANIE NISKOEMISYJNYCH NOŚNIKÓW ENERGETYCZNYCH**
w
gospodarce komunalnej.

5.4. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO I GAZ.

Kierunki rozwoju systemów ciepłowniczych i zaopatrzenia w gaz, uwzględniające obowiązek wójta gminy opracowania założeń do planu zaopatrzenia w ciepło i gaz, związane z realizacją celu jakim jest:

- ? ograniczenie zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego poprzez ograniczenie niskiej emisji,
- ? poprawa standardów życia mieszkańców,
- zaspokojenie potrzeb
gospodarki, obejmują:

> **SUKCESYWNE ZASTĘPOWANIE ISTNIEJĄCYCH KOTŁOWNI NA PALIWA STAŁE**

kotłowniami opalanyymi paliwami niskoemisyjnymi (olej, gaz) lub wykorzystującymi urządzenia niskoemisyjne.

- > **ROZWÓJ ZAOPATRZENIA W GAZ BEZPRZEWODOWY** w oparciu o źródła indywidualne lub grupowe - jako podstawowego źródła zaopatrzenia w ciepło, z zaleceniem stosowania w rejonach zwartej zabudowy grupowych źródeł ciepła.

> **DOCELOWE WPROWADZENIE NA TEREN GMINY GAZU PRZEWODOWEGO z**

terenu gminy Ozimek lub gminy Olesno oraz gazyfikacje wsi Zębowice, Radawie i Kałuż Wolny.

5.5. TELEKOMUNIKACJA.

Kierunki rozwoju telekomunikacji, uwzględniające istniejący, wysoki standard wyposażenia gminy w telefonię przewodową i komórkową, związane z :

- dalszą poprawą dostępności i jakości usług telekomunikacyjnych telefonii przewodowej,
- zapewnienie konkurencyjnych usług telefonii komórkowej, obejmują:

> **DALSZĄ POPRAWĘ STANDARDÓW WYPOSAŻENIA GMINY** w systemy telekomunikacyjne poprzez:

- rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej telefonii przewodowej, zapewniającą zaspokojenie nowych potrzeb, wysoką jakość świadczonych usług, nowoczesność i sprawność,
- wprowadzanie nowych operatorów sieci telefonii komórkowej i zapewnienia położenia gminy w zasięgu oddziaływania telefonii komórkowej.

5.6. GOSPODARKA ODPADAMI.

Kierunki rozwoju gospodarki odpadami stałymi, uwzględniające potrzebę jej dostosowania do nowych realiów funkcjonowania gospodarki, związane z realizacją celów jakim jest:

- ? racjonalizacja gospodarki odpadami stałymi,
- ? ochrona środowiska przyrodniczego, obejmują:

> **KONTYNUOWANIE ZMIAN W POSTĘPOWANIU ODPADAMI STAŁYMI** polegających na :

- realizacji systemowych rozwiązańi gospodarki odpadami przyjętych dla województwa opolskiego oraz powiatu oleskiego polegających na:
 - utworzeniu centralnego składowiska odpadów komunalnych (ponad gminne składowisko Świercz - Olesno) oraz zainstalowaniu kontenerowej kompostowni na terenie powiatu oleskiego

- lokalizacji na terenie gminy Zębówice zakładu segregacji i odzysku odpadów (przysiółek KOSICE)
- utworzenie ponadgminnej struktury gospodarki odpadami komunalnymi, dla realizacji wspólnych przedsięwzięć,
- unieszkodliwianie odpadów (poza składowaniem),
 - minimalizacja wytwarzanie odpadów oraz minimalizacja ilości odpadów kierowanych do unieszkodliwiania na składowiskach,
 - zapewnienie maksymalnego odzysku odpadów, których powstawania w danych warunkach gospodarczo, techniczno - ekonomicznych nie udało się uniknąć,
- konsekwentnym wprowadzaniu na teren gminy systemu segregacji odpadów stałych na poziomie producenta odpadów oraz zapewnienie bezpiecznego dla zdrowia ludzi i środowiska składowania odpadów, których nie można poddać procesom odzysku lub unieszkodliwiania, z powodu warunków techniczno-ekonomicznych.
- wzmocnienie kontroli gospodarki odpadami komunalnymi , przemysłowymi i niebezpiecznymi,

> DOCELOWĄ LIKWIDACJĘ SKŁADOWISKA ODPADÓW ZĘBOWICE - MALINÓW

po wyczerpaniu jego pojemności.

6. OBSZARY SZCZEGÓLNEJ OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW. 6.1. OCHRONA ZASOBÓW PRZYRODY NIEOŻYWIONEJ.

Wydziela się następujące obszary i obiekty środowiska przyrody nieożywionej (abiotycznego), które ze względu na swoje znaczenie użytkowe, walory lub zagrożenia objęte są prawną ochroną lub wymagają takiej ochrony:

> UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA KOPALIN - chronione na podstawie ustawy *Prawo geologiczne i górnicze* :

RADAWIE - udokumentowane złoża kruszywa naturalnego, wraz z ustanowionym terenem i obszarem górniczym,

KOCURY - udokumentowane złoża ilów ceramiki budowlanej.

• **CEL OCHRONY:**

- zachowanie warunków racjonalnego wykorzystania gospodarczego kopaliny.

- **ZASADY OCHRONY:**

zakaz dokonywania zmiany użytkowania i zagospodarowania terenu górniczego do czasu wyeksploatowania kopaliny,

nakaz zachowania rzeczywistego szkodliwego wpływu robót górniczych zakładu górniczego w granicach ustanowionego terenu górniczego dla złoża RADAWIE.

> **KOMPLEKSY GLEBY IV KLASY I WYŻSZEJ** - przydatne dla celów gospodarki rolnej, chronione na podstawie ustawy o ochronie *gruntów rolnych i leśnych* oraz decyzji samorządu lokalnego.

- **CEL OCHRONY:**

zachowanie gleb o największych walorach produkcyjnych dla potrzeb produkcji roślinnej, ochrona i racjonalne wykorzystanie gleb z dostosowaniem formy zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji do ich naturalnego potencjału przyrodniczego,

- **ZASADY OCHRONY:**

grunty IV klasy bonitacyjnej i klas wyższych, położone w granicach kompleksów użytków rolnych chronionych dla rolnictwa (wskazanych na rysunku "kierunki zagospodarowania przestrzennego"), uznaje się za wyłączone z zabudowy,

grunty IV klasy, położone w granicach kompleksów rolnych o małej przydatności dla rolnictwa, należy wprowadzić ograniczenia w przeznaczeniu gruntów na cele nierolnicze i na cele leśne do przypadków uzasadnionych szczególnymi względami gospodarczymi lub walorami ekonomicznymi przestrzeni,

zalesianie gruntów rolniczo nieprzydatnych do produkcji rolnej klasy bonitacyjnej V i VI.

wspieranie i rozwijanie produkcji rolniczej specjalistycznej.

tworzenie przeciwwietrznych pasów zieleni oraz zieleni izolacyjnej wzdłuż dróg

- > WODY POWIERZCHNIOWE PŁYNĄCE I STOJĄCE, chronione na podstawie ustawy
Prawo wodne, w tym szczególnie:

Zlewnia rzeki LIBAWA (rzeka Libawa, Libawka, Pruszkowski Potok, Pruszkówka i Potok Radawka - należące do zlewni Malej Panwi), zasilająca w wodę Zbiornik Turawski, stanowiący podstawowy rejon wypoczynku i rekreacji o znaczeniu regionalnym, Sztuczne zbiorniki wodne w dolinach cieków wodnych, w tym szczególnie na gruntach wsi Zębowice, Kadłub Wolny, Radawie i Knieja.

- CEL OCHRONY:

utrzymanie przynajmniej dobrego stanu ekologicznego wód oraz ekosystemów od wody zależnych,

ochrona ekosystemów wodnych, ubogich na terenie gminy, tworzenie warunków dla rybackiego wykorzystania wód.

- ZASADY OCHRONY:

zachowanie sposobu użytkowania i zagospodarowania terenów źródłiskowych cieków wodnych zlewni rzeki LIBAWY, głównie jako użytków leśnych,

zachowanie i ochrona nielicznych i niewielkich powierzchniowo sztucznych zbiorników wodnych oraz utrzymanie sposobu użytkowania i stosunków wodnych licznie występujących w dolinach rzecznych torfowisk i terenów trwale podmokłych, w tym szczególnie w strefach źródłiskowych cieków wodnych,

utrzymanie dobrego stanu ekologicznego wód zlewni Libawy, także dla zaspokojenia potrzeb związanych z turystyką, sportem oraz rekreacją, poprzez eliminację powierzchniowych i zorganizowanych źródeł emisji ścieków, w tym szczególnie wprowadzenie ścisłej kontroli nad gospodarką ściekami bytowymi i opadowymi oraz odpadami w gminie do czasu realizacji centralnego systemu odbioru ścieków i zapewnienia pełnego odbioru odpadów, zakaz wykonywania robót lub czynności, które mogą zmniejszyć przydatność wód dla gospodarki człowieka,

zapewnienie biologicznych stosunków w środowisku wodnym umożliwiających bytowanie ryb i innych zwierząt.

zakaz szczególnego korzystania z wód bez pozwolenia wodno-prawnego oraz niezgodnie z warunkami określonymi w pozwoleniu wodno-prawnym..

> **OBSZAR WYSOKIEJ OCHRONY GŁÓWNEGO ZBIORNIKA WÓD PODZIEMNYCH POLSKI NR 335 KRAPKOWICE - STRZELCE OPOLSKIE, gromadź cego wody w ośrodku szczelinowym i szczelinowo-porowym, obejmuj cy swoim zasięgiem południow część obszaru gminy (użytkowan gospodarczo jako kompleksy leśne), uznan za Obszar Wysokiej Ochrony (OWO) GZWP.**

- **CEL OCHRONY:**

- ochrona wód przed zanieczyszczeniami i nadmierną eksploatacją,

- **ZASADY OCHRONY:**

- utrzymanie leśnego użytkowania grantów na udokumentowanym obszarze zbiornika, zakaz wznoszenia urządzeń i wykonywania robót oraz czynności, które mogą zmniejszyć

- przydatność wód dla zaopatrzenia ludności i gospodarki.

- zakaz wprowadzania ścieków bezpośrednio do poziomu wodonośnego, do wód powierzchniowych stojących i płynących oraz do ziemi,

> **CZWARTORZĘDOWA RYNNA KOPALNA STOBRAWY - poziom wodonośny, dostępny dla ludności i gospodarki na obszarze gminy.**

- **CEL OCHRONY:**

- ochrona dostępnego dla gminy poziomu wód podziemnych, słabo izolowanego przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z powierzchni terenu.

- **ZASADY OCHRONY:**

- przeciwdziałanie zanieczyszczeniu wód podziemnych przez gminne składowisko odpadów komunalnych w MALINIE,

- zakaz wprowadzania ścieków bezpośrednio do poziomu wodonośnego, do wód powierzchniowych stojących i płynących oraz do ziemi,

- zakaz lokalizacji przydomowych oczyszczalni ścieków oraz rolniczego wykorzystania ścieków i silnie toksycznych środków ochrony roślin na terenach nie zapewniających izolacji wód podziemnych przez przenikaniem zanieczyszczeń.

6.2. OCHRONA ZASOBÓW PRZYRODY OŻYWIONEJ.

W celu ochrony obszarów i obiektów wartościowych przyrodniczo i krajobrazowo oraz dla zapewnienia:

- możliwości kształtowania właściwych warunków bioklimatycznych zarówno dla potrzeb ponadlokalnych i lokalnych,
- utrzymania i rozwoju bioróżnorodności i,

wyznacza się obszary i obiekty środowiska przyrody ożywionej (biotycznego) tworzące system ekologiczny gminy, które ze względu na szczególne walory przyrodnicze objęte są prawną ochroną lub wymagają takiej ochrony:

> **OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU LASY STOBRAWSKO-TURAWSKIE** - w którego granicach położony jest cały obszar gminy, chroniony na podstawie ustawy o ochronie przyrody oraz uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej z dnia 26 maja 1988 roku oraz rozporządzeniem Wojewody Opolskiego Nr P/14/2000 z dnia 17 maja 2000 roku w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie opolskim (Dz. Urz. Woj. Opolskiego Nr 33 z dnia 26 maja 2000r.):

- **CEL OCHRONY:**

ochrona krajobrazu o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych ze względu na możliwość zaspokojenia potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, zapewnienie trwałości procesów ekologicznych i bioróżnorodności i. zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych obszaru.

- **ZASADY OCHRONY:**

1) wprowadza się zakazy w zakresie :

płoszenia i zabijania dziko żyjących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, ptasich gniazd oraz innych schronień i miejsc rozrodu zwierząt,

niszczenia lub uszkodzenia drzew i innych roślin (rzadkich i chronionych),

wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości, innego

zanieczyszczania wód, gleby i powietrza,

uszkodzenia i zanieczyszczania przedmiotów i obszarów objętych ochroną,

2) wprowadza się ograniczenia w zakresie: pozyskiwania drzew i innych roślin, zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków,

wydobywania skał, minerałów i torfu, niszczenia gleby lub zmiany sposobu jej użytkowania, stosowania środków chemicznych w gospodarce rolnej i leśnej,, - prowadzenie działalności przemysłowej i hodowlanej, budowy i rozbudowy linii komunikacyjnych,

umieszczania na obszarach lub przedmiotach objętych ochroną tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków nie związanych z ochroną przedmiotu z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa.

> **OBSZARY CENNE FLORYSTYCZNIE I FAUNISTYCZNIE - miejsca występowania Roślin chronionych i rzadkich oraz dzikich zwierząt oraz zwierząt objętych ochroną Gatunkową o szczególnych walorach przyrodniczych**, chronione na podstawie ustawy o Ochronie przyrody, obejmujące:

- **DOLINA GÓRNEJ LIBAWY w północno-wschodniej części gruntów wsi KADŁUB WOLNY - miejscami o charakterze wąwozu , lokalnie o podłożu torfowym, DOLINA LIBAWY, położona na zachód od zabudowy wsi KNIEJA, stanowi ca**

otoczenie użytku ekologicznego BAGNO ŚRÓDLEŚNE oraz centrum bioróżnorodności faunistycznej i florystycznej.

• **CEL OCHRONY:**

ochrona zagrożonych siedlisk i gatunków roślin chronionych,
zapewnienie przetrwania siedlisk i gatunków roślin objętych ochroną gatunkową,
zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

• **ZASADY OCHRONY:**

- 1) W stosunku do obszarów cennych florystycznie ustala się następujące zasady ochrony: zakaz dokonywania zmian istniejącego użytkowania i zagospodarowania terenu, ukształtowania powierzchni ziemi, zmian w szacie roślinnej i stosunkach wodnych, niszczenia i zanieczyszczenia gleby oraz wykonywania wszelkich innych czynności jeżeli miałyby one wpływ na zmianę warunków siedliskowych obszaru lub nie przestrzegaly zakazów,

sposób użytkowania i zagospodarowania terenów sąsiednich nie może oddziaływać na obszar chroniony w sposób uciążliwy lub szkodliwy, zagrażając lub oddziałując niekorzystnie na roślinność chronioną,

zasady gospodarczego wykorzystania terenu dostosować potrzeb ochrony flory, zakaz niszczenia siedlisk i ostoi, zrywania, niszczenia, uszkodzenia, pozyskiwania przetwarzania roślin i grzybów chronionych.

- 2) Sposób użytkowania lub zagospodarowanie terenów sąsiednich nie może wpływać w sposób szkodliwy na obszar chroniony, ani też naruszać istniejących warunków życia zwierząt.

> LASY O FUNKCJI WODOCHRONNEJ i SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH, **chronione na podstawie ustawy o lasach:**

Położone w północnej części gminy na grantach wsi Radawie i Prasków, chronione z mocy zarządzenia nr 38 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 26 marca 1996 roku *w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa będących w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasów Państwowych, Nadleśnictwa Olesno.*

- **CEL OCHRONY:**

ochrona i zrównoważone wykorzystanie lasów, zapewnienie ich trwałości, ciągłości wykorzystania i wielofunkcyjności,

zachowanie korzystnego wpływu lasów na klimat, zasoby wód, warunki życia i zdrowia człowieka oraz równowagę przyrodniczą, zwiększenie lesistości obszaru gminy.

- **ZASADY OCHRONY:**

- 1) W stosunku do lasów, w tym lasów ochronnych, ustala się następujące zasady ochrony:

zachowanie trwałości lasów poprzez zapewnienie właściwego stanu sanitarnego i zdrowotnego lasu oraz bezpieczeństwa pożarowego,

zachowanie różnorodności przyrodniczej i walorów krajobrazowych poprzez ograniczenie regulacji stosunków wodnych na terenie lasów i ich sąsiedztwie do prac uzasadnionych potrzebami ochrony i odnowienia lasu, w tym szczególnie wykluczenie trwałego

odwodnienia terenów podmokłych i bagien śródleśnych w lasach ochronnych, - prowadzenie gospodarki leśnej zrównoważonej, ze szczególnych uwzględnieniem funkcji lasów ochronnych, ochrony powierzchni ziemi i gleby, ochrony wód podziemnych i powierzchniowych oraz retencji zlewni, w szczególności na obszarach wododziałów i na obszarach zasilania wód podziemnych,

stworzenie takich warunków i zasad prowadzenia działalności gospodarczej w lasach, aby funkcje ekologiczne (ochronne) i społeczne mogły być w pełni rozwijane, w tym zapewnienia powszechnego ale kanalizowanego udostępnienia lasu społeczeństwu, w szczególności dla celów turystycznych, rekreacyjnych i edukacyjnych,

ochrona i renaturalizacja szczególnie cennych przyrodniczo obszarów leśnych, w szczególności renaturalizacja obszarów wodno-blotnych i obiektów cennych przyrodniczo, dostosowanie odstrzału zwierząt łownych do liczebności populacji. 2) Zwiększenie lesistości obszaru gminy może odbywać się kosztem nieużytków, gruntów zdegradowanych, gruntów rolnych nieprzydatnych dla produkcji rolnej, gruntów rolnych narażonych na erozję wietrzną lub wodną oraz gruntów rolnych o klasie bonitacyjnej V i VI, które położone są poza obszarami objętymi ochroną ze względu na pełnione funkcje ekologiczne lub też chronionych ze względu na wysoką wartość, ekologiczną, florystyczną i faunistyczną.

> **ZBIOROWISKA ŁĄKOWE TORFÓW I ŁĄK PODMOKŁYCH - miejsca występowania roślin i zwierząt chronionych i rzadkich, objętych ochroną gatunkową, chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody, w tym szczególnie;**

- Rozproszone w dolinie LIBAWY, POTOKU PRUSKOWSKIEGO oraz POTOKU RA DAWKA,
- ŁĄKI MIĘDZY RA DAWKĄ , A RADA WIEM , położone północ od zabudowy wsi Radawie,

• **CEL OCHRONY:**

zapewnienie przetrwania dziko występujących zwierząt oraz ich siedlisk, ostoi i miejsc żerowania,

zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

• **ZASADY OCHRONY:**

- 1) W stosunku do obszarów cennych faunistycznie ustala się następujące zasady ochrony:
 - zakaz dokonywania zmian istniejącego użytkowania i zagospodarowania

terenu,

ukształtowania powierzchni ziemi oraz zmian w szacie roślinnej i stosunkach wodnych, jeżeli

nie służą one poprawie warunków bytowania fauny występującej na obszarze, sposób użytkowania i zagospodarowania terenów sąsiednich nie może oddziaływać na obszar

chroniony w sposób uciążliwy lub szkodliwy, zagrażając bytowi fauny,

zasady gospodarczego wykorzystania terenu dostosować funkcjonowania fauny,

zakaz niszczenia ich siedlisk i ostoi, niszczenia ich gniazd, nor, legowisk, zimowisk, mrowisk

i innych schronień,

zakaz zabijania, okaleczenia, chwywania, transportu, pozyskiwania, przetrzymywania oraz posiadania żywych zwierząt i ich form młodocianych. 3) Sposób użytkowania lub zagospodarowanie terenów sąsiednich nie może wpływać w sposób szkodliwy na obszar chroniony, ani też **naruszać** istniejących **warunków** życia zwierząt.

- > **UŻYTKI EKOLOGICZNE** - stanowiące pozostałości naturalnych ekosystemów, chronione na mocy rozporządzenia Wojewody Opolskiego Nr P/2/97 z dnia 3 lutego 1997r. w sprawie wprowadzenia indywidualnych form ochrony przyrody (Dz. Urz. Woj. Opolskiego Nr 4 z 14 lutego 1997r.):

- **BAGNO ŚRÓDLEŚNE "KНИЕJA"** - w naturalnej sukcesji o pow. 2,59 ha,
- **Śródleśna łąka "ŁAKA PRZY POMNIKACH PRZYRODY"** - położona w Kompleksach leśnych nadleśnictwa Olesno, na gruntach wsi Prusków.

• **CEL OCHRONY:**

utrzymanie pozostałości naturalnych ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej. • **ZASADY OCHRONY:**

- J) W stosunku do użytku ekologicznego obowiązują zabrania się: niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obszaru i roślinności, dokonywania zmiany sposobu użytkowania ziemi,

wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym albo utrzymaniem, budową, odbudową naprawą lub remontem urządzeń wodnych,

dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej,

likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych i obszarów wodno-błotnych,

uszkodzania i zanieczyszczania gleby, w tym wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości, zaśmiecania obiektu i terenu wokół niego, likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych,

wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych, budowy budynków, budowli, obiektów małej architektury i tymczasowych obiektów budowlanych mogących mieć negatywny wpływ na obiekt chroniony, bądź spowodować degradację krajobrazu.

2) Użytki ekologiczne uwzględnia się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

> **POMNIKI PRZYRODY OŻYWIONEJ** - uznane za pomniki przyrody na mocy rozporządzenia Wojewody opolskiego z dnia 21 stycznia 2001r.

- **CIS POSPOLITY** (wiek 120 lat) - na terenie zabudowanym wsi Kadłub Wolny,

- **DEBY SZYPULKOWE** (wiek 230-280 lat) - grupa 6 drzew, w rejonie DPS w Radawiu,

- **DEBY SZYPULKOWE** (wiek 450 lat) - 2 szt. Na terenach leśnych , na północ od zabudowy wsi Osiecko,

- **MILORZĄB DWUKLAPOWY** (wiek 105 lat) - rosn cy w parku podworskim w Zębolicach,

- **DEBY SZYPULKOWE** (wiek ok. 280 lat) - grupa 4 drzew rosn cych na zboczu w wozu na terenie DPS w Radawiu,

KLON JAWOR (wiek 280 lat) - rosn cy na terenach leśnych , na północ od zabudowy wsi Osiecko,

- **DĄB SZYPULKOWY (wiek 430 lat) - rosnący na terenach leśnych, na północ od zabudowy wsi Osiecko,**

DĄB SZYPULKOWY (wiek 330 lat) - rosnący na terenie zabudowanym wsi Osiecko.

- **CEL OCHRONY:**

zachowanie obiektów ze względu na ich szczególne wartości przyrodnicze, naukowe, kulturowe i krajobrazowe, do czasu ich naturalnej śmierci.

- **ZASADY OCHRONY:**

- 1) W stosunku do pomnika przyrody obowiązuje zakaz :
 - niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu,
 - uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby oraz zakopywania, wysypywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości w jego sąsiedztwie,
 - dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te mogłyby wpłynąć w sposób szkodliwy na obiekt
 - umieszczania tablic reklamowych i innych znaków, nie związanych z ochroną pomnika przyrody,
 - palenia otwartego ognia.
- 2) Zakazy , o których mowa powyżej, nie dotyczą:
 - prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody,
 - zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa, likwidowania nagłych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych.
- 3) Na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi i mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu.

> **CIĄGI ZADRZEWIŃ PRZYDROŻNYCH I ŚRÓDPOLNYCH - wymagaj ce ochrony, wskazane na gruntach wsi Zębowice i Radawie,**

- **CEL OCHRONY:**

zachowanie obiektów ze względu na szczególne wartości przyrodnicze, estetyczne i krajobrazowe.

• **ZASADY OCHRONY:**

- 1) W stosunku ciągów zieleni przydrożnej i śródpolnej wprowadza się następujące zasady ochrony:
 - zakaz usuwania drzew (z wyłączeniem przypadków zagrażających ludziom lub mieniu) oraz obowiązek uzupełniania ciągów zieleni przydrożnej i śródpolnej,
 - sposób użytkowania i zagospodarowania terenów sąsiednich nie może zagrażać drzewostanowi.,
- 2) Proponowane do ochrony ciągi zieleni przydrożnej i śródpolnej uwzględnić w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

6.3. OCHRONA KRAJOBRAZU NATURALNEGO I KULTUROWEGO.

Obszar gminy Zębówice w całości położony jest w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu LASY STOBRAWSKO - TURAWSKIE. Zasady ochrony krajobrazu tego obszaru zostały uwzględnione w rozdziale dot. zasad ochrony przyrody. Uznając ochronę pozostałości naturalnego krajobrazu przyrodniczego oraz ochronę zabytkowego krajobrazu kulturowego, jako komplementarne zadanie ochrony dziedzictwa kulturowego oraz ochrony przyrody, w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Stobrawsko - Turawskich ustanawia się i obejmuje wzmoczoną ochroną krajobrazu przyrodniczo-kulturowego następujące tereny:

- > **ZESPÓŁ PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWY DOLINA LIBAWY - obejmuj cy granicami dolinę rzeki Libawy na całym przebiegu przez obszar gminy Zębówice wraz z terenami zabudowanymi wsi Zębówice i Kadłub Wolny, w tym szczególnie:**

KADŁUBSKIE ŁĄKI - położone wśród kompleksów leśnych w północno-wschodniej części grantów wsi Kadłub Wolny, obejmujące dolinę Potoku Łomnickiego (Zimna Woda), reprezentujące typ krajobrazu naturalnego den dolinnych i obniżeń dolinnych cieków **wodnych**,

ŁĄKI KOŁO KOCUR - położone wśród kompleksów leśnych w północno-wschodniej części grantów wsi Kadłub Wolny (na północ od **przysiółka** Leśniaki), obejmujące dolinę

rzeki Libawy i jej dopływów, reprezentujące typ krajobrazu naturalnego den i obniżeń dolinnych cieków wodnych,

DOLINA GÓRNEJ LIBAWY - położona wśród kompleksów leśnych w północno-wschodniej części gruntów wsi Kadłub Wolny (na północny-wschód od przysiółka Leśniaki), obejmująca wąską dolinę rzeki Libawy wraz z przyległymi fragmentami równiny akumulacyjnej, reprezentująca typ krajobrazu naturalnego den dolinnych i obniżeń dolinnych cieków wodnych, - **TERENY POŁOŻONE W GRANICACH UTWORZONEJ STREFY POŚREDNIEJ OCHRONY KONSERWATORSKIEJ TYPU "B"**, utworzonej dla historycznie ukształtowanych, zabytkowych zespołów zabudowy wsi ZĘBOWICE I KADŁUB WOLNY.

- **CEL OCHRONY:**

tworzenie warunków zapewnienia ciągłości przestrzennej terenów zróżnicowanych typów ekosystemów i mozaiki krajobrazów, cennych zbiorowisk roślinnych, typów siedliskowych i krajobrazowych, w biologicznie aktywnych,

łączenie ochrony środowiska kulturowego z ochroną środowiska przyrodniczego,

ochrona naturalnych form geomorfologicznych oraz elementów rzeźby terenu wynikających

z gospodarczej działalności człowieka (górnictwa odkrywkowego),

utrzymanie istniejącej struktury biocenoz, w tym szczególnie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,

utrzymanie i przywracanie do właściwego stanu różnorodności biologicznej, w tym szczególnie zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt, grzybów wraz z ich siedliskami,

- **ZASADY OCHRONY:**

zakaz dokonywania zmian w strukturze użytkowania terenów objętych ochroną krajobrazu naturalnego, w tym szczególnie zakaz zalesiania terenu ŁĄK KOŁO KOCUR oraz KADŁUBSKICH ŁĄK,

zakaz dokonywania zmian w geomorfologii terenów objętych ochroną krajobrazu naturalnego, w tym szczególnie zakaz przekształcania rzeźby terenu DOLINY GÓRNEJ LIBAWY oraz wykonywania prac ziemnych stale zniekształcających rzeźbę terenu , zakaz dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub mogłyby wpłynąć negatywnie na stan istniejący, w tym szczególnie zakaz likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, torfowisk oraz obszarów wodno-błotnych.

nakaz utrzymania sztucznych zbiorników wodnych oraz przywrócenia ich obudowy biologicznej,

nakaz dostosowania gospodarczej działalności człowieka do wymogów ochrony geomorfologii, struktury biocenoz oraz estetyki krajobrazu terenu DOLINY GÓRNEJ LIBAWY, ŁĄK KOŁO KOCUR oraz KADŁUBSKICH ŁĄK,

nakaz utrzymania rzeźby terenu dolin cieków wodnych, dominant przestrzennych oraz charakterystycznych cech krajobrazu zabytkowych zespołów zabudowy na terenach objętych strefą pośredniej ochrony konserwatorskiej "B" wsi Zębówice i Kadłub Wolny.

> OBSZAR WZMOŻONEJ OCHRONY KRAJOBRAZU NATURALNEGO - WYDMY NA PÓLNOC OD WSI PRUSKÓW - zlokalizowane w obrębie lasów na gruntach wsi Prusków, reprezentują ce typ krajobrazu eoliczno-pagórkowatego z ci giem złożonych form wydmowych o zróżnicowanym przebiegu, stanowią cych jedn z ciekawszych i bardziej zróżnicowanych form geomorfologicznych gminy.

• **CEL OCHRONY:**

ochrona geomorfologii oraz struktury biocenoz terenu.

• **ZASADY OCHRONY:**

zakaz dokonywania zmian w geomorfologii terenu (zmiany rzeźby terenu) oraz wykonywania prac ziemnych stale zniekształcających rzeźbę terenu , zakaz dokonywania zmian w strukturze użytkowania terenu,

nakaz dostosowania gospodarczej działalności człowieka do wymogów ochrony geomorfologii, struktury biocenoz oraz estetyki krajobrazu terenu.

> OBSZAR WZMOŻONEJ OCHRONY KRAJOBRAZU KULTUROWEGO zabytkowych zespołów zabudowy wsi Zębówice, Radawie i Kadłub Wolny.

- **CEL OCHRONY:**
ochrona zabytkowego krajobrazu kulturowego.
- **ZASADY OCHRONY:**
ochrona charakterystycznych cech kompozycji terenów zabudowanych,
utrzymanie lokalnych dominant przestrzennych oraz gabarytów budynków w skali otoczenia.
rewaloryzacja zdegradowanej zabudowy historycznej oraz zdewastowanej zieleni towarzyszącej,
likwidacja lub maskowanie negatywnych dominant krajobrazowych (tj. obiektów wielkogabarytowych i wysokościowych) oraz obiektów dysharmonijnych i agresywnych krajobrazowo.

6.4. ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.

Zapewnienie nienaruszalności podstawowych elementów środowiska kulturowego uznaje się za jedno z najważniejszych zadań polityki przestrzennej gminy. Wskazuje się następujące elementy środowiska kulturowego, które objęte są ochroną prawną lub wymagają ochrony, ze względu na zachowane walory:

- > **STREFĘ "B"** - pośredniej ochrony konserwatorskiej, obejmując obszar zabytkowego układu przestrzennego wsi:

ZĘBOWICE - w granicach której zlokalizowany jest zespół XIX-wiecznej zabudowy wsi o układzie ulicowym (ul. Opolska), zieleń parkowa wraz ze stawami w dolinie rzeki Libawy, zespół pałacowo-folwarczny z pozostałościami parku, zespół zabudowy usługowo-mieszkalnej o charakterze miejskim sytuowanej wzdłuż ulicy Oleskiej w układzie zwartym i półzwartym, zespół zabudowy rolno-robotniczej usytuowany pomiędzy ul. Opolska, a linia kolejową, oraz część zespołu jednorodzinnej zabudowy mieszkaniowej przy ul. Stokrotek, RADAWIE - w granicach której zlokalizowany jest zespół zabudowy pałacowo-folwarcznej z towarzyszącym parkiem krajobrazowym, zespół XIX-wiecznej zabudowy wsi o układzie "owalnicy" wraz z XIX i XX-wieczną zabudową rolno-robotniczą i robotniczą usytuowaną we wschodniej części ul.

Szkolnej,

KADŁUB WOLNY - w granicach której usytuowany jest genetyczny układ przestrzenny wsi placowej (unikalny w skali województwa), noszącej cechy "okolnicy" wraz z zabudową przyległą do wewnętrznego placu, zamkniętą drogami "zastodolnymi" oraz wewnętrznym placem o funkcji społecznej.

• CEL OCHRONY :

rewaloryzacja obszaai objętego strefą ochrony konserwatorskiej typu "B" ,

zachowanie i podniesienie rangi lokalnych wartości kulturowych, historycznych, estetycznych i krajobrazowych,

zachowania odmienności, oryginalności oraz tożsamości miejsca,

uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz kształtowaniu środowiska kulturowego. • ZASADY OCHRONY - obejmują priorytet działań konserwatorskich nad innymi działaniami oraz ochronę, utrzymanie i rewaloryzację (a w konsekwencji uwzględnienie niżej podanych zasad w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (które należy sporządzić ze względu na istniejące uwarunkowania), w tym nakaz:

zachowania zasadniczych elementów rozplanowania układu przestrzennego tj. przebieg historycznych ulic i dróg zastodolnych, układów zieleni (w tym zieleni publicznej) i zbiorników wodnych, linii zabudowy oraz historycznego układu działek i zabudowy, zachowania odrębności zabytkowych założeń (zespołów) zabudowy w strukturze przestrzennej wsi, jako jej elementów (ww. założeń pałacowo-parkowych, genetycznych układów ralistycznych, zespołów zieleni itd.),

przywrócenia funkcji publicznej społecznej **wewnętrznych** placów tzw. "nawsia" oraz towarzyszącej im zieleni,

zachowania cech zabudowy poszczególnych elementów struktury przestrzennej (zespołów zabudowy), w tym szczególnie nieprzekraczalnych gabarytów zabudowy (min, i max), kształtu, formy i wystroju budynków, stolarki i jej podziałów oraz **pokrycia** dachu, zachowania i przywrócenia do jak najlepszego stanu obiektów zabytkowych - wszelkie roboty budowlane lub konserwatorskie prowadzone przy tych obiektach zgłaszać, uzgadniać lub opiniować z wojewódzkim konserwatorem zabytków,

utrzymania funkcji obiektów zabytkowych - mieszkaniowej, mieszkalnictwa zbiorowego i usługowej, z preferencją dla rekreacji i turystyki, edukacji i kultury, centrów konferencyjnych i zjazdów, siedziby ośrodków pracy twórczej oraz handlu i gastronomii (określić warunki adaptacji założenia parkowo-pałacowego w Zębowicach

na ww. funkcje), zachowania w nowych realizacjach historycznych zasad zabudowy poszczególnych zespołów zabudowy tzn. dostosowanie projektowanych obiektów pod względem gabarytów, wysokości, proporcji i podziałów bryły, geometrii dachu, wystroju architektonicznego oraz stosowanych materiałów do zabudowy zabytkowej, wprowadzenia do ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązku uzgodnienia projektu obiektów budowlanych z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003r. *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U, z 2003r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) wyżej wymieniony teren będą podlegać ochronie konserwatorskiej z dniem wejścia w życie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, opracowanego dla terenu określonego w niniejszym studium, **W związku z czym opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla ww. terenów należy uznać za działanie priorytetowe**, Należy także:

przed przystąpieniem do opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, dla terenów objętych strefą ochrony konserwatorskiej typu "B", opracować szczegółowe wytyczne konserwatorskie,

podnosić standardy zamieszkiwania w strefie poprzez tworzenie atrakcyjnych terenów publicznych, w tym szczególnie poprzez staranne wykonanie opracowania i realizację aranżacji terenów publicznych (ulic, placów) i terenów położonych wokół zabytkowych obiektów (kościół, parków, centrów usługowych wsi) z uwzględnieniem nawierzchni, oświetlenia, malej architektury,

przejęcie na własność (przez gminę) terenów zieleni wysokiej i niskiej, usytuowanych w dolinach cieków wodnych (rzeki Libawy we wsi Zębówice oraz Radawiu i Kadłubie Wolnym) lub zapewnienia w inny sposób ogólnej do nich dostępności (zachowanie funkcji społecznej).

> STREFĘ "OW¹ - obserwacji archeologicznej, tożsam z ustaloną granic strefy pośredniej ochrony konserwatorskiej typu "B" dla zabytkowego zespołu zabudowy wsi:

- ZĘBOWICE,
- RADAWIE,

• **CEL OCHRONY:**

- ochrona potencjalnych znalezisk archeologicznych przed zniszczeniem.

• **ZASADY OCHRONY:**

obowiązek zgłoszenia i uzgodnienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków

potrzeby wprowadzenia nadzoru archeologicznego przy wykonywaniu wszelkich robót ziemnych (budowy, roboty instalacyjne, gazociągi, wodociągi, kanalizacje, kable energetyczne i telefoniczne, rowy melioracyjne, tworzenie nowych wybierzysk kruszywa i wysypisk odpadów oraz inne prace ziemne) prowadzonych w granicach strefy,

w przypadku braku potrzeby wprowadzenia nadzoru archeologicznego wprowadza się obowiązek informowania wojewódzkiego konserwatora zabytków o odkrytym znalezisku archeologicznym, a w przypadku braku takiej możliwości - informowaniu wójta gminy, w przypadku natrafienia na materiały archeologiczne powinny być przeprowadzone badania archeologiczne na koszt inwestora.

S> ZESPOŁY ZIELENI ZABYTKOWEJ - obejmujące:

- **PARK W RADAWIU (ujęty w rejestrze zabytków)**
- **PARK W ZĘBOWICACH (ujęty - rejestrze zabytków)**

• **CEL OCHRONY:**

przywrócenie wartości użytkowych i kulturowych, ochrona walorów estetycznych i krajobrazowych.

zapewnienie właściwych warunków klimatycznych i wypoczynkowych na terenach zabudowanych.

• **ZASADY OCHRONY:**

rewaloryzacja układu kompozycyjnego założenia parkowego.

stałe zabiegi pielęgnacyjne zabytkowej zieleni, uzupełnienie zieleni z zachowaniem układu i zasad kompozycji oraz ograniczenie wycinki drzew do przypadków związanych z zagrożeniem ludzi lub mienia,

wykonanie prac konserwatorsko-remontowych zabytkowych obiektów i elementów małej architektury.

użytkowanie i zagospodarowanie terenu oraz terenów sąsiednich w sposób niekorzystnie wpływający na drzewostan.

> **ZABYTKI NIERUCHOME - ujęte w rejestrze zabytków architektury oraz ujęte w gminnej ewidencji zabytków.**

- **CEL OCHRONY:**

zachowanie i należyte utrzymanie obiektów mających znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, ze względu na zachowaną wartość historyczną, naukową i artystyczną, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytku, zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytku oraz ich prawidłowe zagospodarowanie.

- **ZASADY OCHRONY:**

utrzymać obiekty w dobrym stanie technicznym oraz przywracać je do jak najlepszego stanu, zapobiegać niszczeniu zabytków, szczególnie w stopniu powodującym utratę jego wartości historycznej, artystycznej lub naukowej,

przeciwdziałać zagrożeniom wynikającym z braku użytkowania obiektu zabytkowego, lub użytkowania go w sposób naruszający zasady opieki nad zabytkami lub nie odpowiadający jego wartości kulturowej, - uzgadniać oraz uzyskać pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków na wszelkie prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane wykonywane przy zabytku wpisanym do rejestru oraz w jego otoczeniu, zmianę przeznaczenia lub sposobu korzystania z zabytku, umieszczania na zabytku urządzeń technicznych, reklam i napisów, a także podejmowanie wszelkich innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku,

zachować bryłę obiektu, kształt i pokrycie dachu, podział elewacji oraz stolarki okiennej i drzwiowej, zewnętrzny wystrój architektoniczny,

zakaz naruszania tradycyjnej lub historycznej kompozycji terenów usytuowanych w otoczeniu zabytków, w tym szczególnie wykonywania robót które mogłyby przyczynić się do zeszpecenia otoczenia zabytku oraz widoku na ten zabytek,

dla obiektów zabytkowych, ujętych w gminnej ewidencji zabytków, wykonać tzw. "białe karty ewidencyjne",

opracować gminny program opieki nad zabytkami uwzględniający istniejące zasoby kulturowe obszaru, w tym obszary objęte ochroną na podstawie dec3'zji samorządu lokalnego strefy pośredniej ochrony konserwatorskiej "**B**"), zabytki ujęte w rejestrze zabytków, zabytki ujęte w ewidencji zabytków oraz stanowiska archeologiczne.

> **STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE** - wg. Wykazu w niniejszym "Studium..." -
 stanowi ce zabytki nieruchome, będc e powierzchniow , podziemn lub podwodn
 pozostałości egzystencji i działalności człowieka, złożona z nawarstwień kulturowych i
 znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów.

- **CEL OCHRONY:**

ochrona udokumentowanych znalezisk archeologicznych przed zniszczeniem,
 zachowanie warunków umożliwiających dalsze prowadzenie prac archeologicznych.

- **ZASADY OCHRONY:**

przy realizacji wszelkich robót ziemnych (budowy, roboty instalacyjne, gazociągi, wodociągi, kanalizacje, kable energetyczne i telefoniczne, rowy melioracyjne, tworzenie nowych wybierzysk kruszywa i wysypisk odpadów oraz inne prace ziemne), prowadzonych w obrębie stanowisk archeologicznych i ich sąsiedztwie, obowiązek uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na prace przy zabytku i jego otoczeniu, naruszenie stanowiska archeologicznego jest możliwe tylko po wcześniejszym przebadaniu tegoż na koszt inwestora, po uprzednim uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na prace przy zabytku i jego otoczeniu.

Obszar gminy Zębowice położony jest poza granicami projektowanego parku kulturowego DOLINA MALEJ PANWI, o którym mowa we wniosku Marszałka Województwa Opolskiego do niniejszego studium.

7. OBSZARY PROBLEMOWE.

7.1. OBSZARY ZAGROŻONE.

Wydziela się obszary zdegradowane na skutek działalności gospodarczej człowieka oraz obszary, na których występują zagrożenia lub uciążliwości, wskazane do zakazu lub ograniczenia użytkowania i zabudowy.

> OBSZARY ZAGROŻONE ZALEWAMI POWODZIOWYMI, UZNANE Z OBSZARY BEZPOŚREDNIEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ - obejmujące tereny zabudowane lub częściowo zabudowane, położone w dolinie cieków wodnych, zalane podczas katastrofalnej powodzi z 1997 roku, położone na gruntach Kadłub Wolny i Radawie (chronione na podstawie ustawy *Prawo wodne* oraz ustawy *Prawo ochrony środowiska*).

- CEL OCHRONY:

- ograniczenie skutków powodzi.

- ZASADY OCHRONY:

- 1) kształtować zagospodarowanie przestrzenne terenu, narażonego na niebezpieczeństwo powodzi, w sposób dostosowany do istniejącego zagospodarowania oraz potencjalnych zagrożeń, w tym uwzględniać poziom wód maksymalnych o prawdopodobieństwie występowania raz na 100 lat,

- 2) zakaz wykonywania robót oraz czynności, które mogą utrudnić ochronę przed powodzią, w szczególności:

wykonywania urządzeń wodnych oraz wznoszenia innych obiektów budowlanych, z wyłączeniem budynków gospodarczych towarzyszących istniejącej zabudowie mieszkaniowej,

sadzenia drzew lub krzewów, z wyjątkiem plantacji wiklinowych na potrzeby regulacji wód oraz roślinności stanowiącej element zabudowy biologicznej dolin rzecznych lub służącej do wzmocnienia brzegów, obwałowań i odsypisk,

zmiany ukształtowania terenu oraz wykonywania innych robót ziemnych, z wyjątkiem robót związanych z regulacją lub utrzymywaniem wód,

lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, budynków mieszkalnych (z wyłączeniem wymiany budynków istniejących), użyteczności publicznej oraz budynków hodowlanych zwierząt,

gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych oraz innych materiałów, które mogą wpłynąć na pogorszenie jakości lub zanieczyszczyć wody, w tym szczególnie zakaz magazynowania i składowania substancji niebezpiecznych, składowania, prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów.

> OBSZARY NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH, POTENCJALNIE

ZAGROŻONE RUCHAMI MASOWYMI ZIEMI - obejmujące obszary zagrożone erozją wodną i wietrzną występującą na gruntach wsi Knieja, Łka, Radawie, Prusków, Osiecko, Kadłub Wolny, Poczolków i Zębówice (chronione na podstawie ustawy *Prawo ochrony środowiska*),

- **CEL OCHRONY:**
ograniczenie występowania szkód powodowanych przez ruchy masowe ziemi.
- **ZASADY OCHRONY:**
utrzymać istniejący sposób użytkowania terenów leśnych i użytków zielonych (łąk i pastwisk),
zalecana zmiana użytkowania gruntów ornych na użytki zielone lub wprowadzenie pasów zieleni ochronnej (glebochronnej i wiatrochronnej)
wprowadzanie zieleni przydrożnej i śródpolnej na terenach zabudowanych i ich sąsiedztwie.

> **OBSZARY ZAGROŻONE HAŁASEM ~ położone w strefie oddziaływania linii kolejowej znaczenia pierwszorzędowego (przyjętej orientacyjnie - o wielkości 100m)**

- **CEL OCHRONY:**
- zapewnienie ochrony przed hałasem terenom chronionym na podstawie przepisów odrębnych.
- **ZASADY OCHRONY:**
- wykonanie badań w celu określenia rzeczywistego zasięgu zagrożenia hałasem komunikacyjnym,
realizacja barier akustycznych (zieleni, izolacyjnej lub ekranów akustycznych), zakaz lokalizacji nowych obiektów chronionych w granicach obszaru.

> **OBSZARY ZAGROŻONY PRZENIKANIEM ZANIECZYSZCEN DO WÓD PODZIEMNYCH**

- **CEL OCHRONY:**
- zachowanie dobrego stanu sanitarnego użytkowego poziomu wód podziemnych gminy.

- **ZASADY OCHRONY:**
 - ściśła kontrola rodzaju deponowanych odpadów na składowisku,
 - realizacja zabezpieczeń technicznych zapewniających ochronę wód podziemnych, w przypadku jeśli jest to technicznie możliwe i ekonomicznie uzasadnione, docelowo likwidacja komunalnego składowiska odpadów stałych.

- > **OBSZARY ZAGROŻONE NIE JONIZUJĄCYM PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM**

- **CEL OCHRONY:**
 - ograniczenie zagrożeń elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym.
- **ZASADY OCHRONY:**
 - zakaz lokalizacji obiektów objętych ochroną w zasięgu potencjalnego oddziaływania linii tj. w odległości mniejszej niż 20m od osi linii,

- > **TEREN USTANOWIONYCH STREF OCHRONNYCH DLA UJĘCIA WODY W KNIEJLI, chronione na podstawie ustawy Prawo wodne i postanowienia Głównego Geologa Wojewódzkiego;**
 - Strefa ochrony bezpośredniej o R — 10m,**
 - Strefa ochrony pośredniej wewnętrznej o R = 53m,**
 - Strefa ochrony pośredniej zewnętrznej o R = 586m od osi studni w kierunku napływu i R = 143m od osi studni w kierunku odpływu.**

- **CEL OCHRONY:**
 - zachowanie jakości ujmowanych wód podziemnych dla zaspokojenia potrzeb ludności i gospodarki,
- **ZASADY OCHRONY:**

- 1) W strefie ochrony bezpośredniej wyklucza się jakąkolwiek ingerencję ograniczającą funkcjonalność ujęcia,
- 2) W strefie ochrony pośredniej wewnętrznej zakazuje się;
 - wprowadzania ścieków do ziemi (nawożenia gleb obornikiem, gnojówką, gnojowicą z zaleceniem stosowania nawozów zielonych),
 - stosowania nawożenia mineralnego powyżej 200kgNPK/ha z zachowaniem N:P;K = 2:1:2, składowania nawozów organicznych i mineralnych, środków ochrony roślin i ich opakowań, wydobywania kopalni,
 - wydobycia i składowania materiałów promieniotwórczych,
 - wykonywania odwodnień budowlanych oraz robót melioracyjnych i wykopów,
 - lokalizacji zakładów przemysłowych, magazynów produktów ropopochodnych, wysypisk i
 - wylewisk odpadów, cmentarzy i grzebania zwierząt,
 - urządzania parkingów,
 - lokalizacji nowych ujęć nie związanych z wodociągiem.
- 3) W strefie ochrony pośredniej zewnętrznej wprowadza się ograniczenia uniemożliwiające zmniejszenie przydatności użytkowych wód podziemnych, w tym szczególnie należy zachować istniejący stan zagospodarowania i użytkowania terenu oraz stosować zakazy jak dla strefy ochrony pośredniej wewnętrznej.
- 4) Zakazy w strefie ochrony pośredniej wewnętrznej oraz pośredniej zewnętrznej obowiązują do dnia utrzymania strefy, zgodnie z przepisami odrębnymi.

> STREFA OCHRONY SANITARNEJ CMENTARZY - ustalone dla cmentarza we wsi Zębówice i Radawie (chroniona na podstawie ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych).

- CEL OCHRONY:
 - ochrona przed uciążliwym oddziaływaniem istniejących i projektowanych cmentarzy.
- ZASADY OCHRONY:
 - zakaz lokalizacji nowych budynków mieszkalnych, zakładów produkujących artykuły żywności, zakładów zbiorowego żywienia, zakładów i obiektów przechowujących i

przetwarzających artykuły żywności oraz ujęć wody przeznaczonej do picia i potrzeb gospodarczych.

> NA TERENIE GMINY ZĘBOWICE BRAK JEST USTANOWIONYCH OBSZARÓW OGRANICZONEGO UŻYTKOWANIA.

7.2. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENÍ, REHABILITACJI LUB REWALORYZACJI.

> TERENY ZDEGRADOWANE - obejmujące obszary zdegradowane w wyniku gospodarczej działalności człowieka, występujące na gruntach wsi Radawie - przysiółek Kosice, Zębówice -Borowiany, Zębówice - przysiółek Bąkownia, Kadłub Wolny oraz (chronione na podstawie *Prawo ochrony środowiska*)..

- CEL OCHRONY:

- przywrócenie wartości użytkowej i krajobrazowej.

- ZASADY OCHRONY:

- 1) bieżąca rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych w kierunku:

- Radawie - przysiółek Kosice - leśnym, Zębówice - przysiółek Bąkownia - wodny lub leśny, Zębówice - przysiółek Borowiany - wodny lub rolny, Kadłub Wolny - Kocury - leśny lub wodny, Kadłub Wolny - przysiółek Siedliska - leśny lub wodny. 2) przywrócenie wartości przyrodniczych terenów położonych w granicach obszarów regionalnego lub lokalnego systemu ekologicznego.

> TERENY ZABUDOWANE WYMAGAJĄCE REHABILITACJI - zespół pałacowo-parkowy w ZĘBOWICACH:

- CEL OCHRONY:

zapobieganie niszczeniu, w tym szczególnie przywrócenie wartości użytkowych, kulturowych i estetycznych terenu.

- ZASADY OCHRONY:

nakaz przywrócenia użytkowania obiektu, zgodnie z przeznaczeniem terenu w strukturze funkcjonalno-przestrzennej (preferowana funkcja usługowa lub usługowo-mieszkaniowa) oraz rewaloryzacja obiektu,

rewaloryzacja układu kompozycyjnego założenia parkowego oraz zachowanie go jako terenu ogólnodostępnego,

przekształcenia funkcjonalne terenów położonych w otoczeniu (magazynowo-produkcyjnych oraz rzemiosła) na funkcje nie sprzeczne z wartością kulturową i rangą obiektu,

7.3. OBSZARY POZOSTAŁE.

Zgodnie z art. 10 ust. 2 pkt. 15 ustawy *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego określa się granice terenów zamkniętych ich stref ochronnych. Na obszarze gminy Zębówice ustala się granice terenów zamkniętych, wyznaczonych zgodnie z ustawą z dnia 17 maja 1989r. *Prawo geodezyjne i kartograficzne* (Dz. U. Nr 100, poz. 1086 z późn zm.) w drodze decyzji Ministra Obrony Narodowej Nr 05/MON z dnia 30 kwietnia 2002r., obejmujące:

> **TERENY ZAMKNIĘTE** - grunty wsi **RADAWIE** - działki nr **167/2 ALP, 168/2 ALP, 169/2 ALP, 191/2ALP, 192/1 ALP, 208ALP i 209ALP** stanowiące grunty leśne.

Na ww. terenach obowiązują przepisy ustawy *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*

stanowiące:

- kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na terenach zamkniętych nie należy do zadań własnych gminy (art. 3 ust. 1),
- w odniesieniu do terenów zamkniętych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ustala się tylko granice tych terenów oraz granice stref ochronnych. W granicach stref ochronnych ustala się ograniczenia w⁷ zagospodarowaniu i korzystaniu z terenów, w tym zakazy zabudowy (art. 4 ust. 3),
- dla terenów zamkniętych nie sporządza się planu miejscowego (art. 14 ust. 6),
 - granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych określa się w planie zagospodarowania przestrzennego województwa (art. 39 ust. 3 pkt. 7),
- w sprawach ustalenia lokalizacji inwestycji celu publicznego w odniesieniu do terenów zamkniętych wydaje wojewoda (art. 51 ust. 3), który prowadzi także rejestr wydanych decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego (art. 57 ust. 3),
- na terenach zamkniętych decyzję o warunkach zabudowy wydaje wojewoda (art. 60 ust. 3).

> **TERENY ZWIĄZANE Z ZAPEWNIENIEM OBRONNOŚCI I OBRONĄ CYWILNĄ**

- **CEL OCHRONY:**
 - zapewnienie bezpieczeństwa ludności i gospodarki.
- **ZASADY OCHRONY:**
 - 1) na etapie opracowania planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego oraz projektowania realizacyjnego należy uwzględnić niżej określone działania:
 - na terenach zagęszczenia ludności oraz przewidywanych zagrożeń niebezpiecznymi, środkami chemicznymi zapewnić realizację terenów zielonych (parków, terenów rekreacyjno-sportowych i zadrzewień), zachować awaryjne ujęcia wody pitnej, zbiorniki przeciwpożarowe lub inne zbiorniki wodne,
 - w budynkach użyteczności publicznej zapewnić odpowiednie pomieszczenia o wzmocnionej konstrukcji z przeznaczeniem dla ochrony ludności od zagrożeń szczególnych,
 - 2) doprowadzić do realizacji terenów magazynowo-składowych.

8. OBSZARY LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO.

8.1. OBSZARU LOKALIZACJI INWESTYCJI O ZNACZENIU LOKALNYM.

A. STRATEGIA ROZWOJU GMINY.

W strategii rozwoju gminy Zębówice przyjęto do realizacji dwa strategiczne cele rozwoju:

- **rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej oraz istniejącego potencjału gospodarczego, w tym szczególnie:**

osiągnięcie wysokiego standardu infrastruktury komunikacyjnej w drodze modernizacji istniejącej sieci drogowej i kolejowej, w tym polepszenie parametrów ruchu, obejścia drogowe zapewnienie pełnej dostępności mediów technicznych, w tym wodociągów, kanalizacji, energii elektrycznej, ciepłej, gazowej

- **restrukturyzację rolnictwa i rozbudowę sektora przetwórstwa rolno - spożywczego oraz wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich gminy, w tym szczególnie:**

realizację programu "Odnowa wsi",

poprawę struktury agrarnej gospodarstw rolnych, wspieranie proekologicznej produkcji rolnej i zalesianie gruntów rolnych o najniższym potencjale produkcyjnym, poprawę standardów infrastrukturalnych na terenach wiejskich jako podstawę podnoszenia jakości życia, rozwoju osadnictwa i inwestycji,

kształtowanie mechanizmów generujących efektywny rozwój społeczno - gospodarczy, tworzących warunki wzrostu efektywności gospodarowania,

poprawę standardu cywilizacyjnego społeczeństwa stwarzających równe szanse rozwojowe ochronę i racjonalne kształtowanie środowiska przyrodniczego, umożliwiających aktywną ochronę jego wartości i prowadzącą do zrównoważonego rozwoju

ochronę dziedzictwa kulturowego, kształtowanie struktur przestrzennych umożliwiających ochronę krajobrazu i pojedynczych obiektów przed zniszczeniem, degradacją i podnoszenie bezpieczeństwa państwa poprzez kształtowanie struktur przestrzennych podnoszących możliwości obronne i maksymalizujące bezpieczeństwo państwa i obywateli, w tym wobec awarii i klęsk żywiołowych

harmonizowanie rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną środowiska i krajobrazu. 2. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych

B. REALIZACJA ZADAŃ LOKALNYCH (zgodnie ze strategią rozwoju gminy) OBEJMUJE:

> Zadania długoterminowe:

- budowa kanalizacji ściekowej (lata 2000 - 2015),
- gazyfikacja gminy (2010 - 2020),
- rozwój agroturystyki (2000 -2015).

^ Zadania średnioterminowe:

- modernizacja i budowa dróg,
- zakończenie wodociąg o wania gminy - wsie: Osiecko i Leśniaki (2000 - 2005),
- remont budynków szkolnych (2000 - 2005),
- rozwój agroturystyki (2000 - 2005),
- restrukturyzacja rolnictwa i tworzenie grup producenckich (2000 - 2005),
- tworzenie nowych miejsc pracy (2000 - 2015),
- rozwój współpracy zagranicznej i między gminnej (na bieżąco),

Uwzględniając analizy uwarunkowań , wykonanych w ramach niniejszego studium, należy ponadto uwzględnić następujące zadania lokalne:

- powiększenie przyszkolnych terenów sportowych we wsi Zębowice, Radawie i Kadłub Wolny oraz budowa sali gimnastycznych,
- powiększenie terenów rekreacyjno-wypoczynkowych przy przedszkolach,
- budowę krytego basenu przy szkole w Zębowicach lub gminnego ośrodka sportowego,
- realizację domu spokojnej starości we wsi Radawie,
 - realizację nowych terenów zieleni ogólnodostępnej we wsi Zębowice, Radawie oraz Kadłub Wolny,
 - modernizację istniejących ciągów gminnych dróg publicznych (w uwzględnieniu kolejności określonej w studium), wraz z budową chodników na terenach zabudowanych wsi,
- budowa i oznakowanie wytyczonych ścieżek rowerowych,
 - budowa parkingów na terenach zabudowanych wsi oraz parkingów leśnych, umożliwiających rozwój turystyki i wypoczynku sobotnio-niedzielnego,

- realizację awaryjnego zasilania gminnego wodociągu grupowego,
 - zapewnienie możliwości rozwoju budownictwa mieszkaniowego we wsi Zębowice, Radawie i Kadłub Wolny,
- realizacja przystanku kolejowego we wsi Radawie.

8.2. OBSZARY LOKALIZACJI INWESTYCJI O ZNACZENIU PONADLOKALNYM.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest dokumentem, który w sposób systemowy zajmuje się zagospodarowaniem przestrzennym województwa, Stanowi on dokument uwzględniający istniejące przestrzenne uwarunkowania priorytety i cele strategiczne rozwoju województwa wynikające bezpośrednio z kierunków polityki społeczno - gospodarczej zawartej w "Strategii rozwoju województwa opolskiego na lata 2000 - 2015" oraz celów i kierunków zagospodarowania przestrzennego, określonych w koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii zrównoważonego rozwoju kraju oraz polityk sektorowych (w tym polityki ekologicznej państwa).

Zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego w granicach administracyjnych gminy Zębowice, przewiduje realizację następujących zadań ponadlokalnych o znaczeniu wojewódzkim i krajowym:

- modernizację drogi wojewódzkiej nr 901 relacji Olesno - Gliwice, do pełnych parametrów klasy G, przewidzianej do realizacji na obszarze wskazanym rysunkiem - kierunku zagospodarowania przestrzennego (grunty wsi Poczolków - Kadłub Wolny),
 - **modernizację pierwszorzędnej linii kolejowej nr 175 relacji Strzelce Op. - Fosowskie ~ Kluczbork do parametrów technicznych pozwalających na osiągnięcie prędkości przejazdu 100km/li dla pociągów pasażerskich oraz 80km/h dla pociągów towarowych**, przewidzianej do realizacji na obszarze wskazanym rysunkiem - kierunki zagospodarowania przestrzennego (grunty wsi Zębowice, Radawie),
 - **adaptację jednotorowej linii wysokiego napięcia 110kV relacji Olesno-Dobrodzień**, której przebieg wskazany został na rysunku - kierunki zagospodarowania przestrzennego (grunty wsi Poczolków - Kadłub Wolny),,
- **ochronę Obszaru Chronionego Krajobrazu LASY STOBRAWSKO-TURAWSKIE**, w

zasięgu którego położony jest cały obszar gminy zgodnie z zasadami określonymi w stosownym rozporządzeniu Wojewody Opolskiego (obszar całej gminy).

Obszar gminy Zębowice położony jest poza granicami projektowanej ostoji przyrodniczej "DOLINA MAŁEJ PANWI", o którym mowa we wniosku złożonym do niniejszego "Studium..." przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego (pismo nr DOPP-I-7323-3/11/04 z dnia 1.8 lutego 2004r. -grunty wsi Knieja).

Wyżej wymienione zadania nie zostały wprowadzone do programów, o których mowa w art. 48 ust. 1 ustawy o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*.

Planowana modernizacja linii kolejowej nr 175 winna uwzględniać ponadto modernizację stacji kolejowej we wsi Zębowice i realizację przystanku kolejowego we wsi Radawie, a także ochronę terenów zabudowanych wsi Zębowice przed hałasem, poprzez budowę ekranów akustycznych. Uwzględnienie ww. inwestycji towarzyszących modernizacji linii kolejowej leży w interesie gminy, w tym szczególnie zapewni poprawę jej powiązań komunikacyjnych z terenami zewnętrznym, a przez to zwiększy szansę na rozwój pozarolniczych funkcji jej obszaru.

Ważnym zadaniem ponadlokalnym na terenie gminy Zębowice, które winno zostać uwzględnione w planach i programach wojewódzkich, jest uporządkowanie gospodarki ściekowej ze względu na położenie gminy:

- w granicach strategicznego z punktu widzenia perspektywicznego zaopatrzenia w wodę mieszkańców regionu opolskiego zbiornika wodnego GZWP 335,
- w granicach zlewni rzeki Mała Panew i Libawy, zasilającej w wodę Zbiornik Turawski, pełniący regionalną i ponadregionalną funkcję rekreacyjno-wypoczynkową.

Ponadto pożądanym zadaniem ponadlokalnym winna być realizacja zbiornika retencyjnego na rzece Libawa lub Potoku Pmskowskim, co zwiększyło by atrakcyjność turystyczno-rekreacyjną gminy Zębowice.

W zakresie ponadlokalnych zadań o znaczeniu powiatowym na terenie gminy Zębowice przewiduje się:

- modernizację istniejących ciągów powiatowych dróg publicznych, w tym szczególnie

modernizację drogi nr 1705 O wraz z budową obejść drogowych terenów zabudowanych wsi Zębówice oraz Radawie,

- realizację parkingów i ścieżek rowerowych w ciągach dróg powiatowych

9. OBOWIĄZKI W ZAKRESIE SPORZĄDZENIA MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.

9.1. OBSZARY, DLA KTÓRYCH SPORZĄDZONO MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W TRYBIE USTAWY O ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM.

W trybie ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku *o zagospodarowaniu przestrzennym* (jt: Dz. U. Nr 15 z 1999r., poz. 139), władze samorządowe gminy Zębówice sporządziły i uchwaliły niżej wymienione miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

TABELA

Gmina Zębówice - miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego uchwalone po 1 stycznia

1995 roku.

Lp	Nazwa planu	Numer uchwały	Publikacja w Dzienniku Urzędowym
1	Rozbudowa wodociągu grupowego KNIEJA - ZĘBOWICE	URG Nr XXII/149/97 z dnia 18 kwietnia 1997r.	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z1997r. Nr 10, poz. 66
1	KNIEJA- tereny budownictwa mieszkaniowego przy ul. Łąkowej.	URG Nr XXIV/160/97 z dnia 29 sierpnia 1997r.	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 1997r. Nr 31, poz. 181
2	KNIEJA - tereny budownictwa jednorodzinnego przy ul. Ozimskiej	URG Nr XXVIII/189/98 z dnia 25 marca 1998r.	Dz. U. Woj. Opolskiego z1998r. Nr 18, poz. 90
3	KNIEJA - tereny budownictwa mieszkaniowo - usługowego przy ul. Ozimskiej.	URG Nr XXIX/190/98 z dnia 25 marca 1998r.	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 1998r. Nr 18, poz. 91
4	ZĘBOWICE, rejon ul. Oleskiej - terenu cmentarza oraz terenów przyległych.	URG Nr 111/22/98 z dnia 23 grudnia 1998r,	Dz. Urz. Woj. Opolskiego Z 1998r. Nr 4. poz. 7
5	RADAWIE - tereny budownictwa usługowo-produkcyjnego.	URG Nr m/23/98 z dnia 23 grudnia 1998r.	Dz. Urz. Woj. Opolskiego Z 1998r. Nr 4, poz. 8
6	RADAWIE - tereny budownictwa	URG Nr XXVI/197/2002 z	Dz. Urz. Woj. Opolskiego

mieszkaniowego (teren B - ul. Opolska - Zamknięta oraz teren C - ul. Wiejska) i sakralnego (teren A - ul. Stawowa).	dnia 26 kwietnia 2002r.	z2002r. Nr 53, poz, 746
---	-------------------------	-------------------------

Źródło - UG w Zębowicach - opracowanie własne M.O.

W świetle art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2003r, Nr 80, poz. 717) plany miejscowe uchwalone po 1 stycznia 1995 roku zachowują moc obowiązującą. Do takich należą plany wyżej wymienione.

Na podstawie art. 87 ust. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym moc obowiązującą stracił plan zagospodarowania przestrzennego gminy Zębowice zatwierdzony uchwałą Rady Gminy w Zębowicach Nr XIX/100/92 z dnia 21 grudnia 1992 roku (Dz. Urz. Woj, Opolskiego z 1993r.Nr 11, poz. 64)

9.2. OBSZARY, DLA KTÓRYCH SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU JEST OBOWIĄZKOWE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH.

Zgodnie z obowiązującym obecnie prawem miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego należy sporządzić dla następujących obszarów:

lp Podstawa prawna obowiązku Lokalizacja - obszar sporządzenia

plan miejscowego Ustawa *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2003r. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.) • Obszary, na których przewiduje się realizację inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym, wojewódzkim i powiatowym, jeżeli można wydać nie zostanie na nie wydana decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego (art. 44 ust. 1) :

Zgodnie z wykazem niniejszego studium (zadania o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym) .

- Obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości (art. 10 ust. 2 pkt. 1):

Teren projektowanej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej we wsi Zębowice o powierzchni większej niż 2ha.

- Obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni powyżej 2000m² (art. 10 ust. 2 pkt. 8):

- nie wskazuje się (nie występują).

- Obszary przestrzeni publicznej (art. 10 ust. 2 pkt 8):

tereny projektowanej ogólnodostępnej zieleni publicznej oraz istniejących i projektowanych usług o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym we wsi Zębowice, Radawie i Kadłub Wolny.

- Art. 14 ust. 7 - plan miejscowy sporządza się obowiązkowo, jeżeli przepisy odrębne tak stanowią (wymienione poniżej) 2. Ustawa

o ochronie gruntów rolnych i leśnych (jt: Dz. U, z 2004r. Nr 121, poz. 1266 z późn. zm.)•

Obszary wyznaczone na terenie gminy pod rozwój zabudowy, wymagające uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze i nieleśne oraz gruntów leśnych na cele nieleśne (art. 7), w następujących przypadkach :

Grunty rolne stanowiące użytki rolne klas I-III, jeżeli ich zwarty obszar przekracza 0,5ha,

Grunty leśne, stanowiące własność Skarbu Państwa,

Grunty rolne stanowiące użytki rolne klasy IV, jeżeli ich

zwarty obszar przekracza 1 ha,

Grunty rolne stanowiące użytki rolne klasy V i VI, wytworzone z gleb pochodzenia organicznego i torfowiska, jeżeli ich zwarty obszar przekracza 1 ha, pozostałe grunty leśne.

- Zgodnie z art. 14 ust. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządza się dla całego obszaru wyznaczonego w studium Ustawa o lasach (jt: Dz. U z 2000r. Nr 56, poz. 679)• Grunty przeznaczone do zalesienia (art. 14 ust. 3) wyznaczone na obszarze gminy w niniejszym studium oraz dopuszczona do zalesienia na obszarze R2..Ustawa z dnia 23 lipca 2003r, o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003r. Nr 162, poz. 1568)• Projektowanych Parków Kulturowych (art. 16 ust. 6): obszary nie występują.

Art. 53 ustawy z dnia 4 lutego 1994r. *prawo geologiczne i górnicze* (Dz. U. z 1994r. Nr 27, poz. 96 z późn. zm.) oraz ustawa o planowaniu i zagosp o daro waniu przestrzennym (Dz. U.) _____

Ustanowiony teren górniczy złoża kopalin, w celu integracji wszelkich podejmowanych na nim działań (art. 53): - teren górniczy ustanowiony dla złoża RADAWIE.

9.3. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ PLAN MIEJSCOWY.

Władze samorządowe gminy Zębówice zamierzają przystąpić do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu wsi Zębówice, Radawie oraz Kadłub Wolny, w granicach administracyjnych sołectw.

KONIEC